
OKTATÁSI HIVATAL
Történelmi
ATLASZ
KÖZÉPISKOLÁSOKNAK

AMIT LÁTNI KELL...

30 MAGYAR VONATKOZÁSÚ TÖRTÉNELMI EMLÉKHELY A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN

MAGYARORSZÁG
Budapest: Hősök tere, Millenniumi emlékmű
Debrecen: Református Nagytemplom
Eger: vár (Egri csillagok, 1552)
Esztergom: érseki székhely, bazilika
Kőszeg: Jurisics-vár (1532)
Mohács: az 1526-os csata emlékhelye
Muhi: az 1241-es csata emlékhelye
Pécs: püspöki székesegyház
Sárospatak: Rákóczi-vár
Szeged: dóm (fogadalmi templom)
Székesfehérvár: romkert, középkori királyaink koronázási és temetkezési helye
Szigetvár: Zrínyi-vár (1566)
Veszprém: vár (a királynék városa)
Visegrád: fellegvár (1335: királytalálkozó)
AUSZTRIA
Kismarton: Esterházy-kastély
HORVÁTORSZÁG
Zágráb: székesegyház (korábban Szent István-katedrális)

ROMÁNIA
Arad: az 1848–49-es szabadságharc vértanúinak emlékműve
Brassó: Fekete templom
Csíksomlyó: nemzeti zarándokhely
Gyulafehérvár: püspöki székesegyház
Kolozsvár: székesegyház és Mátyás-szobor
Marosvásárhely: Kultúrpalota (1913)
Nagyvárad: Szent László alapította székesegyház
Vajdahunyad: Hunyadi-vár
SZERBIA
Belgrád: Nándorfehérvár vára (1456)
SZLOVÁKIA
Kassa: dóm, II. Rákóczi Ferenc nyughelye
Nagyszombat: érseki székesegyház
Pozsony: királyi vár
UKRAJNA
Munkács: vár (Zrínyi Ilona)
Vereckei-hágó: honfoglalási emlékmű

A cím alatt Feszty Árpád *A magyarok bejövetele* című festményének részlete látható.

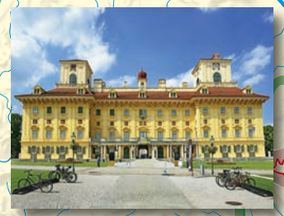

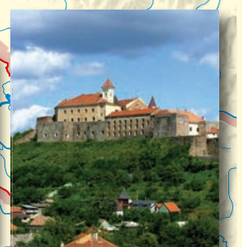

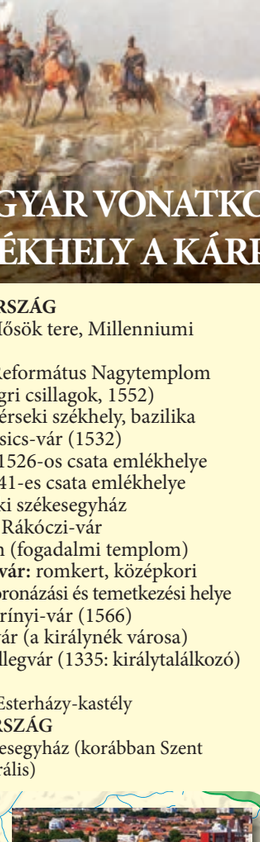

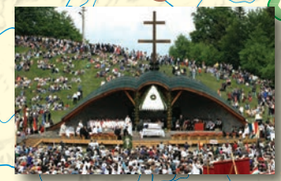

A történelmi Magyarország határa:

Jelenlegi határok:

Történelmi ATLASZ

KÖZÉPISKOLÁSOKNAK

Átdolgozott kiadás

OKTATÁSI HIVATAL

A kiadvány 2030. 08. 31-ig tankönyvi engedélyt kapott a TKV/153-3/2025. számú határozattal.

A tankönyv megfelel a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet alapján készült, 2020. 01. 31. után kiadott, 9–12. évfolyam történelem tantárgy és 7–12. évfolyam történelem tantárgy kerettantervének.

Tananyagfejlesztők: PAPPNÉ GELLÉNYI JUDIT, SZÁRAY MIKLÓS

Vezetőszerkesztő: PAPPNÉ GELLÉNYI JUDIT

Szerkesztő: PÁLINKÁS MIHÁLY

A térképeket átdolgozta, az új térképeket tervezte és szerkesztette:
JENEY JÁNOS, SUPKA ZSÓFIA, BÓNA NÁNDOR, GADOS LÁSZLÓ

Fedélterv: SLEZÁK ILONA

Műszaki szerkesztő: KÓRÓDINÉ CSUKÁS MÁRTA

Az atlasz a Történelmi atlasz középiskolásoknak (FI-504010903/2) című kiadvány átdolgozott kiadása.

Pedagógiai lektor: BORHEGYI PÉTER

A tankönyvvé nyilvánítási eljárásban közreműködő szakértő: KOREN PÁLNÉ SZABÓ ANDREA

Fotók és illusztrációk: ThinkStock, Shutterstock, Wikipédia, Wikimedia Commons, Holokauszt Emlékközpont (Budapest, Páva u. 39.), Flickr, Fortepan, ToucanWings
MTI: Balázs Attila, Bogár Boglárka, Hámor Szabolcs, Kálmándy Ferenc, Koppár Viktor Dávid, Oláh Tibor, Rigó Tibor, Soós Lajos. Címerek: Kovács Ádám, Somogyi András

© Oktatási Hivatal, 2022

ISBN 978-963-436-236-4

A kötet megjelenését a Belügyminisztérium támogatta.

BELÜGYMINISZTÉRIUM

Oktatási Hivatal
1055 Budapest, Szalay u. 10–14.
Tel.: (+36-1) 374-2100
E-mail: tankonyv@oh.gov.hu

A kiadásért felel: Brassói Sándor elnök
Raktári szám: OH-TOR912ATL
Tankönyvkiadási osztályvezető: Horváth Zoltán Ákos
Nyomdai előkészítés: Takács Brigitta Rita
Terjedelem: 12,36 A/5 ív, tömeg: 275 gramm
1. javított kiadás, 2025

AZ EMBER ELTERJEDÉSE A FÖLDÖN
A FÖLDMŰVELÉS ÉS ÁLLATTARTÁS ELTERJEDÉSE

a

- Legrégebbi emberi fosszíliák, 7–6 millió év
- Australopithecus, 5–2,5 millió év
- Homo habilis, 2,5–1,5 millió év
- Homo erectus, 2–0,5 millió év
- Neander-völgyi ember, 150 000–35 000 év
- Homo sapiens, 100 000 év–
- 20 000 évvel ezelőtt még szárazföld
- Az eljegesedett területek 20 000 évvel ezelőtt
- Az emberré válás feltételezett központja
- A Homo erectus elterjedésének iránya
- A Neander-völgyi ember elterjedésének iránya
- Kr. e. 40 000 A Homo sapiens elterjedésének iránya és időpontja

ŐSKORI LELŐHELYEK EURÓPÁBAN, Kr. e. 80 000–8000

b

FONTOSABB ŐSKORI LELŐHELYEK MAGYARORSZÁGON

c

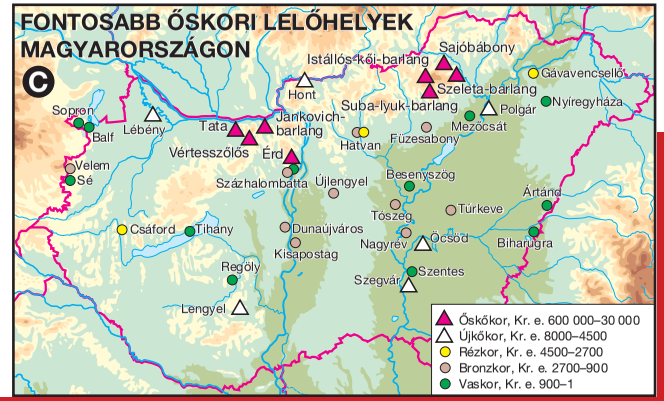

AZ ÓKORI KELET, KR. E. 3–1. ÉVEZRED
0
1250 km
M = 1 : 40 373 000
Az ókori Kelet jelentősebb vallásai:
Az óegyiptomi vallás
Zarathustra (Zoroaszter) életének kb.-i helyszíne, Kr. e. 628?–551?
Lao-ce életének helyszíne, Kr. e. 6. század
Kung Fu-ce (Konfucius) életének helyszíne, Kr. e. 551–479
A buddhizmus szülőhelye, Kr. e. 6. század
Jelentős buddhista szentély és vallási központ
A buddhizmus elterjedésének főbb irányai
JUDAIZMUS Jelentősebb vallás az ókori Keleten
SZTYEPPEI PÁSZTORNÉPEK
INDOIRÁNIAK
INDOIRÁNIAK ÉS SZTYEPPEI PÁSZTORNÉPEK
EGYIPTOM
EGYIPTOMI VALLÁS
JUDAIZMUS
PERZSIA
ZOROASZTRIZMUS
SIVATAGI NOMÁDOK
KÍNA
KONFUCIANIZMUS
TAOIZMUS
BUDDHIZMUS
BRAHMANIZMUS
FÖLDMŰVELŐK ÉS VADÁSZOK
Athén
Trója
Hattusa
Ugarit
Harrán
Ninive
Alexandria
Memphisz
Jerikó
Jeruzsálem
Babilon
Théba
Szúsza
Ur
Turfán
Jen (Peking)
Vej Lu
Lojang
Csou
Bégram
Harappa
Mohendzsodáró
Benáresz
Pátaliputra
Ceylon
Kr. e. 1. sz.
Kr. e. 2. sz.
Kr. e. 3. sz.
Kr. e. 5. sz.
Kr. e. 3. sz.
Kr. e. 3. sz.
Az öntözéses gazdálkodás területe
Az ókori keleti fejlett civilizációk területe
Az Indus-völgyi kultúra kiterjedése
Az indoiráni népek vándorlása (árják)
Nomád népek támadása (hunok)
A selyemút, Kr. e. 1. évezred közepétől
Egyéb szárazföldi kereskedelmi út
Tengeri kereskedelmi út
A Maurja Birodalom határa, Kr. e. 3. sz.
A kínai korai államok kiterjedése
A kínai nagy fal, Kr. e. 3. századtól

AZ ÓKORI KÖZEL-KELET, KR. E. 25–6. SZÁZAD

- A Sumer királylistában szereplő város
- Akkád Birodalom, Kr. e. 2350 körül-2200 körül
- Az Óbabiloni Birodalom határa (Hammurapi), Kr. e. 18. sz.
- A Mitanni Birodalom határa, Kr. e. 1400 körül
- Az Egyiptomi Újbirodalom északi határa, Kr. e. 13. század
- A Hettita Újbirodalom legnagyobb kiterjedése, Kr. e. 13. század
- A Középasszír Birodalom határa, Kr. e. 13-12. század
- Kereskedelmi utak, karavánutak
- Az Újasszír Birodalom határa, Kr. e. 9. század
- Az Újasszír Birodalom határa, Kr. e. 7. század
- Urartu határa, Kr. e. 9. század
- Phrügia határa, Kr. e. 8. század
- Lüdia határa, Kr. e. 7. század közepe
- Az Újbabiloni Birodalom határa, Kr. e. 562
- Birodalmi központok
- **Babilon** Birodalmi központ, Kr. e. 25-6. század
- ***Wassukanni*** Birodalmi központ, Kr. e. 25-11. század
- **Ninive** Birodalmi központ, Kr. e. 10-6. század
- Filiszteus, föníciai város
- Föníciai város, Kr. e. 11. század után
- A zsidó nép kivonulásának (Mózes) feltételezett útvonala a Biblia szerint
- A két zsidó királyság határa (Izrael: Kr. e. 926-722, Júda: Kr. e. 925-587)

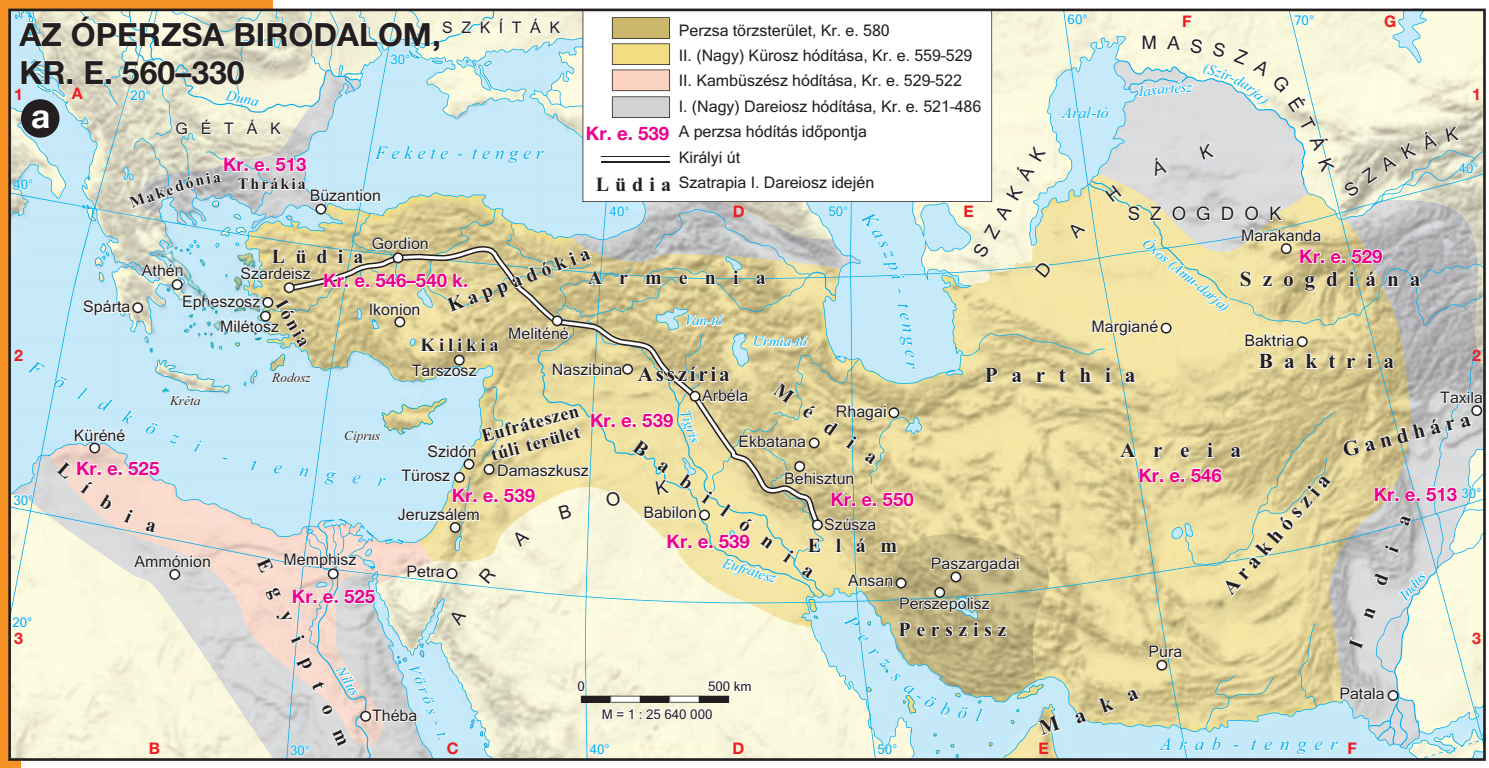
AZ ÓPERZSA BIRODALOM, KR. E. 560–330
a
Perzsa törzsterület, Kr. e. 580
II. (Nagy) Kürosz hódítása, Kr. e. 559-529
II. Kambüszész hódítása, Kr. e. 529-522
I. (Nagy) Dareiosz hódítása, Kr. e. 521-486
Kr. e. 539 A perzsa hódítás időpontja
Királyi út
Lúdia Szatrapia I. Dareiosz idején
SZKÍTÁK
GÉTÁK
MASSZAGÉTÁK
SZAKÁK
DAHÁK
SZOGDOK
Fekete-tenger
Kaszpi-tenger
Aral-tó
Duna
Makedónia
Thrákia
Kr. e. 513
Büzantion
Gordion
Lúdia
Athén
Szardeisz
Kr. e. 546–540 k.
Spárta
Epheszosz
Milétosz
Jónia
Ikonion
Kappadókia
Örményország
Kilikia
Tarszosz
Meliténé
Rodosz
Kréta
Naszibina
Asszíria
Arbéla
Média
Rhagai
Ciprus
Küréné
Líbia
Kr. e. 525
Szidón
Türosz
Damaszkusz
Eufráteszen túli terület
Kr. e. 539
Jeruzsálem
Babilónia
Babilon
Ekbatana
Behisztun
Kr. e. 550
Szúsza
Elám
Ammónion
Memphisz
Egyiptom
Kr. e. 525
Petra
Arábia
Paszargadai
Ansan
Perszepolisz
Perszisz
Thébai
Parthia
Margiané
Baktria
Kr. e. 529
Szogdiána
Areia
Kr. e. 546
Arakhószia
Gandhára
Kr. e. 513
India
Taxila
Pura
Patala
Maka
Perzsa-öböl
Arab-tenger
0 500 km
M = 1 : 25 640 000

AZ ÓKORI HELLÁSZ, KR. E. 16–6. SZÁZAD
b
Knósszosz A krétai kultúra jelentős települései, Kr. e. 1700-1400
Mükéné Fontos település a mükénéi korban, Kr. e. 16-12. század
Trója és befolyási övezete, Kr. e. 13-12. század
Akháj hadjárat (trójai háború), Kr. e. 1200 körül
Fontos kultuszhely
ILLÍRIEK
ITÁLIAIAK
Adriai-tenger
Tirrén-tenger
Jón-tenger
Földközi-tenger
Égei-tenger
Márvány-tenger
Fekete-tenger
TRÁKOK
Boszporusz
Hellészpontosz
Dardanellák
Kümé
Neapolisz
Poszeidónia
Elea
Laosz
Thurioi
Tarasz
Metapontion
Hüdrosz
Krotón
Szegeszta
Panormosz
Himera
Szelinusz
Szicília
Akragasz
Katané
Leontinoi
Megara
Kamarina
Szürakuszai
Medma
Messzana
Lokroi
Rhégion
Magna Graecia
Epidamnosz
Apollónia
Korkúra
Dodona
Ambrakia
Anaktorion
Kephallénia
Zakünthosz
Pülosz
Makedónia
Pella
Beroia
Püdna
Olümposz
Thaszosz
Abdera
Apollónia
Éion
Ainosz
Kardia
Perinthosz
Büzantion
Khalkédón
Kükikosz
Kiosz
Abüdosz
Toróné
Trója
Akháj hadjárat Kr. e. 1200 körül
Phrügia
Lémnosz
Larisza
Thesszália
Pharszalosz
Oreosz
Euboia
Orkhomenosz
Khalkisz
Eretria
Delphoi
Thébai
Megara
Korinthosz
Nemea
Mükéné
Argosz
Athén
Tegea
Olümpia
Epidauroszt
Thürea
Peloponnészosz
Spárta
Taigetosz
Güthéion
Mütiléné
Leszbosz
Pergamon
Atarneusz
Müszia
Lúdia
Magnészia
Szardeisz
Khiosz
Szmürna
Epheszosz
Szamosz
Milétosz
Halikarnasszosz
Kaunosz
Kós
Naxosz
Théra
Rodosz
Lindosz
Kréta
Knósszosz
Phaisztosz
Mallia
Hagia Triada
Zakro
0 100 200 300 km
M = 1 : 7 800 000
Görög törzsek (dór, ión, aiol) elhelyezkedése a vándorlások után, a Kr. e. 9. századtól
Görög törzsek által lakott terület
Egyéb terület
Jelentős polisz, a Kr. e. 6. századtól
Egyéb település, a Kr. e. 6. századtól

AZ ÓKORI ATHÉN
c
Kiemelt épület, Kr. e. 6-4. sz.
Városfal, Kr. e. 6-4. sz.
Vízvezeték
Út
Temető
kapu
Eridanosz
Agora
Arész dombja
Akropolisz
Pnüx
Olümpieion
Dionüszosz-színház
Ilisszosz
0 250 500 m
M = 1 : 32 000

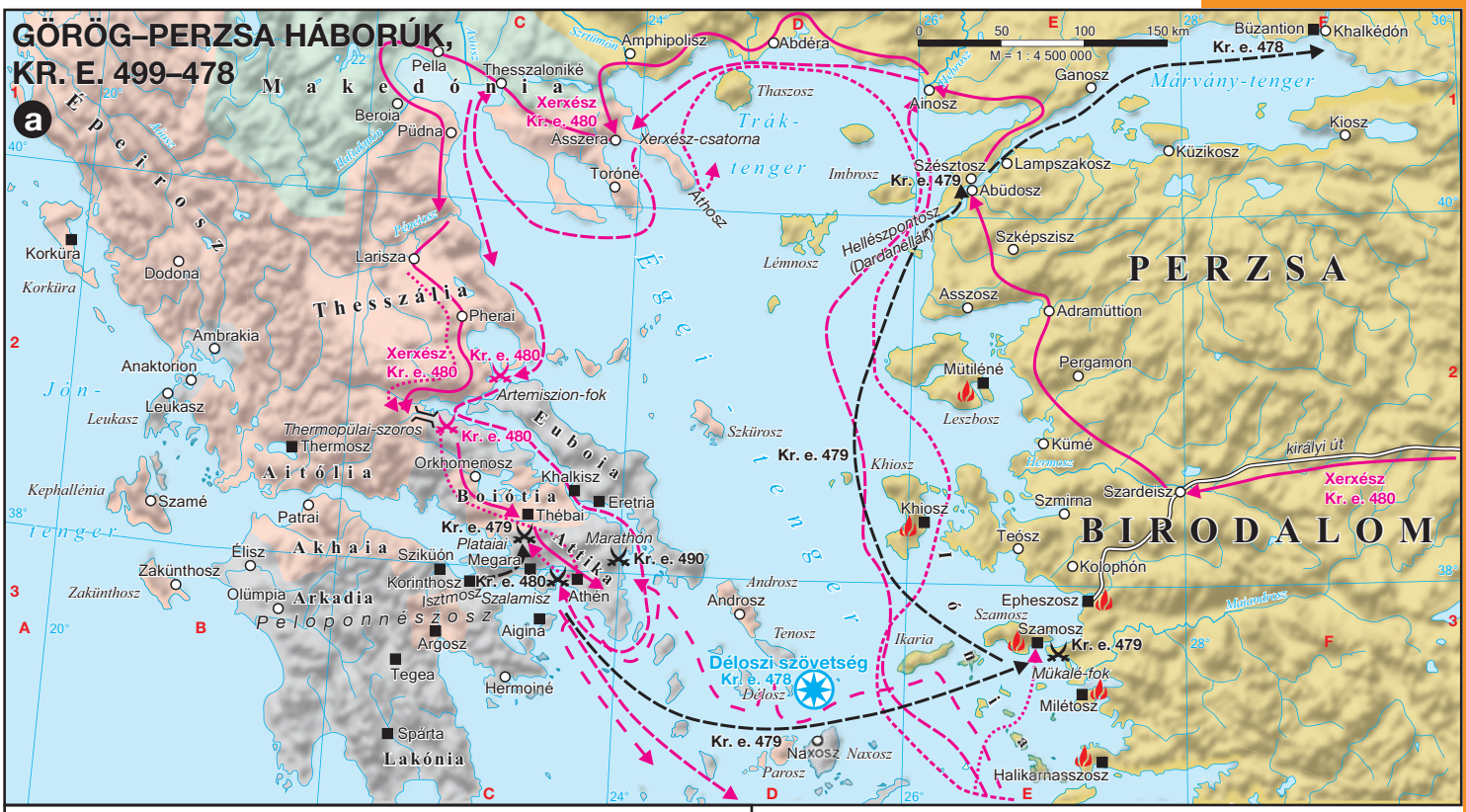

- A perzsa flotta hadműveletei, Kr. e. 492
- A perzsa flotta hadműveletei, Kr. e. 490
- A perzsa csapatok és flotta hadműveletei Xerxész vezetésével, Kr. e. 480
- A perzsa csapatok és flotta hadműveletei, Kr. e. 479
- Görögök ellentámadása, Kr. e. 479-478
- Görög, perzsa győzelem
- A Perzsa Birodalom területe
- A perzsa vazallus Makedónia területe
- Perzsiával ellenséges görög államok
- Semleges vagy perzsabarát államok
- Jelentősebb poliszok
- Az ión felkelés, Kr. e. 499-493

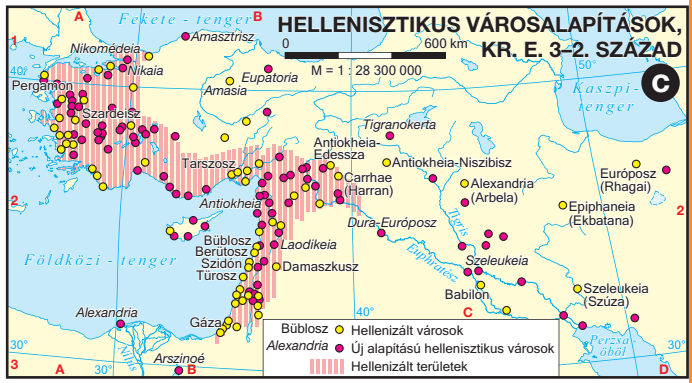

ITÁLIA MEGHÓDÍTÁSA, KR. E. 5–3. SZÁZAD
a
Római jogú colonia
Latin jogú colonia
Görög gyarmatváros
Karthágói gyarmatváros
A Római Köztársaság szerzeményei Kr. e. 510–298 között
Római területnövekedés, Kr. e. 298–264 között
Latin jogú terület, Kr. e. 264
Szövetséges területek növekedése, Kr. e. 264-ig
Római hódítás, Kr. e. 241–218 között
Gall támadás, Kr. e. 386
Kr. e. 753: a város alapítása
Róma
ETRUSZKOK
SZABINOK
LATINOK
SZAMNISZOK
KELTÁK
Cremona
Placentia
Ariminum
Ancona
Spoletium
Veii
Ostia
Sipontum
Capua
Beneventum
Cumae
Neapolis
Salernum
Paestum
Brundisium
Tarentum
Croton
Lipara
Drepanum
Panormus
Solus
Tyndaris
Messana
Locri
Rhegium
Lilybaeum
Selinus
SZICÍLIA
Catana
Megara
Syracusae
Agrigentum
Acrae
Utica
Karthágó
Tirrén-tenger
Jón-tenger
Adriai-tenger
SZARDÍNIA
KORZIKA
0 100 200 300 km
M = 1 : 11 000 000

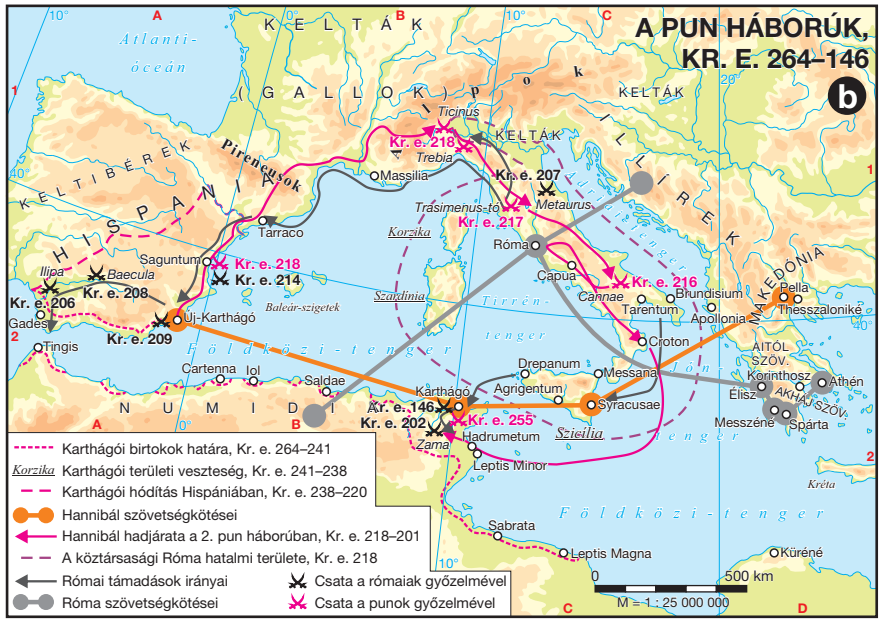
A PUN HÁBORÚK, KR. E. 264–146
b
Karthágói birtokok határa, Kr. e. 264–241
Karthágói területi veszteség, Kr. e. 241–238
Karthágói hódítás Hispániában, Kr. e. 238–220
Hannibál szövetségkötései
Hannibál hadjárata a 2. pun háborúban, Kr. e. 218–201
A köztársasági Róma hatalmi területe, Kr. e. 218
Római támadások irányai
Csata a római győzelmével
Róma szövetségkötései
Csata a punok győzelmével
KELTÁK
GALLOK
ILLÍRIEK
KELTIBÉREK
HISPÁNIA
NUMIDIA
Atlanti-óceán
Földközi-tenger
Pireneusok
Ticinus
Trebia
Massilia
Tarraco
Saguntum
Ilipa
Baecula
Új-Karthágó
Gades
Tingis
Cartenna
Iol
Saldae
Karthágó
Zama
Hadrumetum
Leptis Minor
Sabrata
Leptis Magna
Küréné
Trasimenus-tó
Metaurus
Róma
Capua
Cannae
Tarentum
Brundisium
Croton
Messana
Drepanum
Agrigentum
Syracusae
Hadrumetum
Korzika
Szardínia
Szicília
Baleár-szigetek
Kréta
MAKEDÓNIA
AITÓL SZÖV.
AKHAJ SZÖV.
Pella
Thesszaloniké
Apollonia
Korinthosz
Athén
Élisz
Messzéné
Sparta
0 500 km
M = 1 : 25 000 000

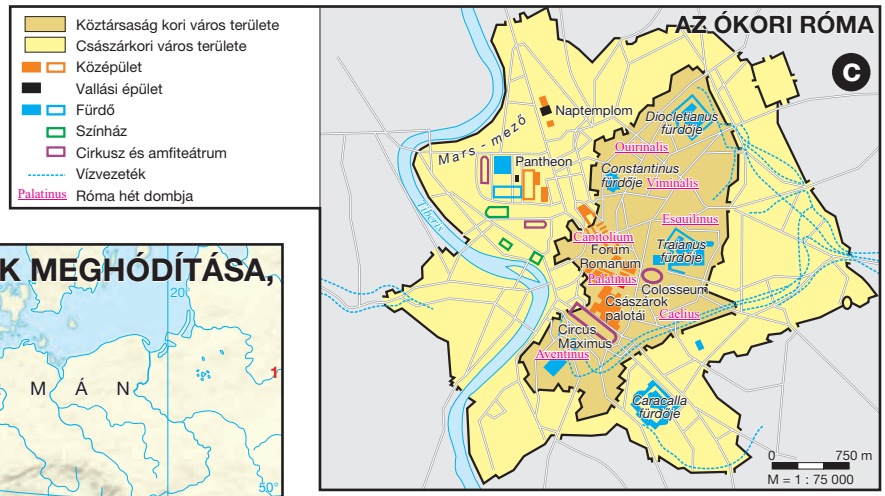
Köztársaság kori város területe
Császárkori város területe
Középület
Vallási épület
Fürdő
Színház
Cirkusz és amfiteátrum
Vízvezeték
Palatinus Róma hét dombja
AZ ÓKORI RÓMA
c
Naptemplom
Diocletianus fürdője
Mars-mező
Pantheon
Quirinalis
Constantinus fürdője
Viminalis
Esquilinus
Capitolium
Forum Romanum
Tralanus fürdője
Palatinus
Colosseum
Császárok palotái
Caelius
Circus Maximus
Aventinus
Caracalla fürdője
Tiber
0 750 m
M = 1 : 75 000

A FÖLDKÖZI-TENGER MEDENCÉJÉNEK MEGHÓDÍTÁSA, KR. E. 218–30
d
146 A római hódítás időpontja
31 A római polgárháborúk nagy csatája
190 Jelentős csata időponttal
Róma és szövetségesei, Kr. e. 218
Római hódítás, Kr. e. 218–201 között
Római hódítás, Kr. e. 201–133 között
Római hódítás, Kr. e. 133–30 között
Caesar galliai hódítása, Kr. e. 58–51
Keleti szövetséges államok területe
Spartacus rabszolgafelkelőinek útja, Kr. e. 74–71
BRITEK
GERMÁN TÖRZSEK
GALLOK
KELTÁK
ILLÍRIEK
DÁKOK
GÉTÁK
SZARMATÁK
TRÁKOK
KELTIBÉREK
LUZITÁNOK
GALLIAECUSOK
VOLCÁK
ALLOBROXOK
HISPÁNIA
NUMIDIÁK
MAURUS TÖRZSEK
Atlanti-óceán
Északi-tenger
Földközi-tenger
Fekete-tenger
Kaszpi-tenger
Eburones
Kr. e. 54
Alesia
Kr. e. 52
Bibracte
Kr. e. 58
Lugdunum
Kr. e. 58
Noreia
Kr. e. 113
Aquileia
Kr. e. 181
Mediolanum
Kr. e. 72
Vercellae
Kr. e. 101
Kr. e. 121
Narbo
Massilia
Kr. e. 137
Numantia
Kr. e. 133
Kr. e. 154/139
Kr. e. 181
Tarraco
Saguntum
Új-Karthágó
Gades
Tingis
Korzika
Baleár-szk.
Szardínia
Róma
Kr. e. 44: Caesar halála
Kr. e. 74
Capua
Neapolis
Kr. e. 71
Brundisium
Tarentum
Actium
Kr. e. 31
Kr. e. 72
Rhegium
Syracusae
Szicília
Hippo Regius
Cirta
Utica
Karthágó
Kr. e. 146
Leptis Magna
Kr. e. 105
Küréné
CYRENAICA
Kr. e. 96/74
PTOLEMAIDA BIRODALOM
(Kr. e. 30-ig)
Alexandria
Kr. e. 30
Egyiptom
Memphisz
Kr. e. 87/64
Kréta
Cyprus
Kr. e. 58
Kr. e. 42
Philippi
Büzantium
Kherszonészosz
Sinope
Phaszisz
PONTUS
Kr. e. 65
Kr. e. 47
Zela
BITHÜNIA
Kr. e. 74
ARMENIA
Trapezunt
Tigranokerta
PERGAMONI BIRODALOM
Kr. e. 168
Pergamon
Kr. e. 133
Magnészia
Kr. e. 190
Kr. e. 48
Pharszalosz
Epheszosz
KIR.
Athén
Sparta
MAKEDÓNIA
KAPPADÓKIA
Szamoszata
Niszibisz
Edessza
Tarszosz
Kr. e. 53
Carrhae
PARTHUS BIR.
KILIKIA
Kr. e. 102
Antiokheia
Dura
SZÍRIA
Palmüra
Ktésziphón
Kr. e. 63-ig
SZELEUKIDA BIRODALOM
Szidón
Türosz
Damaszkusz
Jeruzsálem
Petra
Arab
Kr. e. 63
Pella
Thesszaloniké
Athén
Sparta
0 500 km
M = 1 : 25 000 000

AZ ÓKORI GÖRÖG KULTÚRA, KR. E. 8–5. SZÁZAD
a
Szent helyek (isteneikkel)
Pánhellén játékok
A szobrászat központja
A kerámiakészítés központja
Jelentős polisz, a Kr. e. 6. századtól
Egyéb település, a Kr. e. 6. századtól
A görög kultúra elterjedési területe
0 100 200 300 km
M = 1 : 7 800 000
Tirrén-tenger
Jón-tenger
Földközi-tenger
Adriai-tenger
Égei-tenger
Márvány-tenger
Fekete-tenger
Kréta
Rodosz
Lémnosz
Leszbosz
Euboia
Thaszosz
Szamosz
Kephallénia
Zakünthosz
Korkura
Korfu
Szicília
Szardínia
Kréta
Görögország
Makedónia
Thesszália
Trákok
Lüdia
Illírek
Itáliaiak
Nagy-Görögország
Epidamnosz
Apollónia
Dodona (Zeusz)
Olümposz (Zeusz, istenek)
Pella
Beroia
Pydna
Larisza
Ambrakia
Pharszalosz
Oreosz
Naupaktosz
Delphoi
Püthói játékok
Thébai
Eretria
Patrai
Eleusziszi
(Démétér)
Athén
(Dionüszosz, Athéné, Poszeidón)
Nemeai játékok (Zeusz)
Korinthosz
Argosz
Iszthmoszi játékok
Olümpiai játékok (Zeusz)
Olümpia
(Héra)
Epidaurosz
(Héra, Arész)
Phigalia
Sparta
(Héra, Arész, Artemisz)
Naxosz
Abdera
Perinthosz
Büzantion
Khalkédón
Ainosz
Küzikosz
Kiosz
Abüdosz
Mütiléné
Pergamon
Kümé
Magnészia
(Artemisz)
Szmürna
Szárdeisz
Khiosz
Efeszosz
Milétosz
Halikarnasszosz
(Poszeidón)
Knidosz
Kaunosz
(Aphrodité)
Rodosz
Lindosz
Kréta
Knósszosz
Gortyn
Tarasz
Metapontion
Elea
Poszeidónia
Neapolisz
Kümé
Thurioi
Krotón
Lokroi
Rhégion
Messzana
Szelinusz
Himera
Szegeszta
Panormosz
Akragasz
Katané
Leontinoi
Megara
Szürakuszai
Kamarina

A RÓMAI BIRODALOM GAZDASÁGA ÉS KULTÚRÁJA, KR. U. 2. SZÁZAD
b
Latin–görög nyelvhatár
Jelentős szentély
Színház, amfiteátrum
Könyvtár
Ma is látható római vízvezeték
BÁNYÁSZAT
Kősó, borostyánkő
Au Ag Pb Hg Arany, ezüst, ólom, higany
Cu Fe Sn S Réz-, vas- és ónérc, kén
TÁVOLSÁGI KERESKEDELEM
Főbb tengeri kereskedelmi utak
Egyéb tengeri kereskedelmi utak
Főbb szárazföldi kereskedelmi utak
Flottaállomás
Traianus (98–117) által megszerzett, Hadrianus (117–138) által feladott területek
Rómától függő állam
MEZŐGAZDASÁG, KÉZMŰIPAR
Gabona, szőlő-bor
Növényi olaj
Textíliák, lenvászon
Papirusz, üveg
Kerámia, agyagáru
Faáru
Szarvasmarha, ló
Vadállat
0 600 km
M = 1 : 24 900 000
Oceanus Atlanticus
Mare Germanicum
Mare Suebicum
Mare Cantabricum
Mare Tyrrhenum
Mare Adriaticum
Mare Ionium
Mare Aegaeum
Mare Libycum
Mare Hibericum
Pontus Euxinus
Mare Caspium
Germán törzsek
Balti szláv törzsek
Szarmata törzsek
Boszporuszi kir.
Alánok
Parthus Birodalom
Borostyánút
Selyemút
Tömjénút
Britannia
Hispania
Gallia
Germania
Dacia
Sarmatia
Mauretania
Numidia
Aegyptus
Arabia
Mesopotamia
Armenia
Cappadocia
Asia
Bithynia
Pontus
Syria
Iudaea
Arabia
Cyrenaica
Creta
Sicilia
Sardinia
Baleares
Corsica
Rhodus
Cyprus
Eburacum
Glevum
Isca Silurum
Londinium
Colonia Agrippina
Augusta Treverorum
Rotomagus
Lutetia
Portus Namnetum
Castra Regina
Argentorate
Vindobona
Carnuntum
Aquincum
Augusta Raurica
Savaria
Brigantium
Burdigala
Lugdunum
Mediolanum
Aquileia
Siscia
Genua
Ravenna
Sirmium
Singidunum
Narbo
Massilia
Forum Julii
Salonae
Caesar Augusta
Olisippo
Tarraco
Toletum
Saguntum
Corduba
Palma
Gades
Új-Karthágó
Tingis
Sala
Rusaddir
Caesarea
Hippo Regius
Karthágó
Cirta
Theveste
Thamugadi
Lilybaeum
Messzana
Rhegium
Szürakuszai
Leptis Magna
Sabratha
Oea
Lepcis Magna
Apollonia
Kürene
Alexandria
Memphis
Péluszium
Elana
Gáza
Petra
Jamnia
Caesarea
Aelia Capitolina/Jeruzsálem
Damaszkusz
Szidón
Türusz
Ptolemais
Akko
Ikónium
Tarszosz
Szide
Pátara
Rodosz
Miletosz
Efeszosz
Pergamon
Athén
Pireusz
Korinthosz
Nikomedia
Nikaia
Ankura
Hadrianopolisz
Byzantion
Trapezusz
Szinope
Amisos
Phasis
Artaxata
Tanais
Olbia
Tyras
Chersonesus
Tomi
Sarmizegetusa
Apulum
Durrakhion
Thesszalonika
Szerdika
Ostia
Róma
Neapolis
Brundisium
Ancona
Aquileia
Ravenna
Mediolanum
Augusta Raurica
Argentorate
Castra Regina
Vindobona
Carnuntum
Aquincum
Savaria
Sirmium
Singidunum
Salonae
Narbo
Massilia
Forum Julii
Genua
Siscia
Lugdunum
Burdigala
Brigantium
Portus Namnetum
Lutetia
Augusta Treverorum
Colonia Agrippina
Rotomagus
Londinium
Isca Silurum
Glevum
Eburacum
Szamoszata
Niszibisz
Hatra
Edessza
Melitene
Szebasztéia
Szinope
Trapezusz
Artaxata
Phasis
Tanais
Olbia
Tyras
Chersonesus
Tomi
Sarmizegetusa
Apulum
Durrakhion
Thesszalonika
Szerdika
Hadrianopolisz
Byzantion
Nikomedia
Nikaia
Ankura
Pergamon
Ikónium
Tarszosz
Szide
Pátara
Rodosz
Miletosz
Efeszosz
Athén
Pireusz
Korinthosz
Szeleukeia
Pieria
Antiochia
Apamea
Szeleukeia-Ktészifón
Babilon
Palmura
Szalamisz
Paphosz
Berütosz
Szidón
Türusz
Damaszkusz
Caesarea
Jamnia
Aelia Capitolina/Jeruzsálem
Gáza
Petra
Péluszium
Alexandria
Memphis
Elana
Müosz Hormosz
Aden; India felé
Kürene
Apollonia
Leptis Magna
Sabratha
Oea
Messzana
Rhegium
Szürakuszai
Lilybaeum
Caesarea
Hippo Regius
Karthágó
Cirta
Theveste
Thamugadi
Tingis
Sala
Rusaddir
Gadés
Új-Karthágó
Corduba
Palma
Saguntum
Tarraco
Toletum
Olisippo
Caesar Augusta
Narbo
Massilia
Forum Julii
Genua
Mediolanum
Aquileia
Siscia
Ravenna
Sirmium
Singidunum
Salonae
Savaria
Aquincum
Carnuntum
Vindobona
Castra Regina
Argentorate
Augusta Raurica
Lugdunum
Burdigala
Brigantium
Portus Namnetum
Lutetia
Augusta Treverorum
Colonia Agrippina
Rotomagus
Londinium
Isca Silurum
Glevum
Eburacum
Róma
Ostia
Neapolis
Brundisium
Durrakhion
Thesszalonika
Szerdika
Hadrianopolisz
Byzantion
Nikomedia
Nikaia
Ankura
Trapezusz
Szinope
Amisos
Phasis
Artaxata
Tanais
Olbia
Tyras
Chersonesus
Tomi
Sarmizegetusa
Apulum
Pergamon
Ikónium
Tarszosz
Szide
Pátara
Rodosz
Miletosz
Efeszosz
Athén
Pireusz
Korinthosz
Szeleukeia
Pieria
Antiochia
Apamea
Szeleukeia-Ktészifón
Babilon
Palmura
Szalamisz
Paphosz
Berütosz
Szidón
Türusz
Damaszkusz
Caesarea
Jamnia
Aelia Capitolina/Jeruzsálem
Gáza
Petra
Péluszium
Alexandria
Memphis
Elana
Müosz Hormosz
Aden; India felé
Kürene
Apollonia
Leptis Magna
Sabratha
Oea
Messzana
Rhegium
Szürakuszai
Lilybaeum
Caesarea
Hippo Regius
Karthágó
Cirta
Theveste
Thamugadi
Tingis
Sala
Rusaddir
Gadés
Új-Karthágó
Corduba
Palma
Saguntum
Tarraco
Toletum
Olisippo
Caesar Augusta
Narbo
Massilia
Forum Julii
Genua
Mediolanum
Aquileia
Siscia
Ravenna
Sirmium
Singidunum
Salonae
Savaria
Aquincum
Carnuntum
Vindobona
Castra Regina
Argentorate
Augusta Raurica
Lugdunum
Burdigala
Brigantium
Portus Namnetum
Lutetia
Augusta Treverorum
Colonia Agrippina
Rotomagus
Londinium
Isca Silurum
Glevum
Eburacum

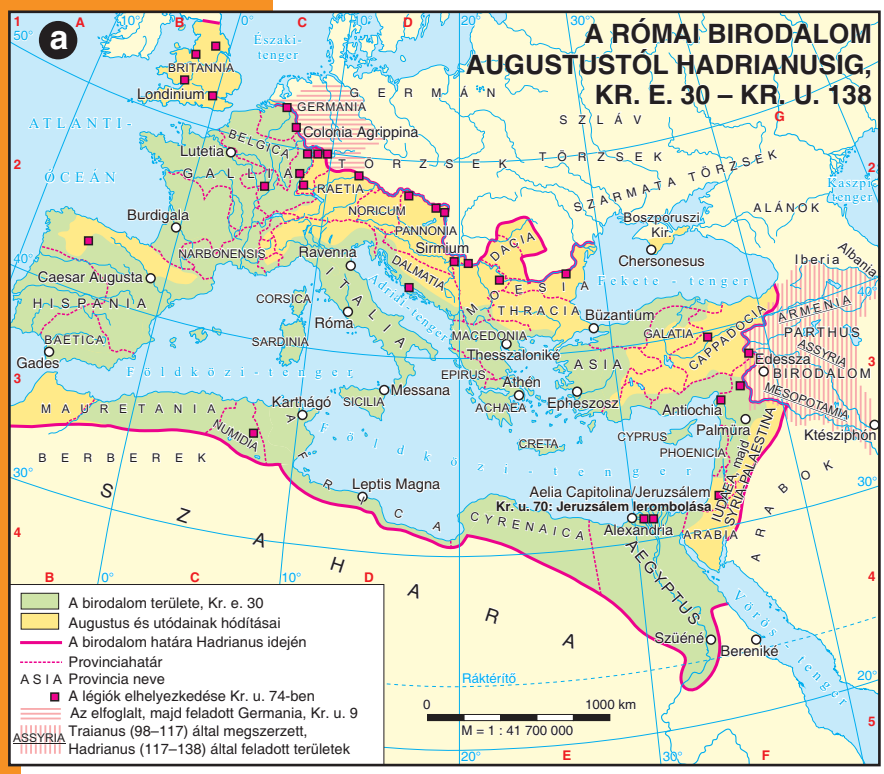
a
A RÓMAI BIRODALOM AUGUSTUSTÓL HADRIANUSIG, KR. E. 30 – KR. U. 138
Északi-tenger
ATLANTI-ÓCEÁN
Földközi-tenger
Fekete-tenger
Vörös-tenger
Ráktérítő
BRITANNIA
Londinium
GERMANIA
Colonia Agrippina
BELGICA
Lutetia
GALLIA
RAETIA
NORICUM
PANNONIA
Sirmium
DALMATIA
MOESIA
THRACIA
Burdigala
NARBONENSIS
Ravenna
ITALIA
Caesar Augusta
HISPANIA
CORSICA
Róma
SARDINIA
BAETICA
Gades
MAGEDONIA
Thesszaloniké
EPIRUS
Athén
ACHAEA
Messana
SICILIA
Karthágó
MAURETANIA
NUMIDIA
BERBEREK
Leptis Magna
CRETA
Epheszosz
Bizánc
Boszporuszi Kir.
Chersonesus
GERMÁN SZLÁV TÖRZSEK
SZARMATA TÖRZSEK
ALÁNOK
Kaszpi-tenger
Iberia
Albania
ARMENIA
PARTHUS
ASSYRIA
CAPPADOCIA
GALATIA
Edessza
BIRODALOM
MESOPOTAMIA
Antiochia
CYPRUS
Palmúra
PHOENICIA
Ktészifón
SZAHARA
Aelia Capitolina/Jeruzsálem
Kr. u. 70: Jeruzsálem lerombolása
IUDAEA/Palaestina
SYRIA/PALAESTINA
ARABOK
CYRENAICA
Alexandria
ARABIA
AEGYPTUS
Szüéné
Bereniké
0 1000 km
M = 1 : 41 700 000
A birodalom területe, Kr. e. 30
Augustus és utódainak hódításai
A birodalom határa Hadrianus idején
Provinciahatár
ASIA Provincia neve
A légiók elhelyezkedése Kr. u. 74-ben
Az elfoglalt, majd feladott Germania, Kr. u. 9
ASSYRIA Traianus (98–117) által megszerzett, Hadrianus (117–138) által feladott területek

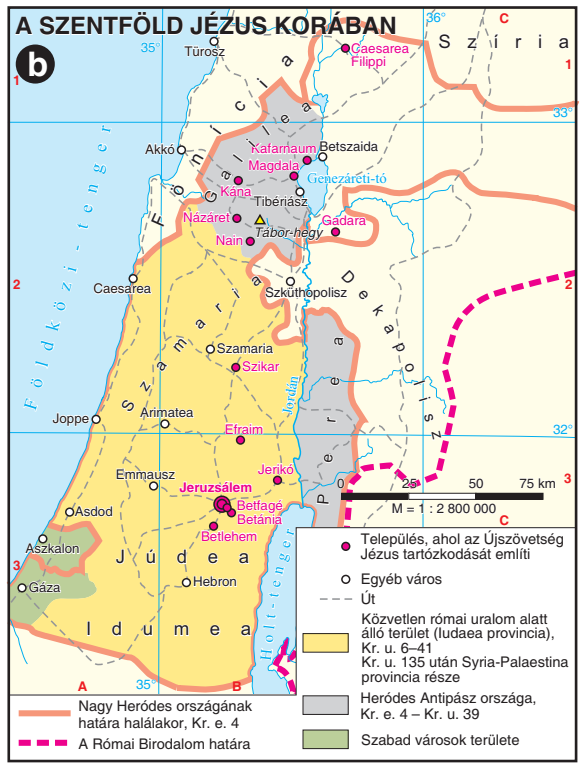
b
A SZENTFÖLD JÉZUS KORÁBAN
Türosz
Caesarea Filippi
Szíria
Fönícia
Akkó
Kafarnaum
Betszaida
Magdala
Genezáreti-tó
Kána
Tibériász
Názáret
Gadara
Tábor-hegy
Nain
Caesarea
Szküthopolisz
Szamaria
Dekapolisz
Szamaria
Szikar
Joppe
Arimatea
Efraim
Jordán
Emmausz
Jerikó
Jeruzsálem
Betfagé
Betánia
Betlehem
Asdod
Askalon
Gáza
Hebron
Júdea
Idumea
Holt-tenger
0 25 50 75 km
M = 1 : 2 800 000
Település, ahol az Újszövetség Jézus tartózkodását említi
Egyéb város
Út
Közvetlen római uralom alatt álló terület (Iudaea provincia), Kr. u. 6–41 Kr. u. 135 után Syria-Palaestina provincia része
Heródes Antipász országa, Kr. e. 4 – Kr. u. 39
Szabad városok területe
Nagy Heródes országának határa halálakor, Kr. e. 4
A Római Birodalom határa

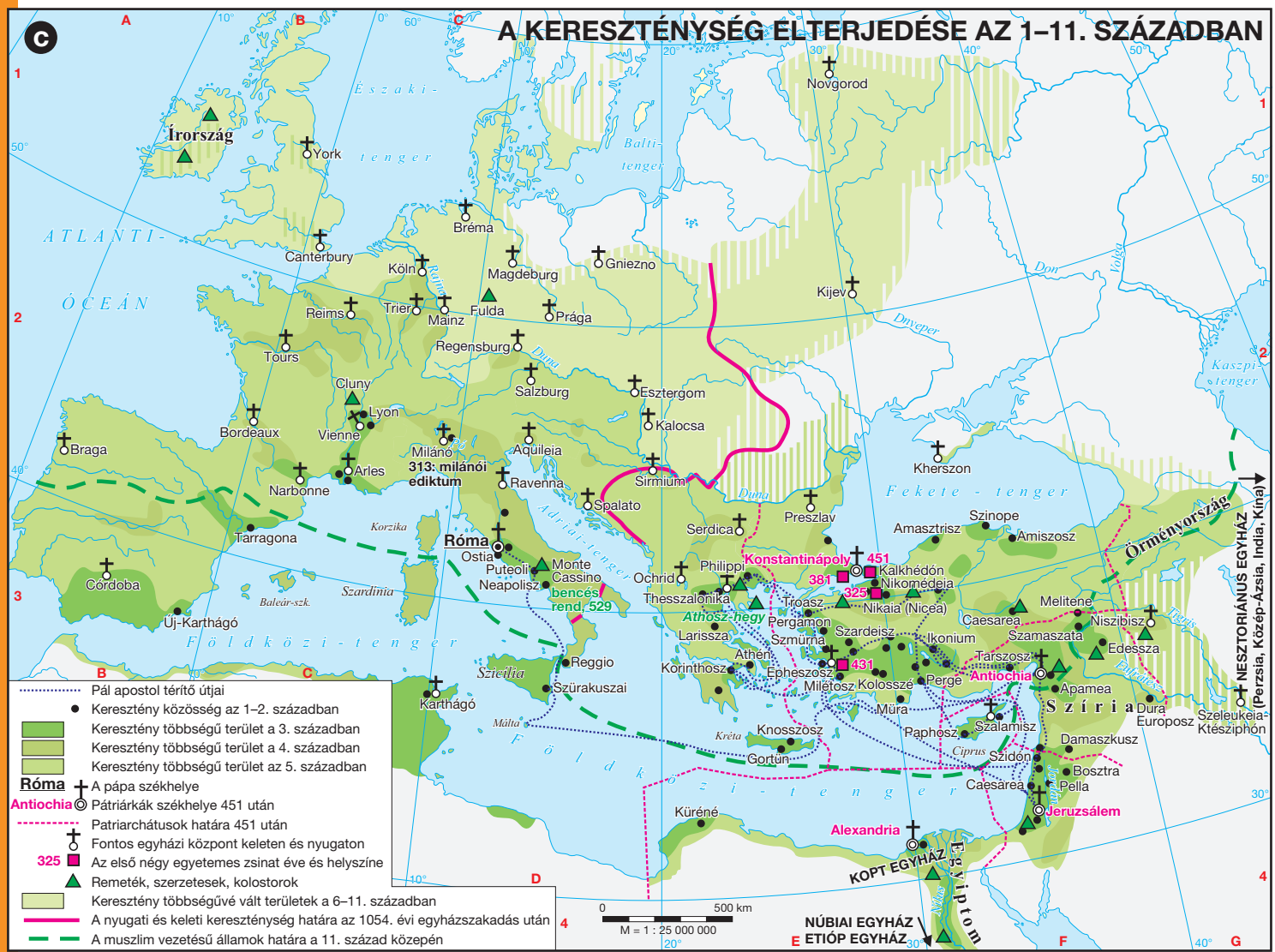
c
A KERESZTÉNYSÉG ELTERJEDÉSE AZ 1–11. SZÁZADBAN
Északi-tenger
Balti-tenger
ATLANTI-ÓCEÁN
Földközi-tenger
Fekete-tenger
Kaszpi-tenger
Vörös-tenger
Írország
York
Canterbury
Bréma
Novgorod
Kijev
Köln
Magdeburg
Gniezno
Reims
Trier
Mainz
Fulda
Prága
Regensburg
Tours
Cluny
Lyon
Salzburg
Esztergom
Bordeaux
Vienne
Kalocsa
Braga
Milánó
313: milánói ediktum
Aquileia
Arles
Narbonne
Ravenna
Sirmium
Kherszon
Spalato
Tarragona
Korzika
Róma
Ostia
Puteoli
Monte Cassino
Neapolisz
bencés rend, 529
Preszlav
Serdica
Amasztrisz
Szinope
Amiszosz
Örményország
Córdoba
Szardínia
Baleár-szk.
Philippi
Ochrid
Konstantinápoly
451
381
325
Kalkhédón
Nikomédeia
Thesszalonika
Troasz
Nikaia (Nicea)
Melitene
Athosz-hegy
Pergamon
Caesarea
Niszibisz
Új-Karthágó
Larissza
Szmürna
Szardeisz
Ikonium
Szamaszata
Edessza
Athén
Tarszosz
Korinthosz
Efheszosz
431
Antiochia
Milétosz
Kolosszé
Perge
Apamea
Reggio
Szicília
Szürakuszai
Karthágó
Málta
Múra
Szíria
Dura Europosz
Szeleukeia
Ktészifón
Knosszosz
Kréta
Paphosz
Szalamisz
Damaszkusz
Gortün
Ciprus
Szidón
Bosztra
Caesarea
Pella
Jeruzsálem
Küréné
Alexandria
KOPT EGYHÁZ
Egyiptom
Nílus
NÚBIAI EGYHÁZ
ETIÓP EGYHÁZ
NESZTORIÁNUS EGYHÁZ (Perzsia, Közép-Ázsia, India, Kína)
0 500 km
M = 1 : 25 000 000
Pál apostol térítő útjai
Keresztény közösség az 1–2. században
Keresztény többségű terület a 3. században
Keresztény többségű terület a 4. században
Keresztény többségű terület az 5. században
Róma A pápa székhelye
Antiochia Pátriárkák székhelye 451 után
Patriarchátusok határa 451 után
Fontos egyházi központ keleten és nyugaton
325 Az első négy egyetemes zsinat éve és helyszíne
Remeték, szerzetesek, kolostorok
Keresztény többségűvé vált területek a 6–11. században
A nyugati és keleti kereszténység határa az 1054. évi egyházszakadás után
A muszlim vezetésű államok határa a 11. század közepén

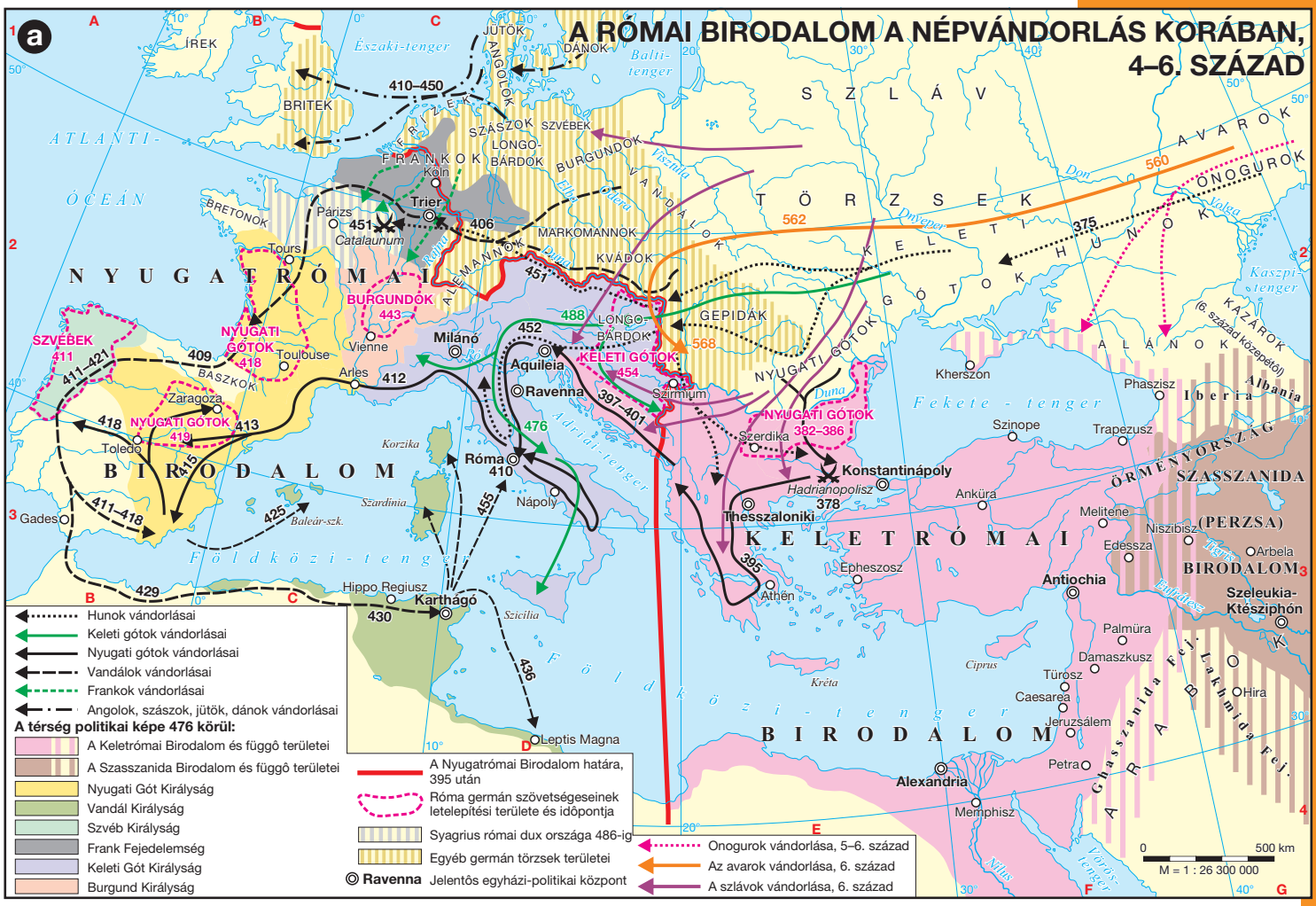
a
A RÓMAI BIRODALOM A NÉPVÁNDORLÁS KORÁBAN, 4–6. SZÁZAD
Hunok vándorlásai
Keleti gótok vándorlásai
Nyugati gótok vándorlásai
Vandálok vándorlásai
Frankok vándorlásai
Angolok, szászok, jütök, dánok vándorlásai
A térség politikai képe 476 körül:
A Keletrómai Birodalom és függő területei
A Szasszanida Birodalom és függő területei
Nyugati Gót Királyság
Vandál Királyság
Szvéb Királyság
Frank Fejedelemség
Keleti Gót Királyság
Burgund Királyság
A Nyugatrómai Birodalom határa, 395 után
Róma germán szövetségeseinek letelepítési területe és időpontja
Syagrius római dux országa 486-ig
Egyéb germán törzsek területei
Ravenna Jelentős egyházi-politikai központ
Onogurok vándorlása, 5–6. század
Az avarok vándorlása, 6. század
A szlávok vándorlása, 6. század
0 500 km
M = 1 : 26 300 000

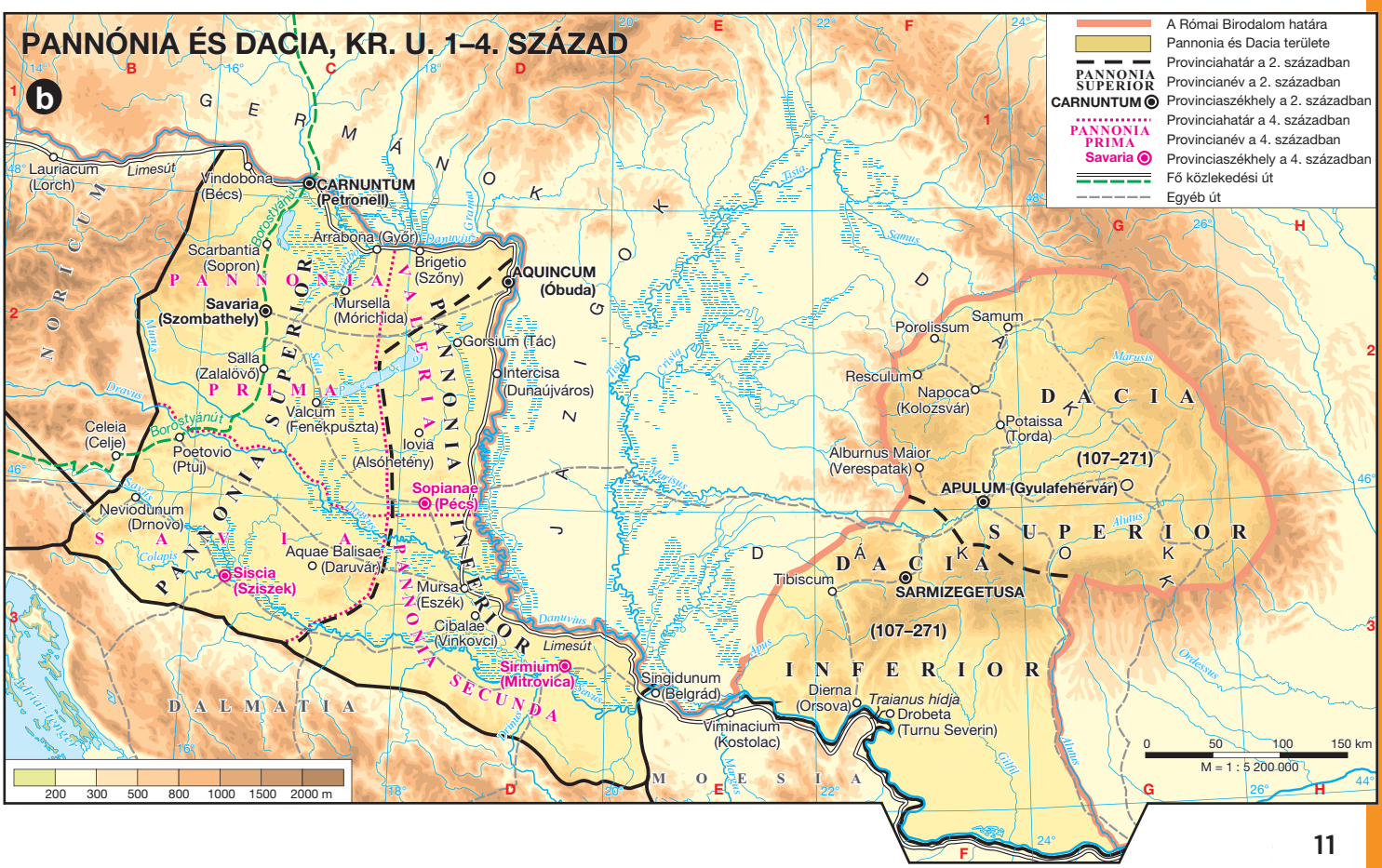
b
PANNÓNIA ÉS DACIA, KR. U. 1–4. SZÁZAD
A Római Birodalom határa
Pannonia és Dacia területe
Provinciahatár a 2. században
Provincianév a 2. században
Provinciaszékhely a 2. században
Provinciahatár a 4. században
Provincianév a 4. században
Provinciaszékhely a 4. században
Fő közlekedési út
Egyéb út
200 300 500 800 1000 1500 2000 m
0 50 100 150 km
M = 1 : 5 200 000

A HUN BIRODALOM AZ 5. SZÁZAD KÖZEPÉN

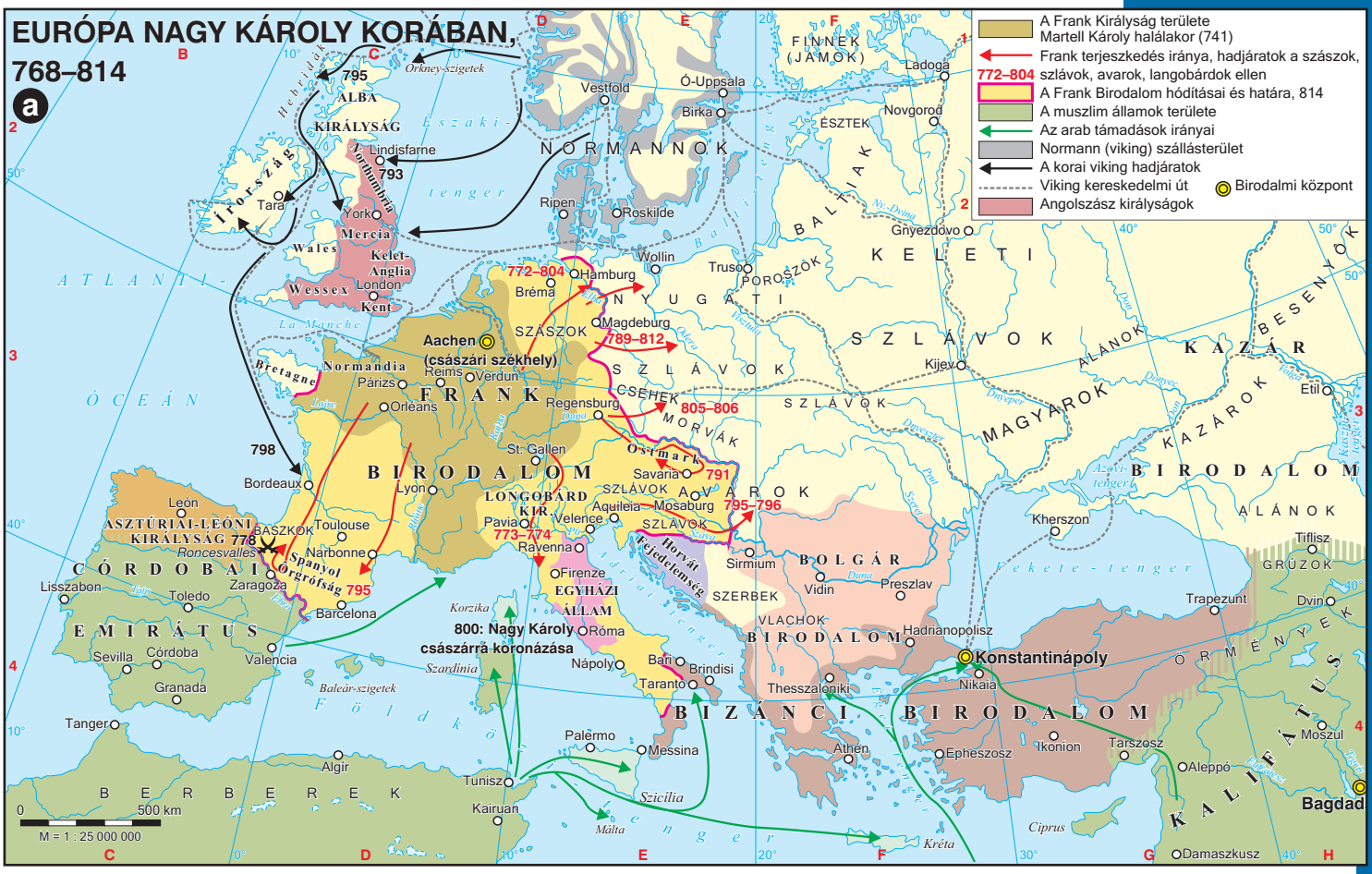
EURÓPA NAGY KÁROLY KORÁBAN, 768–814
a
A Frank Királyság területe Martell Károly halálakor (741)
Frank terjeszkedés iránya, hadjáratok a szászok, szlávok, avarok, langobárdok ellen
772–804
A Frank Birodalom hódításai és határa, 814
A muszlim államok területe
Az arab támadások irányai
Normann (viking) szállásterület
A korai viking hadjáratok
Viking kereskedelmi út
Angolszász királyságok
Birodalmi központ
795
ALBA KIRÁLYSÁG
Lindisfarne
793
Northumbria
Tara
Írország
York
Mercia
Wales
Kelet-Anglia
Wessex
London
Kent
Hebridák
Orkney-szigetek
Északi-tenger
ATLANTI-ÓCEÁN
La Manche
NORMANNOK
Ripen
Roskilde
Vestfold
Ó-Uppsala
Birka
FINNEK (JÁMOK)
Ladoga
Novgorod
ÉSZTEK
BALTIAK
Ny-Dvina
Gnyezdovo
KELETI SZLÁVOK
POROSZOK
Wollin
Truso
772–804
Hamburg
Bréma
NYUGATI SZLÁVOK
SZÁSZOK
Magdeburg
789–812
Aachen (császári székhely)
Reims
Verdun
Párizs
Normandia
Bretagne
FRANK BIRODALOM
Orléans
Regensburg
CSEHEK
MORVÁK
805–806
Ostmark
Savaria
791
798
Bordeaux
Lyon
St. Gallen
LONGOBÁRD KIR.
Pavia
Velence
Aquileia
Mosaburg
795–796
773–774
Ravenna
Firenze
EGYHÁZI ÁLLAM
Róma
800: Nagy Károly császárrá koronázása
Nápoly
Bari
Brindisi
Taranto
Horvát Fejedelemség
SZERBEK
VLACHOK BIRODALMA
Sirmium
Vidin
Preszlav
BOLGÁR BIRODALOM
Konstantinápoly
Hadrianopolisz
Thesszaloniki
Nikaia
BIZÁNCI BIRODALOM
Athén
Epheszosz
Ikonion
Tarszosz
Trapezunt
Kherszon
Etil
KAZÁR BIRODALOM
KAZÁROK
BESENYŐK
ALÁNOK
MAGYAROK
Azovi-tenger
Fekete-tenger
GRÚZOK
Tiflisz
Dvin
ÖRMÉNYEK
Moszul
Aleppó
Bagdad
KALIFÁTUS
Damaszkusz
Ciprus
Kréta
Málta
Szicília
Tengere
Földközi-tenger
Baleár-szigetek
Szardínia
Korzika
Tunisz
Kairuan
Algír
Palermo
Messina
Tangere
BERBEREK
ASZTÚRIAI-LEÓNI KIRÁLYSÁG
778
Roncesvalles
BASZKOK
Toulouse
Narbonne
Spanyol Őrgrófság
795
Barcelona
CÓRDOBAI EMÍRÁTUS
Lisszabon
Toledo
Zaragoza
Sevilla
Córdoba
Granada
Valencia
0
500 km
M = 1 : 25 000 000

EURÓPA A 9–10. SZÁZADBAN
b
A Frank Birodalom utódállamainak határa a verduni szerződés után, 843
A muszlim államok területe
A magyarok vándorlása a 9. században
A magyar „kalandozó hadjáratok”, győztes és vesztes csaták
NORVÉG KIRÁLYSÁG
SVÉD KIRÁLYSÁG
DÁN KIRÁLYSÁG
SKÓT KIRÁLYSÁG
ANGOL KIRÁLYSÁG
Edinburgh
Dublin
York
Walesi Fej.
London
Canterbury
Lund
Uppsala
Birka
Vestfold
Ripen
Hamburg
Bréma
Flandria
Aachen
Fulda
933
Merseburg
Magdeburg
Gniezno
LENGYEL FEJEDELEMSÉG
SZLÁVOK
POMERÁNOK
Lotaringia
Worms
Prága
CSEH FJD.
Krakkó
Peremisl
Párizs
Reims
Orléans
Verdun
843
Augsburg
955
Regensburg
907
Pozsony
Salzburg
Ostmark
MAGYAROK
862–895
Karintiai Hcg.
900
Friauli Örgr.
Milánó
Velence
899
Brenta-folyó
ITÁLIAI KIRÁLYSÁG
Ravenna
HORVÁT Fej.
Sirmium
Vidin
Pliszka
Disztra
DUNAI BOLGÁROK
BOLGÁR BIRODALOM
SZERBEK
VLACHOK BIRODALMA
Hadrianopolisz
Arkadiopolisz
970
Konstantinápoly
Thesszaloniké
Nikaia
BIZÁNCI BIRODALOM
Athén
Epheszosz
Ikonion
Tarszosz
Trapezunt
Aleppó
Antiokheia
Damaszkusz
Tripolisz
Ciprus
Kréta
Málta
Szicília
Tengere
Földközi-tenger
Baleár-szigetek
Szardínia
Korzika
Tunisz
Kairuan
Algír
Palermo
Messina
Tangere
Beloozero
Ladoga
Novgorod
Jaroszlavl
Pszkov
Szuzdal
Rjazany
Polock
Szmolenszk
KIJEVI RUSZ
Csernyigov
Kijev
Perejaszlavl
Szvjatoszlav útja (860 körül)
862–895
Tmutarakan
Kherszon
Szebasztopolisz
Phasznisz
Szebaszteia
Meliténé
Szamoszata
Niszibisz
Moszul
Tirakatar KIRÁLYSÁG
ÖRMÉNY
Dvin
Tiflisz
GRÚZOK
Bolgár BOLGÁROK
VOLGAI BURTÁSZOK
ÚZOK
KAZÁROK
BESENYŐK
ALÁNOK
Azovi-tenger
Fekete-tenger
Santiago de Compostela
LEÓN-KASZTÍLIAI KIRÁLYSÁG
Bordeaux
Lyon
Toulouse
Narbonne
Barcelona
Leon
NAVARRAI KIR.
ARAGÓN KIR.
Barcelonai Grófság
CÓRDOBAI KALIFÁTUS
Lisszabon
Toledo
Zaragoza
Sevilla
Córdoba
Granada
Valencia
0
500 km
M = 1 : 25 000 000

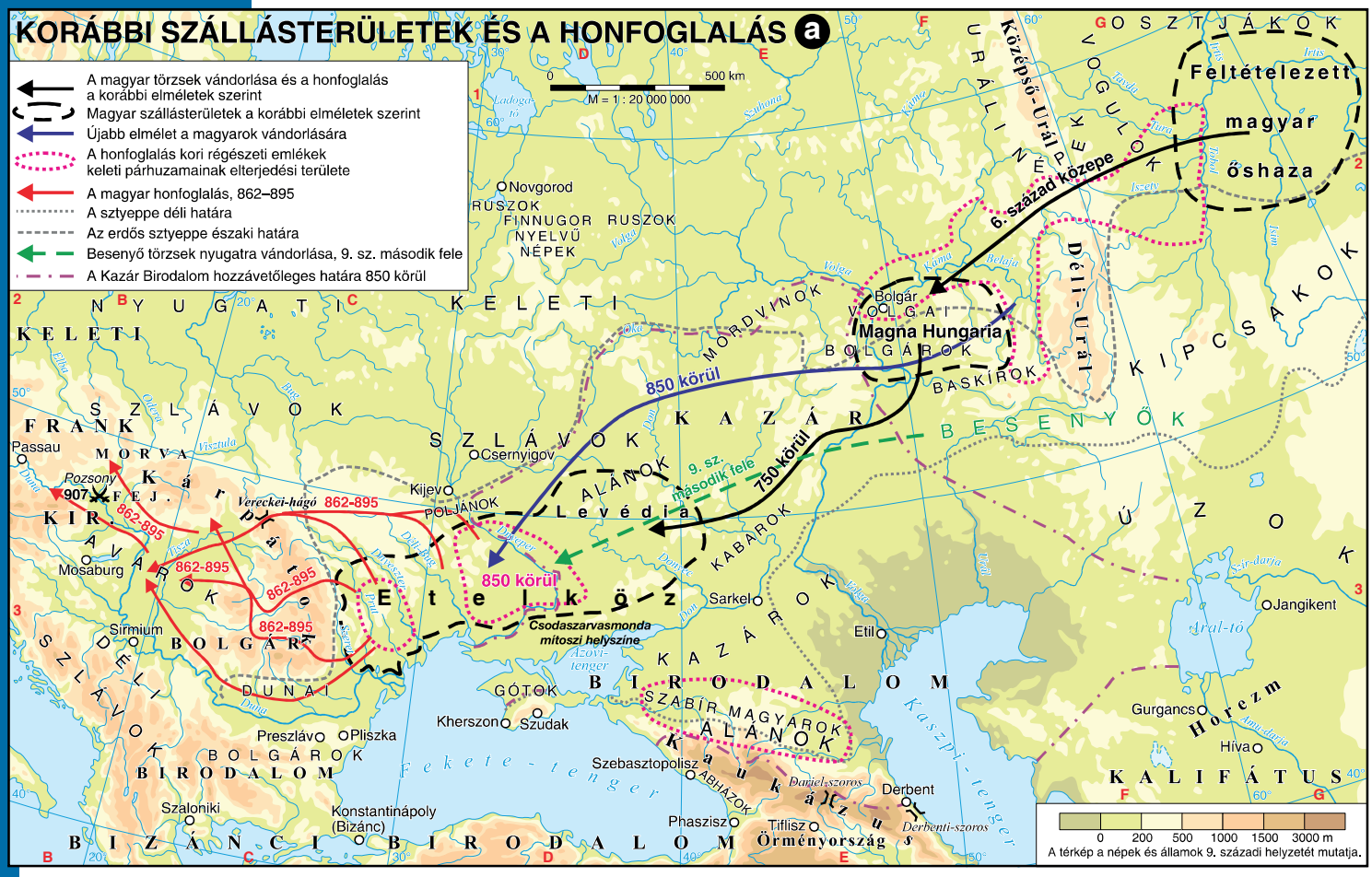
KORÁBBI SZÁLLÁSTERÜLETEK ÉS A HONFOGLALÁS a
A magyar törzsek vándorlása és a honfoglalás a korábbi elméletek szerint
Magyar szállásterületek a korábbi elméletek szerint
Újabb elmélet a magyarok vándorlására
A honfoglalás kori régészeti emlékek keleti párhuzamainak elterjedési területe
A magyar honfoglalás, 862–895
A sztyeppe déli határa
Az erdős sztyeppe északi határa
Besenyő törzsek nyugatra vándorlása, 9. sz. második fele
A Kazár Birodalom hozzávetőleges határa 850 körül
0 500 km
M = 1 : 20 000 000
Feltételezett magyar őshaza
6. század közepe
Magna Hungaria
850 körül
750 körül
9. sz. második fele
862-895
Csodaszarvasmonda mitoszi helyszíne
Közép-Urál
Déli-Urál
Aral-tó
Kaszpi-tenger
Fekete-tenger
0 200 500 1000 1500 3000 m
A térkép a népek és államok 9. századi helyzetét mutatja.

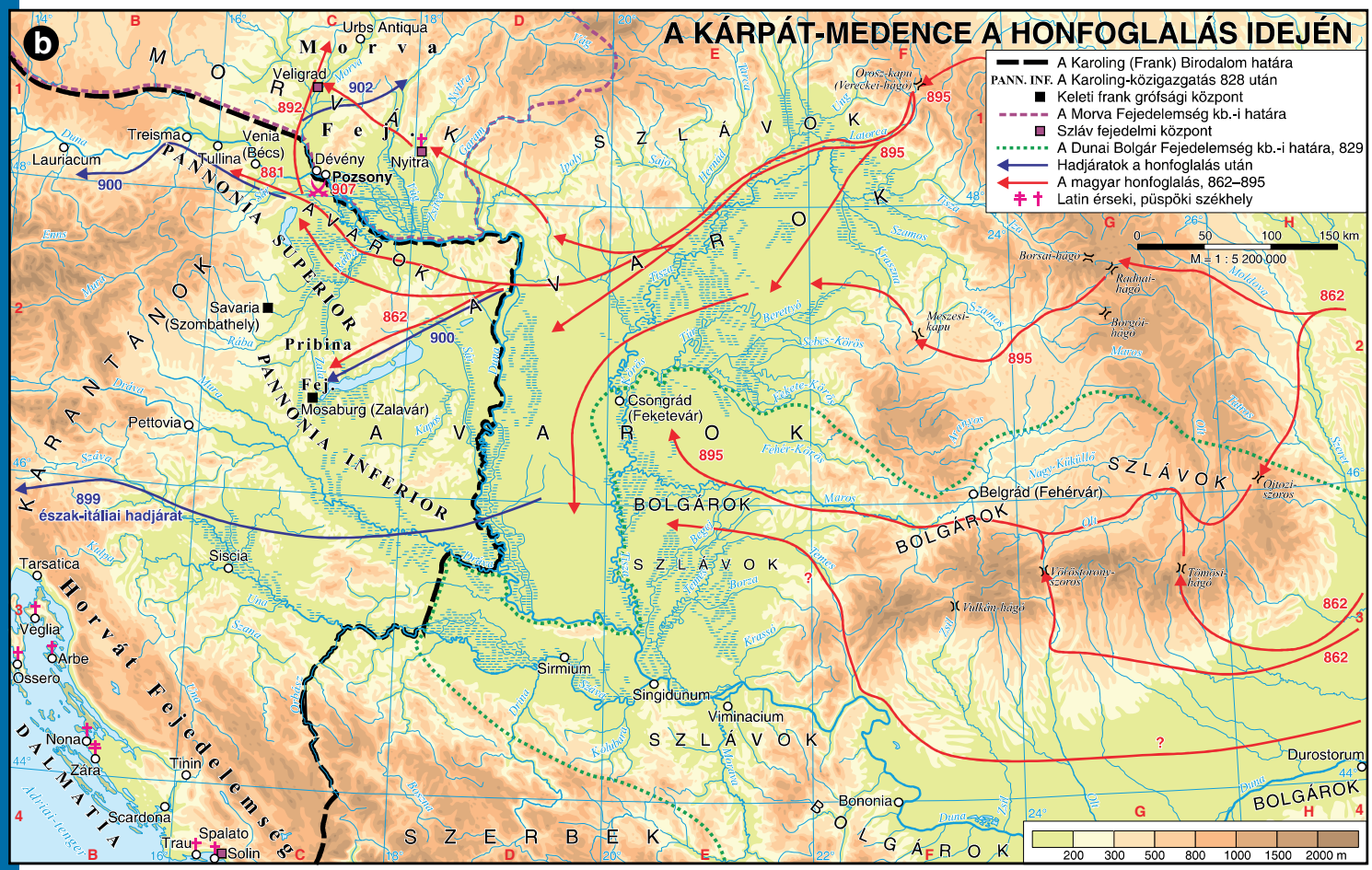
A KÁRPÁT-MEDENCE A HONFOGLALÁS IDEJÉN b
A Karoling (Frank) Birodalom határa
PANN. INF. A Karoling-közigazgatás 828 után
Keleti frank grófsági központ
A Morva Fejedelemség kb.-i határa
Szláv fejedelmi központ
A Dunai Bolgár Fejedelemség kb.-i határa, 829
Hadjáratok a honfoglalás után
A magyar honfoglalás, 862–895
Latin érseki, püspöki székhely
0 50 100 150 km
M = 1 : 5 200 000
PANNONIA SUPERIOR
PANNONIA INFERIOR
észak-itáliai hadjárat
Horvát Fejedelemség
200 300 500 800 1000 1500 2000 m

AZ ISZLÁM VILÁG AZ ELSŐ EZREDFORDULÓIG, 7–10. SZÁZAD
a
ATLANTI-ÓCEÁN
FRANK BIRODALOM
SZLÁVOK
AVAROK
MAGYAROK (850 körül)
BIZÁNCI BIRODALOM
KAZÁR BIRODALOM
KAZÁROK BESENYŐK ÚZOK
VOLGAI BOLGÁROK
TÜRK KAGANÁTUS
ARAB BIRODALOM
BERBEREK
NÚBIAI KIRÁLYSÁGOK
AKSZÚMI KIR.
Aachen
Párizs
Tours
Poitiers 732
Regensburg
Pavia
Zaragoza
Toledo 712
Barcelona
Fraxinetum 889–973
Róma
Xeres de la Frontera
Córdoba
Granada 711
Dzsebel al-Tarik (Gibraltár)
Fez
Karthágó 698
Kairuán 670
Tunisz
Tripolisz
Barka 642
Alexandria 641
Fusztát
Kairó (969 után)
Asszuán
Dzsidda
Mekka
Medina (632–656)
Mohamed kivonulása 622
Konstantinápoly 674–678, 717–718
Aleppo
Damaszkusz (661–750) 636
Jarmúk 636
Jeruzsálem 638
Héliopolisz 642
Tarszosz
Niszibisz
Erzurum
Tebriz
Tbiliszi
Derbent
Itil
Baku 653
Szamara (836–892)
Moszul
Bagdad (762–836, 892–1258)
Kufa (656–661)
Nedzsef
Baszra
Navahand 642
Hamadán
Teherán
Kermán
Iszfahán
Siráz
Hormuz
Maszkat
Nadzsran
Muhalla
Szanaa
Áden
Adulisz
Akszúm
Szalalah
Merv
Buhara 710
Szamarkand 712
Taskent
Talasz 751
Kasgar
Kabul 699
Herát
Mashad
Kandahár
Multan
Manszura
INDIA
Szicília 827
Ciprus 649–965
Kréta 827–961
Szardínia 760–798
Baleár-szk.
0 500 1000 1500 km
M = 1 : 37 000 000
Az iszlám világ kiterjedése 632-ben, Mohamed prófétа halálakor
Az iszlám világ kiterjedése 644-ben, Omár kalifa halálakor
Az iszlám világ kiterjedése 656-ban, Oszmán kalifa halálakor
Az iszlám világ kiterjedése 750-ben, az Omajjád-dinasztia uralmának végén
Az iszlám további területnyeresége 750–1000 között
Medina A kalifák székhelyei
698 Az arab hódítás éve
Az iszlám három fontos szent városa; egyéb szunnita és síita szent városok
732 Fontos csata, sikertelen ostrom ideje és helye
A Kalifátus északi és keleti határa 750 körül
Támadási irányok a 7–8. században

EURÓPA A 11–13. SZÁZADBAN ÉS A KERESZTES HADJÁRATOK
b
Közel-keleti keresztes államok:
1 Jeruzsálemi Királyság (1099–1291)
2 Antiochiai Fejedelemség (1098–1268)
3 Edesszai Grófság (1098–1146)
4 Tripoliszi Grófság (1102–1289)
5 Ciprusi Királyság (1192–1489)
ATLANTI-ÓCEÁN
Földközi-tenger
Fekete-tenger
Északi-tenger
Balti-tenger
NORVÉG KIR.
SVÉD KIRÁLYSÁG
DÁN KIRÁLYSÁG
SKÓT KIR.
ANGOL KIRÁLYSÁG
Wales
IRORSZÁG
NÉMET-RÓMAI BIRODALOM
FRANCIA KIRÁLYSÁG
BURGUND KIR.
PORTUGÁL KIRÁLYSÁG
LEÓN-KASZTÍLIAI KIR.
NAVARRAI KIR.
ARAGÓN KIRÁLYSÁG
ALMOHÁDOK BIRODALMA
NORMANN KIRÁLYSÁG
SZICÍLIAI KIR.
Pápai Állam
Velencei Köztársaság
Genovai Köztársaság
Firenzei Köztársaság
Toscana
Lombardia
Milánó
Velence
Genova
Ravenna
Aquileia
Spalato
Ragúza
Szlavónia
Horvátország
Szerbek
Bolgárok
Vlachok
Szerdika
Skopia
Sirmium
Vidin
Disztra
Pécs
Gyulafehérvár
Erdély
Esztergom
Várad
Fehérvár
Prága
Krakkó
Halics
Halicsi Fej.
Volhíniai Fej.
Kijevi Fej.
Csernyigovi Fej.
Turov-Pinszki Fej.
Polocki Fej.
Novgorodi Fej.
Szuzdali Fej.
Szmolenszki Fej.
Rjazanyi Fej.
Tveri Fej.
Lívek
Lettek
Litvánok
Kúrok
Észtek
Csúd-tó 1242
Rigai Német 1237-től:
1226-tól: Német
Lovagrend
Poroszok
Pomeránok
Szlávok
Szász Hcg.
Frank Hcg.
Svéb Bajor Hcg.
Karintiai Hcg.
Ostmark
Morva
Cseh Királyság
Lengyel Királyság
Normandiai Hercegség
Bretagne-i Hercegség
Aquitániai Hcg.
Burgundi Hcg.
Lotaringiai Hcg.
Champagne
Flandria
Brabant
Hainaut
Holland
Utrecht
Köln
Trier
Speyer
Mainz
Fulda
Bréma
Hamburg
Lübeck
Lund
Birka
Gniezno
Marienburg
Rouen
Reims
Párizs
Clairvaux
Tours
Vézelay
Besançon
Clermont
Lyon
Bordeaux
Toulouse
Arles
Marseille
Canossa
Zára
Róma
Nápoly
Brindisi
Amalfi
Salerno
Messina
Palermo
Szardínia
Korzika
Baleár-szigetek
Lisszabon
Porto
Salamanca
Zaragoza
Toledo
Barcelona
Valencia
Córdoba
Sevilla
Granada
Las navas de Tolosa 1212
Ceuta
Algír
Bona
Tunisz 1270
Málta
Ciprus
Kréta
Rodosz
Athén
Thesszalonike
Ochrida
Konstantinápoly
Nikomedeia
Nikaia 1204
Ephészosz
Ikonium
Szinope
Trapezunt
Kherszon
Tiflisz
Grúzia
Áni
Örményország
Kisörményország
Szeldzsuk Török Szultánság
Bizánci Birodalom
Edessza
Aleppó
Antiochia 1098
Tripolisz
Limassol
Szidón
Damaszkusz
Hattin 1187
Türosz
Akkon 1291
Jeruzsálem 1099
Damietta
Alexandria
Kairó
Ajjubida Szultánság
Alánok
Cserkeszek
Kipcsakok
Volgai Bolgárok
Rosztov-Szuzdali
Mordvinok
Kijev
Perejaszlavl
Vlagyimir
Csernyigov
Szmolenszk
Rjazany
Tver
Novgorod
Polock
Pinszk
Lovagrend
Pozsony
Duna
Dnyeper
Don
Volga
Azovi-tenger
Kaszpi-tenger
Aral-tó
Szir-darja
Amu-darja
Indus
0 500 km
M = 1 : 24 300 000
A Német-római Birodalom határa
Muszlim többségű államok területe
A keresztesek útvonala a Szentföldre
A keresztes államok max. kiterjedése
A reconquista határa 1064-ben
A reconquista határa 1300-ban
Fontos csaták helye és ideje
A nyugati és keleti egyház befolyásának határa
Az 1. keresztes hadjárat útvonala, 1096–1099
A 4. keresztes hadjárat útvonala, 1202–1204
II. András keresztes hadjárata, 1217–1218
A térkép az államok és népek 1100 körüli helyzetét mutatja.

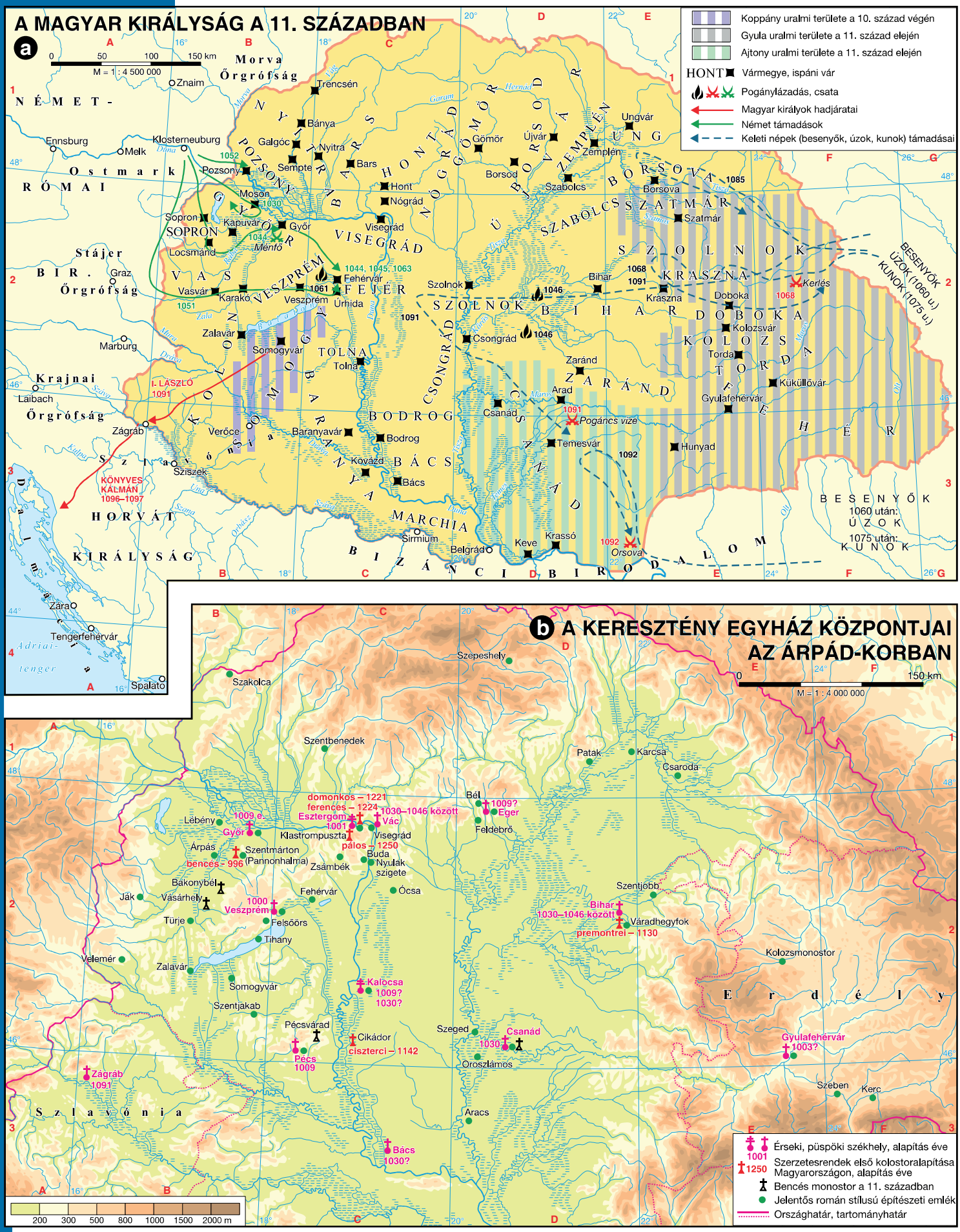
A MAGYAR KIRÁLYSÁG A 11. SZÁZADBAN
a
0 50 100 150 km
M = 1 : 4 500 000
Koppány uralmi területe a 10. század végén
Gyula uralmi területe a 11. század elején
Ajtony uralmi területe a 11. század elején
HONT Vármegye, ispáni vár
Pogánylázadás, csata
Magyar királyok hadjáratai
Német támadások
Keleti népek (besenyők, úzok, kunok) támadásai
NÉMET-RÓMAI
Ostmark
Morva Őrgrófság
Stájer Őrgrófság
Krajnai Őrgrófság
Horvát Királység
Dalmácia
Adriai-tenger
Nyitra
Bars
Hont
Nógrád
Gömör
Borsod
Abaúj
Zemplén
Ung
Ungvár
Szabolcs
Szatmár
Borsova
Pozsony
Sempte
Moson
Sopron
Győr
Fehérvár
Visegrád
Vas
Veszprém
Feiér
Szolnok
Bihar
Kraszna
Doboka
Kolozs
Torda
Zaránd
Arad
Csanád
Csongrád
Tolna
Somogy
Baranya
Bodrog
Bács
Temes
Keve
Krassó
Orsova
Belgrád
Sirmium
Szerém
Szávaköz
Drávaköz
Marchia
Bizánci Birodalom
Besenyők
Úzok
Kunok
Besenyők, Úzok (1060 u.) Kunok (1075 u.)
Ennsburg
Melk
Klosterneuburg
Znaim
Marburg
Laibach
Zágráb
Varasd
Kanizsa
Szigetvár
Eszék
Zára
Tengerfehérvár
Spalato
Trencsén
Bánya
Galgóc
Pozsony
Locsmánd
Vasvár
Karakó
Veszprém
Úrhida
Zalavár
Somogyvár
Tolna
Baranyavár
Verőce
Kovázd
Bodrog
Bács
Csanád
Csongrád
Szolnok
Fehérvár
Zaránd
Arad
Temesvár
Pogáncs vize
Hunyad
Gyulafehérvár
Küküllővár
Kolozsvár
Torda
Doboka
Kraszna
Kerlés
Bihar
Ungvár
Újvár
Zemplén
Borsova
Szatmár
1052
1030
1044
1044, 1045, 1063
1061
1051
1091
1046
1068
1085
1092
I. László 1091
Könyves Kálmán 1096–1097

b A KERESZTÉNY EGYHÁZ KÖZPONTJAI AZ ÁRPÁD-KORBAN
0 150 km
M = 1 : 4 000 000
Szepeshely
Szakolca
Szentbenedek
Patak
Karcsa
Csaroda
Lébény
1009 e.
Győr
Klastrompuszta
domonkos – 1221
ferences – 1224
Esztergom 1001
1030–1046 között
Vác
Visegrád
pálos – 1250
Buda
Nyulak szigete
Zsámbék
Árpás
Szentmárton (Pannonhalma)
bencés – 996
Bél
1009? Eger
Feldebrő
Bakonybél
Ják
Vásárhely
1000 Veszprém
Fehérvár
Ócsa
Szentjobb
Bihar
1030–1046 között
premontrei – 1130
Váradhegyfok
Türje
Felsőörs
Tihany
Velemér
Zalavár
Somogyvár
Szentjakab
Kalocsa
1009?
1030?
Kolozsmonostor
Erdély
Pécsvárad
Pécs
1009
Cikádor
ciszterci – 1142
Szeged
Csanád
1030
Oroszlámos
Gyulafehérvár
1003?
Zágráb
1091
Szlavónia
Szeben
Kerc
Aracs
Bács
1030?
200 300 500 800 1000 1500 2000 m
Érseki, püspöki székhely, alapítás éve
1001
1250
Szerzetesrendek első kolostoralapítása Magyarországon, alapítás éve
Bencés monostor a 11. században
Jelentős román stílusú építészeti emlék
Országhatár, tartományhatár

AZ 1347–1353 KÖZÖTTI PESTISJÁRVÁNY
a
A pestis elterjedésének iránya
25% A népesség csökkenésének hozzávetőleges aránya
A járvány terjedése:
1346 (Kaffa–Krím)
1347
1348
1349
1350
1351 után
ATLANTI-ÓCEÁN
Északi-tenger
Balti-tenger
Földközi-tenger
Fekete-tenger
Edinburgh
London
Bristol
York
Amszterdam
Brügge
Gent
Rouen
Párizs
Reims
Tours
Bordeaux
Bazel
Nancy
Mainz
Frankfurt
Köln
Bréma
Hamburg
Lübeck
Magdeburg
Drezda
Nürnberg
Augsburg
Bern
Milano
Lyon
Avignon
Marseille
Genova
Bologna
Firenze
Pisa
Roma
Nápoly
Bari
Palermo
Messina
Tunisz
Algír
Spalato
Raguza
Szaloniki
Athén
Kandia
Tripoli
Alexandria
Konstantinápoly
Szmirna
Stockholm
Novgorod
Riga
Moszkva
Königsberg
Danzig
Krakkó
Prága
Kijev
Buda
Bécs
Kaffa
Porto
Lisszabon
Toledo
Valencia
Barcelona
Zaragoza
Córdoba
Sevilla
Granada
León
0 500 km
M = 1 : 36 750 000

KÖZÉP-EURÓPA ÉS KELET-EURÓPA A 14. SZÁZADBAN
b
SVÉD KIRÁLYSÁG
DÁN KIR.
NÉMET LOVAGREND
NÉMET-RÓMAI BIR.
LENGYEL KIRÁLYSÁG
LITVÁN NAGYFEJEDELEMSÉG
MAGYAR KIRÁLYSÁG
SZERB BIRODALOM
BOLGÁR BIRODALOM
BIZÁNCI CSÁSZÁRSÁG
NÁPOLYI KIR.
OSZMÁN SZULTANÁTUS
SZELDZSUK-TÖRÖK EMÍRSÉGEK
KISÖRMÉNY KIR.
MAMELUK BIR.
CIPRUSI KIR.
ARANY HORDA
NOVGORODI FEJ.
MOSZKVAI FEJ.
RJAZANYI FEJ.
NAGYFEJ.
Novgorod
Pszkov
Riga
Vityebszk
Vilnius
Szmolenszk
Minszk
Danzig
Marienburg
Varsó
Breszt
Pinsztk
Csernyigov
Breslau
Prága
Krakkó
Lwów
Halics
Vlagyimir
Kijev
Perejaszlavl
Novgorod-Szeverszkij
Tver
Moszkva
Tula
Rjazany
Jaroszlavl
Nyizsnyij-Novgorod
Szuzdal
Kassa
Becs
Buda
Zágráb
Zara
Boszniai Kir.
Belgrád
Vidin
Szpalato
Raguza
Szkopje
Ohrid
Thesszalonike
Nápoly
Athéni Hcg.
Athén
Szmirna
Konstantinápoly
Nikápoly
Tirnovo
Tirgovistye
Havasalföldi Vajdaság
Szilisztra
Brassó
Gyulafehérvár
Suceava
Moldvai Vajdaság
Moncastro (Genova)
Kaffa (Genova)
Kherszon (Genova)
Tana (Genova)
Angora
Konya
Aleppo
Damaszkusz
Ciprus
Kréta (Velence)
Rodosz
Korfu (Velence)
Szicília
Fekete-tenger
Földközi-tenger
Jón-tenger
Adriai-tenger
Marica folyó
1371
1389
1396
1377-ig A Litván Nagyfejedelemség délkeleti irányú terjeszkedése
Oszmán-török előrenyomulás
1389 Fontos csata
0 500 km
M = 1 : 24 000 000

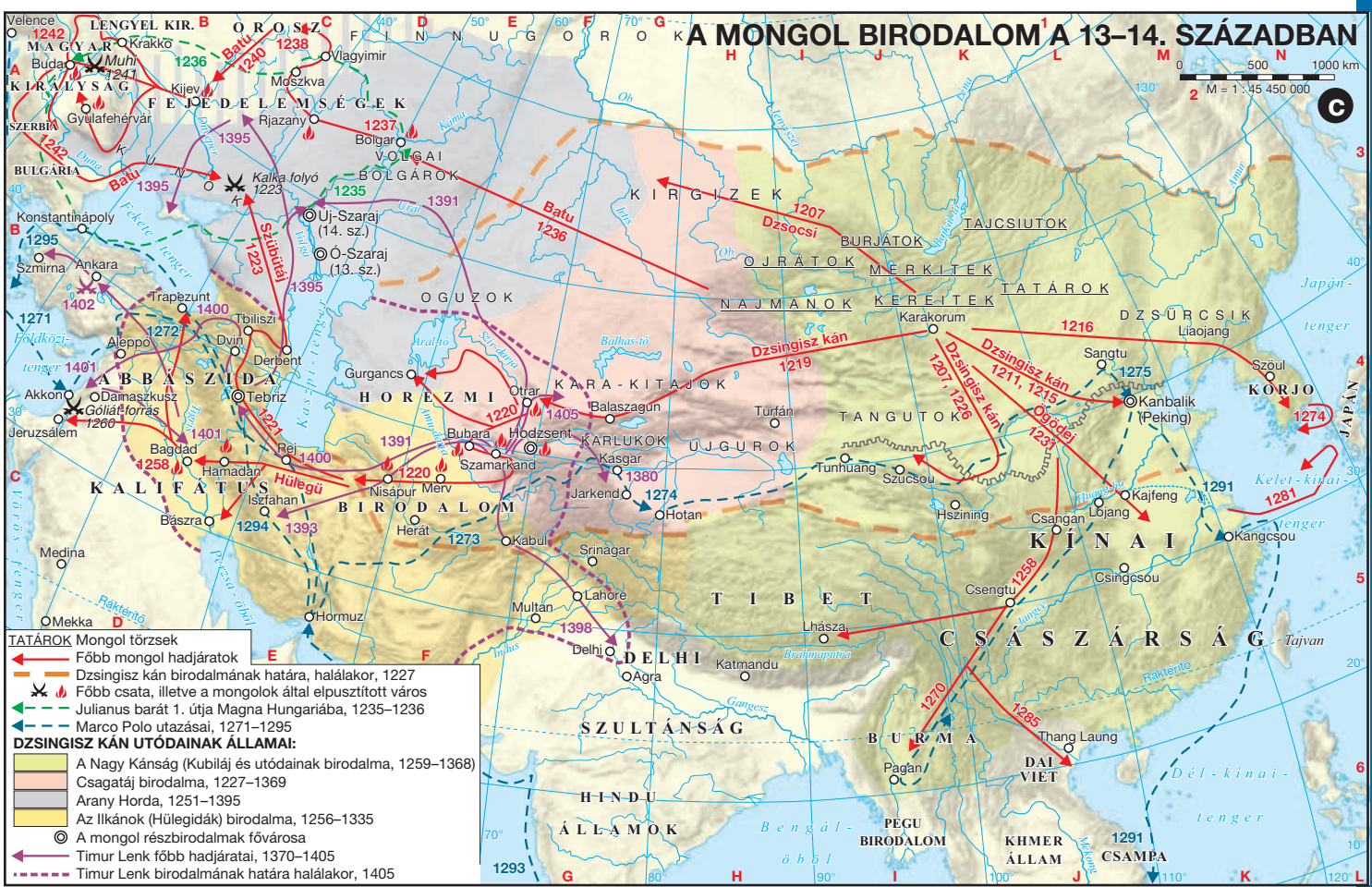
A MONGOL BIRODALOM A 13–14. SZÁZADBAN
c
0 500 1000 km
M = 1 : 45 450 000
LENGYEL KIR.
MAGYAR KIRÁLYSÁG
SZERBIA
BULGÁRIA
FEJEDELEMSÉGEK
OROSZ FINN UGOR
VOLGAI BOLGÁROK
Uj-Szaraj (14. sz.)
Ó-Szaraj (13. sz.)
Kalka folyó 1223
Muhi 1241
OGUZOK
ABBASZIDA KALIFÁTUS
HOREZMI BIRODALOM
KARA-KITAJOK
KARLUKOK
UJGUROK
KIRGIZEK
OJRÁTOK
MERKITEK
NAJMANOK
KEREITEK
BURJÁTOK
TAJCSIUTOK
TATÁROK
TANGUTOK
DZSURCSIK
KORJO
JAPÁN
KÍNAI CSÁSZÁRSÁG
TIBET
DELHI SZULTÁNSÁG
HINDU ÁLLAMOK
BURMA
DAI VIET
PEGU BIRODALOM
KHMER ÁLLAM
CSAMPA
Batu
Dzsocsi
Dzsingisz kán
Ögödej
Hülegü
Szubutáj
Karakorum
Kanbalik (Peking)
Szangtu
Liaojang
Szöul
Kajfeng
Hangcsou
Csingcsou
Kangcsou
Csangan
Hszining
Tunhuang
Szucsou
Turfán
Balaszagun
Otrár
Gurgancs
Buhara
Hodzsent
Szamarkand
Kásgar
Jarkend
Hotan
Nisápur
Merv
Herát
Kabul
Srinagar
Lahore
Multán
Delhi
Agra
Katmandu
Lhásza
Csengtu
Thang Laung
Pagan
Bagdad
Hamadan
Rej
Iszfahan
Bászra
Tebriz
Trapezunt
Ankara
Szmirna
Konstantinápoly
Aleppo
Damaszkusz
Jeruzsálem
Akkon
Medina
Mekka
Hormuz
Derbent
Dvin
Tbiliszi
Gölöt-forrás 1260
Vlagyimir
Moszkva
Kijev
Rjazany
Bolgar
Gyulafehérvár
Krakkó
Buda
TATÁROK Mongol törzsek
Főbb mongol hadjáratok
Dzsingisz kán birodalmának határa, halálakor, 1227
Főbb csata, illetve a mongolok által elpusztított város
Julianus barát 1. útja Magna Hungariába, 1235–1236
Marco Polo utazásai, 1271–1295
DZSINGISZ KÁN UTÓDAINAK ÁLLAMAI:
A Nagy Kánság (Kubiláj és utódainak birodalma, 1259–1368)
Csagatáj birodalma, 1227–1369
Arany Horda, 1251–1395
Az Ilkánok (Hülegidák) birodalma, 1256–1335
A mongol részbirodalmak fővárosa
Timur Lenk főbb hadjáratai, 1370–1405
Timur Lenk birodalmának határa halálakor, 1405

AZ ÁRPÁD-HÁZI KIRÁLYOK KÜLPOLITIKAI KAPCSOLATAI, 1000–1301
a
ATLANTI-ÓCEÁN
0 500 km
M = 1 : 16 400 000
LENGYEL KIR. Ausztria
Árpád-házi királyok külföldi házassági kapcsolatai, a feleség származási helyének megnevezésével
Szicília
A térképen nem szereplő terület iránya és neve
Árpád-házi királyok hadjáratai:
I. László
Kálmán
II. István
III. Béla
II. András
NÉMET-RÓMAI BIRODALOM
LENGYEL KIR.
KIJEVI RUSZ
CSEH KIR.
Szilézia Hcg.
Prága
Krakkó
Lodoméria
Halics
Kijev
Párizs
FRANCIA
Burgundia
Regensburg
Bajorország
Ausztria
Bécs
Morva Őrgr.
MAGYAR KIRÁLYSÁG
Buda
Kunország
Moldva
Erdély
Havasalföld
Szörény
Macsó
Bosznia (Ráma)
Horvátország
Dalmácia
VELENCEI KÖZT.
Adriai-tenger
Meránia
Milánó
Velence
Firenze
EGYHÁZI ÁLLAM
Róma
Raguza
Raguzai Közt.
SZERB KIRÁLYSÁG
BIZÁNCI BIRODALOM
Konstantinápoly
Nikaia
Antiochia
Szentföld 1217
Fekete-tenger
ARAGÓN KIRÁLYSÁG
Barcelona
Korzika
Szardínia
NÁPOLYI KIRÁLYSÁG
Nápoly
Szicília
Földközi-tenger

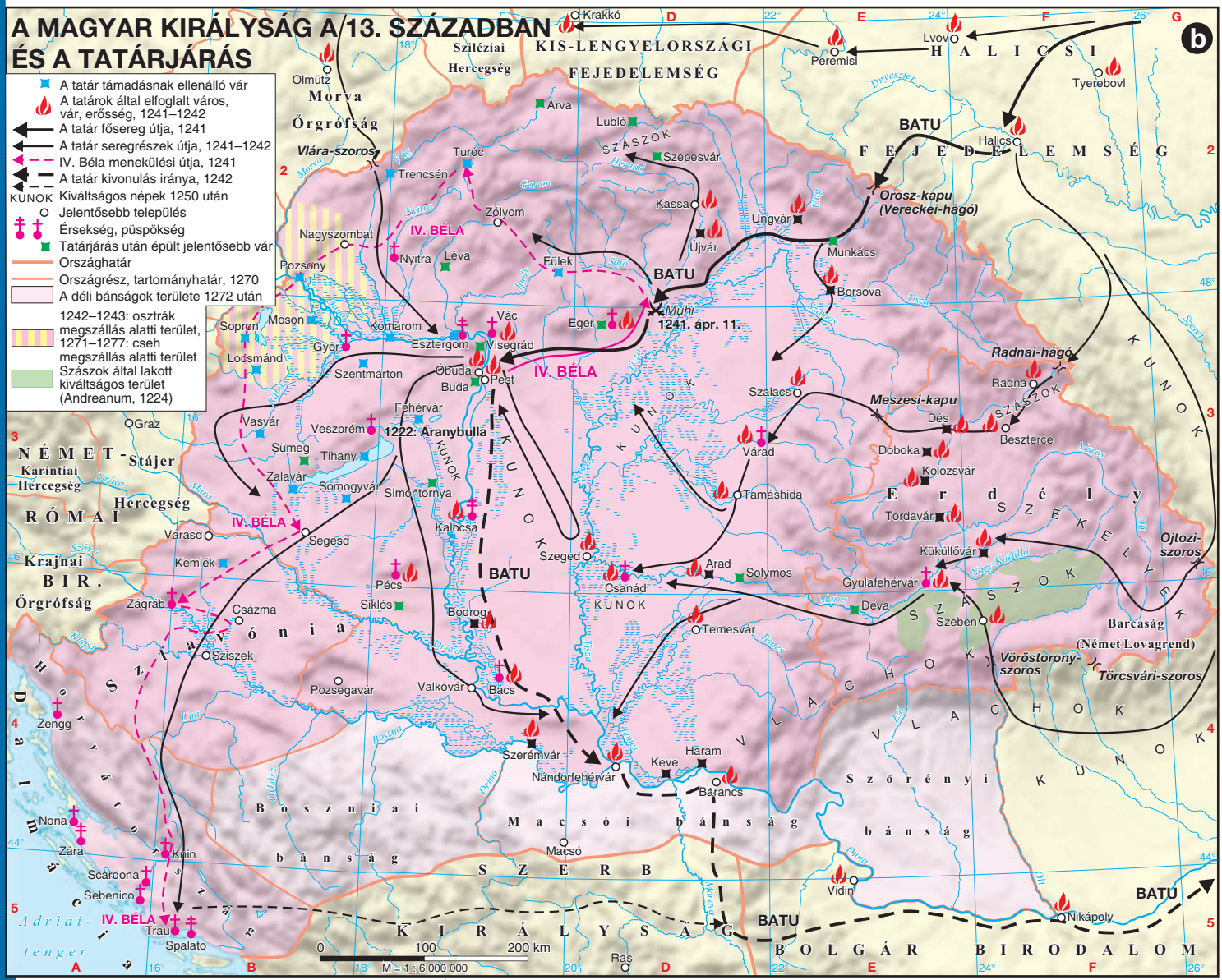
A MAGYAR KIRÁLYSÁG A 13. SZÁZADBAN ÉS A TATÁRJÁRÁS
b
A tatár támadásnak ellenálló vár
A tatárok által elfoglalt város, vár, erősség, 1241–1242
A tatár fősereg útja, 1241
A tatár seregrészek útja, 1241–1242
IV. Béla menekülési útja, 1241
A tatár kivonulás iránya, 1242
KUNOK Kiváltságos népek 1250 után
Jelentősebb település
Érsekség, püspökség
Tatárjárás után épült jelentősebb vár
Országhatár
Országrész, tartományhatár, 1270
A déli bánságok területe 1272 után
1242–1243: osztrák megszállás alatti terület, 1271–1277: cseh megszállás alatti terület
Szászok által lakott kiváltságos terület (Andreanum, 1224)
Krakkó
Lvov
Peremisl
Tyerebovl
Olmütz
Morva Őrgrófság
Szíléziai Hercegség
KIS-LENGYELORSZÁGI FEJEDELEMSÉG
HALICSI FEJEDELEMSÉG
Árva
Lubló
Szepesvár
Halics
BATU
Vlára-szoros
Turóc
Trencsén
Zólyom
Kassa
Ungvár
Orosz-kapu (Vereckei-hágó)
Nagyszombat
IV. BÉLA
Nyitra
Léva
Fülek
Újvár
Munkács
Pozsony
Borsova
Muhi 1241. ápr. 11.
Sopron
Moson
Komarom
Vác
Eger
Győr
Esztergom
Visegrád
Locsmánd
Szentmárton
Óbuda
Buda
Pest
Radnai-hágó
Radna
Szalacs
Meszesi-kapu
Dés
Beszterce
Graz
Vasvár
Fehérvár
Veszprém
1222: Aranybulla
Sümeg
Tihany
Várad
Doboka
Kolozsvár
NÉMET-RÓMAI
Stájer Hercegség
Karintiai Hercegség
Zalavár
Somogyvár
Simontornya
Tamáshida
Erdély
Tordavár
Varasd
Segesd
Kalocsa
Szeged
Küküllővár
Ojtozi-szoros
Krajnai BIR. Őrgrófság
Kemlék
Pécs
Csanád
Arad
Solymos
Gyulafehérvár
Zágráb
Csázma
Siklós
Bodrog
Déva
Szeben
Barcaság (Német Lovagrend)
Szíavónia
Sziszek
Temesvár
Vöröstorony-szoros
Törcsvári-szoros
Horvátország
Pozsegavár
Valkóvár
Bács
Zengg
Szerémvár
Nándorfehérvár
Keve
Haram
Barancs
Szörényi bánság
Boszniai bánság
Macsói bánság
Nona
Zára
Knin
Macsó
Scardona
Sebenico
SZERB KIRÁLYSÁG
Vidin
Nikápoly
Adriai-tenger
Trau
Spalato
Ras
BOLGÁR BIRODALOM
0 100 200 km
M = 1 : 6 000 000

A BIZÁNCI ÉPÍTÉSZETI STÍLUS ELTERJEDÉSE, 6–15. SZÁZAD

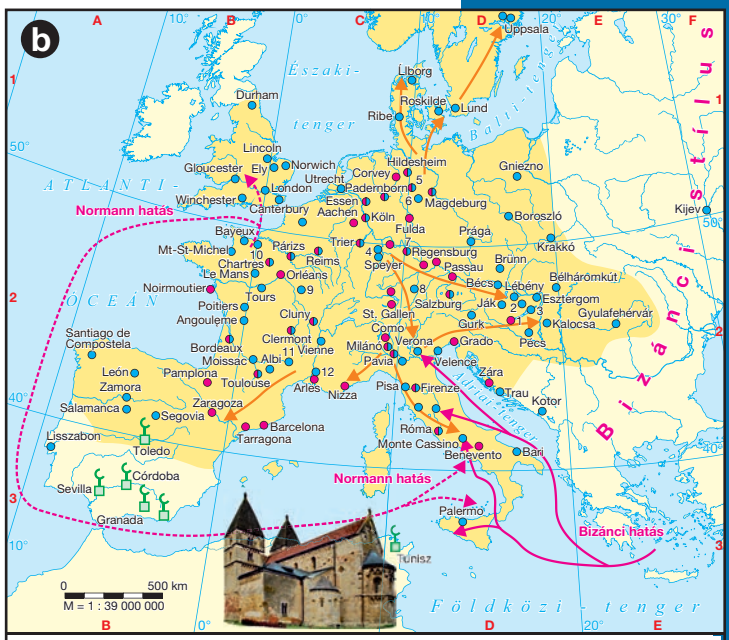

A ROMÁN ÉPÍTÉSZETI STÍLUS ELTERJEDÉSE, 8–13. SZÁZAD

- Karoling-kori (preromán) stílusú jelentős építészeti emlék, 8–10. sz.
- Román stílusú jelentős építészeti emlék, 11–13. sz.
- A román stílus elterjedésének fő területe
- A román stílus elterjedési irányai
- Normann és bizánci stílus befolyása
- Jelentős muszlim építészeti emlék, 7–13. sz.

1 Mosaburg
2 Pannonhalma
3 Fehérvár
4 Worms
5 Goslar
6 Quedlinburg
7 Bamberg
8 Augsburg
9 Vézelay
10 Caen
11 Le Puy
12 Avignon

A GÓTIKUS ÉPÍTÉSZETI STÍLUS ELTERJEDÉSE, 12–15. SZÁZAD

- A francia gótika jelentős építészeti emléke
- A német gótika jelentős építészeti emléke
- Az angol gótika jelentős építészeti emléke
- Besorolatlan gótikus stílusú építmény
- A gótikus stílus elterjedésének fő területe
- A francia gótika elterjedési irányai
- A német gótika elterjedési irányai
- Az angol gótika elterjedési irányai
- Bizánci és mór stílus befolyása

1 Saint-Denis
2 Beauvais
3 Laon
4 Soissons
5 Senlis
6 Noyon
7 Visegrád
8 Szeben
9 Pozsony

A RENESZÁNSZ ÉPÍTÉSZETI STÍLUS ELTERJEDÉSE, 14–16. SZÁZAD

- Firenze — Művészettörténetileg kiemelkedő város
- Reneszánsz stílusú jelentős építészeti emlék
- Késő reneszánsz (16–17. század) stílusú jelentős építészeti emlék
- A reneszánsz stílus elterjedésének fő területe
- Az itáliai reneszánsz elterjedési irányai
- A francia reneszánsz hatása
- A németalföldi reneszánsz hatása

1 Fontainebleau
2 Saint-Denis
3 Sully
4 Angers
5 Troyes
6 Urbino
7 Pienza
8 Ferrara
9 Bologna
10 Parma
11 Treviso
12 Vicenza
13 Verona
14 Mantova
15 Parma

TARTOMÁNYURAK HATALMI TERÜLETEI 1310 KÖRÜL
a
KIS-LENGYELORSZÁGI FEJEDELEMSÉG
Halicsi Fejedelemség (tatár vazallus)
NÉMET-RÓMAI BIR.
Szlavónia
Horvátország
Boszniai bánság
SZERB KIRÁLYSÁG
Szörényi bánság
Havasalföldi Vajdaság (alakulóban)
Macsói bánság
Erdély
Trencsén
Kassa
Gönc
Pozsony
Nyitra
Sopron
Esztergom
Győr
Vác
Visegrád
Eger
Buda
Fehérvár
Veszprém
Zalafő
Kőszeg
Adorján
Várad
Kolozsvár
Kalocsa
Kapronca
Pécs
Szeged
Csanád
Gyulafehérvár
Segesvár
Csázma
Zágráb
Temesvár
Déva
Szeben
Brassó
Bács
Újlak
Nándorfehérvár
Zára
Spalato
1312 Rozgony
1317 Debrecen
1318 Topa
1320 Bonchida
1301: Az Árpád-ház kihalása
1319
Csák Máté uralmi területe
Aba Amadé uralmi területe
Borsa Kopasz uralmi területe
Kőszegi Henrik uralmi területe
Kán László uralmi területe
Kőszegi János uralmi területe
Kőszegi Miklós várai
Babonics István uralmi területe
Csák Ugrin uralmi területe
Subics Pál uralmi területe
Subicsok befolyási területe Boszniában
Központi vár
Jelentősebb ütközet
0 150 km
M = 1 : 10 000 000

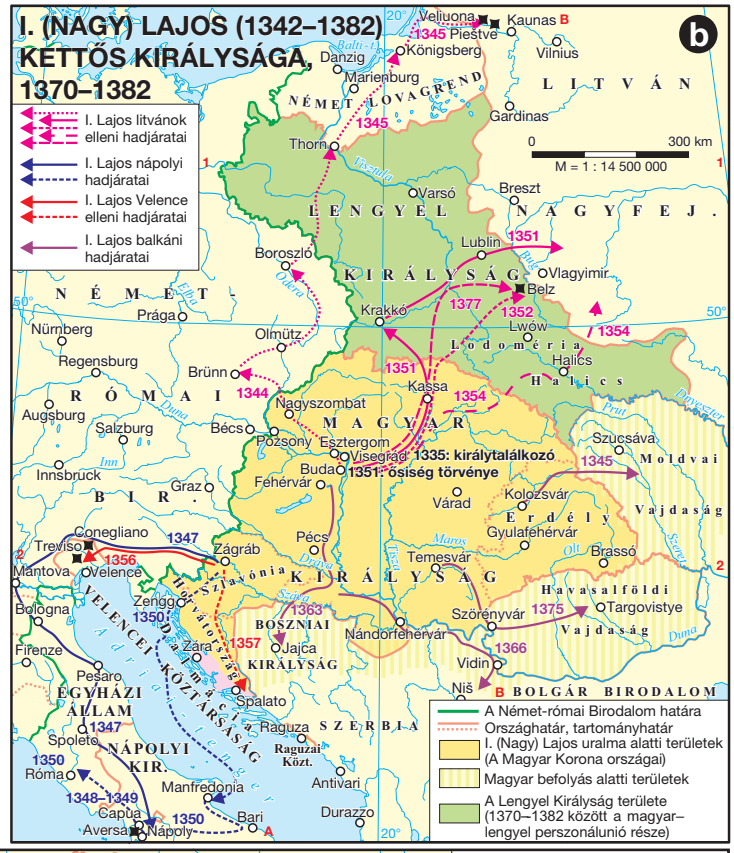
I. (NAGY) LAJOS (1342–1382) KETTŐS KIRÁLYSÁGA, 1370–1382
b
I. Lajos litvánok elleni hadjáratai
I. Lajos nápolyi hadjáratai
I. Lajos Velence elleni hadjáratai
I. Lajos balkáni hadjáratai
LITVÁN NAGYFEJ.
LENGYEL KIRÁLYSÁG
NÉMET-RÓMAI BIR.
MAGYAR KIRÁLYSÁG
BOSZNIAI KIRÁLYSÁG
NÁPOLYI KIR.
EGYHÁZI ÁLLAM
VELENCEI KÖZTÁRSASÁG
BOLGÁR BIRODALOM
SZERBIA
Lodomeria
Halics
Moldvai Vajdaság
Havasalföldi Vajdaság
Königsberg
Danzig
Marienburg
Gardinas
Vilnius
Varsó
Lublin
Vlagyimir
Belz
Krakkó
Lwów
Prága
Olmütz
Brünn
Nürnberg
Regensburg
Augsburg
Salzburg
Innsbruck
Graz
Bécs
Pozsony
Esztergom
Visegrád
Buda
Fehérvár
Nagyszombat
Kassa
Várad
Kolozsvár
Gyulafehérvár
Temesvár
Brassó
Szörényvár
Nándorfehérvár
Zágráb
Pécs
Jajca
Vidin
Niš
Spalato
Ragusa
Durazzo
Antivari
Manfredonia
Bari
Capua
Aversa
Nápoly
Róma
Spoleto
Firenze
Pesaro
Bologna
Mantova
Velence
Treviso
Conegliano
Zengg
Zára
Szucsáva
Targovistye
1335: királytalálkozó
1351: ősiség törvénye
1345 Pisztve
1345
1351
1377
1352
1354
1344
1347
1356
1350
1363
1357
1375
1366
1348–1349
1350
1347
A Német-római Birodalom határa
Országhatár, tartományhatár
I. (Nagy) Lajos uralma alatti területek (A Magyar Korona országai)
Magyar befolyás alatti területek
A Lengyel Királyság területe (1370–1382 között a magyar–lengyel perszonálunió része)
0 300 km
M = 1 : 14 500 000

A MAGYAR KIRÁLYSÁG LUXEMBURGI ZSIGMOND KORÁBAN, 1387–1437
c
Magyar befolyási övezet a 15. század elején
Luxemburgi Zsigmond király törökellenes hadjáratai
Szultáni hadjárat, 1396
Oszmán-török portyázások
Királyi végvár, egyéb vár
Fontos csata
Az erdélyi parasztfelkelés ütközetei, a kápolnai unió, 1437
1420/1435: Dalmácia a Velencei Köztársasághoz
Morva Őrgrófság
Sziléziai Hcg.
Osztrák Hcg.
Stájer Hercegség
Karintiai Hercegség
Krajnai Hercegség
Cilli Grófság
Szlavónia
Horvátország
Boszniai Szerbia
LENGYEL KIRÁLYSÁG
Moldvai Vajdaság
Havasalföldi Vajdaság
OSZMÁN SZULTÁNSÁG
Országhatár, tartományhatár
Megye- és székhatár
Érseki, püspöki székhely
Szabad királyi (tárnoki) város
Bányaváros
Magyarországi vármegyék
Erdélyi vármegyék
Horvát-szlavón-dalmát bánság
Kiváltságos kerületek:
Székely székek
Szász székek és vidékek
Kun és jász székek
Lengyelországnak elzálogosított területek, 1412
0 50 100 150 km
M = 1 : 4 100 000

EURÓPA A 15. SZÁZADBAN
a
A Német-római Birodalom határa
Egyházi területek
Muszlim államok
Burgund területek, 1477
Fontos csata, ostrom
Rövidítések:
Fej.: Fejedelemség
Vfej.: Választófejedelemség
Nhcg.: Nagyhercegség
Hcg.: Hercegség
Gr.: Grófság
Közt.: Köztársaság
M = 1 : 19 700 000
0 500 km
ÁTLANTI-ÓCEÁN
Északi-tenger
Balti-tenger
Fekete-tenger
Földközi-tenger
NORVÉG KIRÁLYSÁG
SVÉD KIRÁLYSÁG
DÁN KIRÁLYSÁG
SKÓT KIRÁLYSÁG
ÍRORSZÁG
ANGOL KIRÁLYSÁG
NÉMET-RÓMAI CSÁSZÁRSÁG
FRANCIA KIRÁLYSÁG
BURGUNDI HERCEGSÉG
SVÁJC
SAVOYAI HERCEG.
PORTUGÁL KIR.
KASZTÍLIAI KIR.
ARAGÓNIA KIR.
NAVARRAI KIR.
GRANADAI EMÍRSÉG (1492-ig)
VELENCEI KÖZTÁRSASÁG
EGYHÁZI ÁLLAM
NÁPOLYI KIRÁLYSÁG
SZICÍLIAI KIR.
SZARDÍNIA
KORZIKA (Genova)
BALEÁR-SZIGETEK
NÉMET LOVAGREND
LENGYEL KIR.
LITVÁN NAGYFEJEDELEMSÉG
NOVGOROD FEJEDELEMSÉG
MOSZKVAI NAGYFEJEDELEMSÉG
MAGYAR KIRÁLYSÁG
OSZMÁN BIRODALOM
KRÍMI TATÁR KÁNSÁG
KOZÁKOK
HORDA
1471/1478: Moszkvai hódítás
1458: Moszkvai hódítás
1385: lengyel–litván perszonálunió
1410 Grünwald
15. sz. közepe: könyvnyomtatás
1415 Azincourt
1485 Bosworth
1477 Nancy
1476 Svájc
1429 Orléans
1453 Castillon
1476 Toro
1479: kasztíliai–aragón perszonálunió
1434 Lipany
1431 Taus
1456 Nándorfehérvár
1444 Várna
1448 Rigómező
1476 Vajdaság
1475 Vászló
1453 Konstantinápoly
1402 Ankara
1480 Otranto

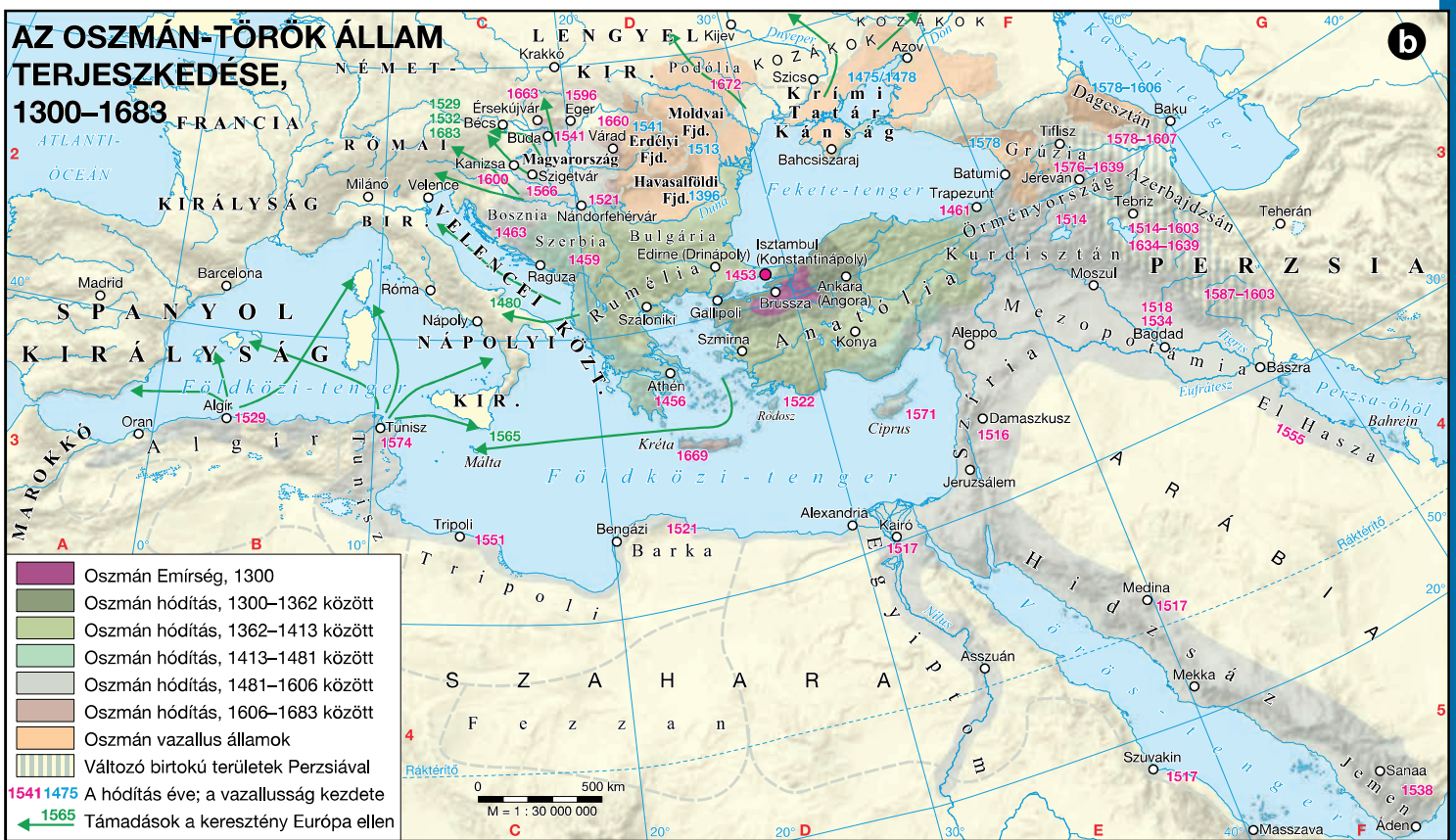
AZ OSZMÁN-TÖRÖK ÁLLAM TERJESZKEDÉSE, 1300–1683
b
Oszmán Emírség, 1300
Oszmán hódítás, 1300–1362 között
Oszmán hódítás, 1362–1413 között
Oszmán hódítás, 1413–1481 között
Oszmán hódítás, 1481–1606 között
Oszmán hódítás, 1606–1683 között
Oszmán vazallus államok
Változó birtokú területek Perzsiával
1541 1475 A hódítás éve; a vazallusság kezdete
1565 Támadások a keresztény Európa ellen
M = 1 : 30 000 000
0 500 km
ATLANTI-ÓCEÁN
Fekete-tenger
Kaszpi-tenger
Perzsa-öböl
Vörös-tenger
Földközi-tenger
Raktérítő
FRANCIA KIRÁLYSÁG
NÉMET-RÓMAI KIR.
LENGYEL KIR.
KOZÁKOK
Krími Tatár Kánság
Moldvai Fjd.
Havasalföldi Fjd.
Magyarország
Erdélyi Fjd.
Bosznia
Szerbia
Bulgária
Rumélia
Anatólia
Örményország
Grúzia
Kurdisztán
Mezopotámia
Szíria
Arábia
Hidzsaz
Egyiptom
Szahara
Fezzan
Tripoli
Algír
Tunisz
Marokkó
Szicília
Szardínia
Korfu
Ciprus
Rodosz
Kréta
Málta
Bécs
Buda
Eger
Várad
Szigetvár
Kanizsa
Nándorfehérvár
Belgrád
Szaloniki
Gallipoli
Brussza (Angora)
Isztambul (Konstantinápoly)
Edirne (Drinápoly)
Szmirna
Konya
Aleppo
Damaszkusz
Jeruzsálem
Bagdad
Bászra
Mekka
Medina
Asszuán
Kairó
Alexandria
Barka
Bengázi
Szuvakin
Sanaa
Aden
Masszava
Jemen
Teherán
Tebriz
Jereván
Tiflisz
Baku
Dagesztán
Azerbajdzsán
Moszul
Trapezunt
Batumi
Szinopé
Bahcsiszaraj
Kijev
Azov
Szics
Podólia
Krakkó
Madrid
Barcelona
Róma
Nápoly
Palermo
Messina
Sevilla
Granada
Cádiz
Oran
Algír
Tunisz
Tripoli
1529 Algír
1574 Tunisz
1551 Tripoli
1565 Málta
1669 Kréta
1522 Rodosz
1571 Ciprus
1456 Athén
1480 Nápoly
1463 Szaloniki
1459 Raguza
1453 Isztambul (Konstantinápoly)
1517 Kairó
1517 Szuvakin
1517 Medina
1516 Damaszkusz
1555 El Hasza
1534 Bagdad
1518
1587–1603
1514
1514–1603
1634–1639
1576–1639
1578–1607
1578–1606
1461
1578
1672
1475/1478
1596
1660
1541
1663
1529
1532
1683
1566
1600
1521
1396
1513
1538

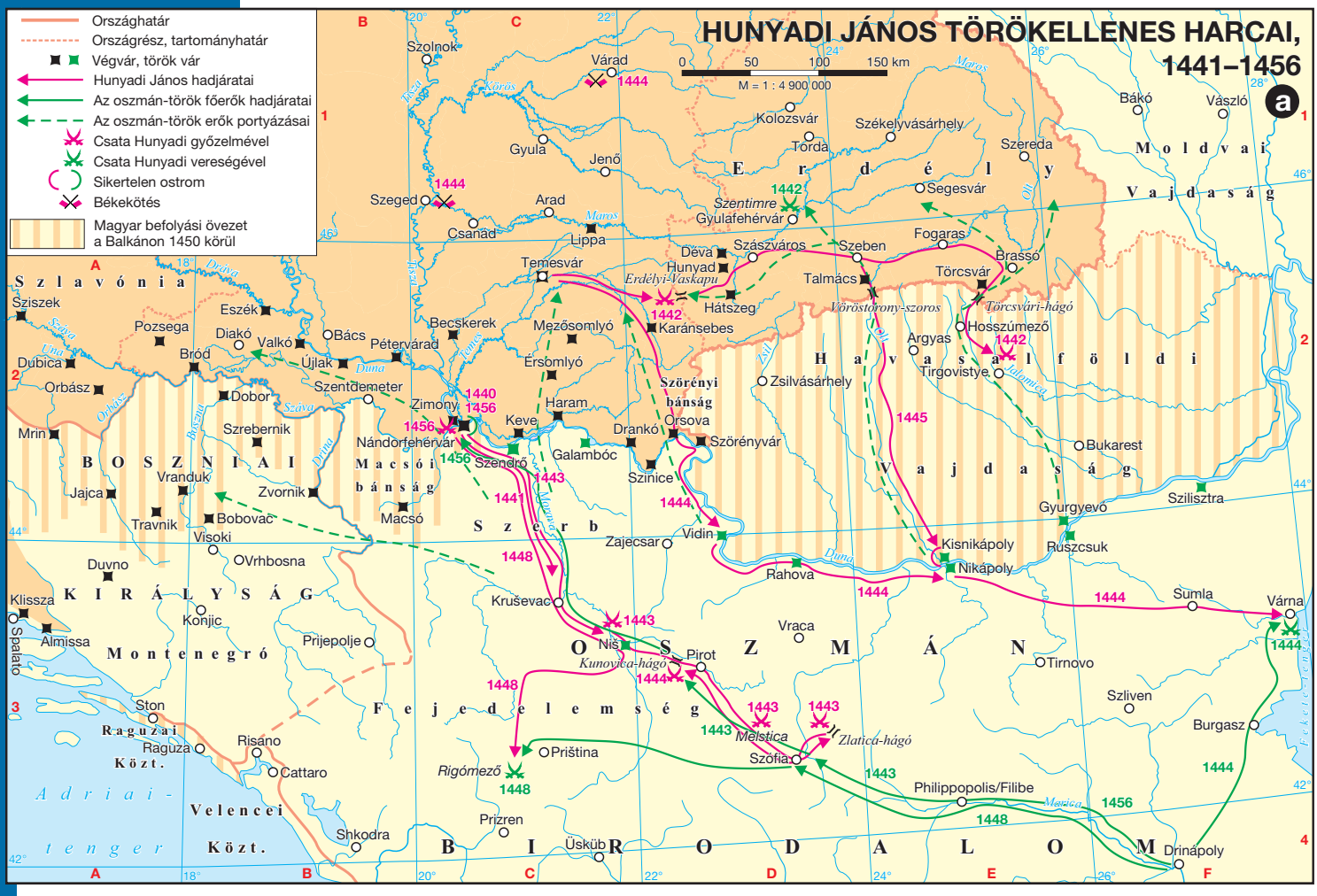
HUNYADI JÁNOS TÖRÖKELLENES HARCAI, 1441–1456
a
M = 1 : 4 900 000
0 50 100 150 km
Országhatár
Országrész, tartományhatár
Végvár, török vár
Hunyadi János hadjáratai
Az oszmán-török főerők hadjáratai
Az oszmán-török erők portyázásai
Csata Hunyadi győzelmével
Csata Hunyadi vereségével
Sikertelen ostrom
Békekötés
Magyar befolyási övezet a Balkánon 1450 körül
Szlavónia
Erdély
Moldvai Vajdaság
Havasalföldi Vajdaság
Bosznia
Macsói bánság
Szerb
Szörényi bánság
Magyar Királyság
Montenegró
Fejedelemség
Oszmán Birodalom
Raguzai Közt.
Velencei Közt.
Adriai-tenger
Fekete-tenger
Szeged
Temesvár
Nándorfehérvár
Szendrő
Zimony
Szörényvár
Vidin
Nikápoly
Rahova
Kruševac
Niš
Pirot
Szófia
Melstica
Zlatica-hágó
Kunovica-hágó
Rigómező
Priština
Prizren
Üsküb
Philippopolis/Filibe
Drinápoly
Várna
Sumla
Tirnovo
Szliven
Burgasz
Szeben
Brassó
Törcsvár
Hátszeg
Karánsebes
Erdélyi-Vaskapu
Vöröstorony-szoros
Törcsvári-hágó
Hosszúmező
Argyas
Tirgovistye
Bukarest
Gyurgyevó
Ruszcsuk
Sziliesztra
Kisnikápoly
Zsilvásárhely
Fogaras
Segesvár
Szentimre
Gyulafehérvár
Déva
Hunyad
Vajda
Temesvár
Lippa
Csanád
Arad
Szeged
Gyula
Jenő
Kolozsvár
Torda
Székelyvásárhely
Szereda
Bákó
Vászló
Várad
Szolnok
Tisza
Maros
Duna
Olt
Dráva
Szava
Una
Vrbas
Bosna
Drina
Morava
Vardar
Marica
Fekete-tenger
Adriai-tenger
1440
1441
1442
1443
1444
1445
1448
1456
1459
1462
1463
1464
1467
1468
1469
1470–1480
1472
1474
1475
1476
1479
1480
1481
1482
1484
1485
1487
1489

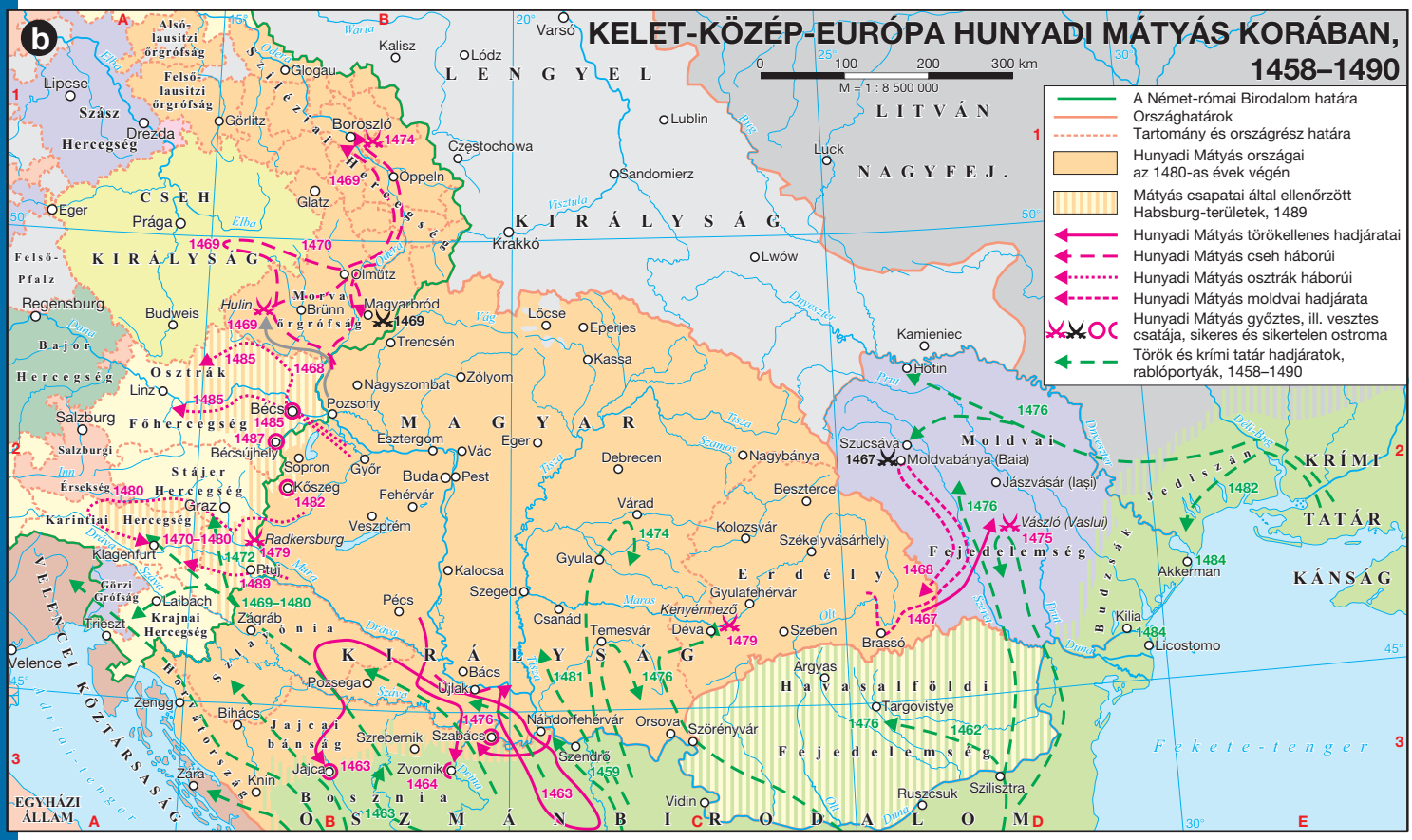
KELET-KÖZÉP-EURÓPA HUNYADI MÁTYÁS KORÁBAN, 1458–1490
b
M = 1 : 8 500 000
0 100 200 300 km
A Német-római Birodalom határa
Országhatárok
Tartomány és országrész határa
Hunyadi Mátyás országai az 1480-as évek végén
Mátyás csapatai által ellenőrzött Habsburg-területek, 1489
Hunyadi Mátyás törökellenes hadjáratai
Hunyadi Mátyás cseh háborúi
Hunyadi Mátyás osztrák háborúi
Hunyadi Mátyás moldvai hadjárata
Hunyadi Mátyás győztes, ill. vesztes csatája, sikeres és sikertelen ostroma
Török és krími tatár hadjáratok, rablóportyák, 1458–1490
Lengyel Királyság
Litván Nagyfej.
Cseh Királyság
Magyar Királyság
Moldvai Fejedelemség
Havasalföldi Fejedelemség
Erdély
Krími Tatár Kánság
Jediszán
Budzsák
Osztrák Birodalom
Bajor Hercegség
Stájer Hercegség
Karintiai Hercegség
Krajnai Hercegség
Görzi Grófság
Horvátország
Szlavónia
Bosznia
Jajcai bánság
Szilériai Hercegség
Morva Grófság
Felső-Pfalz
Felső-lausitzi Grófság
Alsó-lausitzi Grófság
Szász Hercegség
Salzburgi Főhercegség
Érsekség
Velencei Köztársaság
Adriai-tenger
Fekete-tenger
Egyházi Állam
Varsó
Kalisz
Lódz
Glogau
Lipcse
Drezda
Görlitz
Boroszló
Częstochowa
Lublin
Luck
Sandomierz
Oppeln
Glatz
Eger
Prága
Krakkó
Lwów
Olmütz
Hulin
Brünn
Magyarbród
Regensburg
Budweis
Trencsén
Lőcse
Eperjes
Kassa
Kamieniec
Hotin
Linz
Nagyszombat
Zólyom
Salzburg
Bécs
Pozsony
Esztergom
Eger
Debrecen
Nagybánya
Szucsáva
Moldvabánya (Baia)
Jászvásár (Iași)
Bécsújhely
Sopron
Győr
Buda
Pest
Kőszeg
Fehérvár
Besztercе
Graz
Veszprém
Várad
Kolozsvár
Székelyvásárhely
Vászló (Vaslui)
Klagenfurt
Radkersburg
Ptuj
Gyula
Szeged
Kalocsa
Pécs
Gyulafehérvár
Kenyérmező
Csanád
Temesvár
Déva
Szeben
Brassó
Akkerman
Kilia
Licostomo
Trieszt
Laibach
Zágráb
Velence
Zengg
Bihács
Pozsega
Bács
Újlak
Argyas
Havasalföldi
Targovistye
Szrebernik
Szabács
Nándorfehérvár
Orsova
Szörényvár
Jajca
Zvornik
Szendrő
Zára
Knin
Vidin
Ruszcsuk
Sziliesztra
1474
1469
1470
1469
1469
1485
1468
1485
1485
1487
1480
1482
1470–1480
1472
1479
1489
1469–1480
1463
1464
1463
1459
1481
1476
1476
1476
1462
1467
1468
1475
1476
1479
1474
1484
1484

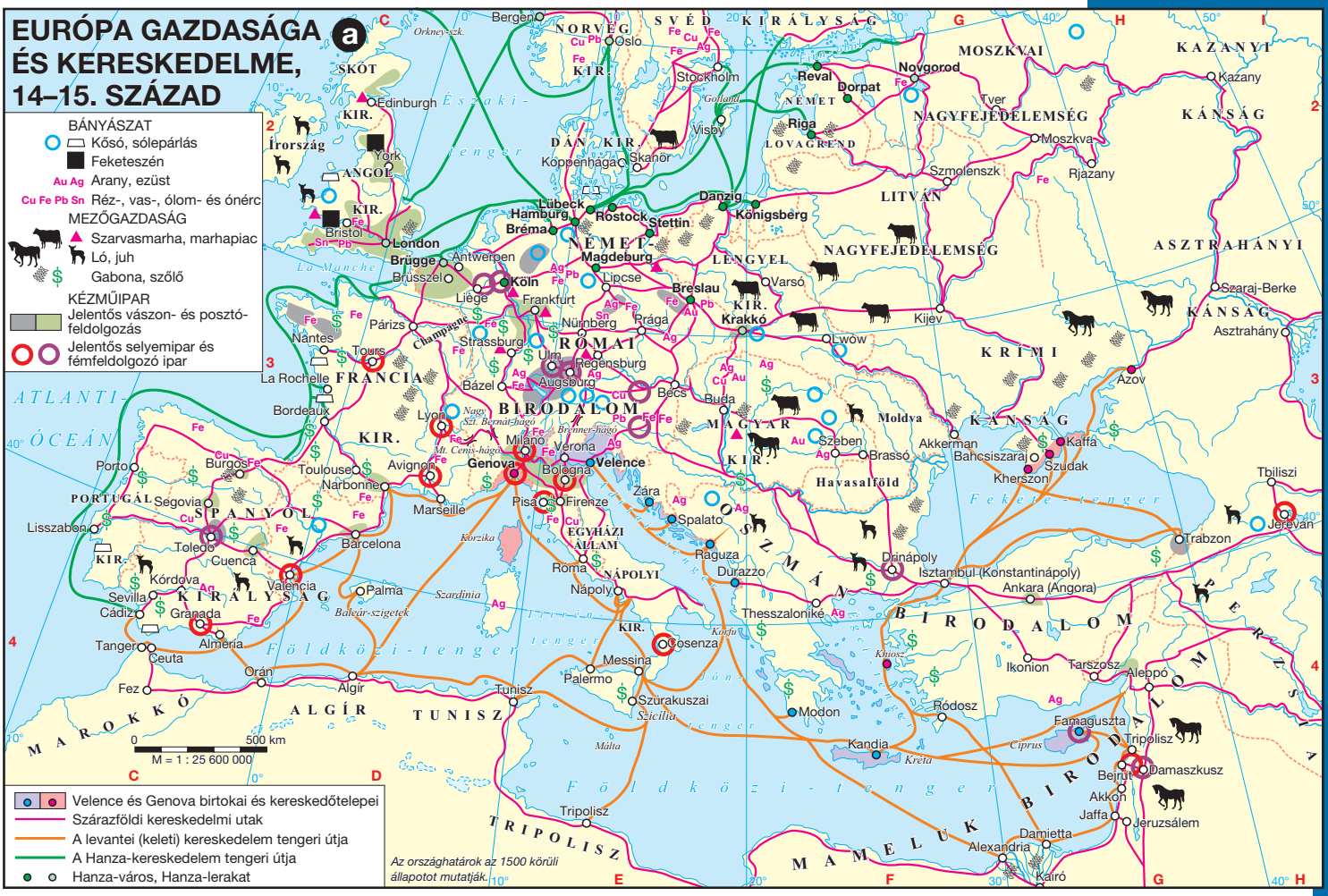
EURÓPA GAZDASÁGA ÉS KERESKEDELME, 14–15. SZÁZAD
a
BÁNYÁSZAT
Kősó, sólepárlás
Feketeszén
Au Ag Arany, ezüst
Cu Fe Pb Sn Réz-, vas-, ólom- és ónérc
MEZŐGAZDASÁG
Szarvasmarha, marhapiac
Ló, juh
Gabona, szőlő
KÉZMŰIPAR
Jelentős vászon- és posztó-feldolgozás
Jelentős selyemipar és fémfeldolgozó ipar
Velence és Genova birtokai és kereskedőtelepei
Szárazföldi kereskedelmi utak
A levantei (keleti) kereskedelem tengeri útja
A Hanza-kereskedelem tengeri útja
Hanza-város, Hanza-lerakat
M = 1 : 25 600 000
0 500 km
Az országhatárok az 1500 körüli állapotot mutatják.
Bergen
Oslo
Stockholm
Visby
Reval
Novgorod
Dorpat
Riga
Moszkva
Tver
Kazany
Rjazany
Szmolenszk
Edinburgh
York
London
Bristol
Brügge
Antwerpen
Brüsszel
Liège
Köln
Frankfurt
Párizs
Nantes
Tours
Strassburg
Nürnberg
Prága
Ulm
Regensburg
Augsburg
Basel
Lyon
Milano
Verona
Velence
Genova
Bologna
Pisa
Firenze
Marseille
Avignon
Toulouse
Narbonne
Bordeaux
La Rochelle
Porto
Burgos
Segovia
Toledo
Cuenca
Lisszabon
Sevilla
Cádiz
Granada
Córdoba
Valencia
Barcelona
Palma
Tanger
Ceuta
Fez
Algír
Orán
Tunisz
Messina
Palermo
Szürakuszai
Cosenza
Nápoly
Roma
Spalato
Zára
Raguza
Durazzo
Thesszaloniké
Drinápoly
Isztambul (Konstantinápoly)
Ankara (Angora)
Ikonion
Tarszosz
Aleppó
Trabzon
Jereván
Tbiliszi
Szaraj-Berke
Asztrahány
Azov
Kijev
Lwow
Varsó
Breslau
Krakkó
Königsberg
Danzig
Lübeck
Hamburg
Rostock
Stettin
Magdeburg
Lipcse
Brémai
Koppenhága
Skanör
Gotland
Szkandinávia
Oroszország
Németország
Lengyelország
Litván Nagyfejedelemség
Moszkvai Nagyfejedelemség
Kazányi Kánság
Asztrahányi Kánság
Krími Kánság
Havasalföld
Moldva
Szeben
Brassó
Akkerman
Bahcsiszaraj
Kaffa
Szudak
Kherszon
Famagusztа
Tripolisz
Damaszkusz
Bejrút
Akkon
Jaffa
Jeruzsálem
Damietta
Alexandria
Kairó
Rodosz
Modon
Kandia
Ciprus
Kréta
Korzika
Szardínia
Baleár-szigetek
Szicília
Málta
Korfu
Földközi-tenger
Atlanti-óceán
Portugália
Spanyol Királyság
Marokkó
Algír
Tunisz
Tripolisz
Velencei Birodalom
Genovai Birodalom
Nápolyi Királyság
Egyházi Állam
Mamelukok Birodalma
Oszmán Birodalom
Perzsa Birodalom

MŰVELŐDÉS EURÓPÁBAN A 11–16. SZÁZADBAN
b
1200 előtt alapított egyetem
1201–1300 között alapított egyetem
1301–1400 között alapított egyetem
1401–1517 között alapított egyetem
Megszűnt egyetem 1517 előtt
1235 Az alapítás éve
Korai reneszánsz központok
1450 Az első könyvnyomtatás
Korai könyvnyomtatás központja
Egyéb város
M = 1 : 20 000 000
0 500 km
Aberdeen 1494
Glasgow 1450
St. Andrews 1411
Uppsala 1477
Koppenhága 1478
Rostock 1419
Greifswald 1456
Oxford 1167
Cambridge 1233
Leuven 1425
Köln 1388
Wittenberg 1502
Frankfurt 1511
Erfurt 1379
Lipcse 1409
Caen 1437
Párizs 1150 körül
Trier 1473
Mainz 1476
Nürnberg
Prága 1348
Krakkó 1364
Nantes 1461
Angers 1229
Orléans 1235
Strassburg
Heidelberg 1385
Tübingen 1472
Freiburg 1455
Ingolstadt 1477
Poitiers 1431
Bourges 1464
Dole 1422
Besançon 1485
Bázel 1459
Augsburg
Bécs 1365
Pozsony 1467
Óbuda 1395
Buda
Várad
Pécs 1367
Bordeaux 1444
Cahors 1332
Grenoble 1339
Valence
Vercelli 1228
Pavia 1361
Milano
Vicenza 1204
Treviso 1318
Torino 1405
Padova 1222
Ferrara 1391
Toulouse 1229
Orange 1365
Avignon 1303
Genova
Piacenza 1248
Bologna 1088
Arezzo 1215
Montpellier 1289
Aix 1409
Pisa 1343
Firenze 1349
Siena 1357
Perugia 1308
Perpignan 1349
Lérida 1300
Barcelona 1450
Palencia 1208
Coimbra 1380–1477
Salamanca 1243
Valladolid 1346
Huesca 1359
Siguenza 1489
Zaragoza 1474
Lisszabon 1290
Alcala 1499
Sevilla 1254
Valencia 1500
Palma 1483
Róma 1303
Nápoly 1224
Salerno 1173
Atlanti-óceán
Északi-tenger
Balti-tenger
Földközi-tenger
Adriai-tenger

A MAGYAR KIRÁLYSÁG NÉPEI A 15. SZÁZAD VÉGÉN

a

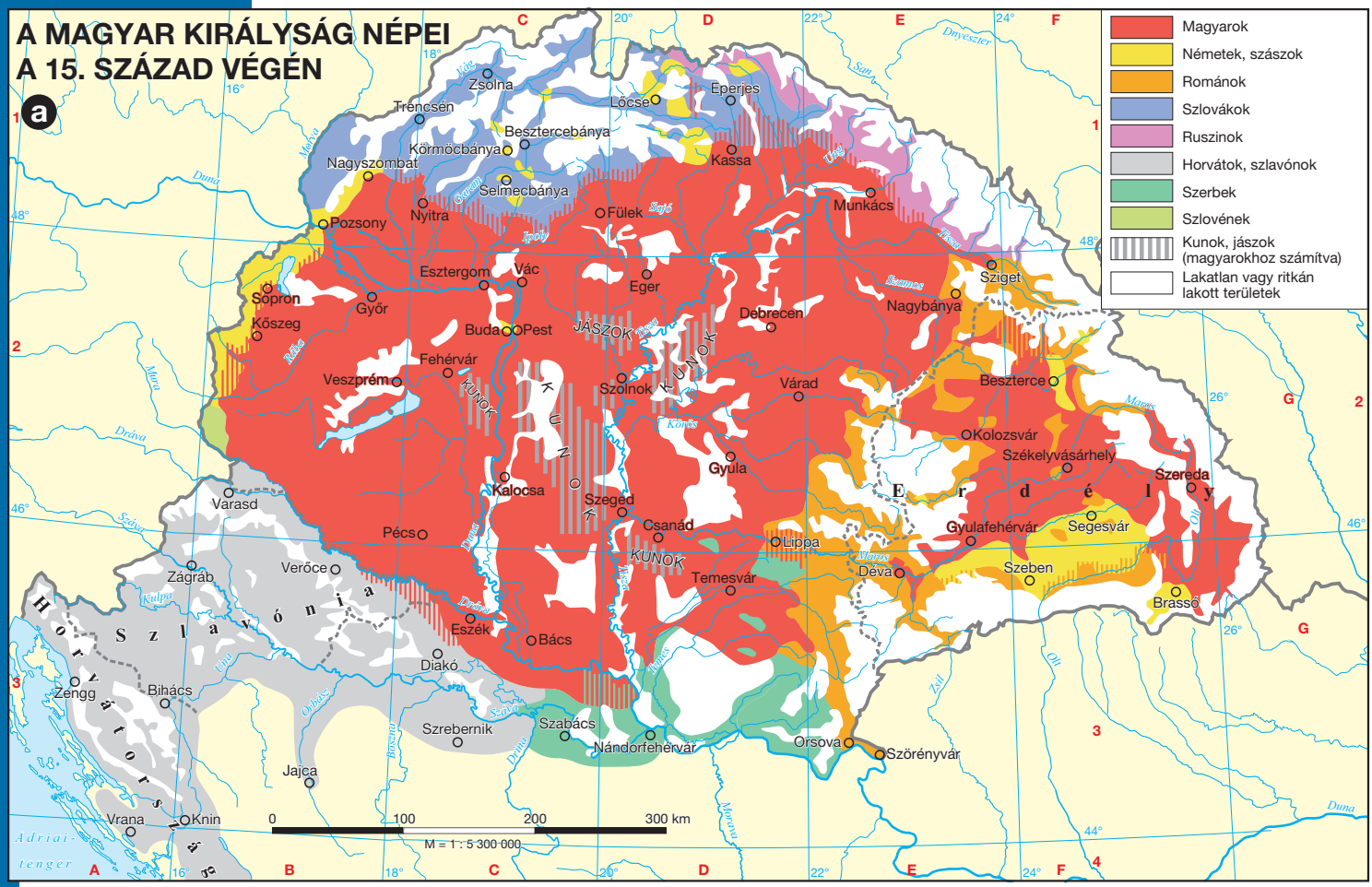

A MAGYAR KIRÁLYSÁG NÉPSŰRŰSÉGE A 15. SZÁZAD VÉGÉN

b

A NAGY FÖLDRAJZI FELFEDEZÉSEK ÉS A KORAI GYARMATOSÍTÁS A 15. SZÁZAD VÉGÉTŐL A 17. SZÁZAD VÉGÉIG

a

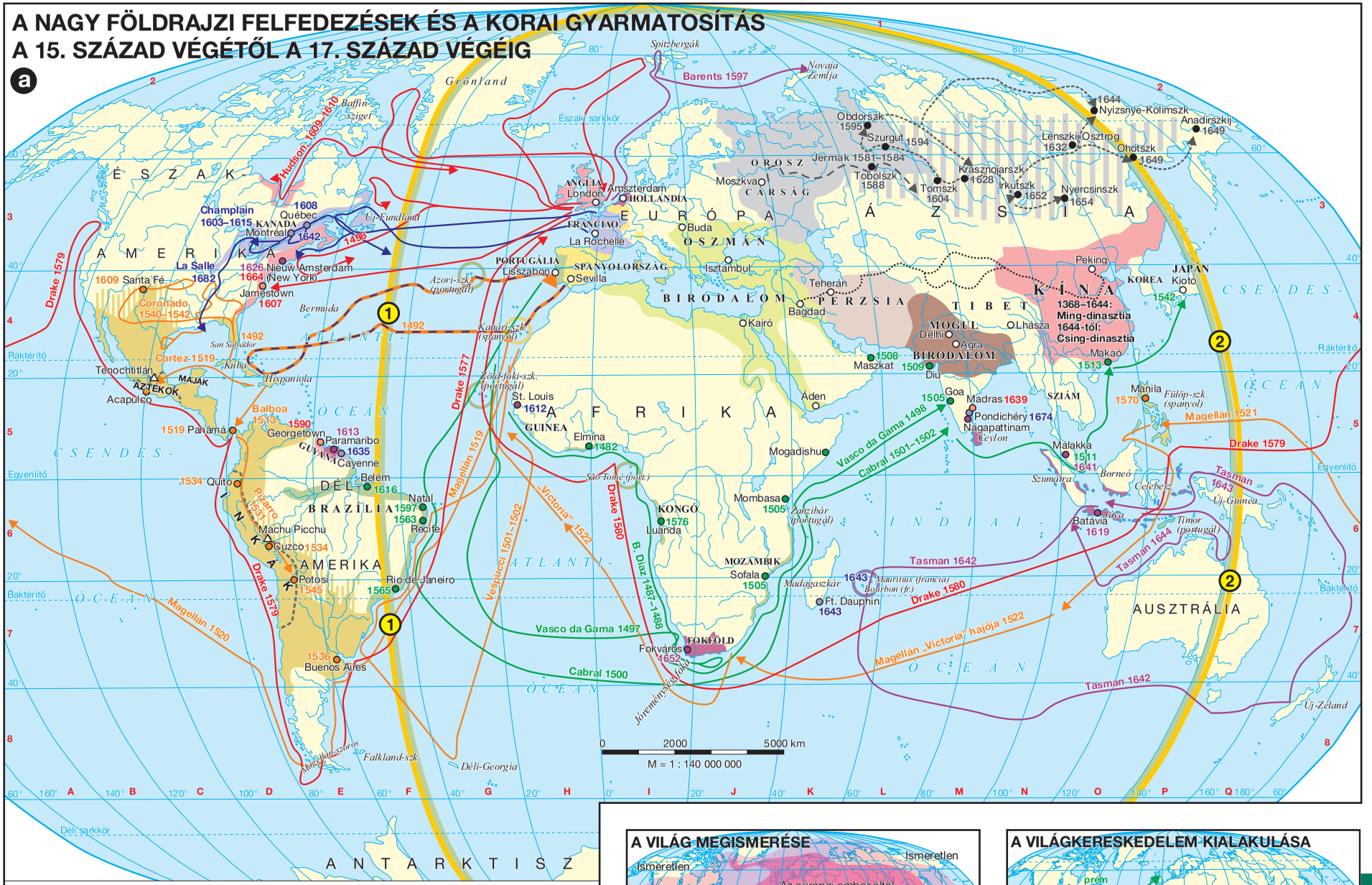

Az Azték és az Inka Birodalom határa a 16. század elején

Inka és azték város

Kolumbusz 1. útja, 1492

Európaiak által alapított gyarmati város (az alapítás évével)

A selyemút

Gyarmatok, kereskedőtelepek és nagy felfedezők:

- Spanyol
- Portugál
- Francia
- Holland
- Angol
- Orosz Cárság a 16. század végén
- Orosz hódítás a 17. század végéig

A spanyol–portugál érdekszférák határa:

1 A tordesillasi szerződés (1494) alapján

2 A zaragozai szerződés (1529) alapján

A VILÁG MEGISMERÉSE

b

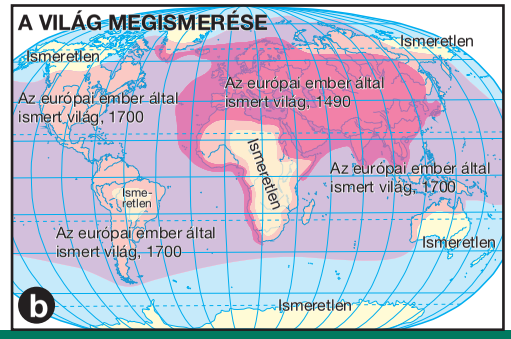

A VILÁGKERESKEDELEM KIALAKULÁSA

c

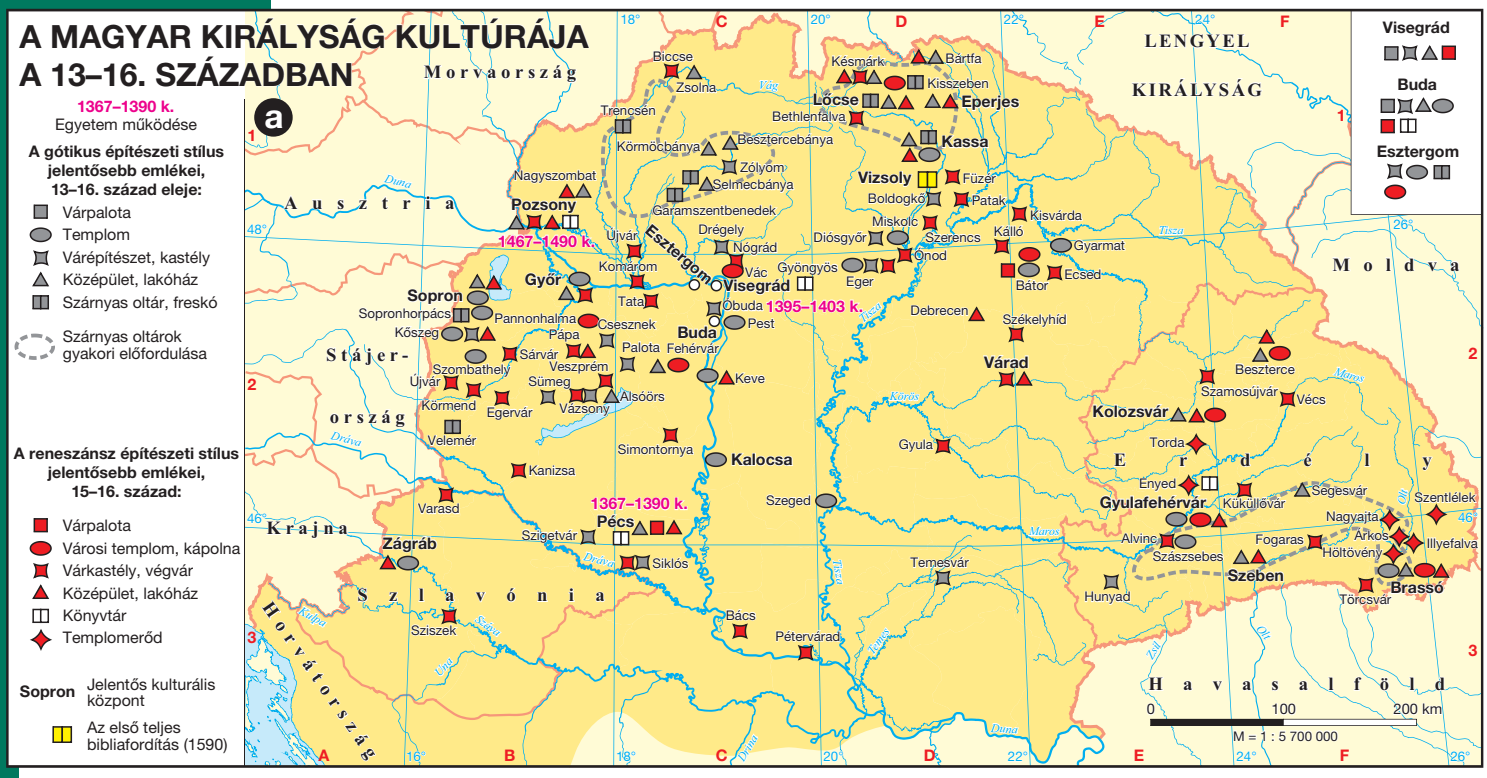
A MAGYAR KIRÁLYSÁG KULTÚRÁJA A 13–16. SZÁZADBAN
a
1367–1390 k. Egyetem működése
A gótikus építészeti stílus jelentősebb emlékei, 13–16. század eleje:
Várpalota
Templom
Várépítészet, kastély
Középület, lakóház
Szárnyas oltár, freskó
Szárnyas oltárok gyakori előfordulása
A reneszánsz építészeti stílus jelentősebb emlékei, 15–16. század:
Várpalota
Városi templom, kápolna
Várkastély, végvár
Középület, lakóház
Könyvtár
Templomerőd
Sopron Jelentős kulturális központ
Az első teljes bibliafordítás (1590)
Visegrád
Buda
Esztergom
Morvaország
Ausztria
Stájerország
Krajna
Szlavónia
Horvátország
Lengyel Királyság
Moldva
Havasalföld
Erdély
Vajdaság
Sopron
Győr
Pozsony
1467–1490 k.
Esztergom
Komárom
Tata
Visegrád
Óbuda
1395–1403 k.
Buda
Pest
Fehérvár
Keve
Pápa
Csesznek
Pannonhalma
Kőszeg
Sárvár
Veszprém
Sümeg
Alsóörs
Vázsony
Egervár
Körmend
Szombathely
Újvár
Velemér
Simontornya
Kalocsa
Kanizsa
Varasd
Pécs
1367–1390 k.
Szigetvár
Siklós
Zágráb
Szisszek
Bács
Pétervárad
Szeged
Temesvár
Hunyad
Várad
Debrecen
Székelyhíd
Diósgyőr
Miskolc
Szerencs
Onod
Kállo
Kisvárda
Gyarmat
Ecsed
Bátor
Boldogkő
Patak
Füzer
Vizsoly
Kassa
Eperjes
Lőcse
Bethlenfalva
Késmárk
Bártfa
Kisszeben
Biccse
Zsolna
Trencsén
Körmöcbánya
Besztercebánya
Zólyom
Selmecbánya
Garamszentbenedek
Drégely
Nógrád
Vác
Gyöngyös
Eger
Nagyszombat
Újvár
Kolozsvár
Szamosújvár
Vécs
Beszterce
Torda
Gyulafehérvár
Kükülővár
Enyed
Segesvár
Szentlélek
Nagyajta
Arkos
Illyefalva
Fogaras
Höltövény
Alvinc
Szászsebes
Szeben
Brassó
Törcsvár
Gyula
Szeged
Temesvár
Hunyad
0 100 200 km
M = 1 : 5 700 000

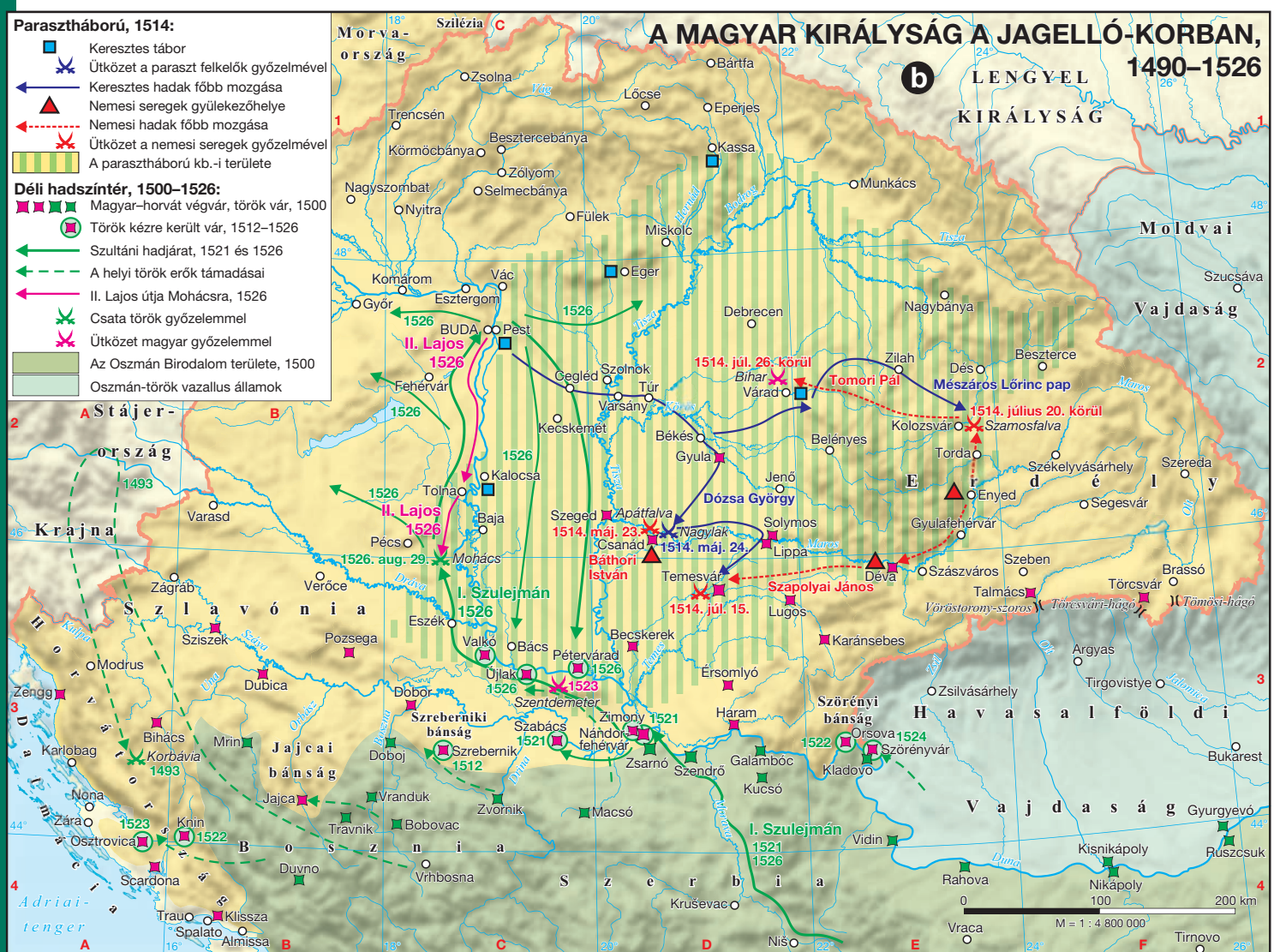
A MAGYAR KIRÁLYSÁG A JAGELLÓ-KORBAN, 1490–1526
b
Parasztháború, 1514:
Keresztes tábor
Ütközet a paraszt felkelők győzelmével
Keresztes hadak főbb mozgása
Nemesi seregek gyülekezőhelye
Nemesi hadak főbb mozgása
Ütközet a nemesi seregek győzelmével
A parasztháború kb.-i területe
Déli hadszíntér, 1500–1526:
Magyar–horvát végvár, török vár, 1500
Török kézre került vár, 1512–1526
Szultáni hadjárat, 1521 és 1526
A helyi török erők támadásai
II. Lajos útja Mohácsra, 1526
Csata török győzelemmel
Ütközet magyar győzelemmel
Az Oszmán Birodalom területe, 1500
Oszmán-török vazallus államok
Morva-ország
Szilézia
Lengyel Királyság
Moldvai Vajdaság
Stájer-ország
Krajna
Szlavónia
Horvátország
Bosznia
Szerbia
Havasalföld
Erdély
Vajdaság
Adriai-tenger
Bártfa
Zsolna
Lőcse
Eperjes
Trencsén
Besztercebánya
Körmöcbánya
Kassa
Zólyom
Selmecbánya
Nagyszombat
Munkács
Nyitra
Fülek
Miskolc
Eger
Komárom
Vác
Esztergom
Győr
BUDA
Pest
Debrecen
Nagybánya
Szucsáva
Zilah
Dés
Beszterce
Mészáros Lőrinc pap
Tomori Pál
1514. júl. 26. körül
Bihar
Várad
Fehérvár
Gegléd
Szolnok
Túr
Vársány
Kecskemét
Békés
Gyula
Belényes
Kolozsvár
1514. július 20. körül
Szamosfalva
Torda
Székelyvásárhely
Szereda
Enyed
Segesvár
Gyulafehérvár
Dózsa György
Jenő
Apátfalva
Nagylak
Solymos
Csanád
1514. máj. 24.
Lippa
Déva
Szászváros
Szeben
Brassó
Törcsvár
Talmács
Vöröstorony-szoros
Törcsvári-hágó
Tömösi-hágó
Szapolyai János
1514. júl. 15.
Lugos
Temesvár
Karánsebes
Becskerek
Pétervárad
Bács
Valkó
Eszék
Verőce
Zágráb
Varasd
Baja
Tolna
Kalocsa
Pécs
Mohács
1526. aug. 29.
Szeged
1514. máj. 23.
Báthori István
I. Szulejmán
1526
II. Lajos
1526
1493
Újlak
Szentdemeter
1523
Dobor
Szrebrenik
bánság
Szrebernik
1512
Szabács
1521
Nándorfehérvár
Zimony
1521
Ersomlyó
Háram
Szörényi bánság
Orsova
1522
1524
Szörényvár
Galambóc
Szendrő
Kucsó
Kladovo
Zsarnó
Jajcai bánság
Jajca
Vranduk
Travnik
Bobovac
Zvornik
Macsó
Bihács
Korbávia
1493
Karlobag
Mrin
Doboj
Nona
Zára
1523
Knin
1522
Osztrovica
Scardona
Duvno
Vrhbosna
Trau
Klissza
Spalato
Almissa
Modrus
Dubica
Zengg
Pozsega
Szisszek
Eszék
Kruševac
Niš
Vidin
Rahova
Vraca
Kisnikápoly
Nikápoly
Gyurgyevó
Ruszcsuk
Tirnovo
Argyas
Tirgovistye
Zsilvásárhely
Bukarest
0 100 200 km
M = 1 : 4 800 000

EURÓPA A 16. SZÁZADBAN

a

Rövidítések:

Fej.: Fejedelemség
Vfej.: Választófejedelemség
Nagyhcg.: Nagyhercegség
Főhcg.: Főhercegség
Hcg.: Hercegség
Gr.: Grófság
őrgr.: őrgrófság
Vaj.: Vajdaság
Közt.: Köztársaság

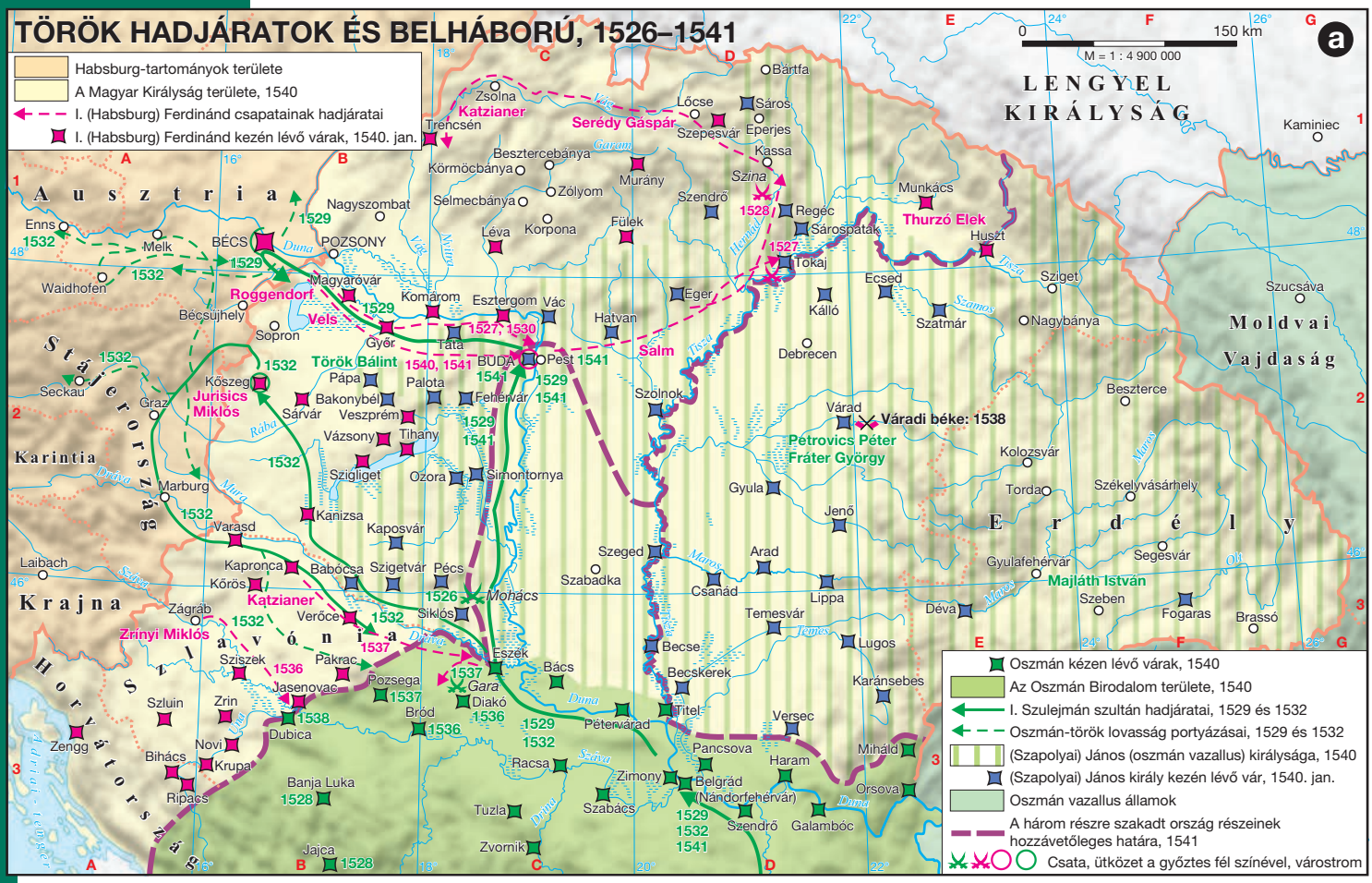
TÖRÖK HADJÁRATOK ÉS BELHÁBORÚ, 1526–1541
a
0 150 km
M = 1 : 4 900 000
Habsburg-tartományok területe
A Magyar Királyság területe, 1540
I. (Habsburg) Ferdinánd csapatainak hadjáratai
I. (Habsburg) Ferdinánd kezén lévő várak, 1540. jan.
LENGYEL KIRÁLYSÁG
Ausztria
Stájerország
Karintia
Krajna
Horvátország
Szlavónia
Moldvai Vajdaság
Erdély
Katzianer
Serédy Gáspár
Thurzó Elek
Roggendorf
Vels
Török Bálint
Salm
Jurisics Miklós
Pétrovics Péter
Fráter György
Zrínyi Miklós
Majláth István
Váradi béke: 1538
Mohács
Oszmán kézen lévő várak, 1540
Az Oszmán Birodalom területe, 1540
I. Szulejmán szultán hadjáratai, 1529 és 1532
Oszmán-török lovasság portyázásai, 1529 és 1532
(Szapolyai) János (oszmán vazallus) királysága, 1540
(Szapolyai) János király kezén lévő vár, 1540. jan.
Oszmán vazallus államok
A három részre szakadt ország részeinek hozzávetőleges határa, 1541
Csata, ütközet a győztes fél színével, várostrom

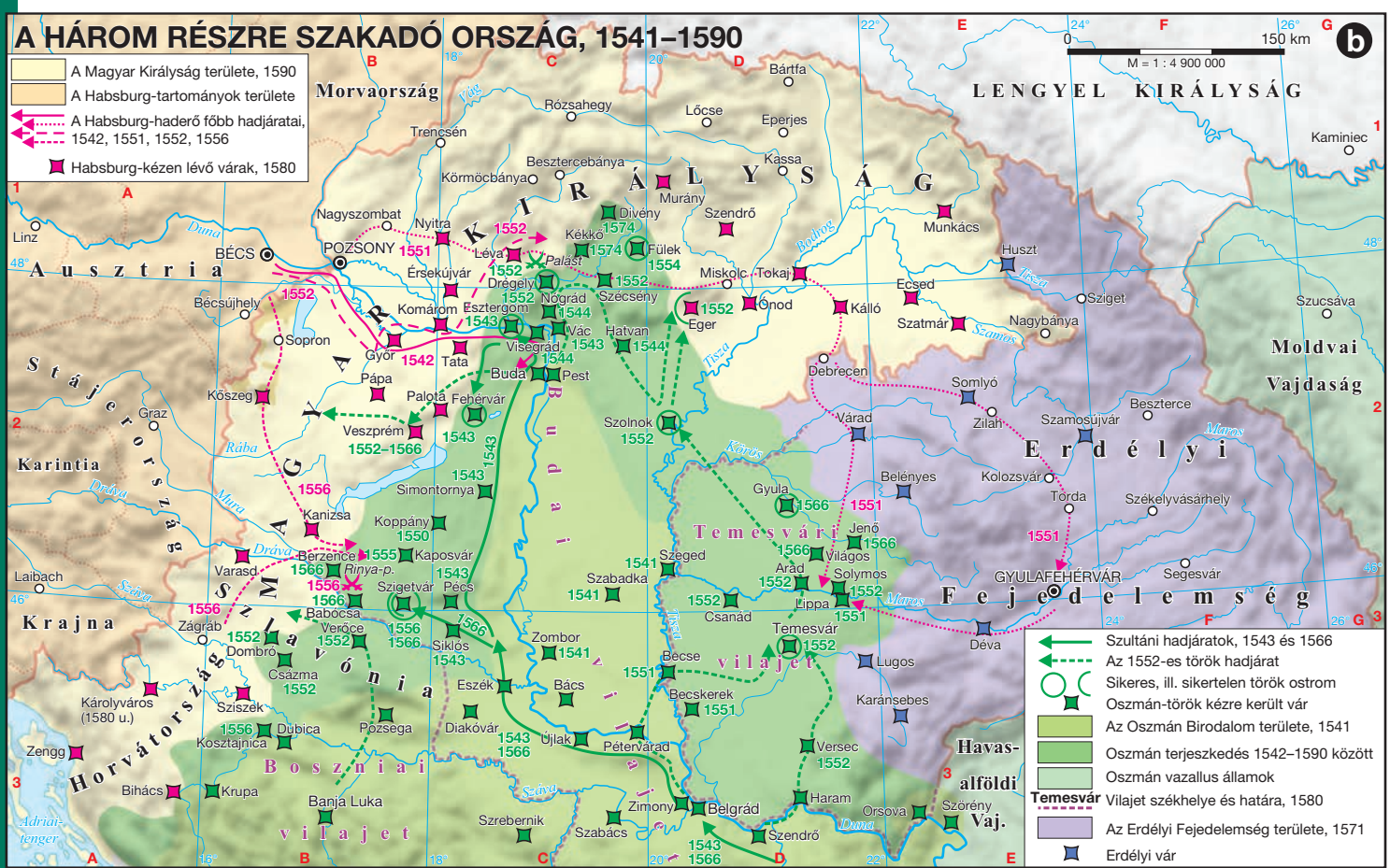
A HÁROM RÉSZRE SZAKADÓ ORSZÁG, 1541–1590
b
0 150 km
M = 1 : 4 900 000
A Magyar Királyság területe, 1590
A Habsburg-tartományok területe
A Habsburg-haderő főbb hadjáratai, 1542, 1551, 1552, 1556
Habsburg-kézen lévő várak, 1580
LENGYEL KIRÁLYSÁG
Morvaország
Ausztria
Stájerország
Karintia
Krajna
Horvátország
Szlavónia
Moldvai Vajdaság
Erdélyi Fejedelemség
Temesvári vilajet
Boszniai vilajet
Havasalföldi Vaj.
GYULAFEHÉRVÁR
Szultáni hadjáratok, 1543 és 1566
Az 1552-es török hadjárat
Sikeres, ill. sikertelen török ostrom
Oszmán-török kézre került vár
Az Oszmán Birodalom területe, 1541
Oszmán terjeszkedés 1542–1590 között
Oszmán vazallus államok
Temesvár Vilajet székhelye és határa, 1580
Az Erdélyi Fejedelemség területe, 1571
Erdélyi vár

EURÓPA VALLÁSI TÉRKÉPE A 16. SZÁZAD VÉGÉN

EURÓPA VALLÁSI TÉRKÉPE A 17. SZÁZAD VÉGÉN

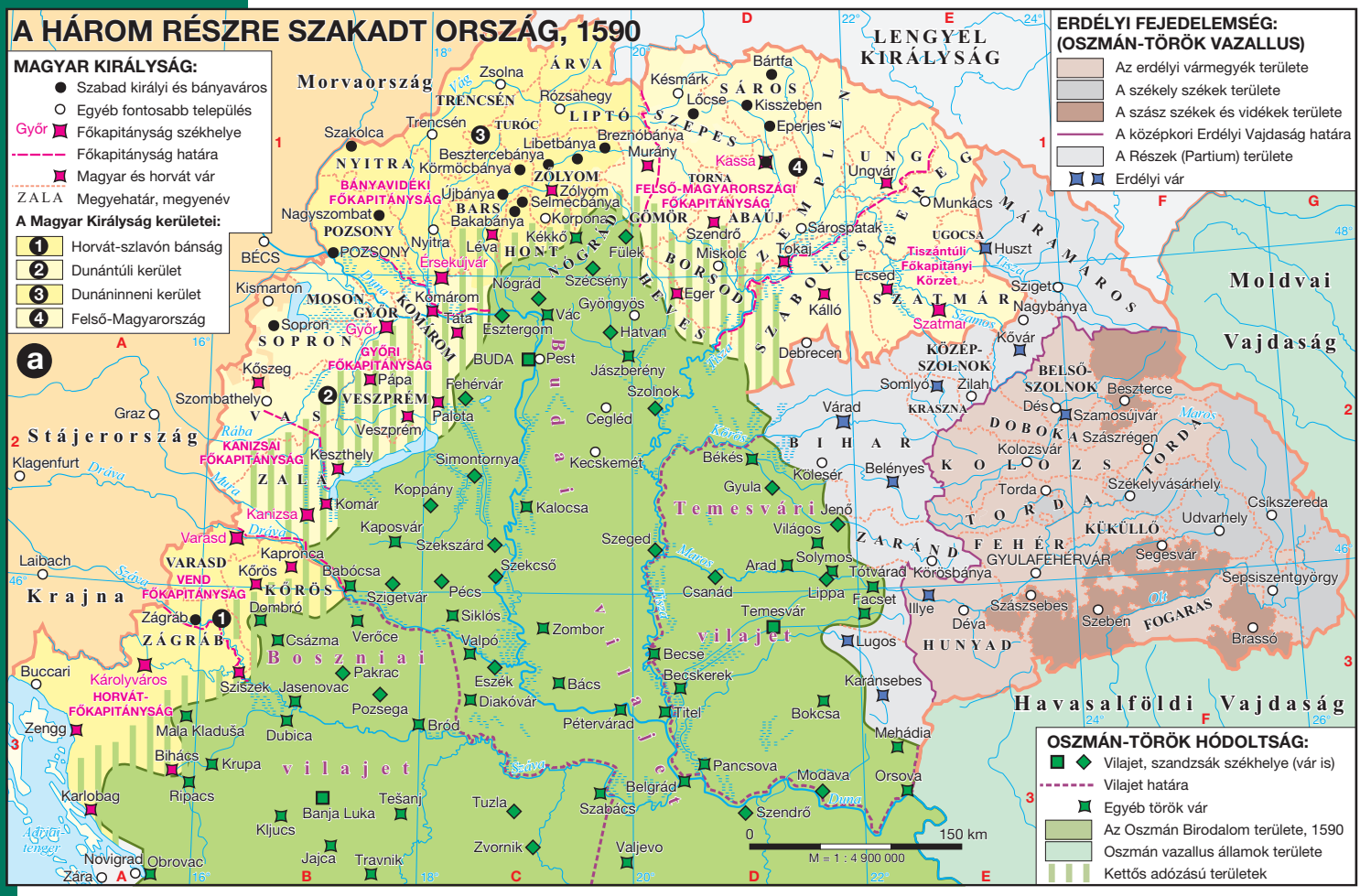
A HÁROM RÉSZRE SZAKADT ORSZÁG, 1590
a
MAGYAR KIRÁLYSÁG:
Szabad királyi és bányaváros
Egyéb fontosabb település
Győr Főkapitányság székhelye
Főkapitányság határa
Magyar és horvát vár
ZALA Megyehatár, megyenév
A Magyar Királyság kerületei:
1 Horvát-szlavón bánság
2 Dunántúli kerület
3 Dunáninneni kerület
4 Felső-Magyarország
ERDÉLYI FEJEDELEMSÉG: (OSZMÁN-TÖRÖK VAZALLUS)
Az erdélyi vármegyék területe
A székely székek területe
A szász székek és vidékek területe
A középkori Erdélyi Vajdaság határa
A Részek (Partium) területe
Erdélyi vár
OSZMÁN-TÖRÖK HÓDOLTSÁG:
Vilajet, szandzsák székhelye (vár is)
Vilajet határa
Egyéb török vár
Az Oszmán Birodalom területe, 1590
Oszmán vazallus államok területe
Kettős adózású területek
LENGYEL KIRÁLYSÁG
Morvaország
Stájerország
Krajna
Horvátország
Bosznia vilajet
Temesvári vilajet
Havasalföldi Vajdaság
Moldvai Vajdaság
Ausztria
Velencei-tenger
Adriai-tenger
Duna
Tisza
Dráva
Száva
Maros
Körös
Szamos
Ung
Bodrog
Hernád
Sajó
Ipoly
Vág
Rába
Mura
Kanizsa
Varasd
Laibach
Buccari
Zengg
Karlobag
Graz
Klagenfurt
Pozsony
Bécs
Kismarton
Sopron
Kőszeg
Szombathely
Veszprém
Keszthely
Kanizsai főkapitányság
Győri főkapitányság
Pápa
Veszprém
Palota
Buda
Pest
Jászberény
Szolnok
Cegléd
Hatvan
Vác
Esztergom
Komárom
Nógrád
Szécsény
Gyöngyös
Eger
Fülek
Miskolc
Szendrő
Kékkő
Léva
Nyitra
Ersekujvár
Bakabánya
Korpona
Selmecbánya
Ujbánya
Zólyom
Besztercebánya
Libetbánya
Breznóbánya
Murány
Kassa
Trencsén
Rozsahegy
Rózsahegy
Lőcse
Késmárk
Bártfa
Kisszeben
Eperjes
Szakolca
Nagyszombat
Körmöcbánya
Turóc
Árva
Liptó
Szepes
Sáros
Gömör
Abaúj
Torna
Felső-magyarországi főkapitányság
Bányavidéki főkapitányság
Nyitra
Trencsén
Zsolna
Ungvár
Munkács
Sárospatak
Tokaj
Kálló
Debrecen
Ecsed
Szatmár
Tiszántúli főkapitányi körzet
Ugocsa
Huszt
Máramaros
Szigeten
Nagybánya
Kővár
Közép-szolnok
Belső-szolnok
Somlyó
Zilah
Kraszna
Beszterce
Szamosújvár
Dés
Dobokа
Szászrégen
Kolozsvár
Kolozs
Torda
Székelyvásárhely
Csíkszereda
Udvarhely
Küküllő
Fehér
Gyulafehérvár
Segesvár
Sepsiszentgyörgy
Brassó
Fogaras
Hunyad
Déva
Illye
Szászsebes
Szeben
Lugos
Karánsebes
Mehádia
Orsova
Facset
Lippa
Arad
Solymos
Tótvárad
Körösbánya
Csanád
Temesvár
Becse
Becskerek
Titel
Pétervárad
Zombor
Szabács
Belgrád
Pancsova
Modáva
Szendrő
Valjevo
Zvornik
Tuzla
Banja Luka
Kljucs
Jajca
Travnik
Novigrad
Obrovac
Zára
Karlovac
Ripacs
Bihács
Krupa
Tešanj
Dubica
Maia Kladuša
Károlyváros
Horvát-főkapitányság
Szisszek
Jasenovac
Pozsega
Eszék
Diakóvár
Bród
Pécs
Szigetvár
Siklós
Babócsa
Kőrös
Varasdi főkapitányság
Vend főkapitányság
Kőrös
Csázma
Verőce
Dombró
Zágráb
Zágrábi főkapitányság
Kaposvár
Szekszárd
Szekcső
Kaposmonostor
Koppány
Komár
Simontornya
Kecskemét
Kalocsa
Szeged
Békés
Gyula
Jenő
Világos
Belényes
Kölesér
Bihar
Várad
Somlyó
Zilah
Kraszna
Szatmár
Ecsed
Tiszántúli főkapitányi körzet
Ugocsa
Huszt
Máramaros
Szigeten
Nagybánya
Kővár
Közép-szolnok
Belső-szolnok

a
A HABSBURG MONARCHIA
A 16. SZÁZAD VÉGÉN
A Német-római Birodalom határa
Országhatár
Tartományhatár
Osztrák örökös tartományok
A Cseh Korona országai
A Magyar Korona országai
A spanyol Habsburg-birtokok
Az Oszmán Birodalom
Oszmán vazallus államok
Egyházi területek
Többször gazdát cserélt terület
M = 1 : 10 350 000
300 km

b
A TIZENÖT ÉVES HÁBORÚ ÉS A BOCSKAI-SZABADSÁGHARC
1591–1606
A törökellenes koalíció tagjai, 1593
A törökellenes erők főbb hadműveletei, 1591–1606
A török-tatár csapatok főbb hadműveletei, 1591–1606
Bocskai felkelőinek főbb hadműveletei, 1604–1606
Bocskai-ellenes erők főbb hadműveletei, 1604–1605
Az erdélyi háború főbb hadműveletei, 1599–1603
Fontos csata (a győztes fél színével)
Az erdélyi belháború csatái; a Bocskai-felkelés csatái
Buda három sikertelen keresztény ostroma
A zsitvatoroki béke értelmében török kézre került vár
A zsitvatoroki béke értelmében Habsburg-kézre került vár
A törökök által ideiglenesen elfoglalt vár
A törökellenes erők által ideiglenesen elfoglalt vár
Hajdúváros, 1605; a zsitvatoroki és a bécsi béke, 1606
Országgyűlés helyszíne
M = 1 : 4 200 000
150 km

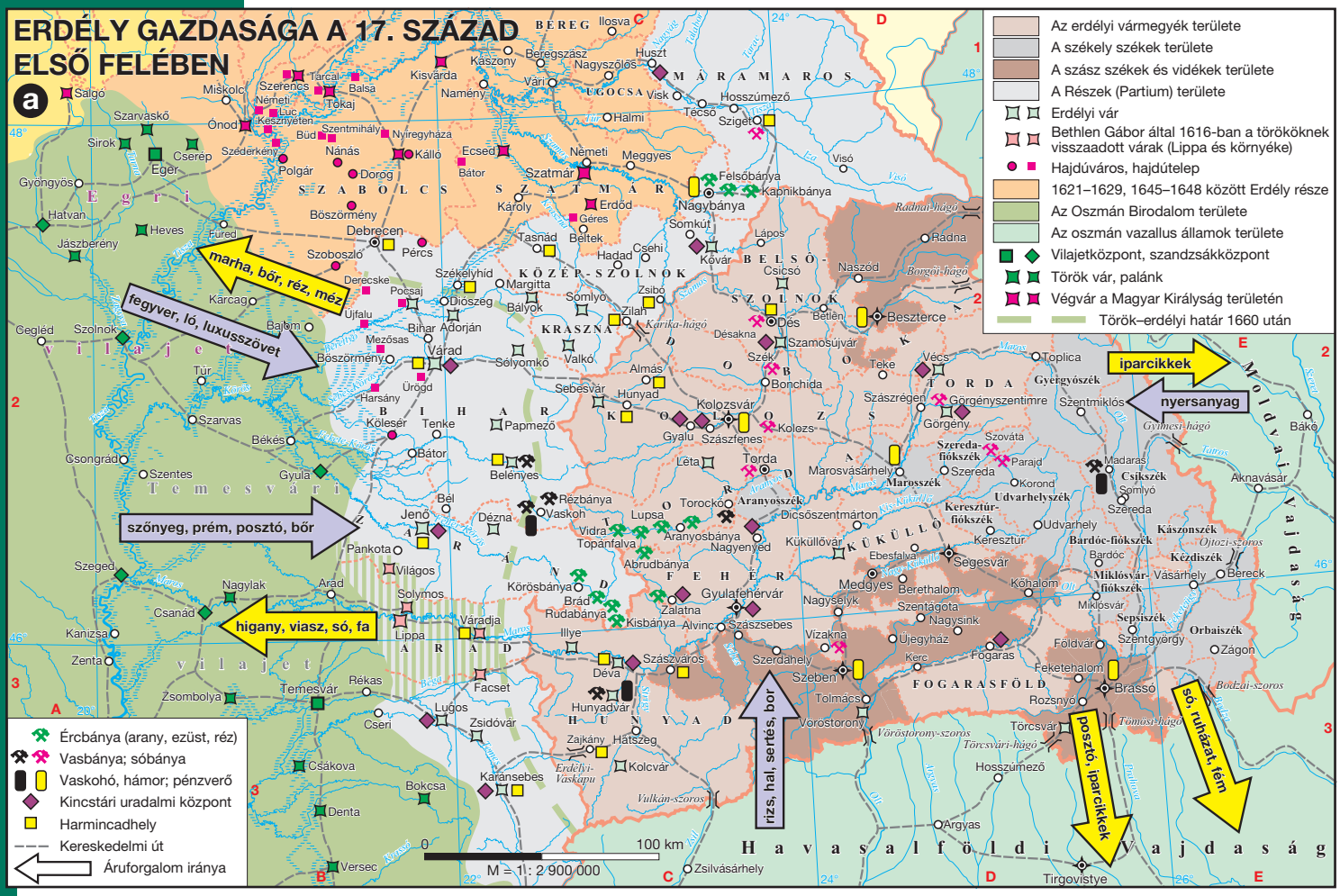
ERDÉLY GAZDASÁGA A 17. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN
a
marha, bőr, réz, mész
fegyver, ló, luxusszövet
szőnyeg, prém, posztó, bőr
higany, viasz, só, fa
iparcikkek
nyersanyag
rizs, hal, sertés, bor
posztó, iparcikkek
só, ruházat, fém
Az erdélyi vármegyék területe
A székely székek területe
A szász székek és vidékek területe
A Részek (Partium) területe
Erdélyi vár
Bethlen Gábor által 1616-ban a törököknek visszaadott várak (Lippa és környéke)
Hajdúváros, hajdútelep
1621–1629, 1645–1648 között Erdély része
Az Oszmán Birodalom területe
Az oszmán vazallus államok területe
Vilajetközpont, szandzsákközpont
Török vár, palánk
Végvár a Magyar Királyság területén
Török–erdélyi határ 1660 után
Érchánya (arany, ezüst, réz)
Vasbánya; sóbánya
Vaskohó, hámor; pénzverő
Kincstári uradalmi központ
Harmincadhely
Kereskedelmi út
Áruforgalom iránya
0
100 km
M = 1: 2 900 000
Havasalföldi Vajdaság
Moldvai Vajdaság
Temesvári vilajet
Egri vilajet
Bihari Harányi Kőleséri Tenke Papmező Gyalu Szászfenes Torda Léta Marosvásárhely Marosszék Szereda Parajd Szováta Szeredafiókszék Gyergyószék Csíkszék Somlyó Udvarhelyszék Keresztúrfiókszék Udvarhely Keresztúr Bardócfiókszék Bardóc Kászonszék Kézdiszék Miklósvárfiókszék Miklósvár Vásárhely Sepsiszék Orbaiszék Szentgyörgy Fogaras Földvár Feketehalom Brassó Rozsnyó Törcsvár Hosszúmező Tolmács Vorostorony Szeben Szentágota Nagysink Nagysolyk Medgyes Berethalom Kőhalom Ebesfalva Segesvár Vizakna Újegyház Kerc Szerdahely Szászváros Déva Hunyadvár Zajkány Hátszeg Kolcvár Vulkán-szoros Erdélyi-Vaskapu Karánsebes Lugos Facset Temesvár Lippa Csanád Arad Világos Solymos Váradja Illye Pankota Jenő Bél Dézna Rézbánya Vaskoh Vidra Topánfalva Abrudbánya Aranyosbánya Nagyenyed Aranyosszék Torockó Lupsa Dicsőszentmárton Kükülővár Ebesfalva Kis-Küküllő Nagy-Küküllő Gyulafehérvár Brád Rudabánya Kisbánya Alvinc Zalatna Szászsebes Illye Lippa Arad Nagylak Csanád Csongrád Szentes Gyula Békés Szarvas Szeged Kanizsa Zenta Temesvár Rékas Zsombolya Facset Lugos Cseri Zsidóvár Bokcsa Csákova Denta Versec Karánsebes Orsova Tirgovistye Zsilvásárhely Argyas Vörostorony-szoros Törcsvári-hágó Tömösi-hágó Bodzai-szoros Vöröstorony-szoros Oituzi-szoros Gyimesi-hágó Borgói-hágó Radnai-hágó Békás Aknavásár Csíkszereda Csíkszentmiklós Csíkszentdomokos Csíkszentkirály Csíkszentsimon Csíkszentmárton Csíkszentgyörgy Csíkszentlélek Csíkszentkirály Csíkszentsimon Csíkszentmárton Csíkszentgyörgy Csíkszentlélek Csíkszentkirály Csíkszentsimon Csíkszentmárton Csíkszentgyörgy Csíkszentlélek

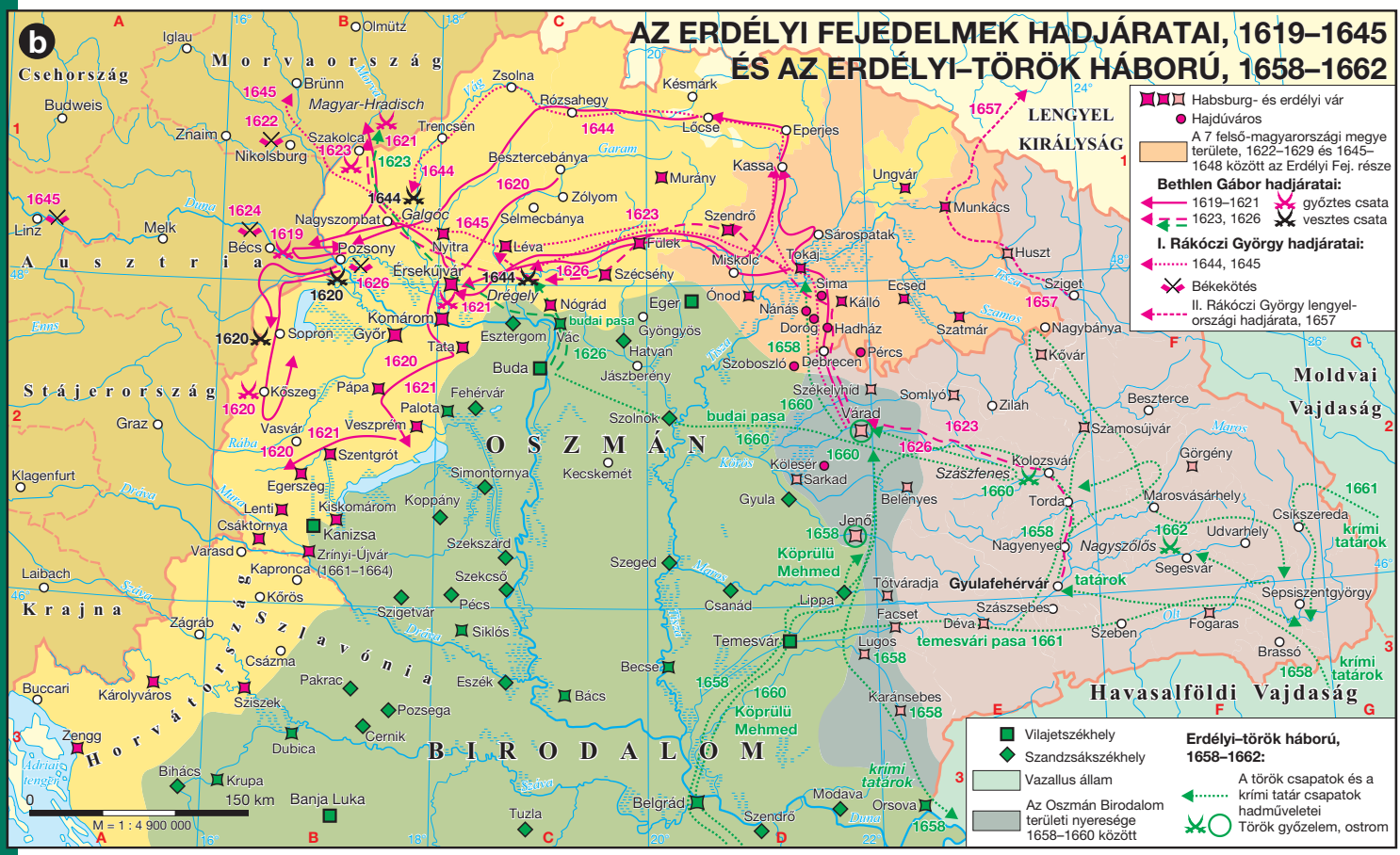
b
AZ ERDÉLYI FEJEDELMEK HADJÁRATAI, 1619–1645 ÉS AZ ERDÉLYI–TÖRÖK HÁBORÚ, 1658–1662
Habsburg- és erdélyi vár
Hajdúváros
A 7 felső-magyarországi megye területe, 1622–1629 és 1645–1648 között az Erdélyi Fej. része
Bethlen Gábor hadjáratai:
1619–1621 győztes csata
1623, 1626 vesztes csata
I. Rákóczi György hadjáratai:
1644, 1645
Békekötés
II. Rákóczi György lengyelországi hadjárata, 1657
Vilajetszékhely
Szandzsákszékhely
Vazallus állam
Az Oszmán Birodalom területi nyeresége 1658–1660 között
Erdélyi–török háború, 1658–1662:
A török csapatok és a krími tatár csapatok hadműveletei
Török győzelem, ostrom
0
150 km
M = 1 : 4 900 000
Csehország
Morvaország
Ausztria
Stájerország
Horvátország
Szlavónia
Krajna
Oszmán Birodalom
Lengyel Királyság
Moldvai Vajdaság
Havasalföldi Vajdaság
Budweis Brünn Magyar-Hradisch Znaim Nikolsburg Linz Melk Bécs Pozsony Nagyszombat Galgóc Trencsén Szakolca Nikolsburg Zsolna Rózsahegy Késmárk Lőcse Eperjes Kassa Ungvár Munkács Huszt Sziget Tokaj Sárospatak Miskolc Szendrő Murány Besztercebánya Zólyom Sélmecbánya Léva Nyitra Fülek Ersekújvár Drégely Nógrád Eger Gyöngyös Hatvan Jászberény Buda budai pasa Esztergom Vác Győr Komárom Sopron Tata Pápa Palota Fehérvár Veszprém Szentgrót Kőszeg Vasvár Graz Klagenfurt Egerszeg Kiskomárom Koppány Simontornya Kecskemét Szolnok Szeged Temesvár Lugos Facset Lippa Csanád Arad Becse Bács Eszék Pakrac Pozsega Cernik Dubica Zengg Buccari Károlyváros Szisszek Bihács Krupa Banja Luka Tuzla Belgrád Szendrő Modava Orsova Gyulafehérvár Déva Szászsebes Szeben Fogaras Brassó Nagyenyed Segesvár Marosvásárhely Csíkszereda Udvarhely Sepsiszentgyörgy Torda Kolozsvár Szamosújvár Beszterce Görgény Székelyhíd Somlyó Zilah Várad Kőrös Sarkad Belényes Tótváradja Facset Lugos Karánsebes Temesvár Becse Bács Eszék Pakrac Pozsega Cernik Dubica Zengg Buccari Károlyváros Szisszek Bihács Krupa Banja Luka Tuzla Belgrád Szendrő Modava Orsova
1620 1621 1622 1623 1624 1626 1644 1645 1657 1658 1660 1661 1662
budai pasa
Köprülü Mehmed
temesvári pasa 1661
krími tatárok
tatárok
Nagyszőlős

A HARMINCÉVES HÁBORÚ ÉS A VESZTFÁLIAI BÉKÉK, 1618–1648

a

A Német-római Birodalom határa 1618-ban

Az osztrák Habsburg-birtokok

A spanyol Habsburg-birtokok

A Francia Királyság, 1618

Egyházi területek

Birodalmi városok és területük

Oszmán vazallus államok

A harmincéves háború nagyobb csatája

Bethlen Gábor erdélyi fejedelem hadjáratai, 1619–1626

Gusztáv Adolf svéd király hadjárata, 1630–1632

I. Rákóczi György erdélyi fejedelem hadjáratai, 1644–1645

A vesztfáliai békék területi következményei:

Franciaország területi nyeresége

Svédország területi nyeresége

Brandenburg területi nyeresége

Szászország területi nyeresége

Bajorország területi nyeresége

A függetlenné vált Hollandia és Svájc

A Német-római Birodalomból kivált területek

Francia helyőrség

Világi választófejedelmek

Egyházi választófejedelmek

A békekötések helyszínei

A BRIT-SZIGETEK A 17. SZÁZADBAN

b

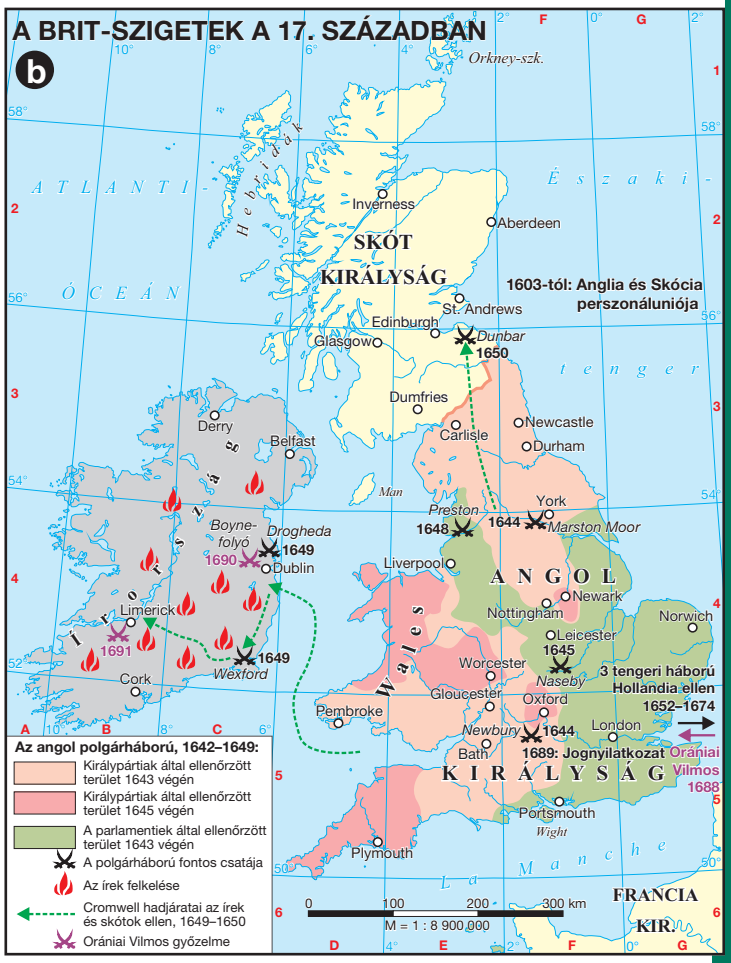

Az angol polgárháború, 1642–1649:

Királypártiak által ellenőrzött terület 1643 végén

Királypártiak által ellenőrzött terület 1645 végén

A parlamentiek által ellenőrzött terület 1643 végén

A polgárháború fontos csatája

Az írek felkelése

Cromwell hadjáratai az írek és skótok ellen, 1649–1650

Orániai Vilmos győzelme

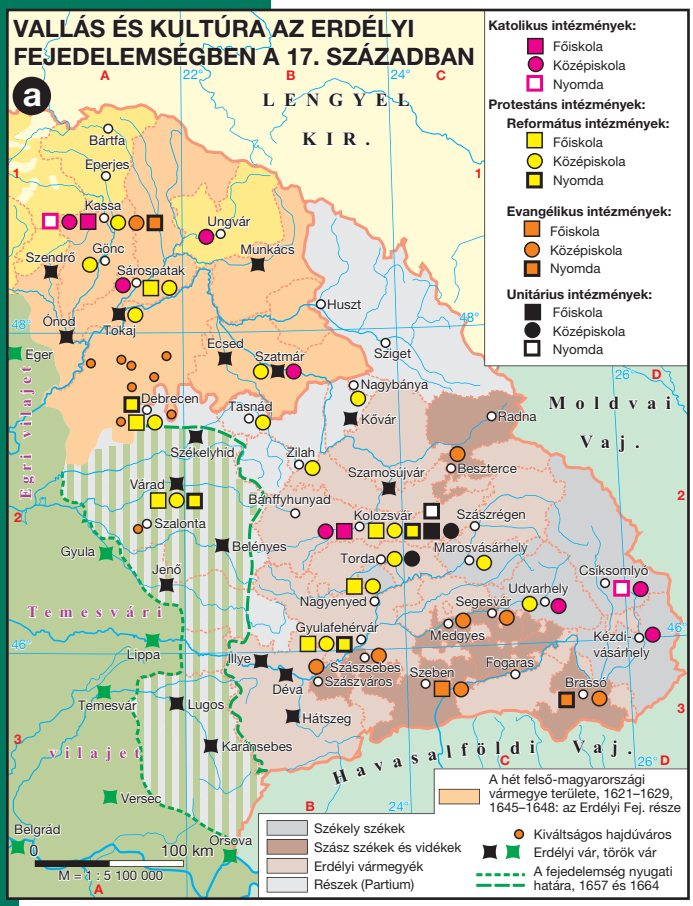
VALLÁS ÉS KULTÚRA AZ ERDÉLYI FEJEDELEMSÉGBEN A 17. SZÁZADBAN
a
Katolikus intézmények:
Főiskola
Középiskola
Nyomda
Protestáns intézmények:
Református intézmények:
Főiskola
Középiskola
Nyomda
Evangélikus intézmények:
Főiskola
Középiskola
Nyomda
Unitárius intézmények:
Főiskola
Középiskola
Nyomda
LENGYEL KIR.
Moldvai Vaj.
Havasalföldi Vaj.
Temesvári vilajet
Egri vilajet
Bártfa
Eperjes
Kassa
Ungvár
Gönc
Szendrő
Sárospatak
Munkács
Huszt
Önod
Tokaj
Eger
Ecsed
Szatmár
Sziget
Debrecen
Nagybánya
Tasnád
Kővár
Radna
Székelyhid
Zilah
Szamosújvár
Beszterce
Várad
Bánffyhunyad
Kolozsvár
Szászrégen
Szalonta
Belényes
Marosvásárhely
Gyula
Torda
Jenő
Csiksomlyó
Udvarhely
Nagyenyed
Segesvár
Gyulafehérvár
Medgyes
Kézdivásárhely
Lippa
Illye
Szászsebes
Szászváros
Szeben
Fogaras
Brassó
Déva
Temesvár
Lugos
Hátszeg
Karánsebes
Versec
Belgrád
Orsova
0
100 km
M = 1 : 5 100 000
A hét felső-magyarországi vármegye területe, 1621–1629, 1645–1648: az Erdélyi Fej. része
Székely székek
Szász székek és vidékek
Erdélyi vármegyék
Részek (Partium)
Kiváltságos hajdúváros
Erdélyi vár, török vár
A fejedelemség nyugati határa, 1657 és 1664

HABSBURG–TÖRÖK HÁBORÚ ÉS ZRÍNYI MIKLÓS HADJÁRATA, 1663–1664
b
Alsó-Ausztria
Stájerország
Galgóc
Nyitra
Zsarnóca
Szentbenedek
Korpona
Csábrág
POZSONY
BÉCS
Lévai
Surány
Ipoly
Érsekújvár
Nógrád
Bécsújhely
Óvár
Komárom
Párkány
Esztergom
Vác
Visegrád
Sopron
Kapuvár
Győr
Szentmárton
Tata
Gesztes
Köprülü Ahmed
BUDA
Pest
Kőszeg
Szombathely
Sárvár
Vát
Pápa
Palota
Fehérvár
Fürstenfeld
Vasvár
Veszprém
Sümeg
Szentgrót
Szentgotthárd
Egerszeg
Keszthely
Radkersburg
Simontornya
Ozora
Marburg
Muraszombat
Alsólendva
Lenti
Lak
Koppány
Pettau
Csáktornya
Varasd
Kanizsa
Komár
Kalocsa
Drava
Mura
Új-Zrínyivár
Segesd
Kaposvár
Dombó
Szekszárd
Perzence
Babócsa
Szigetvár
Pécs
Baja
Barcs
Siklós
Veröce
Valpó
Eszék
Szlavónia
1663
1664
1663. szept. 17.
1663. szept. 26.
Montecuccoli
1664. szept.
1664. aug. 29.
1664. aug. 10.
1664. aug.
1664. aug. 1.
1664. júl.
1664. febr.
Zrínyi és Hohenlohe
1664. jan.
1664. máj.
Török vár, 1663
Magyar–horvát vár, 1663
Török hadműveletek, 1663
Zrínyi hadimustrája
Zrínyi téli hadjárata, 1664 tele
Török hadműveletek, 1664
Császári hadműveletek, 1664
Ostrom, csata, ütközet
Békekötés helye
Török területi nyereség, 1664
0
50
100 km
M = 1 : 2 900 000

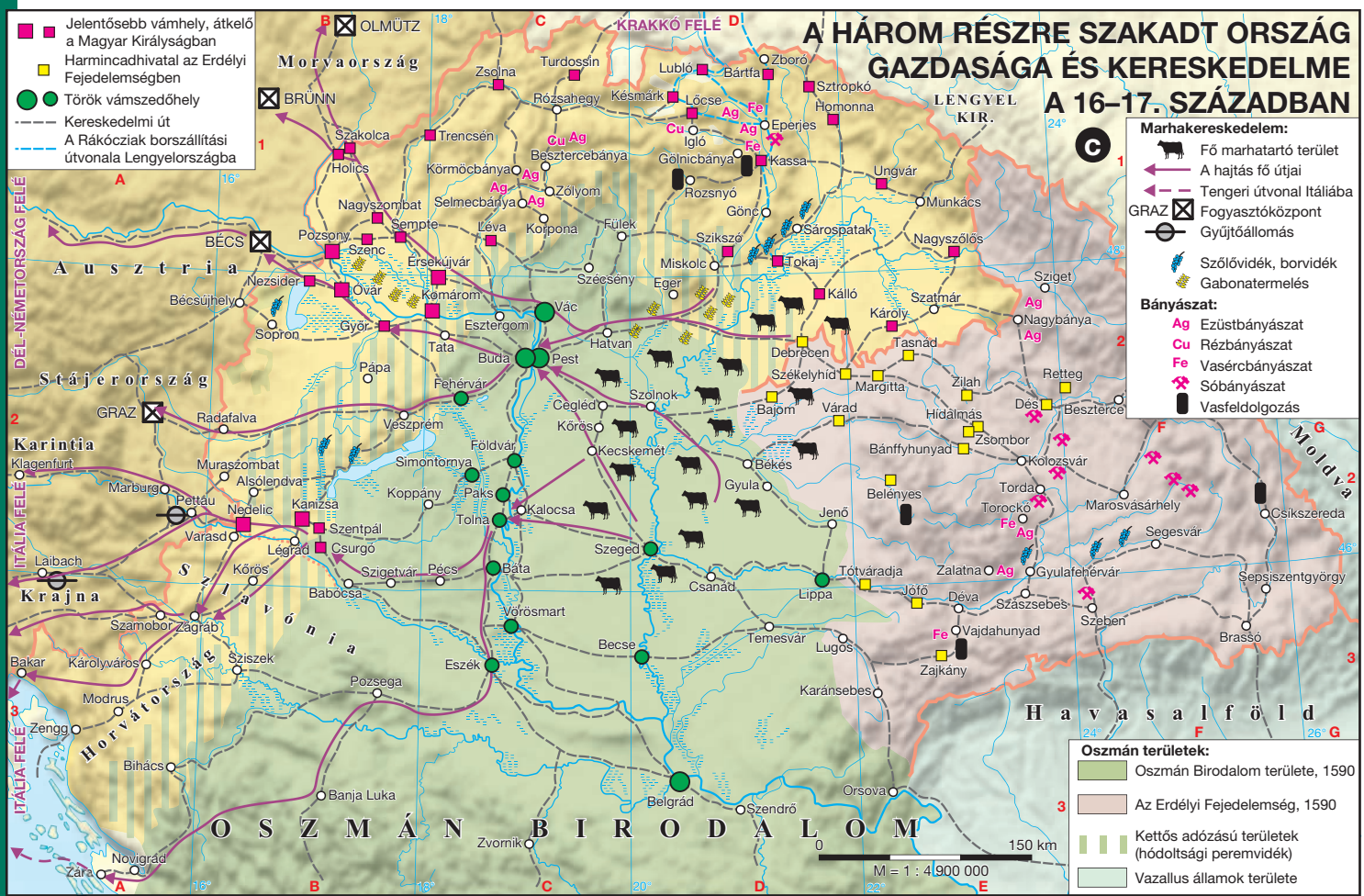
A HÁROM RÉSZRE SZAKADT ORSZÁG GAZDASÁGA ÉS KERESKEDELME A 16–17. SZÁZADBAN
c
Jelentősebb vámhely, átkelő a Magyar Királyságban
Harmincadhivatal az Erdélyi Fejedelemségben
Török vámszedőhely
Kereskedelmi út
A Rákócziak borszállítási útvonala Lengyelországba
Marhakereskedelem:
Fő marhatartó terület
A hajtás fő útjai
Tengeri útvonal Itáliába
Fogyasztóközpont
Gyűjtőállomás
Szőlővidék, borvidék
Gabonatermelés
Bányászat:
Ag Ezüstbányászat
Cu Rézbányászat
Fe Vasércbányászat
Sóbányászat
Vasfeldolgozás
Oszmán területek:
Oszmán Birodalom területe, 1590
Az Erdélyi Fejedelemség, 1590
Kettős adózású területek (hódoltsági peremvidék)
Vazallus államok területe
OSZMÁN BIRODALOM
Morvaország
Ausztria
Stájerország
Karintia
Krajna
Horvátország
Szlavónia
Havasalföld
Moldva
LENGYEL KIR.
OLMÜTZ
BRÜNN
KRAKKÓ FELÉ
DÉL-NÉMETORSZÁG FELÉ
ITÁLIA FELÉ
Turdossin
Zsolna
Lubló
Bártfa
Zboró
Sztropkó
Homonna
Rózsahegy
Késmárk
Lőcse
Eperjes
Szakolca
Trencsén
Holics
Besztercebánya
Körmöcbánya
Gölnicbánya
Kassa
Igló
Rozsnyó
Ungvár
Munkács
Nagyszombat
Selmecbánya
Zólyom
Sempte
Léva
Korpona
Fülek
Gönc
Sárospatak
Nagyszőlős
Pozsony
Szenc
Ersekújvár
Szikszó
Miskolc
Tokaj
Nezsider
Óvár
Komárom
Szécsény
Eger
Kálló
Bécsújhely
Sopron
Győr
Vác
Esztergom
Tata
Buda
Pest
Hatvan
Debrecen
Szatmár
Nagybánya
Károly
Tasnád
Pápa
Fehérvár
Székelyhid
Margitta
Zilah
Retteg
Szolnok
Cegléd
Bajom
Várad
Hídalmás
Dés
Beszterce
Radafalva
Veszprém
Körös
Kecskemét
Zsombor
Földvár
Simontornya
Békés
Bánffyhunyad
Kolozsvár
Klagenfurt
Muraszombat
Alsólendva
Marburg
Pettau
Koppány
Paks
Gyula
Belényes
Torda
Torocko
Marosvásárhely
Csíkszereda
Nedelic
Kanizsa
Tolna
Kalocsa
Jenő
Szentpál
Varasd
Légrád
Csurgó
Segesvár
Laibach
Szigetvár
Pécs
Baja
Szeged
Totváradja
Zalatna
Gyulafehérvár
Sepsiszentgyörgy
Köros
Babócsa
Csanád
Lippa
Jófő
Déva
Szászsebes
Szeben
Brassó
Szamobor
Zágráb
Vörösmart
Becse
Temesvár
Lugos
Vajdahunyad
Zajkány
Bakar
Károlyváros
Eszék
Pozsega
Karánsebes
Modrus
Zengg
Bihács
Banja Luka
Belgrád
Orsova
Szendrő
Zvornik
Novigrád
Zára
0
150 km
M = 1 : 4 900 000

SZÖVETSÉGI RENDSZEREK A 18. SZÁZAD ELEJÉN
a
A Német-római Birodalom határa
Osztrák Habsburg-birtokok, 1700
Spanyol Habsburg-birtokok, 1700
Spanyol örökösödési háború, 1701–1714:
A Franciaország vezette koalíció államai
A franciaellenes koalíció államai
Az északi háború, 1701–1721:
A svédellenes koalíció államai
Fontos csata, békekötés
1707-től: Nagy-Britannia
Anglia KIRÁLYSÁG
SKÓT KIRÁLYSÁG
Írország
NORVÉG KIRÁLYSÁG
SVÉD KIRÁLYSÁG
DÁN KIRÁLYSÁG
HOLLANDIA
NÉMET-RÓMAI BIRODALOM
Brandenburgi Vfj.
Szász Vfj.
Bajor Vfj.
Ausztria
Csehország
Morvaország
MAGYAR KIRÁLYSÁG
Erdélyi Fej.
Moldvai Fej.
Havasalföldi Fej.
Lengyel KIRÁLYSÁG
Litvánia
Livónia
Kurland
Ukrajna
KOZÁKOK
OROSZ CÁRSÁG
FRANCIA KIRÁLYSÁG
SPANYOL KIRÁLYSÁG
PORTUGÁL KIR.
SVÁJC
Savoyai Hcg.
Toscanai Nagyhcg.
EGYHÁZI ÁLLAM
NÁPOLYI KIRÁLYSÁG
SZÁRD KIR.
SZICÍLIAI KIR.
VELENCEI KÖZT.
OSZMÁN BIRODALOM
Barbária
Katalónia
Tirol
Karintia
Stájerország
Krajna
Horvátország
Szlavónia
Szilézia
Lotaringia
Pfalz
Nyugati Hcg.
Spanyol Németalföld
Északi-tenger
Balti-tenger
La Manche
Atlanti-óceán
Földközi-tenger
Fekete-tenger
Adriai-tenger
Jón-tenger
Tirrén-tenger
Baleár-szk.
Korzika (Genova)
Szardínia
Menorca
Korfu (Velence)
Morea (1699–1745: Velence)
Utrecht 1713
Rastatt 1714
Baden 1714
Passarowitz 1718
Nystad 1721
Szentpétervár (1703: alapítás)
Narva 1700
Poltava 1709
Pultusk 1703
Malplaquet 1709
Denain 1712
Oudenaarde 1708
Ramillies 1706
Höchstädt 1704
Turin 1706
Toulon
Marseille
Bordeaux
Lyon
Genf
Milano
Genova
Firenze
Róma
Nápoly
Palermo
Barcelona 1705, 1714
Brihuega 1710
Zaragoza 1710
Almenara 1710
Alcantara 1706
Vigo 1702
Almansa 1707
Gibraltár (1704: brit)
Port Mahon (1708: brit)
Lisszabon
Sevilla
Málaga
Madrid
Toledo
Salamanca
Valencia
Amszterdam
Brüsszel
Köln
Frankfurt
Nürnberg
Prága
Bécs
Pozsony
Buda
Trencsén
Kassa
Szatmár
Temesvár
Belgrád
Pozsarevác
Banja Luka
Raguza
Üszküb
Szaloniki
Isztambul
Izmir
Gdańsk
Königsberg
Vilnius
Minszk
Varsó
Riga
Reval
Stockholm
Koppenhága
Hamburg
Brema
Berlin
Drezda
Kijev
Moszkva
Novgorod
Szmolenszk
Krakkó
Párizs
Brest
Metz
Strasbourg
Oxford
London
Dublin
Edinburgh
Glasgow
Utrecht
Amszterdam
Brüsszel
Köln
Frankfurt
Nürnberg
Prága
Bécs
Pozsony
Buda
Trencsén
Kassa
Szatmár
Temesvár
Belgrád
Pozsarevác
Banja Luka
Raguza
Üszküb
Szaloniki
Isztambul
Izmir
Gdańsk
Königsberg
Vilnius
Minszk
Varsó
Riga
Reval
Stockholm
Koppenhága
Hamburg
Brema
Berlin
Drezda
Kijev
Moszkva
Novgorod
Szmolenszk
Krakkó
Párizs
Brest
Metz
Strasbourg
Oxford
London
Dublin
Edinburgh
Glasgow
0 100 200 300 400 500 km
M = 1 : 18 300 000

OROSZORSZÁG TERJESZKEDÉSE KELET-EURÓPÁBAN, 1533–1830
b
0 500 km
M = 1 : 22 700 000
A Moszkvai Nagyfejedelemség határa 1462-ben
Az Orosz Cárság területe 1533-ban
Az Orosz Cárság hódításai a 16. században
Az Orosz Birodalom hódításai, 1689–1725
Az Orosz Birodalom hódításai, 1739–1830
A Lengyel Királyság határa, 1772
Az Orosz Birodalom határa, 1830
1589 A városalapítás éve
1783 A meghódítás éve
1723–1732 Megszerzett, majd elvesztett területek
Az orosz területfoglalás határa a Lengyel Királyságban:
1772
1793
1795
Az Orosz Birodalom ideiglenes területfoglalása
1731: hűbéres terület
1824: teljes orosz ellenőrzés
KÁNSÁG
ASZTRAHÁNYI KÁNSÁG
KRÍMI KÁNSÁG
ZAPOROZSJEI KOZÁKOK
DONI KOZÁKOK
TEREKI KOZÁKOK
URÁLI KOZÁKOK
KALMÜKÖK
BASKÍROK
Lengyel KIRÁLYSÁG
Podólia
Ukrajna
Livónia
Kurland
Litvánia
Finnország
Svédország
Észtország
Poroszország
HABSBURG BIRODALOM
OSZMÁN BIRODALOM
PERZSIA
Kazany
Asztrahány
Azov
Taganrog
Rosztov
Szevasztopol
Bahcsiszaraj
Herszon
Odessza
Jekatyerinoszlav
Harkov
Poltava
Kijev
Csernyigov
Kurszk
Voronyezs
Caricin
Tambov
Szaratov
Szamara
Orenburg
Uralszk
Turgaj
Ufa
Nyizsnyij-Novgorod
Jaroszlavl
Tver
Szuzdal
Murom
Moszkva
Kaluga
Rjazany
Tula
Szmolenszk
Brjanszk
Pszkov
Vityebszk
Polock
Riga
Vilnius
Grodno
Minszk
Pinszk
Lemberg
Krakkó
Pozsony
Buda
Pest
Jászvásár
Kolozsvár
Belgrád
Bukarest
Várna
Szkopje
Szófia
Drinápoly
Isztambul (Konstantinápoly)
Sinop
Trabzon
Jereván
Tebriz
Teherán
Baku
Derbent
Tiflisz
Batumi
Karsz
Sztavropol
Mozdok
Petrovszk
Azovi-tenger
Fekete-tenger
Kaszpi-tenger
Aral-tó
Balhas-tó
Mujun-kum
Szir-darja
Otrár
Fergana
Kokand
Talasz
Irtis
Ob
Volga
Don
Dnyeper
Dnyeszter
Duna
Bug
Prut
Besszarábia
Moldva
Havasalföld
Örményország
Grúzia
Azerbajdzsán
Csercszeszek
Dagesztán
Türkmenek
Kazahok
1809–1814
1723–1732

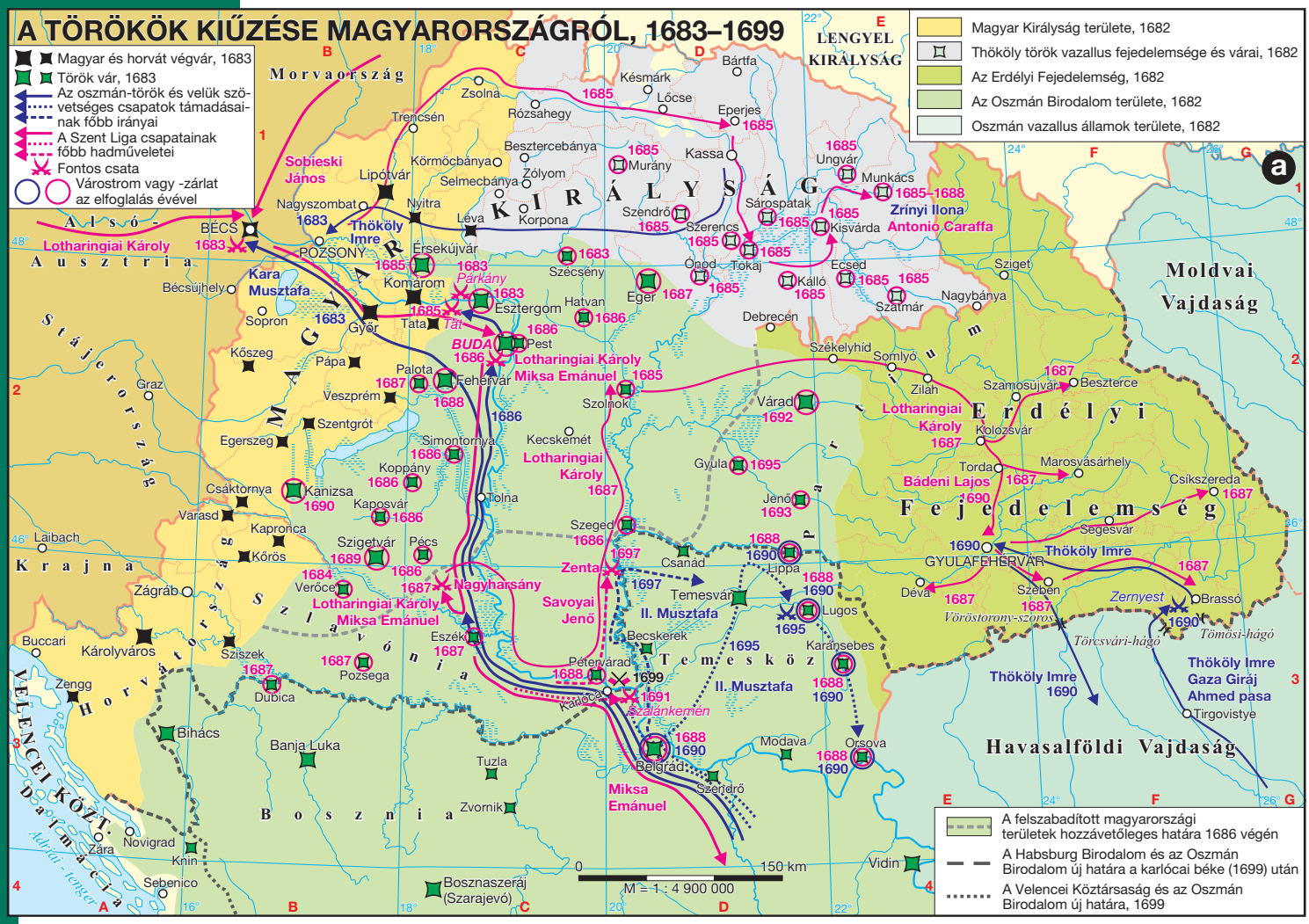
A TÖRÖKÖK KIŰZÉSE MAGYARORSZÁGRÓL, 1683–1699
Magyar és horvát végvár, 1683
Török vár, 1683
Az oszmán-török és velük szövetséges csapatok támadásainak főbb irányai
A Szent Liga csapatainak főbb hadműveletei
Fontos csata
Várostrom vagy -zárlat az elfoglalás évével
Magyar Királyság területe, 1682
Thököly török vazallus fejedelemsége és várai, 1682
Az Erdélyi Fejedelemség, 1682
Az Oszmán Birodalom területe, 1682
Oszmán vazallus államok területe, 1682
a
Morvaország
LENGYEL KIRÁLYSÁG
KIRÁLYSÁG
MAGYAR
Alsó-Ausztria
Stájerország
Krajna
Horvátország
Szlavónia
Boszniai Szandzsák
Bosznia
Velencei Köztársaság Dalmáciai Területei
Adriai-tenger
Moldvai Vajdaság
Havasalföldi Vajdaság
Erdélyi Fejedelemség
Temesköz
Sobieski János
Lotharingiai Károly
Kara Musztafa
Thököly Imre
Zrínyi Ilona
Antonio Caraffa
Bádeni Lajos
Miksa Emánuel
Savoyai Jenő
II. Musztafa
Gaza Giráj Ahmed pasa
Bécs
Pozsony
Komárom
Esztergom
Buda
Pest
Győr
Eger
Kassa
Munkács
Huszt
Ecsed
Szatmár
Nagybánya
Debrecen
Szeged
Arad
Temesvár
Lugos
Karánsebes
Lippa
Csanád
Becskerek
Pétervárad
Belgrád
Szendrő
Szalánkemén
Karlóca
Zenta
Nagyharsány
Mohács
Orsova
Gyulafehérvár
Szászváros
Brassó
Nagyszeben
Segesvár
Marosvásárhely
Kolozsvár
Várad
Szamosújvár
Beszterce
Csíkszereda
Torda
Déva
Lugos
Karánsebes
Zernyest
Vöröstorony-szoros
Törcsvári-hágó
Tömösi-hágó
Gyulafehérvár
Fehérvár
Székelyhíd
Somlyó
Zilah
Kolozsvár
Nagyszombat
Nyitra
Trencsén
Zsolna
Lőcse
Eperjes
Bártfa
Késmárk
Rozsahegy
Besztercebánya
Körmöcbánya
Zólyom
Selmecbánya
Lipótvár
Murány
Rozsnyó
Kassa
Sárospatak
Ungvár
Kisvárda
Szerencs
Szikszó
Tokaj
Önod
Kálló
Szatmár
Nagybánya
Sziget
Léva
Korpona
Érsekújvár
Párkány
Tát
Tata
Hatvan
Szécsény
Vác
Pest
Buda
Gödöllő
Eger
Szolnok
Kecskemét
Szentgyörgy
Veszprém
Pápa
Kőszeg
Sopron
Győr
Tata
Esztergom
Komárom
Érsekújvár

POROSZORSZÁG ÉS A HABSBURG BIRODALOM, 1713–1789
a
A Porosz Királyság területe, 1740
Porosz területi szerzemények, 1742 a megszerzés idejével
A Habsburg Birodalom területe, 1740
Habsburg területi szerzemények, 1772 a birtoklás idejével
A Német-római Birodalom határa
Békekötés
Königsberg
Kelet-Poroszország
Danzig
1772
Pomeránia
Nyugat-Poroszország
1744
Hamburg
Bréma
Stettin
Amszterdam
HOLLANDIA
Hannover
Minden
Brandenburg
Potsdam
Berlin
Varsó
LENGYEL KIRÁLYSÁG
Kleve
Mark
Göttingen
Brüsszel
Ausztria Németalföld
1714–1797
Aachen
Köln
1748
Szászország
1763
Hubertusburg
Drezda
Breslau
1742
1526–1742
Frankfurt
Cseh Királyság
Prága
Csehország
Olmütz
Morvaország
Teschen
1779
Krakkó
Lemberg
Galícia
1772
Reims
Luxemburg
Metz
Nürnberg
Karlsruhe
Rastatt
1714
Regensburg
Strasbourg
Bajorország
1735/1738
Alsó-Ausztria
Felső-Ausztria
1779
Linz
Becs
Pozsony
Kassa
1775
Bukovina
FRANCIA
Elő-Ausztria
München
Vorarlberg
Innsbruck
Salzburg
Besançon
Zürich
KIR. SVÁJC
Tirol
Stájer.
Graz
Buda
Pest
Debrecen
Kolozsvár
Erdélyi Fej.
Karintia
Klagenfurt
Genf
Nagyszeben
Lyon
Laibach
Görz
Krajna
Zágráb
Temesvár
Temesköz
1718
1718–1739
Havasalföld
1714–1797
SZÁRD KIR.
Milánó
Lombardia
Trieszt
Velence
Mantova
Párma
1735–1748
Avignon
Genova
Fiume
Horvát-Szlavón Határőrvidék
1739
Belgrád
Pozsarevac
Oltténia
Firenze
Nizza
Toscana
EGYHÁZI ÁLLAM
Bosznia
Szerbia
OSZMÁN BIRODALOM
Marseille
Toulon
Spalato
0
300 km
M = 1 : 14 000 000

ITÁLIA A 18. SZÁZADBAN
b
SVÁJC
HABSBURG BIRODALOM
Magyarország
Trient
Udine
Laibach
Horvát-Szlavón ország
Zágráb
Trieszt
Fiume
Szlavónia
SZÁRD Piemont
Milánó
Verona
Velence
Torino
1714–1797
Mantova
KIR.
1735–1748
Ferrara
Bologna
OSZMÁN BIR.
Bosznia
Genova
Firenze
GENOVAI KÖZT.
Pisa
TOSCANAI EGYHÁZI ÁLLAM
1737–NHCG.
Spalato
Nizza
Perugia
Ragusza
RAGUZAI KÖZT.
Pescara
Ajaccio
Korzika (Genovai Közt.)
Róma
NÁPOLYI KIRÁLYSÁG
Capua
Bari
Nápoly
Potenza
Brindisi
SZÁRD KIRÁLYSÁG
Szardínia
Salerno
Taranto
1714–1720: osztrák Habsburg
1720-tól: savoyai
1720–1735: osztrák Habsburg
1735-től: spanyol Bourbon
Cosenza
Cagliari
Földközi-tenger
Palermo
Messina
Reggio
Szicília
SZICÍLIAI KIRÁLYSÁG
Catania
1720–1735: osztrák Habsburg
1735-től: spanyol Bourbon
Tunisz
Osztrák Habsburg-birtokok 1740-ben
Spanyol Bourbon-birtokok 1740-ben
Szárd Királyság területe 1740-ben
Az aacheni béke (1748) értelmében a spanyol Bourbonokhoz került terület
Az aacheni béke (1748) értelmében a Szárd Királysághoz került terület
A Német-római Birodalom határa
0
300 km
M = 1 : 14 500 000
1 Mantovai Hercegség
2 Milánói Hercegség
3 Luccai Köztársaság
4 Modenai Hercegség
5 Pontremoli
6 Monacói Hercegség
7 Pármai Hercegség

ÁZSIA A 17–18. SZÁZADBAN
c
Petropavlovszk 1740
Ohotszk 1648
Zsiganszk 1632
Jakutszk 1632
Turuhanszk 1607
Obdorszk 1595
Arhangelszk 1584
Riga
Szentpétervár
Varsó
Minszk
OROSZ BIRODALOM
Buda
Lemberg
Moszkva
Vjatka
Kijev
Szurgut 1590
Belgrád
Harkov
Kazany
Jekatyerinburg 1722
Tobolszk 1587
Szaratov 1590
Szamara 1586
Tara 1594
Isim 1670
Jenyiszejszk 1619
Tomszk 1604
1628
Krasznojarszk
Bratszk 1630
Irkutszk 1652
Albazia
Ajgun 1683
Bahcsisaraj
Azov
Orenburg 1743
Omszk 1710
Isztambul
KALMÜKÖK Asztrahány
OSZMÁN BIRODALOM
Szemipalatyinszk 1718
Derbent
Baku
Tebriz
KAZAHOK
Külső-Mongólia
Mukden
Korea
Szöul
Edo
Kioto
Hívai Kánság
Turfán
Hámi
Dzsungária
Peking
Puszan
Nagaszaki
Jeruzsalém
Bagdad
Teherán
Taskent
Szamarkand
Buhara Kánság
Akszu
Kasgár
Belső-Mongólia
Csinan
Kína
Kansza 1644: Mandzsu dinasztia
Nanking
Meshed
Merv
PERZSIA
Kancsou
Csinghaj
Hszian
Lancsou
Vucsang
Hangcsou
Medina
Bászra
Iszfahán
Herát
Kabul
AFGANISZTÁN
Szrinagar
Hotan
Kasmír
Tibet CSÁSZÁRSÁG
Fucsou
Mekka
Bandar-Abbász
Kandahár
Multán
MOGUL BIRODALOM
Lhásza
Delhi
Karachi
Agra
NEPÁL
BHUTÁN
ASSZÁM
Dardzsiling
Jünnan
Makaó (1557: Port.)
Maszkat (1508–1659: Port.)
Benarész
Bengália
BURMA
Ava
Hanoi
Diu (1515: Port.)
Szurat
Csandarnagar (1673: Fr.)
Kalkutta (1698: Ang.)
Áden
Zeila
Bombay (1661: Ang.)
Visagapatam (1610: Ang.)
Manila (1571: Sp.)
Arab-tenger
Goa (1510: Port.)
Janam (1750: Fr.)
Pegu
SZIÁM
Bangkok
KAMBODZSA
Phnompen
Saigon
Mahé (1721: Fr.)
Madras (1639: Ang., 1746: Fr.)
Pondichéry (1674: Fr.)
Karikal (1739: Fr.)
Nagapatam (1658: Holl.)
Kálikut
Kocsin (1658: Holl.)
Brunei
Mogadishu
Ceylon (1514: Port. 1644: Holl.)
Colombo (1658: Holl.)
Maldív-szk. (1645: Holl.)
Aceh
Malakka (1511: Port., 1641: Holl.)
Borneó
Celebesz
Új-Guinea
HOLLAND
Padang
Batávia (1619: Holl.)
Timor (Port.)
Ausztrália
INDIAI-ÓCEÁN
0
500
1000
1500 km
M = 1 : 58 000 000
A kínai központi tartományok és Kína vazallus területei a 18. században
A Mandzsu-Kína határa, 1790
A Nagymogul Birodalom, 1600; a Nagymogul Birodalom, 1700
A hindu államok határa Indiában a 18. század végén
Muszlim államok határa Indiában a 18. század végén
Perzsia a 18. század végén
Az Orosz Birodalom a 17. század elején és a 18. század végén
1652 Orosz városalapítások éve
Az Oszmán Birodalom a 18. század végén
Európai gyarmatok és kereskedőtelepek:
Holland
Spanyol
Portugál
Francia kereskedőtelep és befolyás Indiában 1750 körül
Brit kereskedőtelep és befolyás Indiában 1750 körül

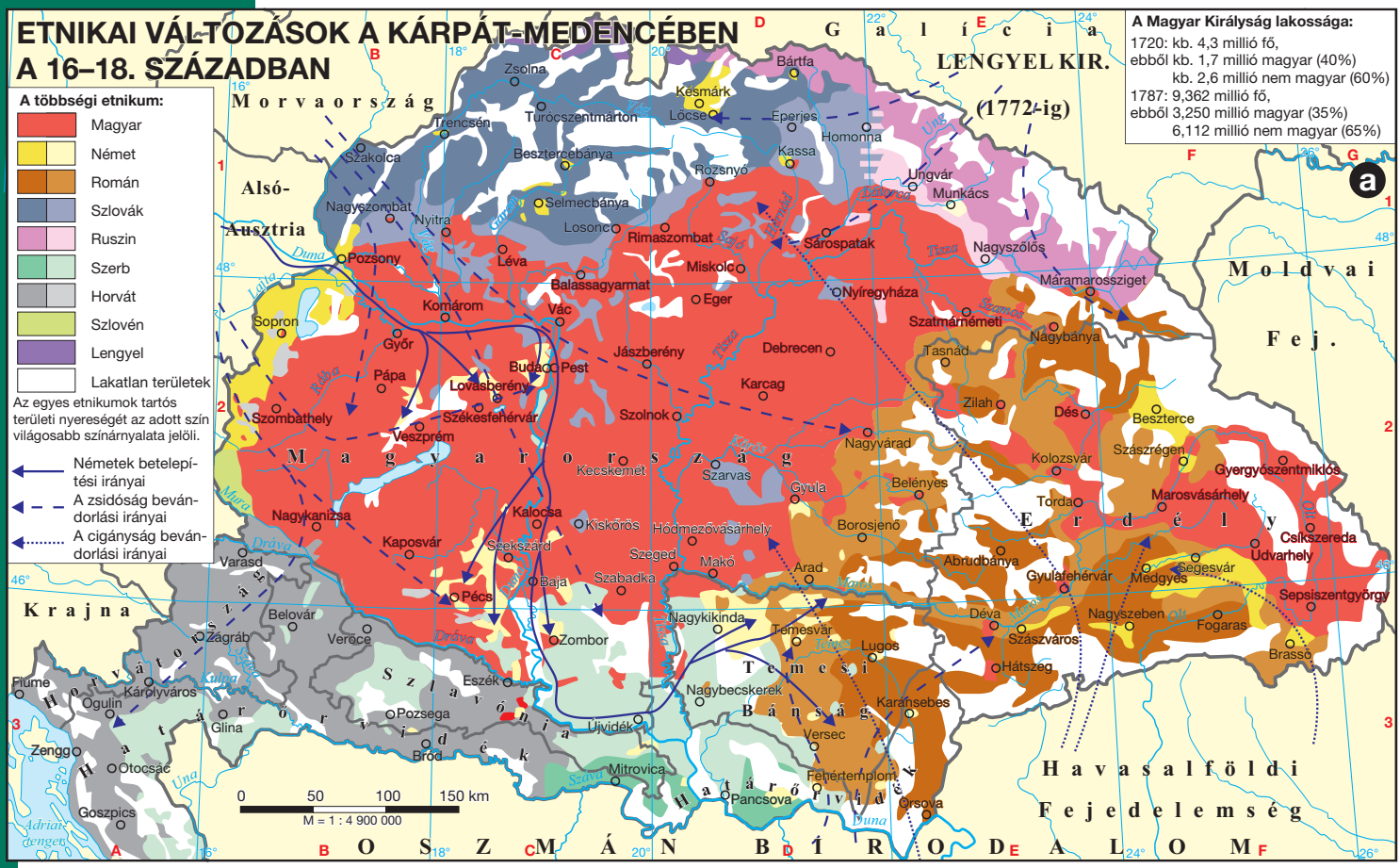
ETNIKAI VÁLTOZÁSOK A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN A 16–18. SZÁZADBAN
A többségi etnikum:
Magyar
Német
Román
Szlovák
Ruszin
Szerb
Horvát
Szlovén
Lengyel
Lakatlan területek
Az egyes etnikumok tartós területi nyereségét az adott szín világosabb színárnyalata jelöli.
Németek betelepítési irányai
A zsidóság bevándorlási irányai
A cigányság bevándorlási irányai
A Magyar Királyság lakossága:
1720: kb. 4,3 millió fő,
ebből kb. 1,7 millió magyar (40%)
kb. 2,6 millió nem magyar (60%)
1787: 9,362 millió fő,
ebből 3,250 millió magyar (35%)
6,112 millió nem magyar (65%)
a
Galícia
LENGYEL KIR.
(1772-ig)
Morvaország
Alsó-Ausztria
Moldvai Fej.
Magyarország
Erdély
Havasalföldi Fejedelemség
Temesi Bánság
Horvát-Szlavónia
Határőrvidék
Krajna
Stájerország
Bukovina
Pozsony
Nagyszombat
Nyitra
Trencsén
Turócszentmárton
Zsolna
Bártfa
Késmárk
Lőcse
Eperjes
Kassa
Homonna
Rozsnyó
Besztercebánya
Selmecbánya
Losonc
Rimaszombat
Sárospatak
Ungvár
Munkács
Nagyszőlős
Máramarossziget
Nyíregyháza
Szatmárnémeti
Nagybánya
Tasnád
Zilah
Dés
Beszterce
Szászrégen
Gyergyószentmiklós
Marosvásárhely
Csíkszereda
Udvarhely
Segesvár
Medgyes
Sepsiszentgyörgy
Fogaras
Brassó
Nagyszeben
Szászváros
Hátszeg
Déva
Gyulafehérvár
Abrudbánya
Borosjenő
Belényes
Nagyvárad
Kolozsvár
Torda
Arad
Temesvár
Lugos
Karánsebes
Versec
Fehértemplom
Orsova
Pancsova
Mitrovica
Nagykikinda
Nagybecskerek
Újvidék
Zombor
Szabadka
Baja
Szeged
Mako
Hódmezővásárhely
Kiskőrös
Kalocsa
Kaposvár
Szekszárd
Pécs
Szombathely
Székesfehérvár
Veszprém
Győr
Sopron
Pápa
Komárom
Vác
Eger
Jászberény
Debrecen
Karcag
Szolnok
Kecskemét
Szarvas
Gyula
Békéscsaba
Tótkomlós
Bonyhád
Esztergom
Aszód
Mór
Buda
Pest
Lovasberény
Balassagyarmat
Miskolc
Léva
Nagykanizsa
Varasd
Belovár
Verőce
Zágráb
Károlyváros
Ogulin
Fiume
Zengg
Otocsác
Pozsega
Glina
Eszék
Brod
Goszpics
Adriai-tenger
Duna
Tisza
Dráva
Száva
Maros
Körös
Vág
Garam
Ipoly
Rába
Lajta
Hernád
Bodrog
Ung
Latorca
Szamos
Olt
Aranyos
Küllő
Una
Szana
0 50 100 150 km
M = 1 : 4 900 000
OSZMÁN BIRODALOM

A MAGYAR KIRÁLYSÁG ETNIKAI TÉRKÉPE A 18. SZÁZAD VÉGÉN
b
A többségi etnikum, 1787:
Magyar
Német
Román
Szlovák
Ruszin
Szerb
Horvát
Szlovén
Lengyel
Lakatlan területek
Összlakosság: 9 362 000 fő
Zsidók: 80 900 (0,8%) fő
Cigányok: kb. 80 000 (0,8%) fő
szerb és horvát 5,5%
ruszin 3,7%
egyéb 1,3% (ebből cigány 1%)
német 10,7%
szlovák 13,9%
magyar 46,1%
román 18,8%
Adatok: Kocsis K.–Tátrai P. MTA CSFK FTI, 2012
Zsidóság a 18. században:
A nyugati (osztrák–morva, kb. 40 000 fő) és a keleti (galíciai, kb. 25 000 fő) askenázi zsidók bevándorlási elválasztó határa
Az oszmán birodalmi szefárd zsidók bevándorlásának északi határa
Galícia
Morvaország
Moldvai Fej.
Magyarország
Erdély
Havasalföldi Fej.
Temesi Bánság
Horvát-Szlavónia
Határőrvidék
Krajna
Stájerország
Bukovina
POZSONY
Nagyszombat
Nyitra
Trencsén
Turócszentmárton
Zsolna
Bártfa
Késmárk
Lőcse
Eperjes
Kassa
Homonna
Rozsnyó
Besztercebánya
Selmecbánya
Losonc
Rimaszombat
Sárospatak
Ungvár
Munkács
Nagyszőlős
Máramarossziget
Nyíregyháza
Szatmárnémeti
Nagybánya
Tasnád
Zilah
Dés
Beszterce
Szászrégen
Gyergyószentmiklós
Marosvásárhely
Csíkszereda
Udvarhely
Segesvár
Medgyes
Sepsiszentgyörgy
Fogaras
Brassó
Nagyszeben
Szászváros
Hátszeg
Déva
Gyulafehérvár
Abrudbánya
Borosjenő
Belényes
Nagyvárad
Kolozsvár
Torda
Arad
Temesvár
Lugos
Karánsebes
Versec
Fehértemplom
Orsova
Pancsova
Mitrovica
Nagykikinda
Nagybecskerek
Újvidék
Zombor
Szabadka
Baja
Szeged
Vinga
Kiskőrös
Kaposvár
Szekszárd
Pécs
Szombathely
Székesfehérvár
Veszprém
Győr
Sopron
Pápa
Komárom
Esztergom
Aszód
Mór
Buda
Pest
Balassagyarmat
Miskolc
Léva
Eger
Jászberény
Debrecen
Karcag
Szolnok
Kecskemét
Szarvas
Gyula
Békéscsaba
Tótkomlós
Bonyhád
Egerszeg
Nagykanizsa
Varasd
Belovár
Verőce
Zágráb
Károlyváros
Ogulin
Fiume
Zengg
Otocsác
Pozsega
Glina
Eszék
Brod
Goszpics
Adriai-tenger
Duna
Tisza
Dráva
Száva
Maros
Körös
Vág
Garam
Ipoly
Rába
Lajta
Hernád
Bodrog
Ung
Latorca
Szamos
Olt
Aranyos
Küllő
Una
Szana
0 50 100 150 km
M = 1 : 4 900 000
OSZMÁN BIRODALOM

a
Ft. St. Charles
Ft. St. Pierre
Ft. La Tourette
Québec
Sault St. Marie
Montréal
Maine
St. Ignace
Ft. Frontenac
Ft. Ticonderoga
Ft. La Baye
Ft. Oswego
New Hampshire
Ft. Rouille
Ft. Edward
Boston
Ft. Niagara
Albany
Mass.
Ft. Beauharnais
Ft. Stanwix
New York
Rhode Island
Connecticut
Ft. Pontchartrain
Ft. St. Joseph
Ft. Augustin
New York
Ft. Presqu' Isle
Pennsylvania
New Jersey
Philadelphia
Ft. Duquesne
Ft. St. Louis
Baltimore
Ft. Necessity
Maryland
Delaware
Ft. Orléans
Ft. Vincennes
Ft. Chartres
Richmond
Jamestown
Virginia
Ft. Massac
Ft. Chiswell
Észak-
Karolina
Charlotte
New Bern
Wilmington
Ft. Prince George
Dél-
Karolina
Ft. Prudhomme
Ft. Arkansas
Ft. Augusta
Charleston
Georgia
Savannah
Ft. Toulouse
Ft. King George
Ft. Rosalie
Ft. Caroline
Pensacola
Baton Rouge
Ft. Conde
St. Augustine
Nouvelle Orléans
San Antonio
Tocabago
Mass.: Massachusetts
Ft.: Fort
1000 km
M = 1 : 35 000 000
ÉSZAK-AMERIKA A
18. SZÁZAD KÖZEPÉN
Francia településterület
Brit településterület
Spanyol településterület
Francia, brit, spanyol erőd
Francia ellenőrzés határa
Brit ellenőrzés határa
Spanyol ellenőrzés határa
Brit gyarmati határ

AZ ÉSZAK-AMERIKAI
FÜGGETLENSÉGI
HÁBORÚ, 1775–1783
1000 km
M = 1 : 35 000 000
Saratoga
britek
1. New Hampshire
2. Mass.
3. Rhode Island
4. Connecticut
britek
5. New York
6. Pennsylvania
7. New Jersey
1776. júl. 4.:
Függetlenségi
nyilatkozat
amerikaiak,
franciák
1781
9. Maryland
9. Delaware
franciák
1778-tól
brit flotta
Yorktown 1781
10. Virginia
1781
britek
1781
11. Észak-
Karolina
12. Dél-
Karolina
britek
1780
francia
flotta
1781
13. Georgia
2. Mass.: Massachusetts
b
Brit területi nyereség, 1763: párizsi béke
Spanyol területi nyereség, 1763: párizsi béke
A földfoglalás engedélyezett határa, 1763
Québec brit tartomány határa, 1774–1783
Brit-amerikai településterület, 1775
Fontos csata, brit csapatok fegyverletétele
A 13 gyarmat határa, 1775
Az Amerikai Egyesült Államok határa, 1783

EURÓPA A 18. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN
c
A Német-római Birodalom határa
A Lengyel Királyság határa, 1771
Habsburg Birodalom, 1771
Porosz Királyság, 1771
Orosz Birodalom, 1771
Egyházi területek
1772
Területi változások időpontja
Kelet-Európában
A felvilágosodás terjedése
A Lengyel Királyság felosztása:
Porosz Királysághoz
Orosz Birodalomhoz
Habsburg Birodalomhoz
1772
1793
1795
Fontos csata, békekötés
500 km
M = 1 : 18 600 000
Finnország
Szentpétervár
Kristiania
Reval
Stockholm
Észtország
Livónia
Moszkva
Riga
Kurland
Litvánia
Szmolenszk
Königsberg
Vilnius
Minszk
Danzig
Gross-Jägersdorf
Fehéroroszország
Koppenhága
Hamburg
Bréma
Amszterdam
Hannover
Berlin
Kunersdorf
Varsó
Kijev
Ukrajna
Brüsszel
Minden
Torgau
Drezda
Leuthen
Rossbach
Krefeld
Frankfurt
Krakkó
Lemberg
Galícia és Lodoméria
Bar
Hotin
Ocsakov
Jedisszán
Odessza
(1794-től)
Nürnberg
Prága
Kolin
Morvaország
Teschen
Kassa
Párizs
Brest
Quiberon
Strasbourg
München
Bécs
Pozsony
Bukovina
Moldvai
Jászvásár
Buda
Pest
Kolozsvár
Fejedelemség
Erdélyi
Nagyfej.
Foksán
Kagul
Izmail
Genf
Lyon
Savoya
Tirol
Karintia
Stájerország
Magyarország
Bordeaux
Milánó
Torino
Velence
Parma
Modena
Genova
Firenze
Toscana
Krajna
Horvátország
Mehádia
Belgrád
Bukarest
Havasalföldi Fej.
Calafat
Szarajevo
Ruszcsuk
Küçsük Kainardzsi
Szisztovó
Toulouse
Marseille
Zaragoza
Katalónia
Barcelona
Madrid
Toledo
Lisszabon
Valencia
Sevilla
Lagos
Gibraltár (1704: brit)
Menorca
Szardínia
Korzika
(1768: francia)
Róma
Nápoly
Ragúza
Ragúzai Közt.
Szaloniki
Szófia
Üszküb
Isztambul
Varna
Cseszme
Izmir
Athén
Palermo
Szicília
Amerika
Portugál kir.
Spanyol kir.
Nápolyi kir.
Szicíliai kir.
Kettős kir.
Svéd kir.
Lengyel kir.
Porosz kir.
Orosz Birodalom
Oszmán Birodalom
Nagy-Britannia
Anglia
Skócia
Glasgow
Edinburgh
Holland kir.
Dán kir.
Norvég kir.
Svájc
Egyházi állam
Északi-tenger
La Manche
Atlanti-óceán
Földközi-tenger
Balti-tenger
Fekete-tenger
Adriai-tenger
Tirrén-tenger
Jón-tenger
Baleár-szk.
Gibraltári-szk.
Dardanellák
Orkney-szk.
Gotland
Öland
Ösel
Duero
Tajo
Pireneusok
Alpok
Kárpátok
Balkán-hegység

A MAGYAR KIRÁLYSÁG KÖZIGAZGATÁSA ÉS KÖZLEKEDÉSE A 18. SZÁZAD VÉGÉN
a
Magyarország:
Vármegyék
Fiume
Jászok, kunok és hajdúvárosok kiváltságos kerületei
Horvátország és Szlavónia:
Vármegyék
Erdélyi Nagyfejedelemség:
Vármegyék
Székely székek
Szász székek és vidékek
Partium
Katonai határőrvidék:
A déli határőr gyalogezredek területe
Országhatár
Tartományhatár, megyehatár
Szabad királyi és bányavárosok
Egyéb mezőváros
Postakocsik útvonalai, 1800 k.
Ludovika-út
Karolina-út
József-út
Ferenc-csatorna
Béga-csatorna
Új székely falu Bukovinában (az alapítás évével)
Számmal jelölt szász székek:
1: Szászvárosszék
2: Szászsebesszék
3: Szerdahelyszék
4: Újegyházszék
5: Nagysinkszék
6: Kőhalomszék
7: Segesvárszék
8: Medgyesszék
Habsburg Birodalom határa, 1775–1797
Galícia
Bukovina
Moldvai Fej.
Havasalföldi Fejedelemség
Stájerország
Karintia
Krajna
VELENCEI KÖZT.
OSZMÁN BIRODALOM
M = 1 : 4 900 000
0 50 100 150 km

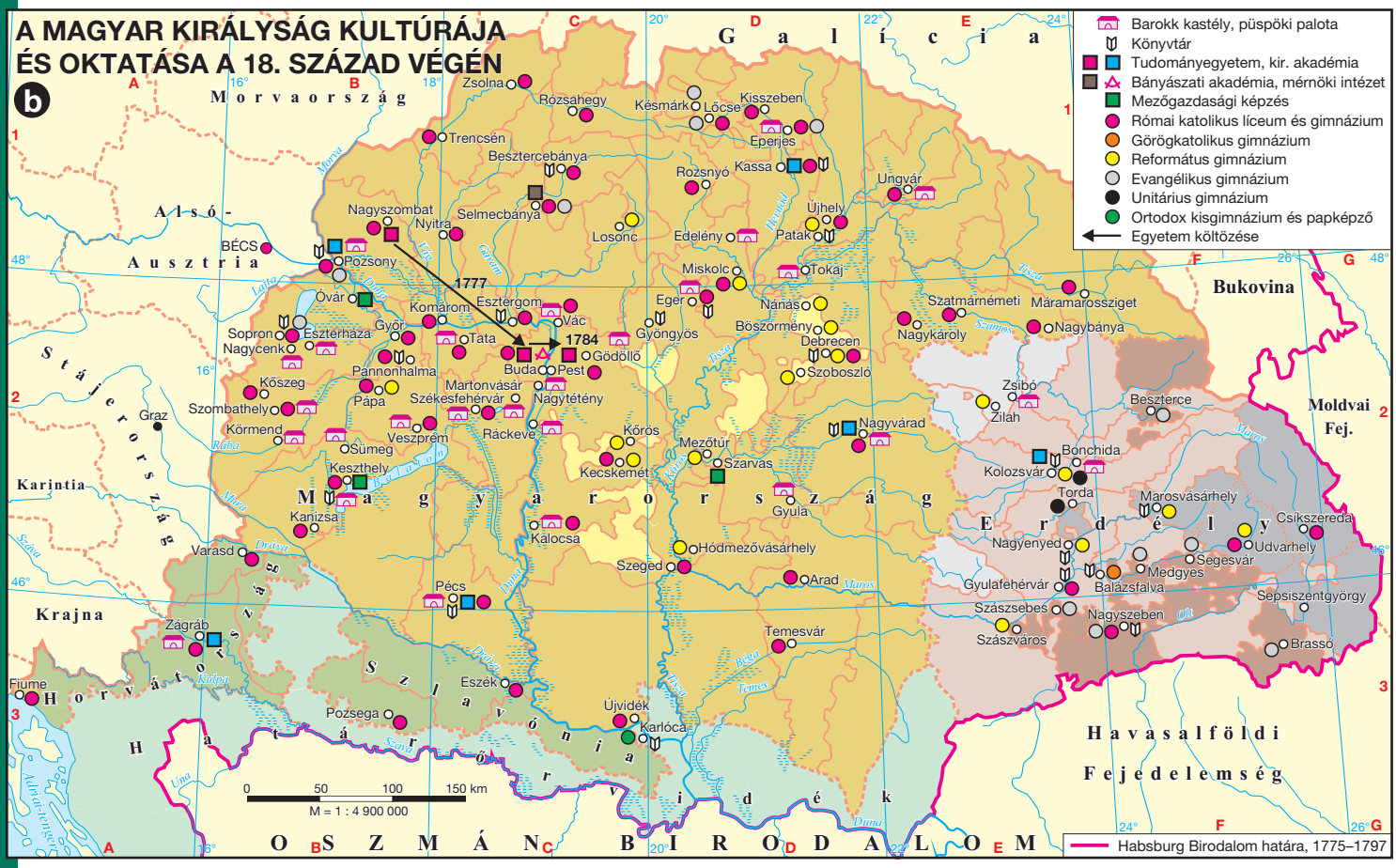
A MAGYAR KIRÁLYSÁG KULTÚRÁJA ÉS OKTATÁSA A 18. SZÁZAD VÉGÉN
b
Barokk kastély, püspöki palota
Könyvtár
Tudományegyetem, kir. akadémia
Bányászati akadémia, mérnöki intézet
Mezőgazdasági képzés
Római katolikus líceum és gimnázium
Görögkatolikus gimnázium
Református gimnázium
Evangélikus gimnázium
Unitárius gimnázium
Ortodox kisgimnázium és papképző
Egyetem költözése
Habsburg Birodalom határa, 1775–1797
Galícia
Morvaország
Alsó-Ausztria
Stájerország
Karintia
Krajna
Horvátország
Magyarország
Szlavónia
Erdély
Bukovina
Moldvai Fej.
Havasalföldi Fejedelemség
OSZMÁN BIRODALOM
M = 1 : 4 900 000
0 50 100 150 km

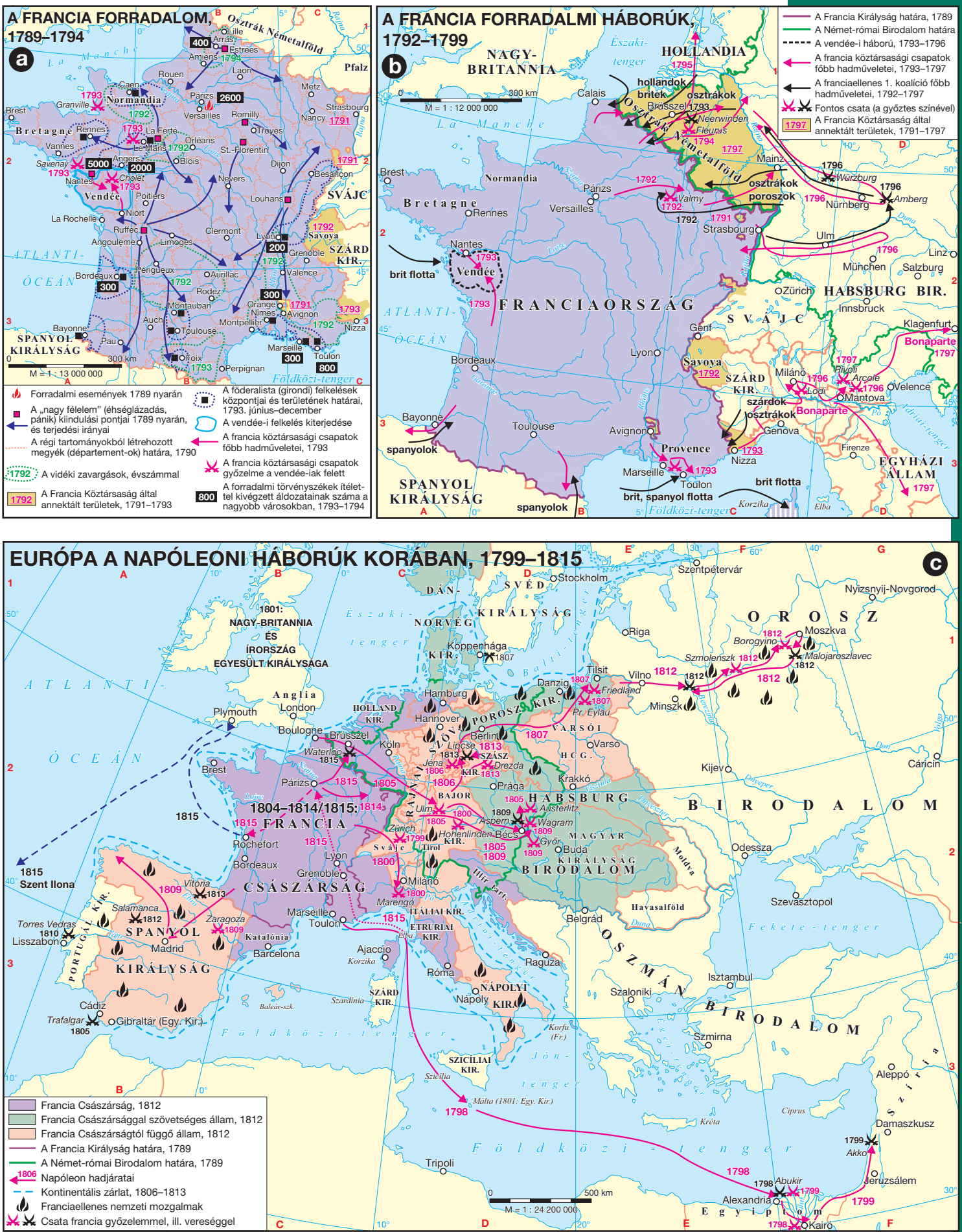
A FRANCIA FORRADALOM, 1789–1794
a
M = 1 : 13 000 000
300 km
Forradalmi események 1789 nyarán
A „nagy félelem” (éhséglázadás, pánik) kiindulási pontjai 1789 nyarán, és terjedési irányai
A régi tartományokból létrehozott megyék (département-ok) határa, 1790
A vidéki zavargások, évszámmal
A Francia Köztársaság által annektált területek, 1791–1793
A föderalista (girondi) felkelések központjai és területének határai, 1793. június–december
A vendée-i felkelés kiterjedése
A francia köztársasági csapatok főbb hadműveletei, 1793
A francia köztársasági csapatok győzelme a vendée-iak felett
A forradalmi törvényszékek ítéletel kivégzett áldozatainak száma a nagyobb városokban, 1793–1794
A FRANCIA FORRADALMI HÁBORÚK, 1792–1799
b
M = 1 : 12 000 000
300 km
A Francia Királyság határa, 1789
A Német-római Birodalom határa
A vendée-i háború, 1793–1796
A francia köztársasági csapatok főbb hadműveletei, 1793–1797
A franciaellenes 1. koalíció főbb hadműveletei, 1792–1797
Fontos csata (a győztes színével)
A Francia Köztársaság által annektált területek, 1791–1797
EURÓPA A NAPÓLEONI HÁBORÚK KORÁBAN, 1799–1815
c
M = 1 : 24 200 000
500 km
Francia Császárság, 1812
Francia Császársággal szövetséges állam, 1812
Francia Császárságtól függő állam, 1812
A Francia Királyság határa, 1789
A Német-római Birodalom határa, 1789
Napóleon hadjáratai
Kontinentális zárlat, 1806–1813
Franciaellenes nemzeti mozgalmak
Csata francia győzelemmel, ill. vereséggel

EURÓPA A SZENT SZÖVETSÉG KORÁBAN, 1815–1849
a
A Habsburg Birodalom határa, 1815–1859
A Német Szövetség határa, 1815–1866
Szabad város
Forradalmi és nemzeti mozgalmak központjai:
1820 körül
1830 körül
1848–1849
A Szent Szövetség kongresszusai, 1818–1822
1818
0 500 km
M = 1 : 19 600 000
Skócia
Írország
NAGY-BRITANNIA
Anglia
NORVÉG KIR.
SVÉD KIRÁLYSÁG
DÁN KIRÁLYSÁG
OROSZ BIRODALOM
Északi-tenger
Balti-tenger
Atlanti-óceán
FRANCIA
SPANYOL KIR.
PORTUGÁL KIR.
SVÁJC
BAJOR KIR.
Cseh. 1820
HABSBURG Galícia
Ausztria 1814–15
Magyarország
Lengyelország
Morvao
Tirol
Karintia
Stájero.
Krajna
Horvát-Szl.
Erdély Nagyfej.
Lombardia
Velence
Parma
Modena
Toscana Nagyhg.
Egyházi állam
Szicíliai Kettős Birodalom
Szicília
Szardínia
Korzika
Földközi-tenger
Tirrén-tenger
Jón-tenger
Adriai-tenger
Fekete-tenger
Baleár-szk.
Marokkó
Algéria
Portugália
Gibraltár (N.-Br.)
Ceuta (Sp.)
Melilla (Sp.)
Oszmán Birodalom
1830-tól: Holland Kir.
1830-tól: Belga Kir.
Német Szövetség
Porosz Kir.
Hannoveri Kir.
Braunschweigi Nhcg.
Hessen Nhcg.
Türingia
Szász Kir.
Badeni Nhcg.
Württembergi Kir.
Mecklenburgi Nhcg.
1830-tól: Görög Kir.
Szentpétervár
Stockholm
Moszkva
Riga
Koppenhága
Szmolenszk
Minszk
Varsó
Königsberg
Danzig
Berlin
Posen
Kiel
Lübeck
Hamburg
Bréma
Brüsszel
Aachen
Köln
Frankfurt
Drezda
Prága
Troppau
Brünn
Bécs
Pozsony
Kassa
Lemberg
Jekaterinoszlav
Harkov
Kijev
Odessza
Szevasztopol
Bukarest
Belgrád
Szarajevo
Szófia
Nis
Raguza
Montenegró
Üsküb
Szaloniki
Isztambul
Drinápoly
Athén
Szmirna
Palermo
Nápoly
Róma
Firenze
Genova
Milánó
Verona
Velence
Fiume
Trieszt
Graz
Laibach
Agram
Temesvár
Debrecen
Kolozsvár
Jászvásár
Besszarábia
Moldvai Fej.
Havasalföldi Fej.
Duna
Rajna
Elba
Loire
Szajna
Tejo
Ebro
Rhone
Po
Tiber
Dnyeper
Volga
Oka
Párizs
1815
Lyon
Bordeaux
Toulouse
Marseille
Strasbourg
Nancy
Reims
Le Havre
Brest
Cherbourg
Nantes
Lille
Dortmund
Mulhouse
Le Creusot
Avignon
Barcelona
Madrid
Zaragoza
Valencia
Sevilla
Lisszabon
Porto
Bilbao
Oviedo
La Coruna
Gibraltár
Algír
Bona
Constantine
Bizerta
Tripolisz
Alexandria
Kairó
Jeruzsálem
Damaszkusz
Bagdad
Perzsa-öböl
Vörös-tenger
Szuez-csatorna
Arábia
Perzsia
Kaszpi-tenger
Fekete-tenger
Kaukázus
Grúzia
Örményország
Kurdisztán
Mezopotámia
Szíria
Palesztina
Egyiptom
Líbia
Tunisz
Algéria
Marokkó
Szahara
Nubia
Abesszínia
Szudán
Vörös-tenger
Arábia
Perzsia
Kaszpi-tenger
Fekete-tenger
Kaukázus
Grúzia
Örményország
Kurdisztán
Mezopotámia
Szíria
Palesztina
Egyiptom
Líbia
Tunisz
Algéria
Marokkó
Szahara
Nubia
Abesszínia
Szudán

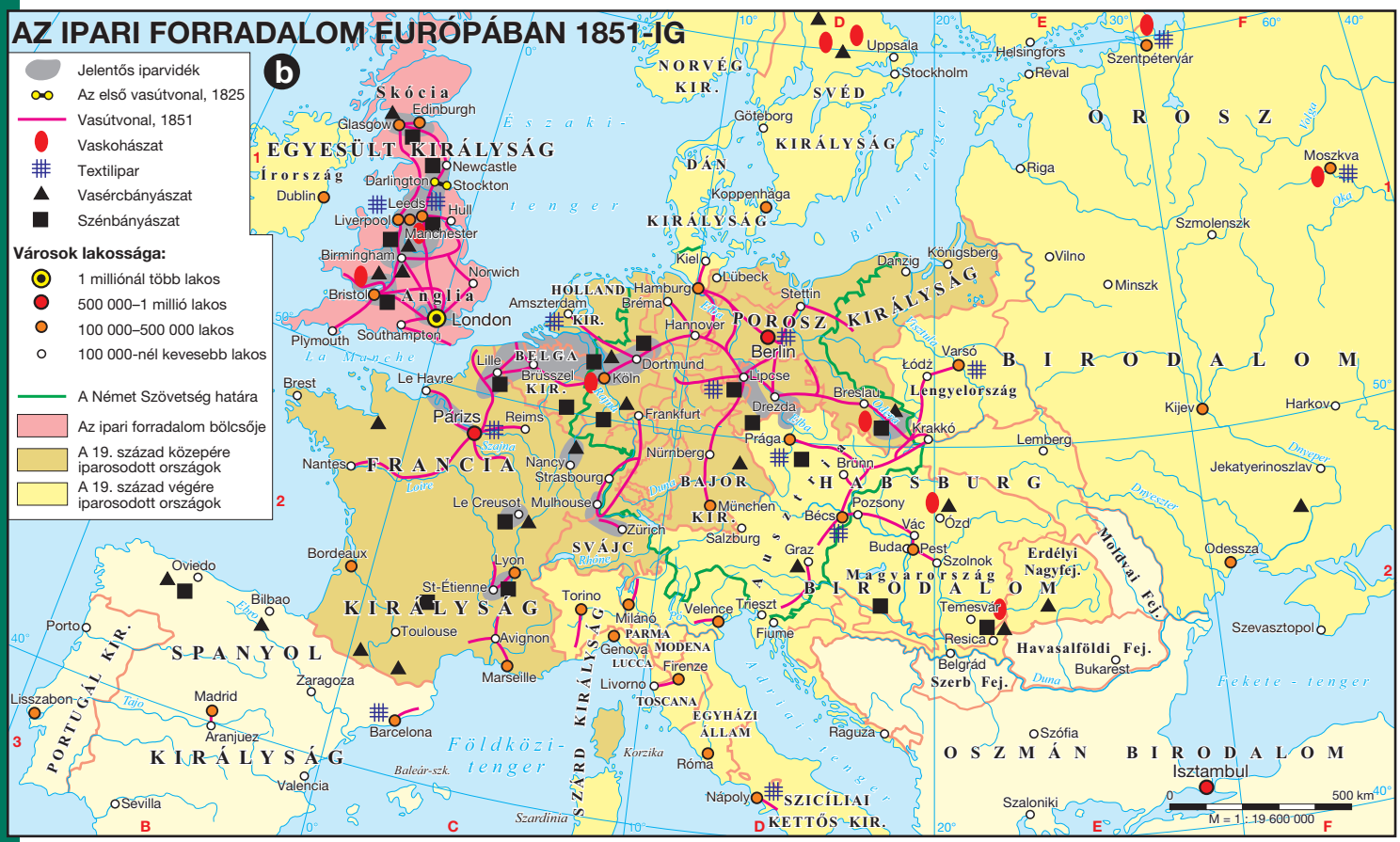
AZ IPARI FORRADALOM EURÓPÁBAN 1851-IG
b
Jelentős iparvidék
Az első vasútvonal, 1825
Vasútvonal, 1851
Vaskohászat
Textilipar
Vasércbányászat
Szénbányászat
Városok lakossága:
1 milliónál több lakos
500 000–1 millió lakos
100 000–500 000 lakos
100 000-nél kevesebb lakos
A Német Szövetség határa
Az ipari forradalom bölcsője
A 19. század közepére iparosodott országok
A 19. század végére iparosodott országok
0 500 km
M = 1 : 19 600 000
Skócia
Írország
EGYESÜLT KIRÁLYSÁG
Anglia
NORVÉG KIR.
SVÉD KIRÁLYSÁG
DÁN KIRÁLYSÁG
OROSZ BIRODALOM
Északi-tenger
Balti-tenger
Atlanti-óceán
FRANCIA
SPANYOL KIR.
PORTUGÁL KIR.
SVÁJC
BAJOR KIR.
HABSBURG BIRODALOM
Lengyelország
Magyarország
Erdély Nagyfej.
Lombardia
Velence
Parma
Modena
Lucca
Toscana
Egyházi állam
Szicíliai Kettős Kir.
Szardínia
Korzika
Földközi-tenger
Tirrén-tenger
Jón-tenger
Adriai-tenger
Fekete-tenger
Baleár-szk.
Oszmán Birodalom
Holland Kir.
Belga Kir.
Porosz Kir.
Hannoveri Kir.
Szász Kir.
Moldvai Fej.
Havasalföldi Fej.
Duna
Rajna
Elba
Loire
Szajna
Tejo
Ebro
Rhone
Po
Tiber
Dnyeper
Volga
Oka
Uppsala
Helsingfors
Réval
Szentpétervár
Stockholm
Göteborg
Moszkva
Riga
Koppenhága
Szmolenszk
Minszk
Vilno
Varsó
Königsberg
Danzig
Berlin
Kiel
Lübeck
Hamburg
Bréma
Amszterdam
Brüsszel
Köln
Frankfurt
Drezda
Prága
Brünn
Bécs
Pozsony
Lemberg
Jekaterinoszlav
Harkov
Kijev
Odessza
Szevasztopol
Bukarest
Belgrád
Szarajevo
Szófia
Raguza
Isztambul
Szaloniki
Athén
Szmirna
Palermo
Nápoly
Róma
Firenze
Milánó
Velence
Trieszt
Fiume
Graz
Temesvár
Debrecen
Kolozsvár
Jászvásár
Besszarábia
Liverpool
Manchester
Birmingham
Leeds
Hull
Newcastle
Stockton
Darlington
Norwich
Bristol
Plymouth
Southampton
London
Dublin
Glasgow
Edinburgh
Párizs
Reims
Lille
Le Havre
Brest
Nantes
Strasbourg
Nancy
Mulhouse
Le Creusot
Lyon
Bordeaux
Toulouse
Marseille
Avignon
St-Étienne
Barcelona
Madrid
Zaragoza
Valencia
Sevilla
Lisszabon
Porto
Bilbao
Oviedo
Aranjuez
Gibraltár
Algír
Bona
Constantine
Bizerta
Tripolisz
Alexandria
Kairó
Jeruzsálem
Damaszkusz
Bagdad
Perzsa-öböl
Vörös-tenger
Szuez-csatorna
Arábia
Perzsia
Kaszpi-tenger
Fekete-tenger
Kaukázus
Grúzia
Örményország
Kurdisztán
Mezopotámia
Szíria
Palesztina
Egyiptom
Líbia
Tunisz
Algéria
Marokkó
Szahara
Nubia
Abesszínia
Szudán

A MAGYAR KIRÁLYSÁG A REFORMKORBAN
a
Az 1831. évi kolerajárványban megbetegedettek aránya:
0–3% alatt
3–9%
9–15%
15–21%
nincs adat
Bányászat:
Szén
Vasérc
Nehézipar:
Vaskohászat
Gépgyártás
Hajógyár
Könnyűipar:
Textilipar
Cukorgyár
Dohányipar
Malomipar
Szeszipar
1832–1836
Rendi országgyűlés
Szabad királyi és bányavárosok
Pécs Kiemelkedően fontos kereskedelmi központ
Egyéb mezőváros
Gőzhajójárat a Dunán 1817-től
Gőzhajójárat a Balatonon, 1846
Vasútvonal, 1848
Állandó színház
Kulturális központ:
Magyar
Német, szász
Szlovák
Román
Horvát
Szerb
Morvaország
Galícia
Bukovina
Alsó-Ausztria
Stájerország
Karintia
Krajna
Moldvai Fej.
OSZMÁN BIRODALOM
Pozsony
Komárom
Buda
Pest
Debrecen
Kassa
Eperjes
Miskolc
Szatmárnémeti
Nagykároly
Nagybánya
Máramarossziget
Kolozsvár
Marosvásárhely
Nagyszeben
Brassó
Arad
Temesvár
Szeged
Pécs
Baja
Zenta
Zombor
Újvidék
Karlóca
Zimony
Belgrád
Eszék
Fiume
Zágráb
Graz
Bécs
Sopron
Győr
Esztergom
Veszprém
Székesfehérvár
Kecskemét
Szolnok
Nagyvárad
Lugos
Versec
Karánsebes
Déva
Lippa
Nagykikinda
Nagybecskerek
Pozsega
Szlavónia
Horvátország
Szerbia
Vaskapu
0 50 100 150 km
M = 1 : 4 900 000

A HABSBURG BIRODALOM 1848 TAVASZÁN-NYARÁN
b
POROSZ KIRÁLYSÁG
OROSZ BIRODALOM
Csehország
Morvaország
Szilézia
Galícia
BAJOR KIRÁLYSÁG
SVÁJC
Felső-Ausztria
Alsó-Ausztria
Tirol
Vorarlberg
Salzburg
Stájerország
Karintia
Krajna
Magyarország
Erdély
Bukovina
Moldvai Fej.
Havasalföldi Fej.
SZÁRD-PIEMONTI KIR.
Lombardia
Velence
PARMA
MODENA
TOSCANA
EGYHÁZI ÁLLAM
Horvátország
Szlavónia
Szerbia
Szerb Fejedelemség
OSZMÁN BIRODALOM
Montenegró
Adriai-tenger
Ligur-tenger
Prága márc. 11. jún. 12.
Olmütz
Kremsier
Krakkó ápr.
Lemberg nov.
Liptószentmiklós szlovák nemzeti gyűlés, máj. 10–11.
Kassa
Czernowitz
Linz
Bécs
Pozsony rendi országgyűlés, márc. 13. ápr. 11.: áprilisi törvények okt. 6.
Salzburg
Innsbruck
Graz
Buda Pest márc. 15.
Debrecen
országgyűlés, máj. 29.–júl. 18.
Kolozsvár
Marosvásárhely
Balázsfalva
Agyagfalva
székely nemzeti gyűlés, okt. 16–17.
román nemzeti gyűlés, máj. 15–17., szept. 16–28.
Temesvár
Nagyszeben
szász nemzeti gyűlés, máj. 3.
Brassó
Klagenfurt
Laibach
Trieszt
Zágráb
Szegedi
Pécs
szábor, márc. 25.
Szenttamás szerb nemzeti gyűlés, máj. 13–15.
Karlóca
Belgrád
Fehértemplom
Fiume
Partvidék
Trient
Milánó márc. 18.
Verona
Custozza júl. 23–25.
Velence márc. 22.
Genova
Bologna
Firenze
Split
Forradalom és nemzeti mozgalom központja
Háború Észak-Itáliában
Polgárháború Dél-Magyarországon
A többségi etnikum:
Német
Magyar
Cseh
Szlovák
Lengyel
Ukrán, ruszin
Horvát
Szerb
Szlovén
Román
Olasz
Ritkán lakott terület
0 100 200 300 km
M = 1 : 8 500 000

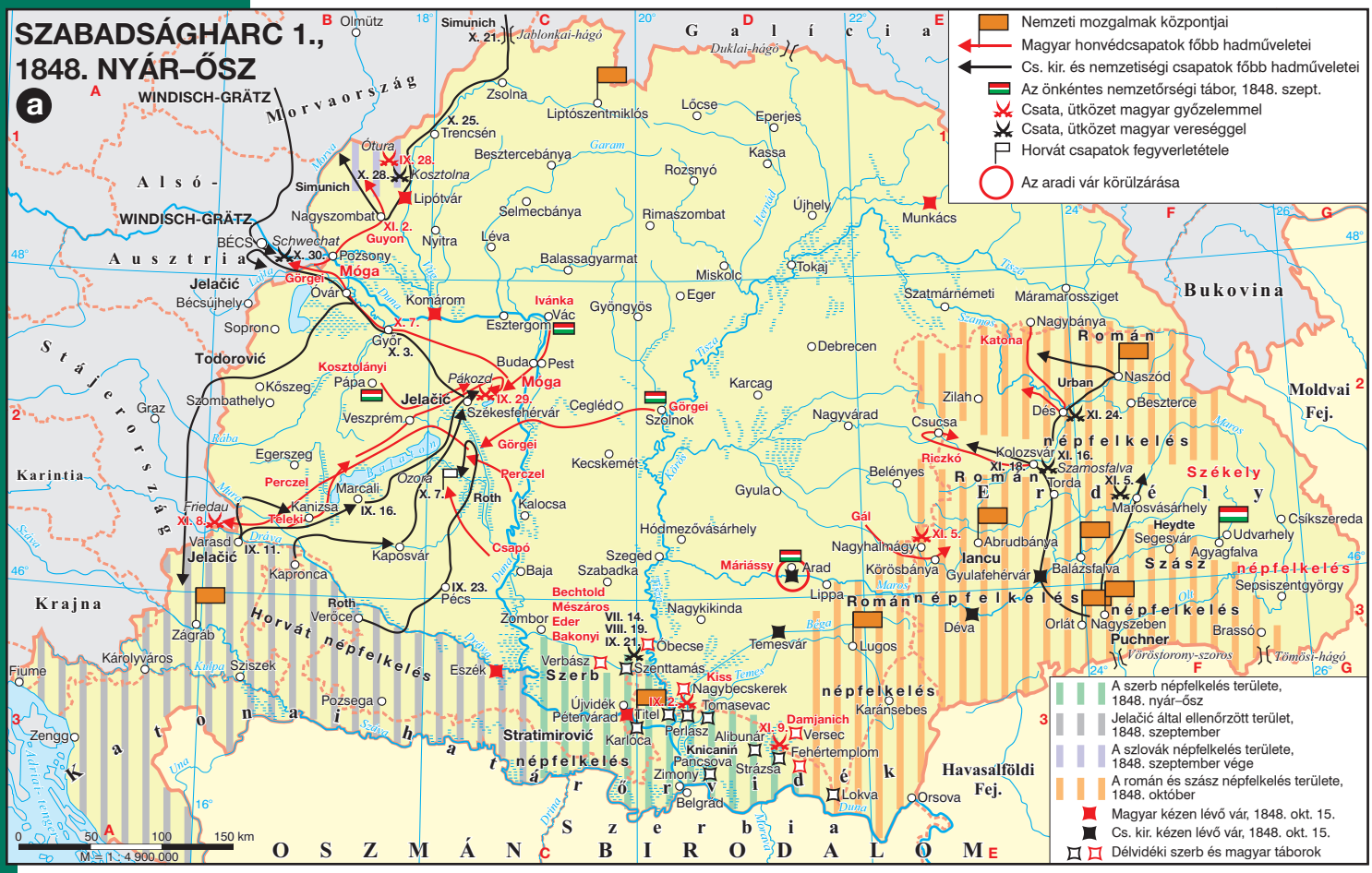
SZABADSÁGHARC 1.,
1848. NYÁR–ŐSZ
a
Nemzeti mozgalmak központjai
Magyar honvédcsapatok főbb hadműveletei
Cs. kir. és nemzetiségi csapatok főbb hadműveletei
Az önkéntes nemzetőrségi tábor, 1848. szept.
Csata, ütközet magyar győzelemmel
Csata, ütközet magyar vereséggel
Horvát csapatok fegyverletétele
Az aradi vár körülzárása
A szerb népfelkelés területe, 1848. nyár–ősz
Jelačić által ellenőrzött terület, 1848. szeptember
A szlovák népfelkelés területe, 1848. szeptember vége
A román és szász népfelkelés területe, 1848. október
Magyar kézen lévő vár, 1848. okt. 15.
Cs. kir. kézen lévő vár, 1848. okt. 15.
Délvidéki szerb és magyar táborok
OSZMÁN BIRODALOM
Morvaország
Alsó-Ausztria
Stájerország
Karintia
Krajna
Horvát népfelkelés
Bánát
Galícia
Bukovina
Moldvai Fej.
Havasalföldi Fej.
Szerbia
Erdély
Székely
Román népfelkelés
Szász népfelkelés
Jablonkai-hágó
Duklai-hágó
Branyiszkói-hágó
Vöröstorony-szoros
Tömösi-hágó
WINDISCH-GRÄTZ
JELAČIĆ
GÖRGEI
MÓGA
IVÁNKA
KOSZTOLÁNYI
PERCZEL
ROTH
CSAPÓ
KOSZTOLNA
GUYON
SCHWECHAT
TELEKI
FRIEDAU
MARCALI
OZORA
PÁKOZD
BECSKÓ
BÉCSUJHELY
BÉCS
POZSONY
ÓVÁR
KOMÁROM
ESZTERGOM
VÁC
BUDA
PEST
GYÖR
SOPRON
KŐSZEG
SZOMBATHELY
PÁPA
VESZPRÉM
SZÉKESFEHÉRVÁR
CEGLÉD
SZOLNOK
KECSKEMÉT
KALOCSA
BAJA
SZEGED
SZABADKA
PÉCS
KAPOSVÁR
KANIZSA
VARASD
KAPRONCA
ZÁGRÁB
VEROCE
KÁROLYVÁROS
SZISZEK
ESZÉK
ZOMBOR
VERBÁSZ
SZENTTAMÁS
ÚJVIDÉK
PÉTERVÁRAD
TITEL
PERLASZ
KARLÓCA
PANCSOVA
ZIMONY
BELGRÁD
TEMESVÁR
LUGOS
ARAD
MÁRIÁSSY
GÁL
NAGYVÁRAD
DEBRECEN
MISKOLC
EGER
GYÖNGYÖS
HATVAN
NAGYKIKINDA
TOMASEVAC
OBECSE
KARÁNSEBES
LIPPA
ORSOVA
LOKVA
FIUME
ZENGG
SZOLNOK
CSONGRÁD
SZENTES
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY
MAKÓ
ARADKÖRÖSBÁNYA
GYULAFEHÉRVÁR
NAGYHALMÁGY
ABRUDBÁNYA
IANCU
BALÁZSFALVA
SEGESVÁR
UDVARHELY
CSÍKSZEREDA
AGYAGFALVA
MAROSVÁSÁRHELY
TORDA
KOLOZSVÁR
BELÉNYES
CSUCSA
ZILAH
DÉS
NAGYBÁNYA
NASZÓD
BESZTERCE
SZATMÁRNÉMETI
MÁRAMAROSSZIGET
MUNKÁCS
ÚJHELY
RIMASZOMBAT
ROZSNYÓ
KASSA
LŐCSE
LIPTÓSZENTMIKLÓS
ZSOLNA
TRENCSÉN
BESZTERCEBÁNYA
LÉVA
NYITRA
NAGYSZOMBAT
LIPÓTVÁR
SELMECBÁNYA
BALASSAGYARMAT
ÓTURA
SIMUNICH
X. 21.
X. 25.
X. 28.
IX. 28.
XI. 2.
X. 30.
X. 7.
X. 3.
IX. 29.
XI. 8.
IX. 11.
IX. 16.
X. 7.
IX. 23.
VII. 14.
VIII. 19.
IX. 21.
IX. 2.
XI. 9.
XI. 5.
XI. 24.
XI. 16.
XI. 18.
XI. 5.
XI. 18–19.
XII. 25.
XII. 23.
XII. 29.
XII. 19.
I. 5.
I. 13.
I. 17.
II. 3.
II. 4.
I. 21.
II. 9.
II. 11–13.
II. 8.
II. 1.
II. 11.
II. 14.
I. 31.
I. 22.
I. 25.
II. 26–27.
I. 21–22.
I. 22–23.
XII. 28.
I. 31.
XII. 16.
XII. 26.
XII. 30.
XII. 31.
I. 2.
II. 2.
II. 5.
I. 4.
XII. 11.
XII. 18–19.
XII. 19.
XII. 23.
XII. 29.
I. 5.
I. 2.
I. 5.
I. 22.
I. 25.
I. 31.
II. 1.
II. 11.
II. 14.
II. 26–27.
I. 21–22.
I. 22–23.
XII. 28.
I. 31.
XII. 16.
XII. 26.
XII. 30.
XII. 31.
I. 2.
II. 2.
II. 5.
I. 4.
XII. 11.
XII. 18–19.
XII. 19.
XII. 23.
XII. 29.
I. 5.
I. 13.
I. 17.
II. 3.
II. 4.
I. 21.
II. 9.
II. 11–13.
II. 8.
II. 1.
II. 11.
II. 14.
I. 31.
I. 22.
I. 25

SZABADSÁGHARC 3.,
1849. TAVASZ
a
Magyar honvédcsapatok főbb hadműveletei
Cs. kir. és nemzetiségi csapatok főbb hadműveletei
Orosz csapatok főbb hadműveletei
Csata, ütközet magyar győzelemmel
Csata, ütközet magyar vereséggel
Magyar honvédcsapatok által ellenőrzött terület, 1849. június 15.
Magyar kézen lévő vár, 1849. márc. 1.
Cs. kir. kézen lévő vár, 1849. márc. 1.
Ostrom, zárlat
Morvaország
Alsó-Ausztria
Stájerország
Karintia
Krajna
Horvát népfelkelés
Szerb népfelkelés
Havasalföldi Fejedelemség
Bukovina
Moldvai Fej.
Erdélyi Román népfelkelés
Székely népfelkelés
Galícia
Szerbia
Olmütz
Barco
Jablonkai-hágó
Zassz
Duklai-hágó
Vogel
Panyutyin
Benedek
Görgey A.
Dembiński
Podhering
Beniczky
Götz
GÖRGEI
Aulich
Klapka
Hatvan
Damjanich
Függetlenségi nyilatkozat
WINDISCH-GRATZ
Jelačič
VETTER
Perczel
Todorović
Nagykikinda
Nagybecskerek
Versec
Temesvár
Lugos
Karánsebes
Orsova
Mehadia
Vécsey
BEM
Puchner
Engelhardt
Szkarjatyin
Malkowsky
Feketehalom
Vörostorony-szoros
Tömösi-hágó
WELDEN
Nöszlopy
Kmety
Csorna
Ihászi-p.
Pered
Rüdiger
Grabbe
PASZKEVICS
Wysocki
Somos
Kazinczy
Grotenhjelm
Clam-Gallas
LÜDERS
Kökös
Ojtozi-szoros
Borgói-hágó
Belényes
Borosjenő
Világos
Hátszeg
Vaskapu
X. 6.: 13 aradi vértanú kivégzése
0 50 100 150 km
M = 1 : 4 900 000
OSZMÁN CBIRODALOM

SZABADSÁGHARC 4.,
1849. NYÁR
b
Magyar honvédcsapatok főbb hadműveletei
Cs. kir. és nemzetiségi csapatok főbb hadműveletei
Orosz csapatok főbb hadműveletei
Csata, ütközet magyar győzelemmel
Csata, ütközet osztrák és orosz győzelemmel
X. 2–4. Magyar honvédcsapatok fegyverletétele és magyar kézen lévő várak megadása és időpontja
Magyar honvédcsapatok által ellenőrzött terület, 1849. augusztus 13.
Magyar kézen lévő vár, 1849. jún. 15.
Cs. kir. kézen lévő vár, 1849. jún. 15.
Ostrom, zárlat
Morvaország
Alsó-Ausztria
Stájerország
Karintia
Krajna
Horvát népfelkelés
Szerb népfelkelés
Havasalföldi Fejedelemség
Bukovina
Moldvai Fej.
Erdélyi Román népfelkelés
Székely népfelkelés
Galícia
Szerbia
Olmütz
Grabbe
Rüdiger
Duklai-hágó
PASZKEVICS
Wysocki
Somos
Kazinczy
Grotenhjelm
Clam-Gallas
LÜDERS
Kökös
Ojtozi-szoros
Borgói-hágó
Belényes
Borosjenő
Világos
Hátszeg
Vaskapu
Pered
Rüdiger
Grabbe
Panyutyin
HAYNAU
GÖRGEI
Klapka
Perczel
Kmety
Nöszlopy
Jelačič
Guyon
Dembiński
Vécsey
BEM
Puchner
Engelhardt
Szkarjatyin
Malkowsky
X. 6.: 13 aradi vértanú kivégzése
0 50 100 150 km
M = 1 : 4 900 000
OSZMÁN CBIRODALOM

A KRÍMI HÁBORÚ, 1853–1856. AZ EGYSÉGES OLASZORSZÁG ÉS NÉMETORSZÁG KIALAKULÁSA, 1859–1871
a
A krími háború 1853–1856:
Brit–francia–török hadmozdulatok
Orosz hadmozdulatok
Osztrák hadmozdulatok
Fontos csata, békekötés
Az Orosz Birodalom területi vesztesége, 1856
A Habsburg Birodalom területe, 1815–1859
A Német Szövetség határa, 1815–1866
Francia–szárd hadjárat, 1859
Garibaldi hadjárata, 1860
Az Olaszországhoz való csatlakozás éve
Az Olasz Királyság határa, 1870
Porosz hadjáratok 1864, 1866, 1870–1871
A Német Császárság határa, 1871
Fontos csata, békekötés
brit–francia flotta
brit–francia flotta és csapatok
1862: ROMÁNIA mégalakulása
1: BRAUNSCHWEIGI NHCG.
M = 20 000 000

A BALKÁN-FÉLSZIGET, 1815–1885
b
Az Oszmán Birodalom határa, 1815
Az Oszmán Birodalom határa, 1879
Nagy-Bulgária tervezett határa a San Stefanó-i béke szerint, 1878
Szerbia és Montenegró területi gyarapodása, 1878
Az Osztrák–Magyar Monarchia által 1878-ban megszállt terület
Fontos csata, békekötés
1821–1830: törökellenes szabadságharc
M = 1: 12 000 000

A BALKÁN-FÉLSZIGET, 1885–1913
c
Az Oszmán Birodalom határa, 1885–1912
Demarkációs vonalak az első Balkán-háború után (londoni egyezmény, 1913. május 30.)
Új határok a második Balkán-háború után, 1913
Szerbia és Montenegró területi gyarapodása, 1913
Görögország és Románia területi gyarapodása, 1913
Bulgária végleges területi nyeresége, 1913
Kréta, 1898: autonóm török tartomány
M = 1 : 12 000 000

A MAGYAR KIRÁLYSÁG KÖZIGAZGATÁSA, 1886–1918
Az Osztrák–Magyar Monarchia határa
Országhatár
Országrész- és tartományhatár
Megyehatár 1886 után
Magyarországi vármegyék
Horvát-szlavónországi vármegyék
Sopron Törvényhatósági jogú városok
Zalaegerszeg Megyeszékhely
a
A MAGYAR KIRÁLYSÁG KÖZIGAZGATÁSA, 1849–1860
Birodalmi székhely
Koronatartomány székhelye
Kerületi székhely
A Habsburg Birodalom határa
b
A települések lélekszáma, 1910:
Budapest, 880 371 lakos
Bécs, 2 083 630 lakos
100 000 lakos felett
50 000–100 000 lakos között
25 000–50 000 lakos között
10 000–25 000 lakos között
10 000 lakos alatt
M = 1 : 3 750 000
0 50 100 150 km

AZ AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK KIALAKULÁSA
a
BRIT ÉSZAK-AMERIKA
KANADA
Québec 1842
MAINE 1820
VERMONT 1791
NEW HAMPSHIRE
MASSACHUSETTS
Boston
RHODE ISLAND
CONNECTICUT
NEW YORK
New York
PENNSYLVANIA
Philadelphia
MARYLAND
NEW JERSEY
DELAWARE
Washington
VIRGINIA
Richmond
ÉSZAK-KAROLINA
DÉL-KAROLINA
Charleston
GEORGIA
FLORIDA 1845
ATLANTI-ÓCEÁN
Mexikói-öböl
MINNESOTA 1858
Duluth
WISCONSIN 1813
MICHIGAN 1837
IOWA 1846
Omaha
Chicago
INDIANA 1816
OHIO 1803
ILLINOIS 1818
Saint Louis
Kansas City
MISSOURI 1821
KENTUCKY 1792
TENNESSEE 1796
ARKANSAS 1836
MISSISSIPPI 1817
ALABAMA 1819
LOUISIANA 1812
New Orleans
Nebraska területium
Kansas területium
Utah területium
Új-Mexikó területium
Indián terület
TEXAS 1845
(1836-ig Mexikó)
Dallas
El Paso
Santa Fé
Salt Lake City
Portland
Washington
OREGON 1859
KALIFORNIA 1850
1848
1853
San Francisco
Los Angeles
Tucson
MEXIKÓ
0 500 1000 1500 km
M = 1 : 36 600 000
Az Egyesült Államok területe, 1783
Területi szerzemények:
1803-tól Franciaországtól vásárlással (Louisiana)
1818-ban, 1842-ben Nagy-Britanniától szerződéssel
1819-ben Spanyolországtól szerződéssel
1845-ben Texas csatlakozása
1846-ban Nagy-Britanniától szerződéssel
1848-ban, 1853-ban Mexikótól megszerzett területek
1818 A terület megszerzésének éve
1845 Az államszövetségbe való felvétel időpontja
A déli államok (a Konföderáció) határa, 1861
Transzkontinentális vasút, 1869–1883
Gyapottermő területek határa
Ipari körzetek 1860-ban

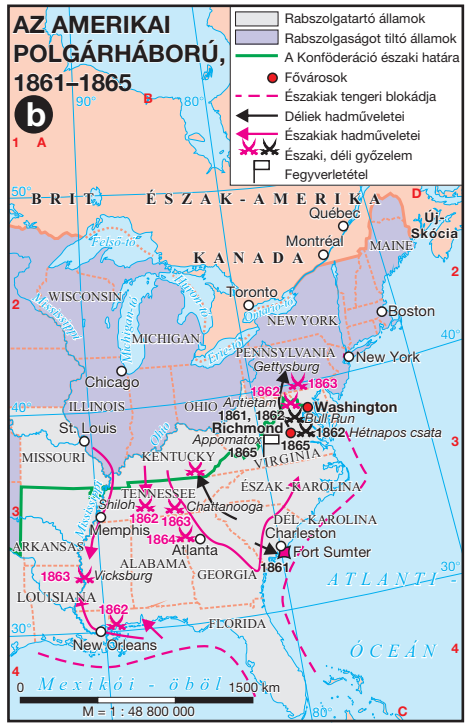
AZ AMERIKAI POLGÁRHÁBORÚ, 1861–1865
b
Rabszolgatartó államok
Rabszolgaságot tiltó államok
A Konföderáció északi határa
Fővárosok
Északiak tengeri blokádja
Déliek hadműveletei
Északiak hadműveletei
Északi, déli győzelem
Fegyverletétel
BRIT ÉSZAK-AMERIKA
Québec
Új-Skócia
Montréal
MAINE
KANADA
Toronto
Boston
NEW YORK
New York
MICHIGAN
PENNSYLVANIA
Gettysburg
Chicago
WISCONSIN
ILLINOIS
OHIO
Washington
Antietam
Bull Run
Richmond
Hétnapos csata
Appomatox
1865
St. Louis
MISSOURI
KENTUCKY
VIRGINIA
TENNESSEE
Shiloh
Chattanooga
ÉSZAK-KAROLINA
DÉL-KAROLINA
Charleston
Memphis
ARKANSAS
Atlanta
Fort Sumter
ALABAMA
GEORGIA
Vicksburg
LOUISIANA
FLORIDA
New Orleans
ATLANTI ÓCEÁN
Mexikói-öböl
0 1500 km
M = 1 : 48 800 000

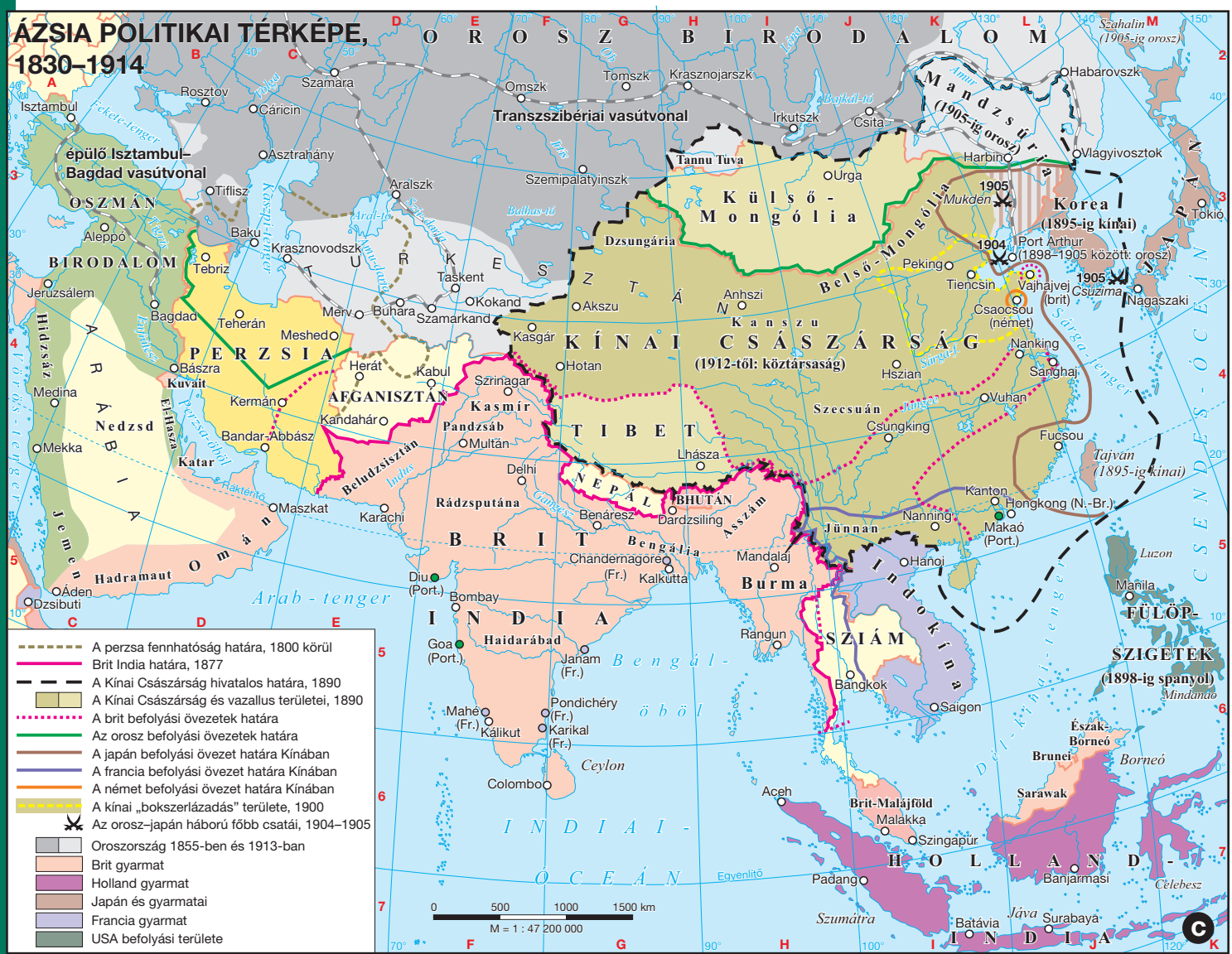
ÁZSIA POLITIKAI TÉRKÉPE, 1830–1914
c
OROSZ BIRODALOM
Szahalin (1905-ig orosz)
Habarovszk
Vlagyivosztok
Tokió
Transzszibériai vasútvonal
Omszk
Tomszk
Krasznojarszk
Irkutszk
Csita
Mandzsúria (1905-ig orosz)
Harbin
Tannu Tuva
Urga
Külső-Mongólia
Belső-Mongólia
Korea (1895-ig kínai)
1905 Mukden
1904 Port Arthur (1898–1905 között: orosz)
1905 Csuzima
Nagaszaki
Peking
Tiencsin
Vajhajvej (brit)
Csaocsou (német)
Nanking
Sanghaj
Hszian
Vuhan
Szecsuán
Csungking
Fucsou
Tajvan (1895-ig kínai)
Kanton
Hongkong (N.-Br.)
Nanning
Makaó (Port.)
Jünnan
Hanoi
Luzon
Manila
FÜLÖP-SZIGETEK (1898-ig spanyol)
Mindanao
Indokína
SZIÁM
Bangkok
Saigon
Rangun
Burma
Mandalaj
Chandernagore (Fr.)
Kalkutta
Benáresz
Dardzsiling
NEPÁL
BHUTÁN
Asszám
Jünnan
Dzsungária
Tarim-medence
Kasgár
Akszu
Kokand
Taskent
Szamarkand
Buhara
Merv
Aralszk
Szemipalatyinszk
Omszk
Tiflisz
Baku
Krasznovodszk
Aszt rahány
Rosztov
Cáricin
Szamara
Isztambul
épülő Isztambul–Bagdad vasútvonal
OSZMÁN BIRODALOM
Aleppo
Tebriz
Teherán
Meshed
Bagdad
Jeruzsálem
Bászra
Kuvait
PERZSIA
AFGANISZTÁN
Herát
Kabul
Kandahár
Kermán
Bandar-Abbász
Katar
Medina
Mekka
Nedzsd
ARÁBIA
Hadramaut
Áden
Dzsibuti
Maszkat
Jemen
Omán
Arab-tenger
Hidzsáz
Perzsa-öböl
Vörös-tenger
Fekete-tenger
Kaszpi-tenger
Aral-tó
Balhas-tó
Bajkál-tó
Sárga-tenger
Kelet-kínai-tenger
Dél-kínai-tenger
Csendes-óceán
Szunda-szigetek
Szumátra
Jáva
Batávia
Surabaya
Célebesz
Borneó
Brunei
Észak-Borneó
Sarawak
Brit-Maláj föld
Malakka
Szingapúr
Aceh
Padang
Banjarmasi
HOLLAND-INDIA
INDIAI-ÓCEÁN
Bengál-öböl
Ceylon
Colombo
Mahé (Fr.)
Kálikut
Pondichéry (Fr.)
Karikal (Fr.)
Janaon (Fr.)
Goa (Port.)
Haidarábad
Bombay
Diu (Port.)
Karachi
Maszkat
Beludzsisztán
Pandzsáb
Multán
Delhi
Kasmír
Szrinagar
Hotan
Lhásza
TIBET
Szecsuán
Rádzsputána
Gangesz
Indus
Egyenlítő
0 500 1000 1500 km
M = 1 : 47 200 000
A perzsa fennhatóság határa, 1800 körül
Brit India határa, 1877
A Kínai Császárság hivatalos határa, 1890
A Kínai Császárság és vazallus területei, 1890
A brit befolyási övezetek határa
Az orosz befolyási övezetek határa
A japán befolyási övezet határa Kínában
A francia befolyási övezet határa Kínában
A német befolyási övezet határa Kínában
A kínai „bokszerlázadás” területe, 1900
Az orosz–japán háború főbb csatái, 1904–1905
Oroszország 1855-ben és 1913-ban
Brit gyarmat
Holland gyarmat
Japán és gyarmatai
Francia gyarmat
USA befolyási területe

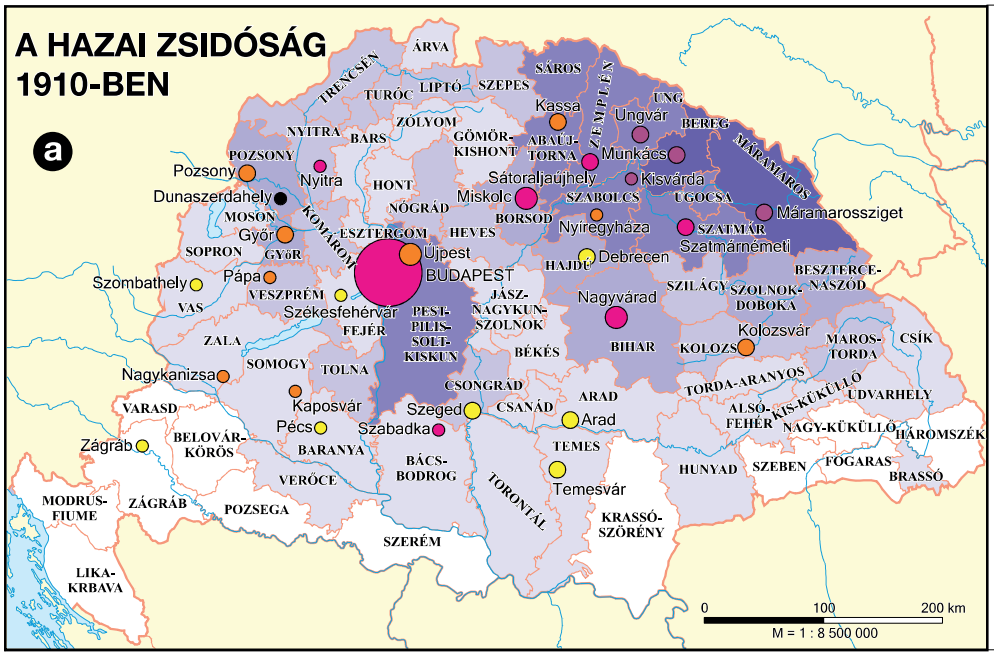
A HAZAI ZSIDÓSÁG 1910-BEN
a
Budapest:
203 687 fő: 23,1%
Nagyvárad:
15 155 fő: 23,6%
Dunaszerdahely:
2400 fő: 50,3%
Az izraelita vallásúak aránya megyénként:
13-18% között
7-13% között
5-7% között
3-5% között
1-3% között
1% alatt
Az izraelita hitközség nagysága és aránya a város teljes lakosságához képest:
3000-5000 között
5000-10 000 között
10 000-15 000 között
0-10% között
10-20% között
20-30% között
30-50% között
50% felett
0
100
200 km
M = 1 : 8 500 000

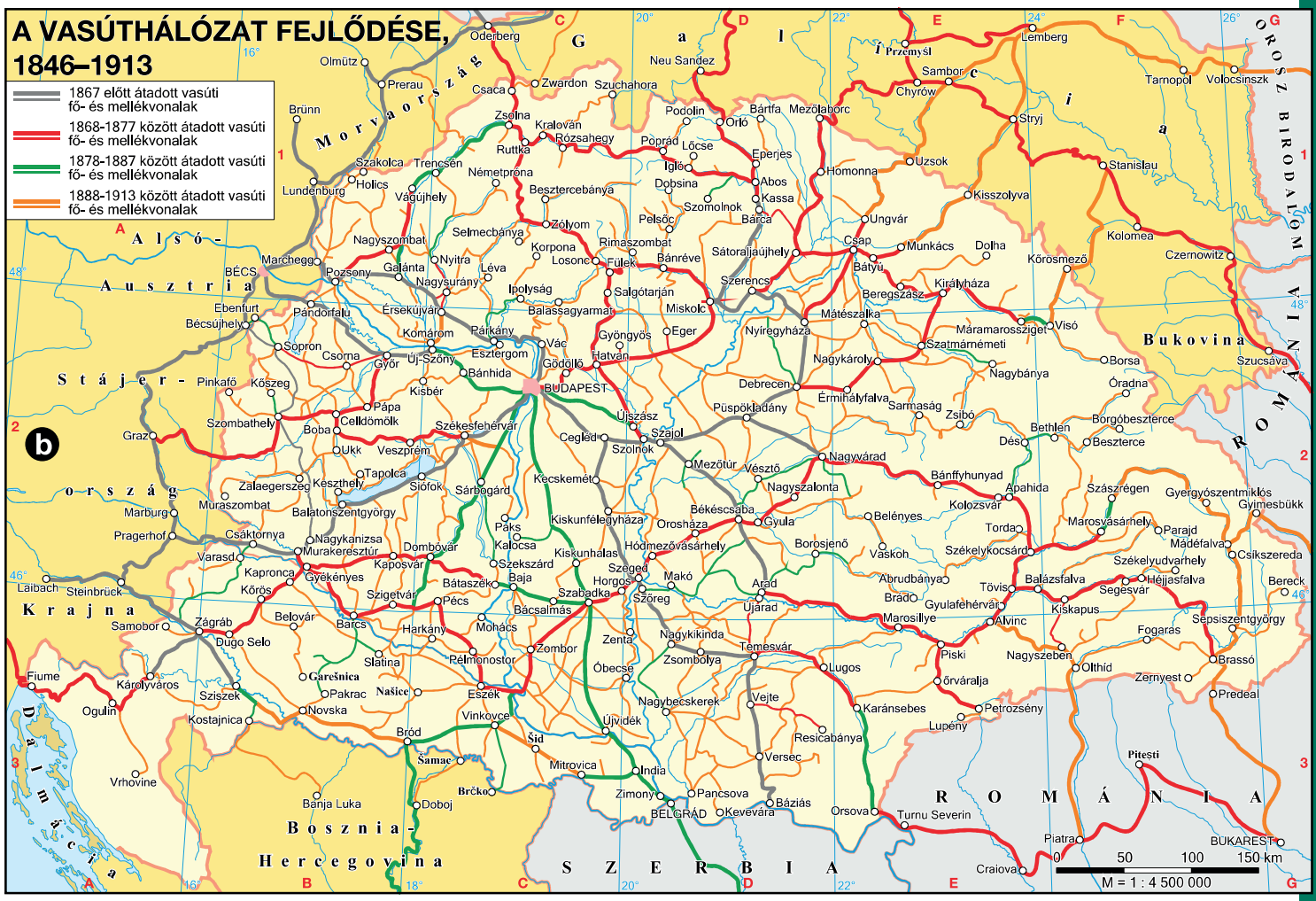
A VASÚTHÁLÓZAT FEJLŐDÉSE, 1846–1913
1867 előtt átadott vasúti fő- és mellékvonalak
1868-1877 között átadott vasúti fő- és mellékvonalak
1878-1887 között átadott vasúti fő- és mellékvonalak
1888-1913 között átadott vasúti fő- és mellékvonalak
b
0
50
100
150 km
M = 1 : 4 500 000

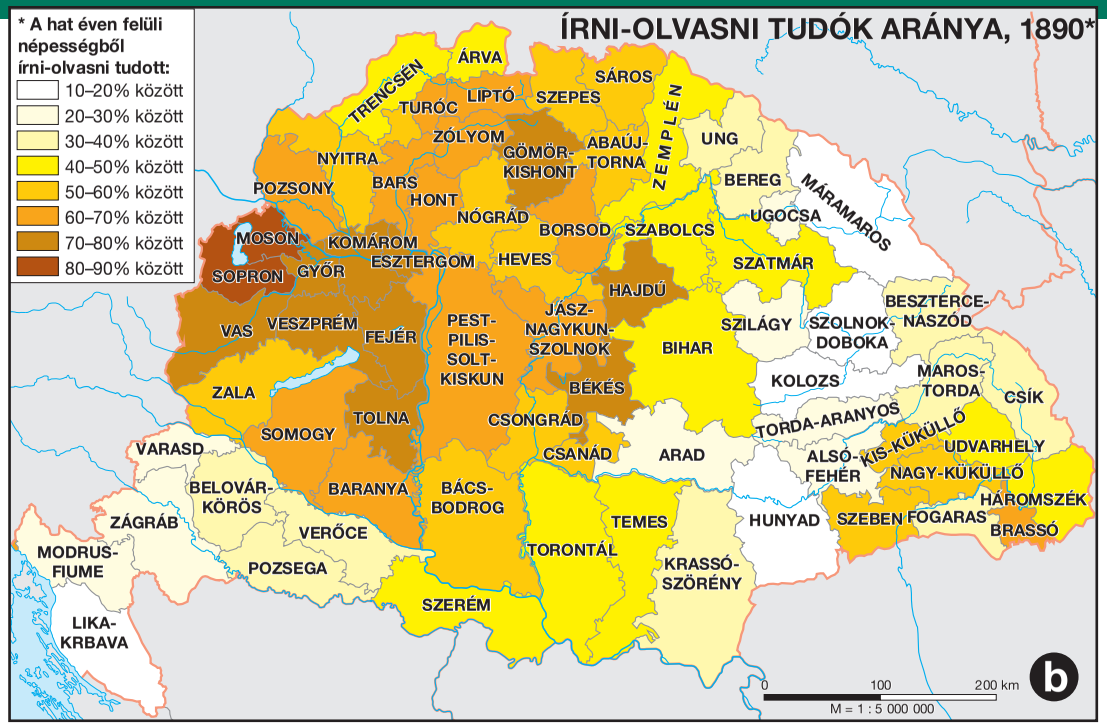

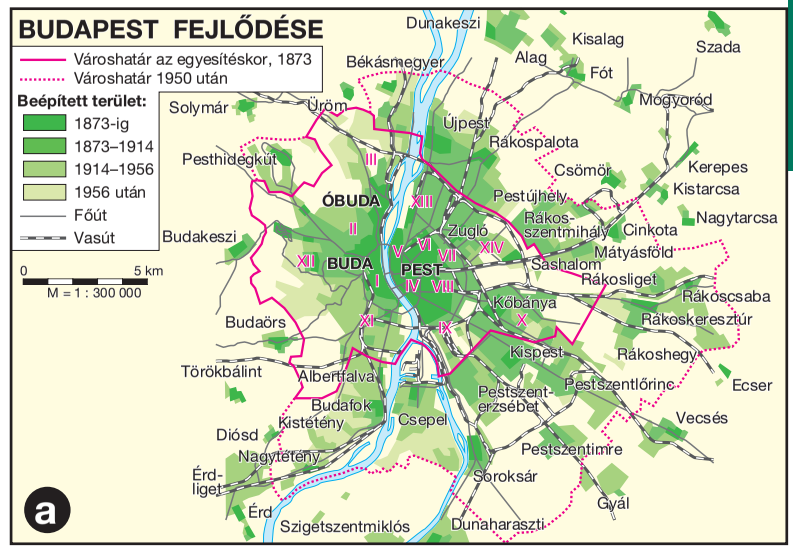

A kivándorlók aránya megyénként:

- 4,4% alatt
- 4,5–6,0%
- 6,1–10,0%
- 10,1% felett

Országos átlag: 5,2%

Az egyes etnikumok kivándorlási vesztesége (1899–1913. évi átlag)
szlovák 10,1‰
német 7,5‰
román 4,2‰
ruszin 8,1‰
horvát és szerb 4,7‰
magyar 2,8‰*

** Katus László adatai.*

SZÖVETSÉGI RENDSZEREK A 19. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN
a
A három császár szövetsége, 1873
A hármas szövetség és az ahhoz csatlakozó államok
NAGY-BRITANNIA
NÉMET-ORSZÁG
OROSZORSZÁG
FRANCIA-ORSZÁG
OSZTRÁK–MAGYAR MONARCHIA
ROMÁNIA
SZERBIA
BULGÁRIA
OLASZORSZÁG
SPANYOLORSZÁG
OSZMÁN BIR.
1873
1873
1873

SZÖVETSÉGI RENDSZEREK AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ ELŐTT
b
A hármas szövetség és az ahhoz csatlakozó államok
A hármas antant
NAGY-BRITANNIA
NÉMET-ORSZÁG
OROSZORSZÁG
FRANCIA-ORSZÁG
OSZTRÁK–MAGYAR MONARCHIA
ROMÁNIA
SZERBIA
BULGÁRIA
OLASZORSZÁG
SPANYOLORSZÁG
OSZMÁN BIR.
1907
1893
1904
1879
1882
1883
1882

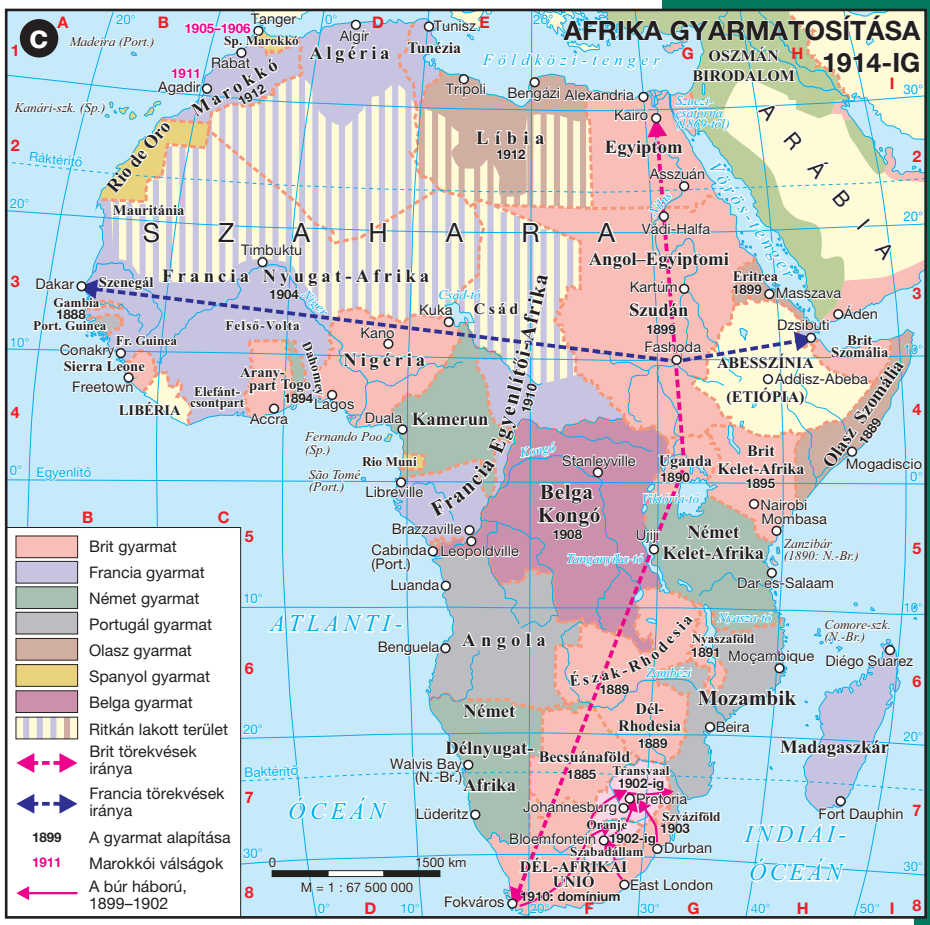
AFRIKA GYARMATOSÍTÁSA 1914-IG
c
Brit gyarmat
Francia gyarmat
Német gyarmat
Portugál gyarmat
Olasz gyarmat
Spanyol gyarmat
Belga gyarmat
Ritkán lakott terület
Brit törekvések iránya
Francia törekvések iránya
1899 A gyarmat alapítása
1911 Marokkói válságok
A búr háború, 1899–1902
M = 1 : 67 500 000
1500 km
SZAHARA
ARÁBIA
ATLANTI-ÓCEÁN
INDIAI-ÓCEÁN
Marokkó 1912
Líbia 1912
Egyiptom
Szudán 1899
Francia Nyugat-Afrika 1904
Francia Egyenlítői-Afrika 1910
Angol–Egyiptomi
Olasz Szomália 1889
Brit Szomália
ABESSZÍNIA (ETIÓPIA)
Kamerun
Belga Kongó 1908
Uganda 1890
Brit Kelt-Afrika 1895
Német Kelt-Afrika
Angola
Észak-Rhodesia 1889
Dél-Rhodesia 1889
Nyaszaföld 1891
Mozambik
Madagaszkár
Becsuánaföld 1885
Transvaal 1902-ig
Szváziföld 1903
Szabadállam 1902-ig
DÉL-AFRIKAI UNIÓ 1910: dominium
Francia Tunézia
Francia Algéria
Francia Marokkó
Spanyol Marokkó
Olasz Líbia

EURÓPA 1914-BEN
d
Európai országok államformái:
Abszolút monarchia
Alkotmányos monarchia
Parlamentáris monarchia
Köztársaság
Gyarmati terület
NORVÉGIA
SVÉDORSZÁG
Finnország
DÁNIA
NAGY-BRITANNIA
Írország
NÉMETORSZÁG
HOLLANDIA
BELGIUM
LUX.
FRANCIAORSZÁG
SVÁJC
OSZTRÁK–MAGYAR MONARCHIA
Lengyelország
OROSZORSZÁG
ROMÁNIA
BULGÁRIA
SZERBIA
MONTENEGRÓ
ALBÁNIA
GÖRÖGORSZÁG
TÖRÖKORSZÁG
PORTUGÁLIA
SPANYOLORSZÁG
OLASZORSZÁG
ÓCEÁN
Szicília
Szardínia
Korzika
Kréta
Dodekanészosz (Olaszország)
Ciprus (N.-Br.)
Málta (N.-Br.)
Gibraltár (N.-Br.)
Tangier
Szentpétervár
Kronstadt
Helsingfors
Stockholm
Kristiania
Stavanger
Göteborg
Koppenhága
Hamburg
Hannover
Berlin
Drezda
Breslau
Prága
Krakkó
Lemberg
Varsó
Königsberg
Danzig
Vilna
Minszk
Riga
Reval
Moszkva
Tver
Nyizsnyij-Novgorod
Kazany
Ufa
Szamara
Tula
Szmolenszk
Brjanszk
Voronyezs
Harkov
Kijev
Caricin
Asztrahány
Rosztov
Jekatyerinoszlav
Kisinyov
Odessza
Szevasztopol
Sztavropol
Tbiliszi
Batumi
Jereván
Trabzon
Erzurum
Isztambul
Ankara
Konya
Szmirna
Athén
Szkopje
Szaloniki
Szófia
Bukarest
Belgrád
Szarajevó
Budapest
Kolozsvár
Jászvásár
Trieszt
Zágráb
Milánó
Genova
Firenze
Róma
Nápoly
Palermo
Tunisz
Algír
Párizs
Strassburg
München
Bécs
Graz
Innsbruck
Bern
Milánó
Marseille
Toulon
Lyon
Dijon
Nantes
Brest
Bordeaux
Toulouse
Barcelona
Zaragoza
Madrid
Valencia
Sevilla
Santander
Porto
Lisszabon
Párizs
London
Birmingham
Manchester
Liverpool
Glasgow
Edinburgh
Dublin
Köln
Brüsszel
Hága
Lille
Szamara
Bejrút
Damaszkusz
Aleppó
Bagdad
Moszul
Perzsia
Francia Algéria
Francia Marokkó
Francia Tunézia
M = 1 : 25 000 000
0 250 500 750 km

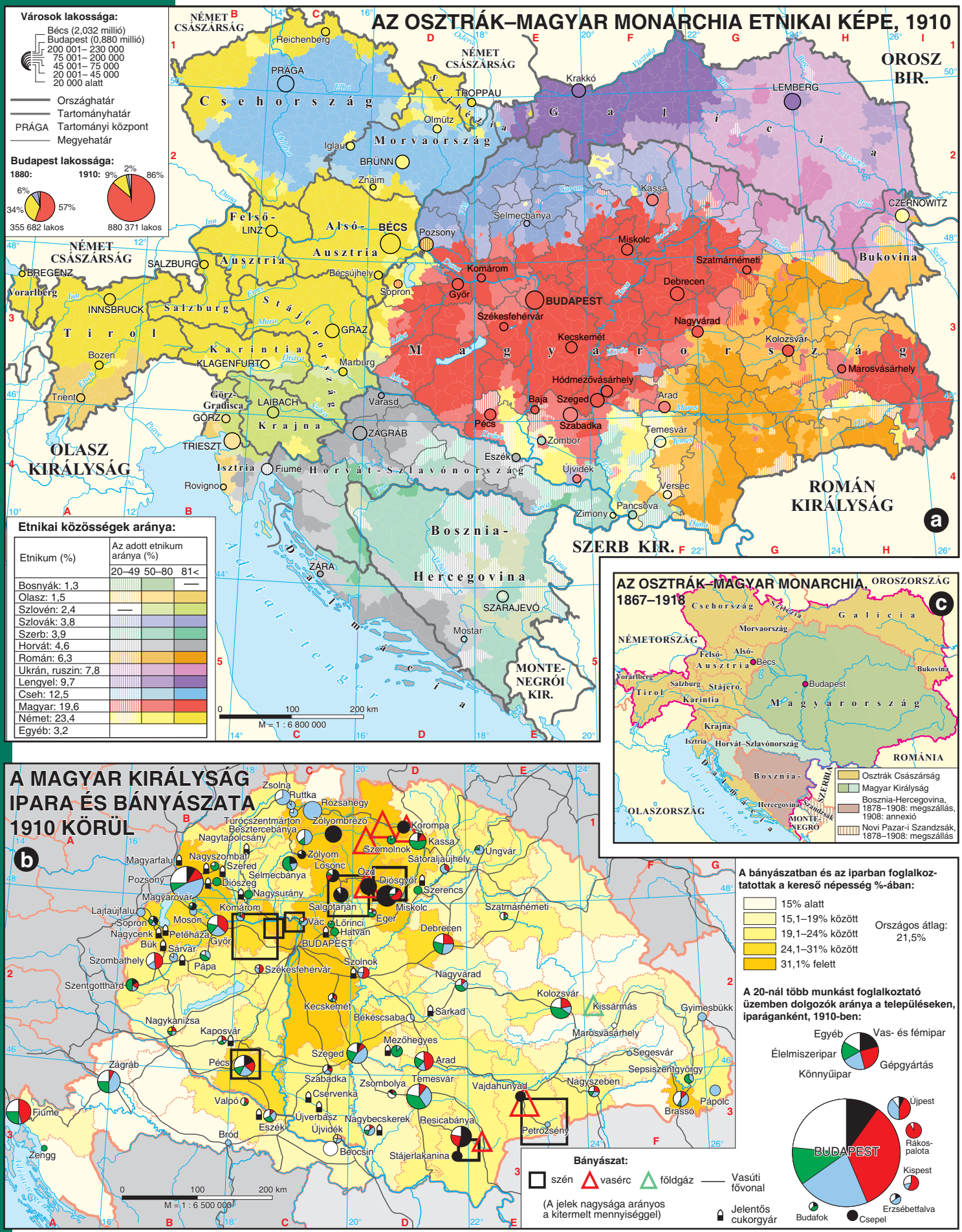
AZ OSZTRÁK–MAGYAR MONARCHIA ETNIKAI KÉPE, 1910
Városok lakossága:
Bécs (2,032 millió)
Budapest (0,880 millió)
200 001– 230 000
75 001– 200 000
45 001– 75 000
20 001– 45 000
20 000 alatt
Országhatár
Tartományhatár
PRÁGA Tartományi központ
Megyehatár
Budapest lakossága:
1880:
355 682 lakos
1910:
880 371 lakos
Etnikai közösségek aránya:
Etnikum (%)
Az adott etnikum aránya (%)
20–49 50–80 81<
Bosnyák: 1,3
Olasz: 1,5
Szlovén: 2,4
Szlovák: 3,8
Szerb: 3,9
Horvát: 4,6
Román: 6,3
Ukrán, ruszin: 7,8
Lengyel: 9,7
Cseh: 12,5
Magyar: 19,6
Német: 23,4
Egyéb: 3,2
M = 1 : 6 800 000
a
AZ OSZTRÁK–MAGYAR MONARCHIA, 1867–1918
c
Osztrák Császárság
Magyar Királyság
Bosznia-Hercegovina, 1878–1908: megszállás, 1908: annexió
Novi Pazar-i Szandzsák, 1878–1908: megszállás
A MAGYAR KIRÁLYSÁG IPARA ÉS BÁNYÁSZATA 1910 KÖRÜL
b
A bányászatban és az iparban foglalkoztatottak a kereső népesség %-ában:
15% alatt
15,1–19% között
19,1–24% között
24,1–31% között
31,1% felett
Országos átlag: 21,5%
A 20-nál több munkást foglalkoztató üzemben dolgozók aránya a településeken, iparáganként, 1910-ben:
Egyéb
Vas- és fémipar
Élelmiszeripar
Gépgyártás
Könnyűipar
BUDAPEST
Újpest
Rákospalota
Kispest
Erzsébetfalva
Budafok
Csepel
Bányászat:
szén
vasérc
földgáz
Vasúti fővonal
(A jelek nagysága arányos a kitermelt mennyiséggel)
Jelentős cukorgyár
M = 1 : 6 500 000

AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ EURÓPÁBAN, 1914–1918
a
A központi hatalmak a háború elején
A központi hatalmakhoz csatlakozó országok
Az antanthatalmak a háború elején
Az antanthatalmakhoz csatlakozó országok
Semleges országok
1915 Az első világháború kezdete és fontos csatái (a győztes fél színével)
1914
1914. aug. 1. A központi hatalmak, ill. szövetségeseinek háborúba lépésének időpontja
1914. aug. 3. Az antanthatalmak, ill. szövetségeseinek háborúba lépésének időpontja
Az antanthatalmak tengeri blokádja
A központi hatalmak tengeri blokádja
Fontos tengeri csata (a győztes fél színével)
A tengeralattjárók harci tevékenysége
1918 Különbéke az első világháború idején
1918 Fegyverszünet az első világháború végén
LUX.: LUXEMBURG, M.: MONTENEGRÓ
A központi hatalmak legmélyebb előrenyomulási vonala
Az antanthatalmak legmélyebb előrenyomulási vonala
A keleti front 1915 végén
A breszt-litovszki béke határvonala, 1918
Az antanthatalmak előrenyomulásának vonala keleten, 1918 nyara
A fegyverszüneti vonalak 1918 őszén
0 500 km
M = 1 : 23 900 000

b
FORRADALOM, BOLSEVIK HATALOMÁTVÉTEL OROSZORSZÁGBAN, POLGÁRHÁBORÚ ÉS INTERVENCIÓ SZOVJET-OROSZORSZÁGBAN, 1917–1922
A frontvonal 1917 elején
Fontos vasútvonal
Forradalom, 1917. február/március
Bolsevik hatalomátvétel, 1917. okt. 25./nov. 7.
A breszt-litovszki béke, 1918
A varsói csata, 1920. aug.13.–aug. 25.
A fehér erők támadásai
A Vörös Hadsereg támadásai
Mindvégig bolsevikok által ellenőrzött terület
Átmenetileg függetlenné vált területek
Szovjet-Oroszország területi vesztesége
LITVÁNIA Új, függetlenné vált államok
A kialakuló Szovjetunió új határa, 1922
Az európai és ázsiai Oroszország határa
1922: a Szovjetunió megalapítása
1918: a cári család kivégzése
britek, kanadaiak, franciák, amerikaiak, olaszok, szerbek
finnek
lengyelek
franciák, Vrangel 1920
britek
japánok
0 500 1000 km
M = 1 : 45 300 000

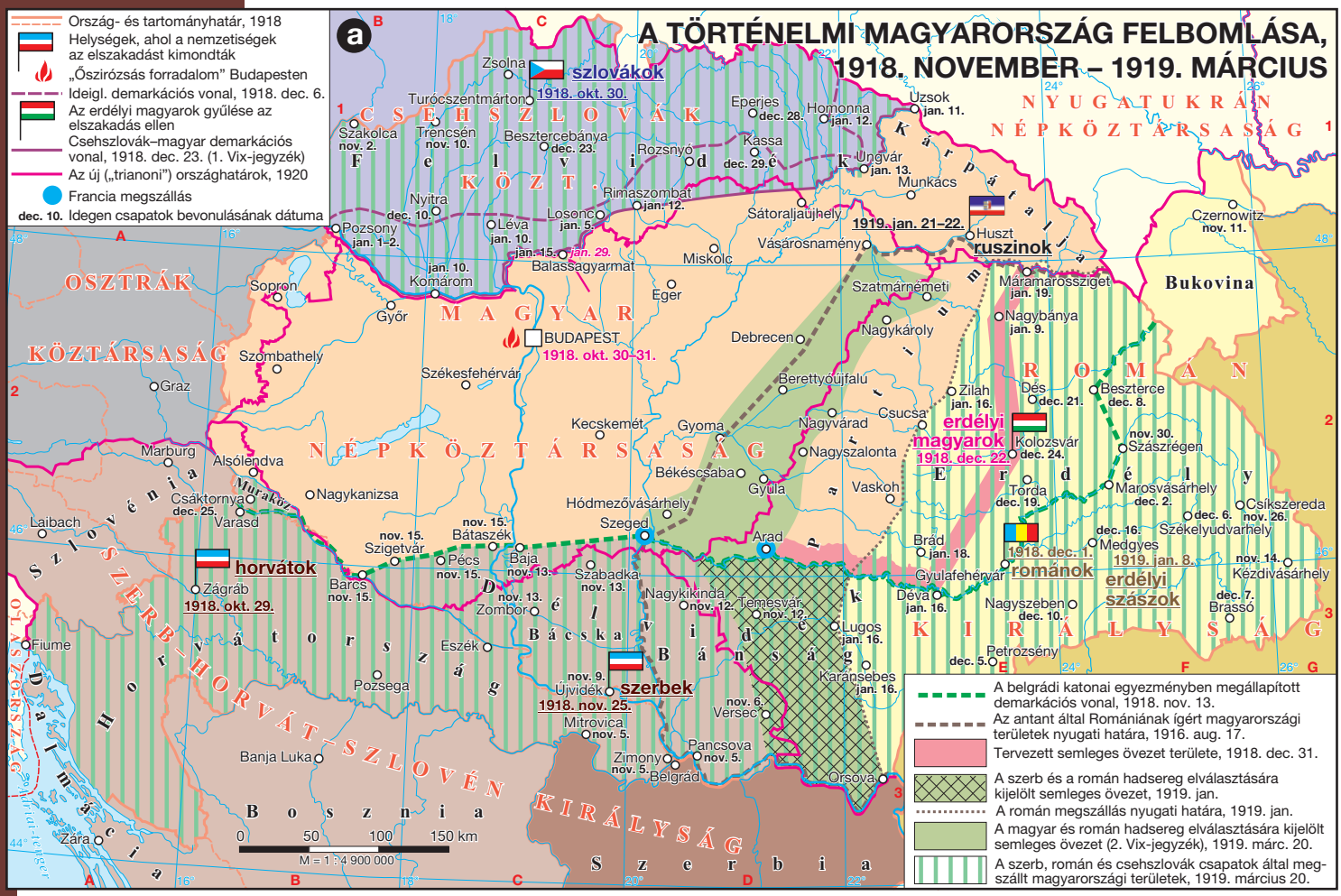
a
A TÖRTÉNELMI MAGYARORSZÁG FELBOMLÁSA, 1918. NOVEMBER – 1919. MÁRCIUS
Ország- és tartományhatár, 1918
Helységek, ahol a nemzetiségek az elszakadást kimondták
„Őszirózsás forradalom" Budapesten
Ideigl. demarkációs vonal, 1918. dec. 6.
Az erdélyi magyarok gyűlése az elszakadás ellen
Csehszlovák–magyar demarkációs vonal, 1918. dec. 23. (1. Vix-jegyzék)
Az új („trianoni") országhatárok, 1920
Francia megszállás
dec. 10. Idegen csapatok bevonulásának dátuma
szlovákok
1918. okt. 30.
ruszinok
1919. jan. 21–22.
erdélyi magyarok
1918. dec. 22.
románok
1918. dec. 1.
1919. jan. 8.
erdélyi szászok
horvátok
1918. okt. 29.
szerbek
1918. nov. 25.
BUDAPEST
1918. okt. 30–31.
CSEHSZLOVÁK
NYUGATUKRÁN NÉPKÖZTÁRSASÁG
OSZTRÁK KÖZTÁRSASÁG
MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
ROMÁN KIRÁLYSÁG
SZERB–HORVÁT–SZLOVÉN KIRÁLYSÁG
Bukovina
Felvidéki Köztársaság
Erdélyi Köztársaság
Bácska
Bánság
Bosznia
Szerbia
Dalmácia
Horvátország
Szlavónia
Muraköz
A belgrádi katonai egyezményben megállapított demarkációs vonal, 1918. nov. 13.
Az antant által Romániának ígért magyarországi területek nyugati határa, 1916. aug. 17.
Tervezett semleges övezet területe, 1918. dec. 31.
A szerb és a román hadsereg elválasztására kijelölt semleges övezet, 1919. jan.
A román megszállás nyugati határa, 1919. jan.
A magyar és román hadsereg elválasztására kijelölt semleges övezet (2. Vix-jegyzék), 1919. márc. 20.
A szerb, román és csehszlovák csapatok által megszállt magyarországi területek, 1919. március 20.
0 50 100 150 km
M = 1 : 4 900 000

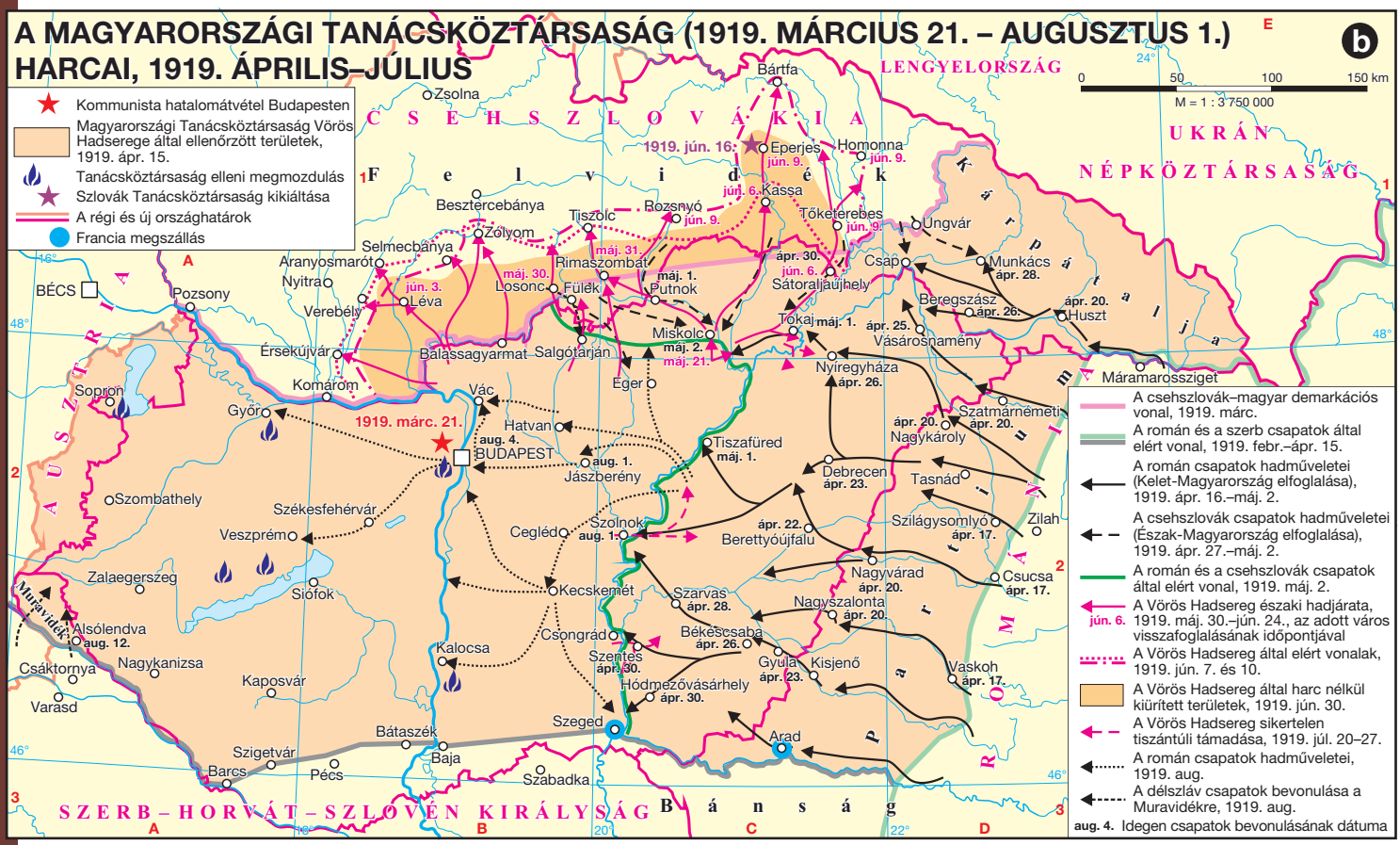
b
A MAGYARORSZÁGI TANÁCSKÖZTÁRSASÁG (1919. MÁRCIUS 21. – AUGUSZTUS 1.) HARCAI, 1919. ÁPRILIS–JÚLIUS
Kommunista hatalomátvétel Budapesten
Magyarországi Tanácsköztársaság Vörös Hadserege által ellenőrzött területek, 1919. ápr. 15.
Tanácsköztársaság elleni megmozdulás
Szlovák Tanácsköztársaság kikiáltása
A régi és új országhatárok
Francia megszállás
1919. márc. 21.
1919. jún. 16.
CSEHSZLOVÁKIA
LENGYELORSZÁG
UKRÁN NÉPKÖZTÁRSASÁG
AUSZTRIA
SZERB–HORVÁT–SZLOVÉN KIRÁLYSÁG
A csehszlovák–magyar demarkációs vonal, 1919. márc.
A román és a szerb csapatok által elért vonal, 1919. febr.–ápr. 15.
A román csapatok hadműveletei (Kelet-Magyarország elfoglalása), 1919. ápr. 16.–máj. 2.
A csehszlovák csapatok hadműveletei (Észak-Magyarország elfoglalása), 1919. ápr. 27.–máj. 2.
A román és a csehszlovák csapatok által elért vonal, 1919. máj. 2.
jún. 6. A Vörös Hadsereg északi hadjárata, 1919. máj. 30.–jún. 24., az adott város visszafoglalásának időpontjával
A Vörös Hadsereg által elért vonalak, 1919. jún. 7. és 10.
A Vörös Hadsereg által harc nélkül kiürített területek, 1919. jún. 30.
A Vörös Hadsereg sikertelen tiszántúli támadása, 1919. júl. 20–27.
A román csapatok hadműveletei, 1919. aug.
A délszláv csapatok bevonulása a Muravidékre, 1919. aug.
aug. 4. Idegen csapatok bevonulásának dátuma
0 50 100 150 km
M = 1 : 3 750 000

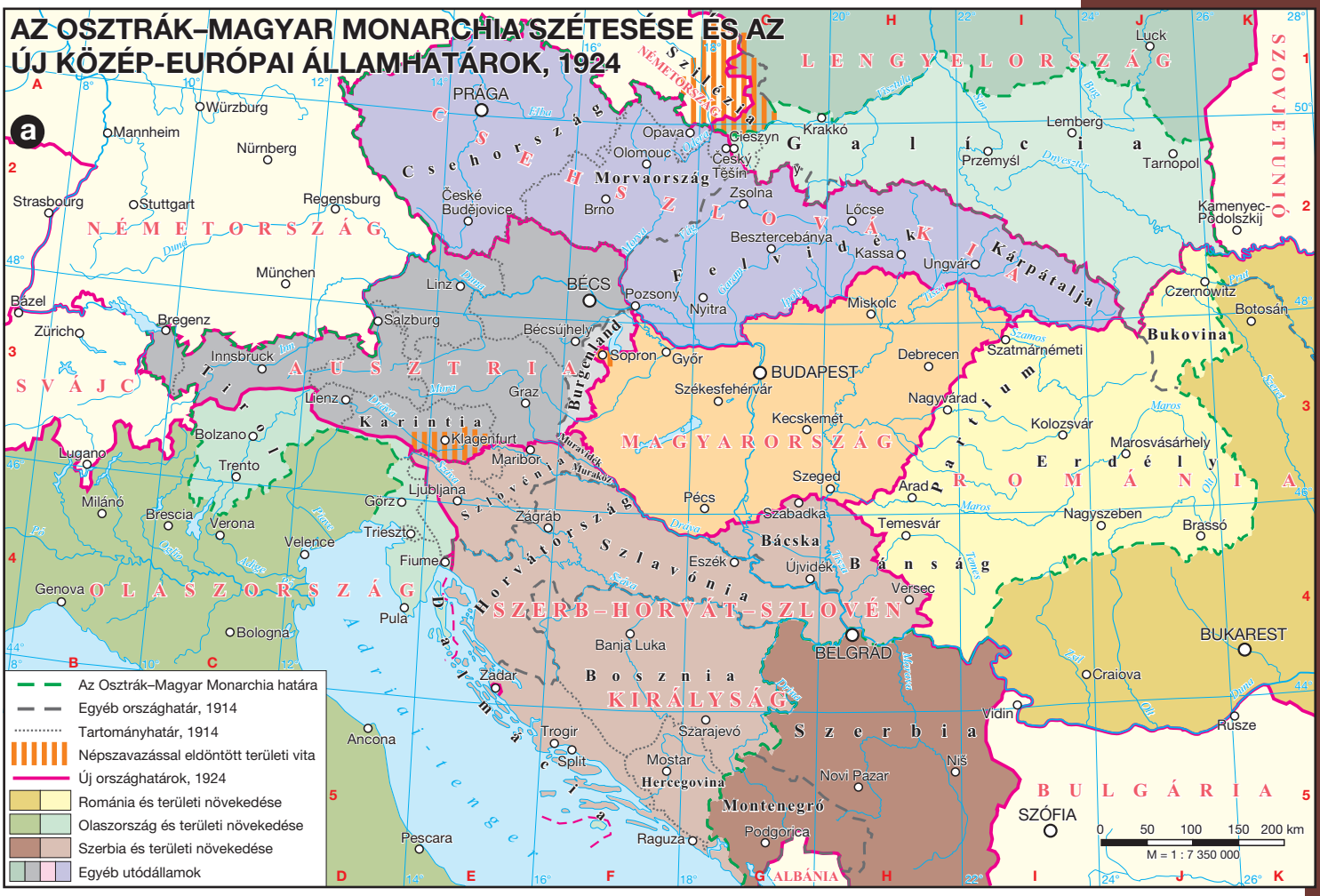
AZ OSZTRÁK–MAGYAR MONARCHIA SZÉTESÉSE ÉS AZ ÚJ KÖZÉP-EURÓPAI ÁLLAMHATÁROK, 1924
a
Az Osztrák–Magyar Monarchia határa
Egyéb országhatár, 1914
Tartományhatár, 1914
Népszavazással eldöntött területi vita
Új országhatárok, 1924
Románia és területi növekedése
Olaszország és területi növekedése
Szerbia és területi növekedése
Egyéb utódállamok
M = 1 : 7 350 000

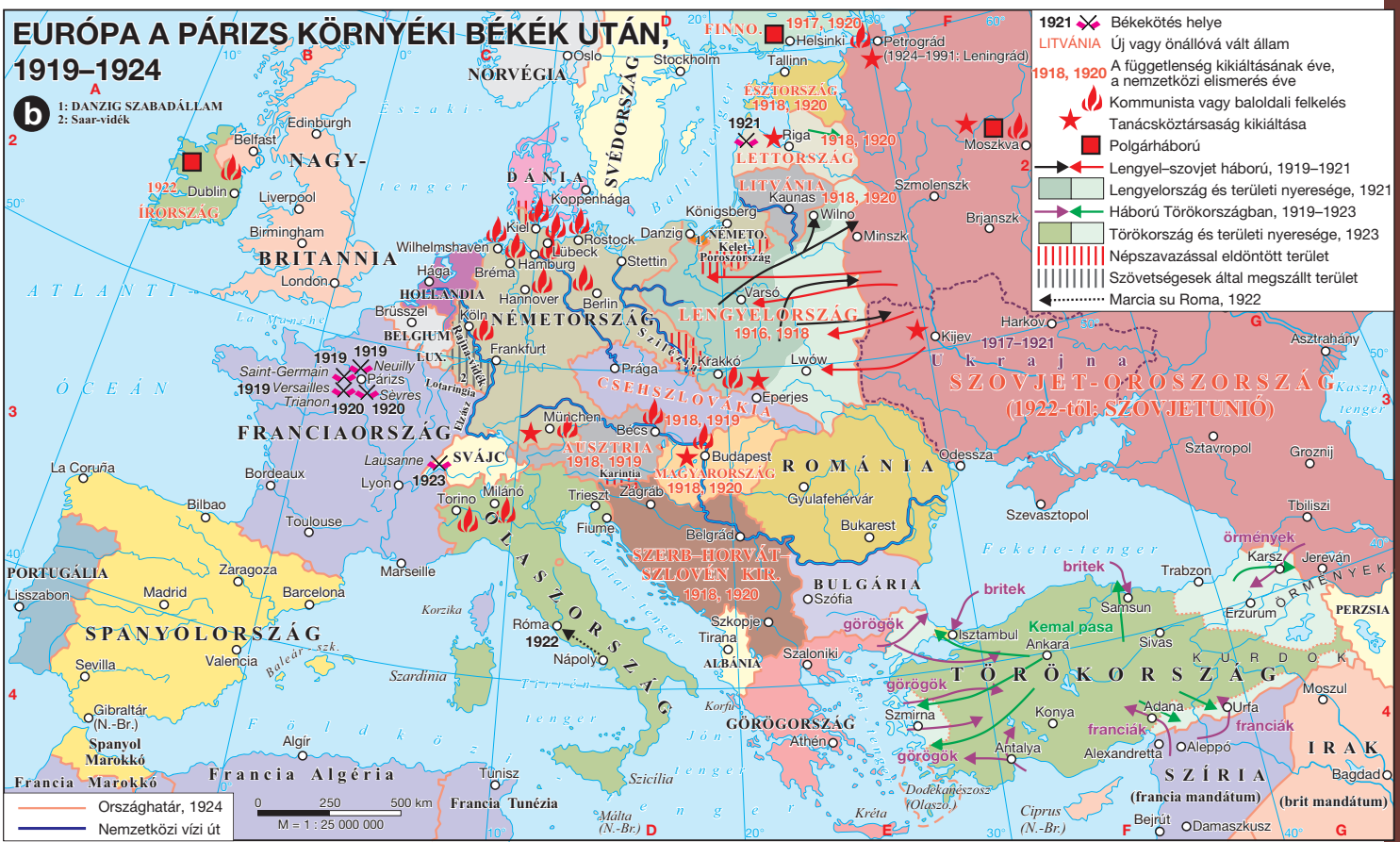
EURÓPA A PÁRIZS KÖRNYÉKI BÉKÉK UTÁN, 1919–1924
b
1: DANZIG SZABADÁLLAM
2: Saar-vidék
1921 Békekötés helye
LITVÁNIA Új vagy önállóvá vált állam
1918, 1920 A függetlenség kikiáltásának éve, a nemzetközi elismerés éve
Kommunista vagy baloldali felkelés
Tanácsköztársaság kikiáltása
Polgárháború
Lengyel–szovjet háború, 1919–1921
Lengyelország és területi nyeresége, 1921
Háború Törökországban, 1919–1923
Törökország és területi nyeresége, 1923
Népszavazással eldöntött terület
Szövetségesek által megszállt terület
Marcia su Roma, 1922
Országhatár, 1924
Nemzetközi vízi út
M = 1 : 25 000 000

TELEKI PÁL „VÖRÖS TÉRKÉPE”

(A Hadtörténeti Múzeum tulajdonában levő eredeti térkép kicsinyített változata)

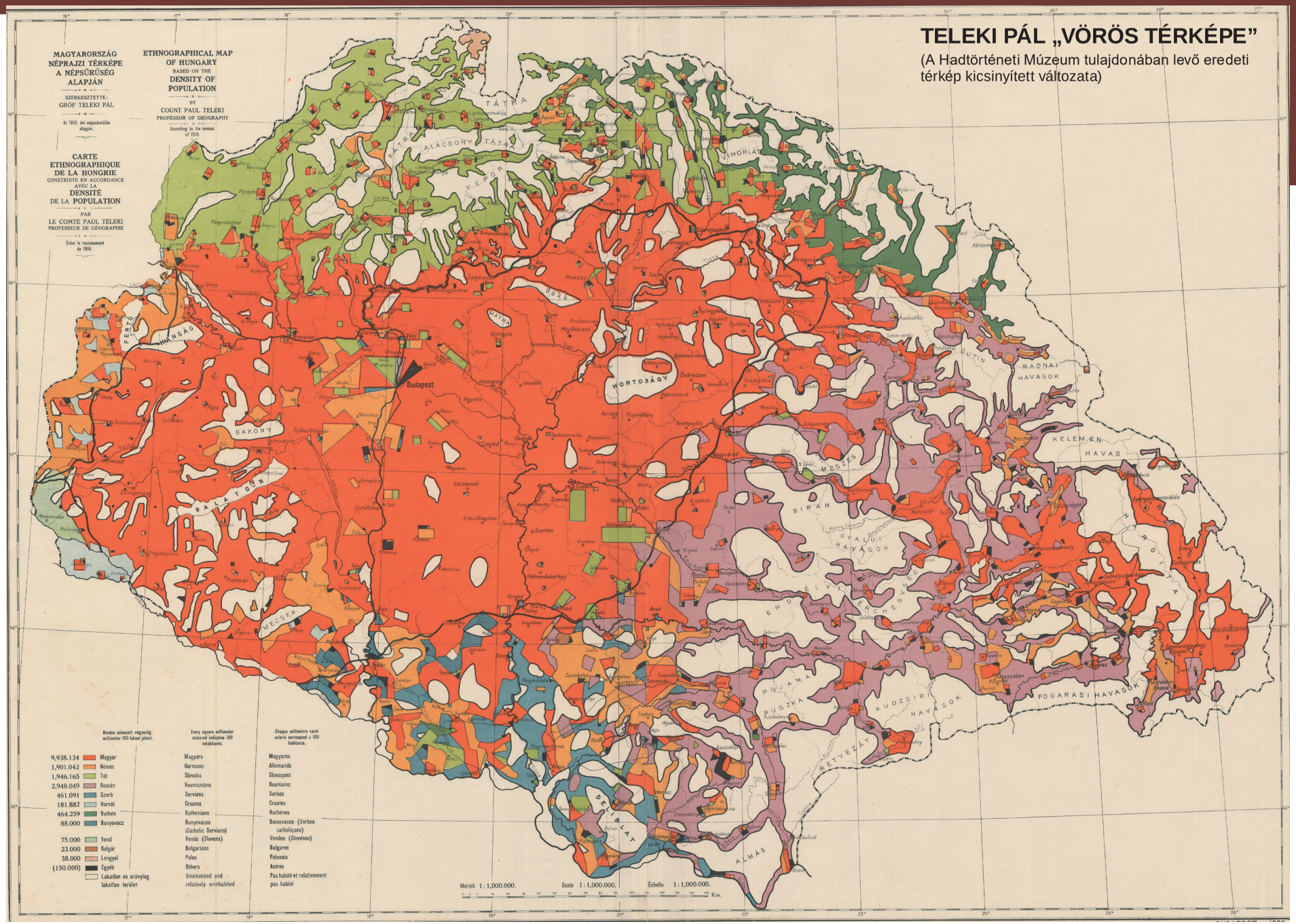

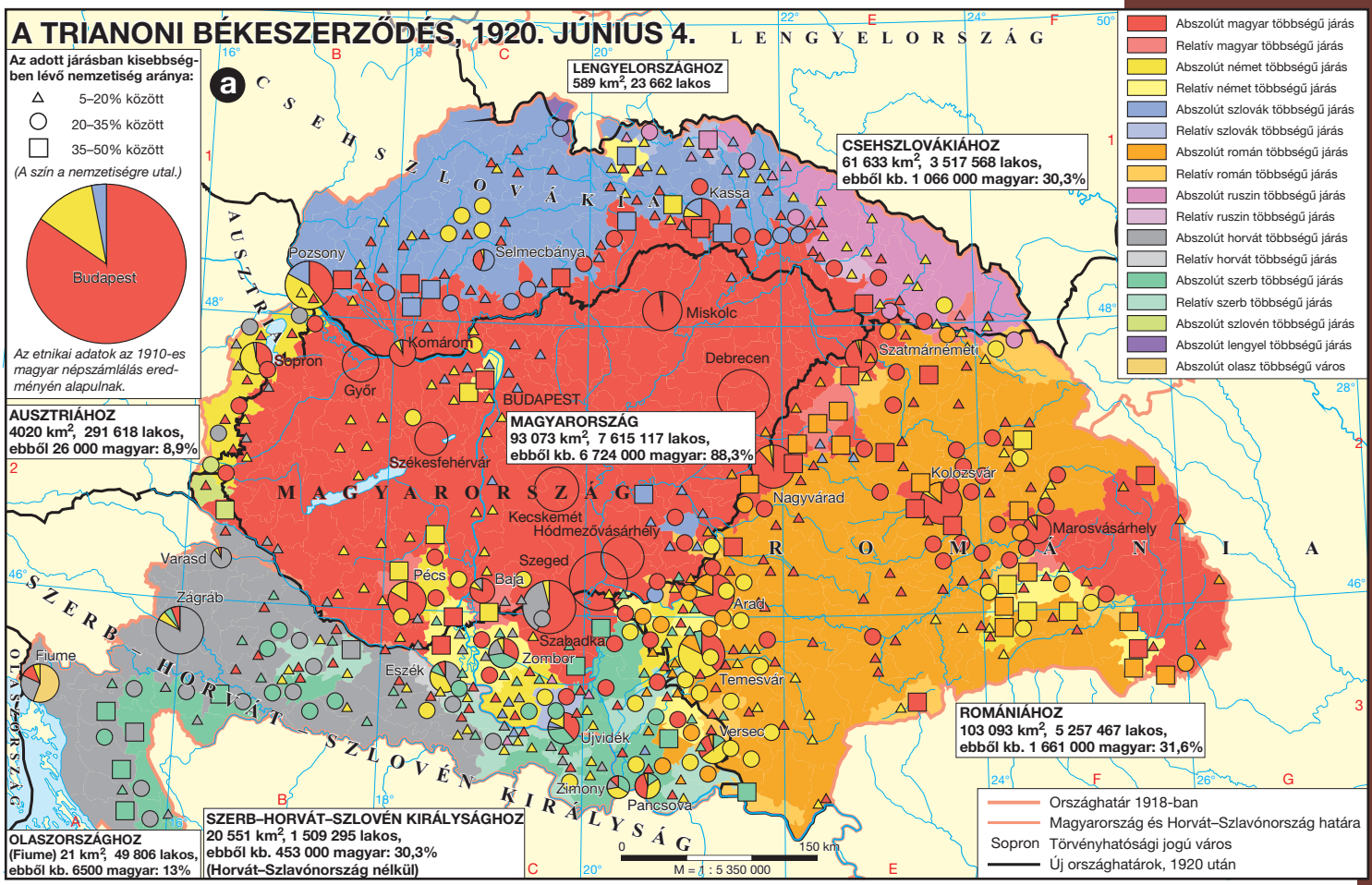
A TRIANONI BÉKESZERZŐDÉS, 1920. JÚNIUS 4.
a
Az adott járásban kisebbségben lévő nemzetiség aránya:
5–20% között
20–35% között
35–50% között
(A szín a nemzetiségre utal.)
Budapest
Az etnikai adatok az 1910-es magyar népszámlálás eredményén alapulnak.
LENGYELORSZÁGHOZ
589 km², 23 662 lakos
CSEHSZLOVÁKIÁHOZ
61 633 km², 3 517 568 lakos,
ebből kb. 1 066 000 magyar: 30,3%
AUSZTRIÁHOZ
4020 km², 291 618 lakos,
ebből 26 000 magyar: 8,9%
MAGYARORSZÁG
93 073 km², 7 615 117 lakos,
ebből kb. 6 724 000 magyar: 88,3%
ROMÁNIÁHOZ
103 093 km², 5 257 467 lakos,
ebből kb. 1 661 000 magyar: 31,6%
OLASZORSZÁGHOZ
(Fiume) 21 km², 49 806 lakos,
ebből kb. 6500 magyar: 13%
SZERB–HORVÁT–SZLOVÉN KIRÁLYSÁGHOZ
20 551 km², 1 509 295 lakos,
ebből kb. 453 000 magyar: 30,3%
(Horvát–Szlavónország nélkül)
Abszolút magyar többségű járás
Relatív magyar többségű járás
Abszolút német többségű járás
Relatív német többségű járás
Abszolút szlovák többségű járás
Relatív szlovák többségű járás
Abszolút román többségű járás
Relatív román többségű járás
Abszolút ruszin többségű járás
Relatív ruszin többségű járás
Abszolút horvát többségű járás
Relatív horvát többségű járás
Abszolút szerb többségű járás
Relatív szerb többségű járás
Abszolút szlovén többségű járás
Abszolút lengyel többségű járás
Abszolút olasz többségű város
Országhatár 1918-ban
Magyarország és Horvát–Szlavónország határa
Sopron Törvényhatósági jogú város
Új országhatárok, 1920 után
0 150 km
M = 1 : 5 350 000

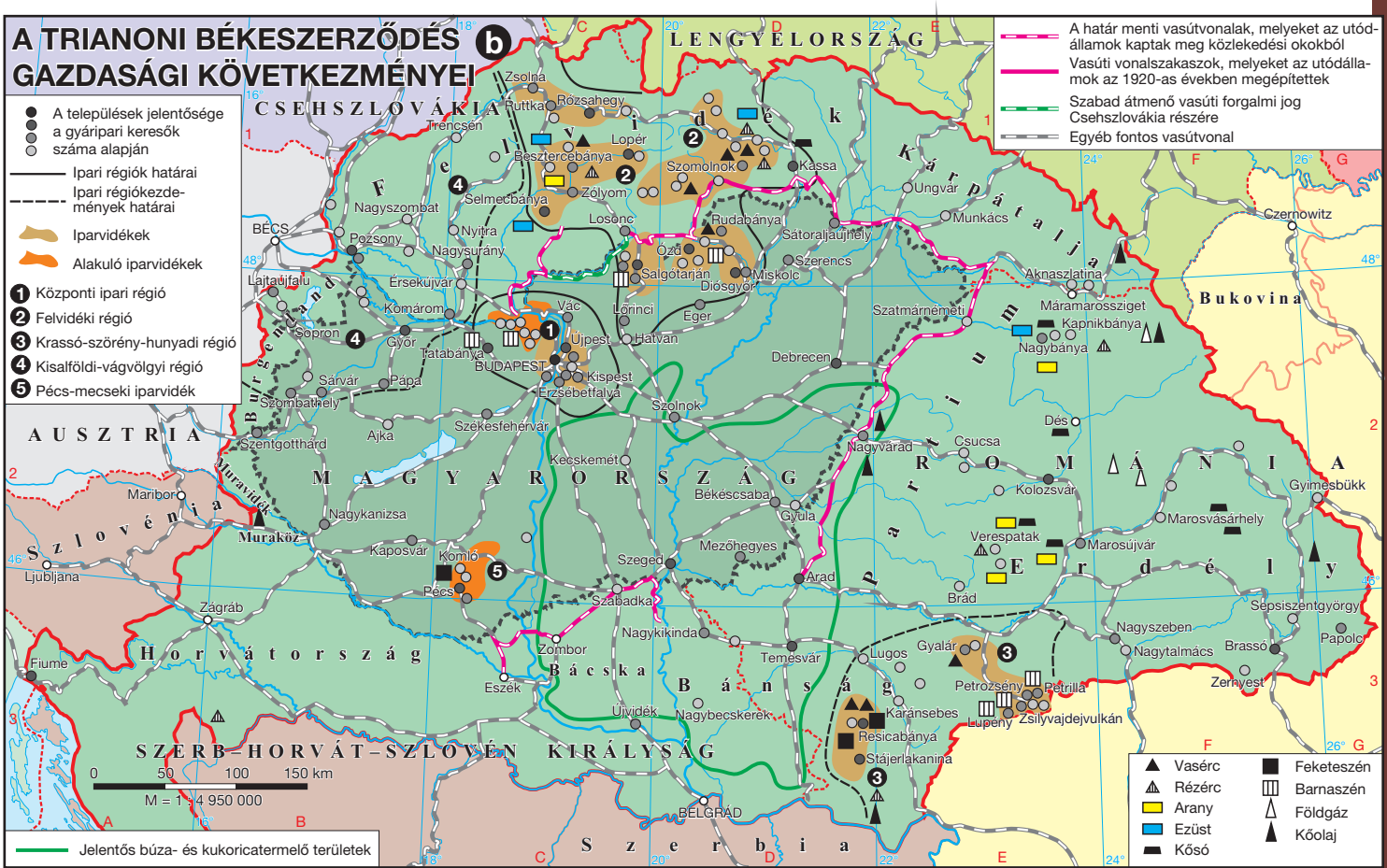
A TRIANONI BÉKESZERZŐDÉS GAZDASÁGI KÖVETKEZMÉNYEI
b
A települések jelentősége a gyáripari keresők száma alapján
Ipari régiók határai
Ipari régiókezdemények határai
Iparvidékek
Alakuló iparvidékek
1 Központi ipari régió
2 Felvidéki régió
3 Krassó-szörény-hunyadi régió
4 Kisalföldi-vágvölgyi régió
5 Pécs-mecseki iparvidék
A határ menti vasútvonalak, melyeket az utódállamok kaptak meg közlekedési okokból
Vasúti vonalszakaszok, melyeket az utódállamok az 1920-as években megépítettek
Szabad átmenő vasúti forgalmi jog Csehszlovákia részére
Egyéb fontos vasútvonal
Jelentős búza- és kukoricatermelő területek
Vasérc
Rézérc
Arany
Ezüst
Kősó
Feketeszén
Barnaszén
Földgáz
Kőolaj
0 50 100 150 km
M = 1 : 4 950 000

GYARMATTARTÓ ORSZÁGOK GYARMATAI ÉS MANDÁTUMTERÜLETEI AZ 1920-AS ÉVEKBEN
Brit Nemzetközösség
Franciaország és gyarmatai
Olaszország és gyarmatai
Hollandia és gyarmatai
Spanyolország és gyarmatai
Portugália és gyarmatai
Belgium és gyarmata
Amerikai Egyesült Államok és birtokai
Japán Birodalom
Alaszka (Am. Egy. Áll.)
Grönland (Dánia)
Izland (Dánia)
Kanada
AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK
Új-Fundland (N.-Br.)
Bermuda-szk. (N.-Br.)
Bahama-szk. (N.-Br.)
MEXIKÓ
KUBA
HAITI
DOMONIKAI KÖZT.
Brit Honduras
GUATEMALA
HONDURAS
SALVADOR
NICARAGUA
COSTA RICA
PANAMA
Puerto Rico (Am. Egy. Áll.)
Guadeloupe (Fr.)
Martinique (Fr.)
Barbados (N.-Br.)
Trinidad, Tobago (N.-Br.)
6 Brit Guyana
7 Holland Guyana
8 Francia Guyana
VENEZUELA
KOLUMBIA
ECUADOR
PERU
BRAZÍLIA
BOLÍVIA
PARAGUAY
CHILE
URUGUAY
ARGENTÍNA
Falkland-szk. (N.-Br.)
Déli-Georgia (N.-Br.)
Tristan da Cunha-szk. (N.-Br.)
Azori-szk. (Port.)
Madeira (Port.)
Kanári-szk. (Sp.)
Zöld-foki-szk. (Port.)
Szent Ilona-sz. (N.-Br.)
ATLANTI-ÓCEÁN
CSENDES-ÓCEÁN
INDIAI-ÓCEÁN
Egyenlítő
Baktériti
Északi-sarkkör
Déli-sarkkör
Jeges-tenger
SZOVJETUNIÓ
NAGY-BRITANNIA
16 BELGIUM
17 HOLLANDIA
NÉMETO.
FRANCIAO.
OLASZO.
PORTUGÁLIA SPANYOLO.
TÖRÖKORSZÁG
Tunézia
Marokkó
Algéria
Líbia
EGYIPTOM
Szíria
Irak
PERZSIA
AFGANISZTÁN
1 Palesztina (N.-Br.)
2 Transzjordánia (N.-Br.)
3 Libanon, 1926 u. (Fr.)
MONGÓLIA
KÍNA
TIBET
NEPÁL
JAPÁN
Korea
Kuril-szk. (Japán)
Bonin-szk. (Japán)
Tajvan (Japán)
Mariana-szk. (Japán)
Rio de Oro
SZAUD-ARÁBIA
Katar
Omán
India
Burma
SZIÁM
Francia Indokína
Fülöp-szigetek (Am. Egy. Áll.)
Francia Nyugat-Afrika
Francia-Szudán
Angol-Egyiptomi Szudán
JEMEN
Eritrea
Hadramaut
4 Arab Emirségek (N.-Br.)
5 BHUTÁN
Szokotra (N.-Br.)
Brit Szomália
ABESSZÍNIA
Szomália (Olaszo.)
Kenya
Nigéria
Egyenlítői-Afrika
LIBÉRIA
9 Gambia (N.-Br.)
10 Portugál Guinea
11 Sierra Leone (N.-Br.)
12 Aranypart (N.-Br.)
13 Togo (Fr.)
14 Rio Muni (Sp.)
15 Francia Szomálipart
Belga Kongó
Tanganyika
Angola
Észak-Rhodesia
Dél-Rhodesia
Mozambik
Becsuánaföld
Délnyugat-Afrika
DÉL-AFRIKAI UNIÓ
Seychelle-szk. (N.-Br.)
Comori-szk. (Fr.)
Maldiv-szk. (N.-Br.)
Ceylon (N.-Br.)
Malájföld
Holland India
Új-Guinea
Ausztrália
Új-Zéland
Mauritius (N.-Br.)
Réunion (N.-Br.)
Madagaszkár (Fr.)
a
0 5000 km
M = 1 : 165 000 000

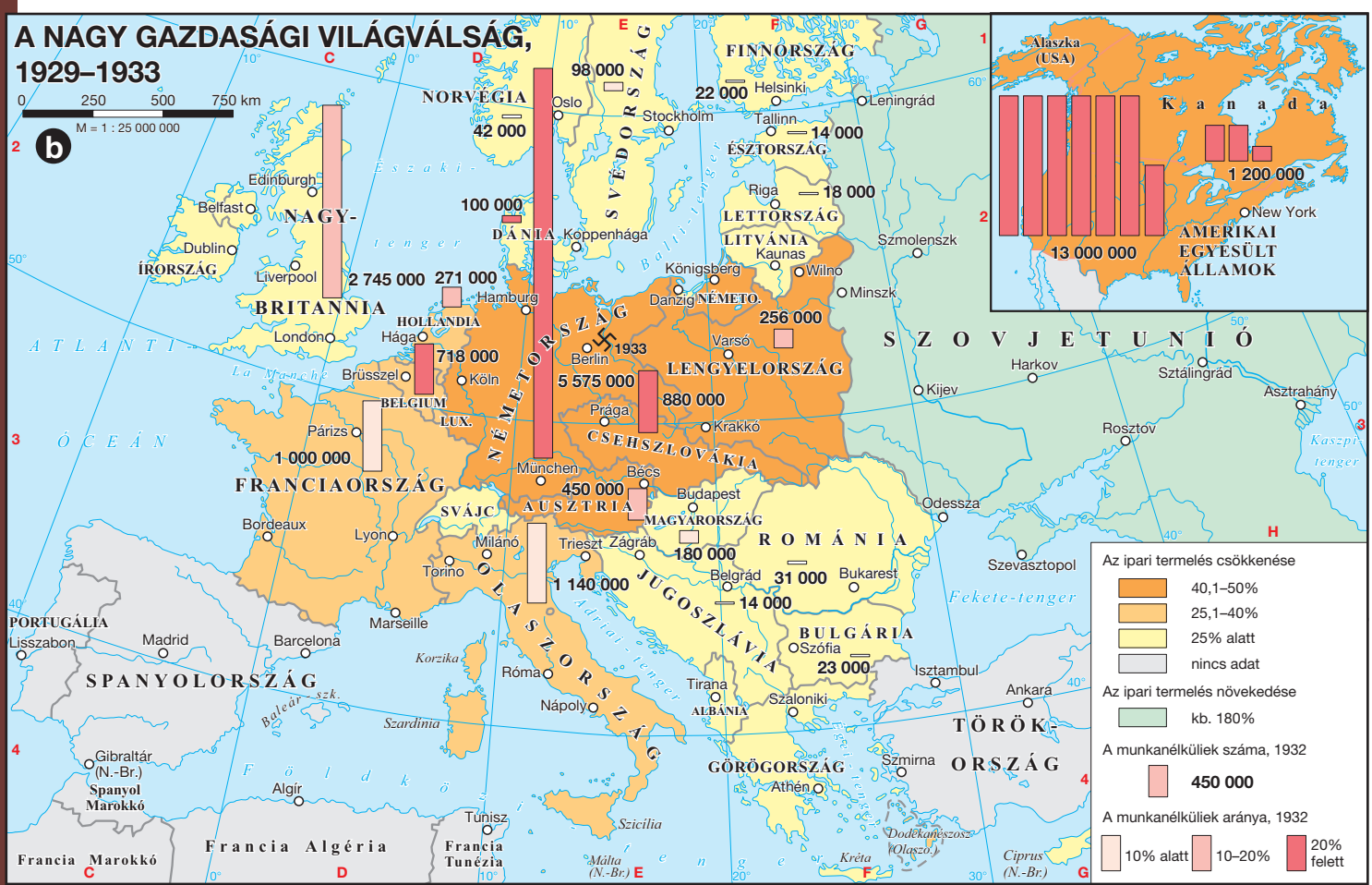
A NAGY GAZDASÁGI VILÁGVÁLSÁG, 1929–1933
0 250 500 750 km
M = 1 : 25 000 000
b
NORVÉGIA
98 000
Oslo
42 000
SVÉDORSZÁG
Stockholm
FINNORSZÁG
22 000
Helsinki
Leningrád
Tallinn
14 000
ÉSZTORSZÁG
Riga
18 000
LETTORSZÁG
LITVÁNIA
Kaunas
Szmolenszk
Wilno
Minszk
Edinburgh
Belfast
Dublin
ÍRORSZÁG
NAGY-BRITANNIA
Liverpool
2 745 000
271 000
Hamburg
100 000
DÁNIA
Koppenhága
Északi-tenger
Balti-tenger
Königsberg
Danzig
NÉMETO.
256 000
HOLLANDIA
Hága
London
718 000
Brüsszel
Köln
Berlin
1933
5 575 000
880 000
Varsó
LENGYELORSZÁG
Prága
Krakkó
BELGIUM
LUX.
Párizs
1 000 000
CSEHSZLOVÁKIA
NÉMETORSZÁG
München
Bécs
450 000
AUSZTRIA
Budapest
MAGYARORSZÁG
FRANCIAORSZÁG
SVÁJC
Bordeaux
Lyon
Milánó
Trieszt
Zágráb
180 000
ROMÁNIA
Torino
OLASZORSZÁG
1 140 000
Belgrád
31 000
Bukarest
14 000
JUGOSZLÁVIA
Adriai-tenger
Marseille
PORTUGÁLIA
Lisszabon
Madrid
Barcelona
SPANYOLORSZÁG
Korzika
Róma
Nápoly
Szardínia
Baleár-szk.
Tirana
ALBÁNIA
Szaloniki
BULGÁRIA
Szófia
23 000
Isztambul
Ankara
TÖRÖK-ORSZÁG
GÖRÖGORSZÁG
Athén
Szmirna
Gibraltár (N.-Br.)
Spanyol Marokkó
Algír
Tunisz
Szicília
Francia Marokkó
Francia Algéria
Francia Tunézia
Málta (N.-Br.)
Kréta
Dodekanészosz (Olaszo.)
Ciprus (N.-Br.)
Földközi-tenger
Fekete-tenger
Kaszpi-tenger
Odessza
Szevasztopol
Kijev
Harkov
Sztálingrád
Asztrahány
Rosztov
SZOVJETUNIÓ
Alaszka (USA)
Kanada
1 200 000
New York
13 000 000
AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK
Az ipari termelés csökkenése
40,1–50%
25,1–40%
25% alatt
nincs adat
Az ipari termelés növekedése
kb. 180%
A munkanélküliek száma, 1932
450 000
A munkanélküliek aránya, 1932
10% alatt
10–20%
20% felett

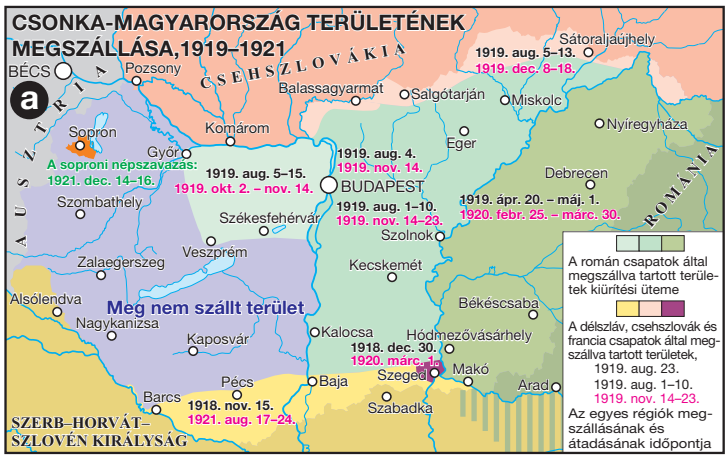
CSONKA-MAGYARORSZÁG TERÜLETÉNEK MEGSZÁLLÁSA, 1919–1921
a
BÉCS
Pozsony
CSEHSZLOVÁKIA
Balassagyarmat
Salgótarján
Sátoraljaújhely
1919. aug. 5–13.
1919. dec. 8–18.
Miskolc
Nyíregyháza
Sopron
Komárom
Győr
Eger
A soproni népszavazás:
1921. dec. 14–16.
1919. aug. 5–15.
1919. okt. 2. – nov. 14.
1919. aug. 4.
1919. nov. 14.
BUDAPEST
Debrecen
Szombathely
1919. aug. 1–10.
1919. nov. 14–23.
1919. ápr. 20. – máj. 1.
1920. febr. 25. – márc. 30.
Székesfehérvár
Szolnok
ROMÁNIA
Veszprém
Zalaegerszeg
Kecskemét
Alsólendva
Békéscsaba
Meg nem szállt terület
Nagykanizsa
Kaposvár
Kalocsa
Hódmezővásárhely
1918. dec. 30.
1920. márc. 4.
Pécs
Baja
Makó
Szeged
Arad
Barcs
1918. nov. 15.
1921. aug. 17–24.
Szabadka
SZERB–HORVÁT–SZLOVÉN KIRÁLYSÁG
A román csapatok által megszállva tartott területek kiürítési üteme
A délszláv, csehszlovák és francia csapatok által megszállva tartott területek, 1919. aug. 23. 1919. aug. 1–10. 1919. nov. 14–23.
Az egyes régiók megszállásának és átadásának időpontja

NEMZETGYŰLÉSI VÁLASZTÁSOK, 1920. JANUÁR
b
Miskolc
Sopron
Győr
Komárom
BUDAPEST
Debrecen
Székesfehérvár
Román megszállás
Kecskemét
Hódmezővásárhely
Szeged
Baja
Pécs
Szerb megszállás
BUDAPEST (22 választókerület)
Képviselők (164) megoszlása: párt (megye +törvényhatósági jogú város)
Országos Kisgazda- és Földmíves Párt (75 + 3)
Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja (50 + 23)
Egyéb pártok és pártonkívüliek (6 + 7)
Megyehatár és törvényhatósági jogú város határa
Választókerület határa

MAGYARORSZÁG KÖZIGAZGATÁSA, 1923–1938
c
CSEHSZLOVÁKIA
ABAÚJ-TORNA
BORSOD, GÖMÖR ÉS KISHONT
Sátoraljaújhely
Balassagyarmat
Szikszó
ZEMPLÉN
SZABOLCS ÉS UNG
NÓGRÁD ÉS HONT
Miskolc
Eger
Nyíregyháza
Mátészalka
Sopron
Győr
Esztergom
SOPRON
HEVES
BUDAPEST
HAJDÚ
Debrecen
JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK
VESZPRÉM
Székesfehérvár
Szombathely
Veszprém
VAS
FEJÉR
Berettyóújfalu
PEST-PILIS-SOLT-KISKUN
Szolnok
BIHAR
Zalaegerszeg
Kecskemét
BÉKÉS
ZALA
Szentes
Gyula
TOLNA
CSONGRÁD
Kaposvár
Szekszárd
Hódmezővásárhely
SOMOGY
CSANÁD, ARAD ÉS TORONTÁL
Pécs
Szeged
BÁCS-BODROG
Baja
Makó
BARANYA
SZERB–HORVÁT–SZLOVÉN KIRÁLYSÁG
Vármegyehatár
Zalaegerszeg
Vármegye székhelye
Sopron
Törvényhatósági jogú város
Számmal jelölt vármegyék:
1 GYŐR, MOSON ÉS POZSONY
2 KOMÁROM ÉS ESZTERGOM
3 SZATMÁR, UGOCSA ÉS BEREG

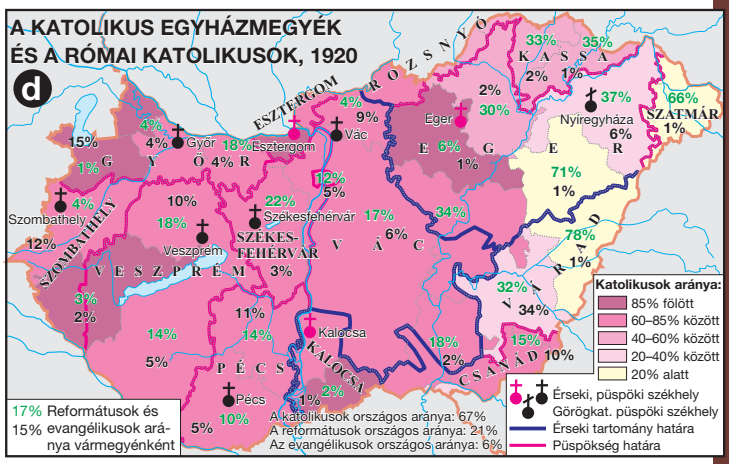
A KATOLIKUS EGYHÁZMEGYÉK ÉS A RÓMAI KATOLIKUSOK, 1920
d
ESZTERGOM
Eger
Győr
Vác
Esztergom
Nyíregyháza
Szombathely
Veszprém
Székesfehérvár
SZÉKESFEHÉRVÁR
VESZPRÉM
Kalocsa
KALOCSA
PÉCS
Pécs
Katolikusok aránya:
85% fölött
60–85% között
40–60% között
20–40% között
20% alatt
Érseki, püspöki székhely
Görögkat. püspöki székhely
Érseki tartomány határa
Püspökség határa
17% Reformátusok és 15% evangélikusok aránya vármegyénként
A katolikusok országos aránya: 67%
A reformátusok országos aránya: 21%
Az evangélikusok országos aránya: 6%

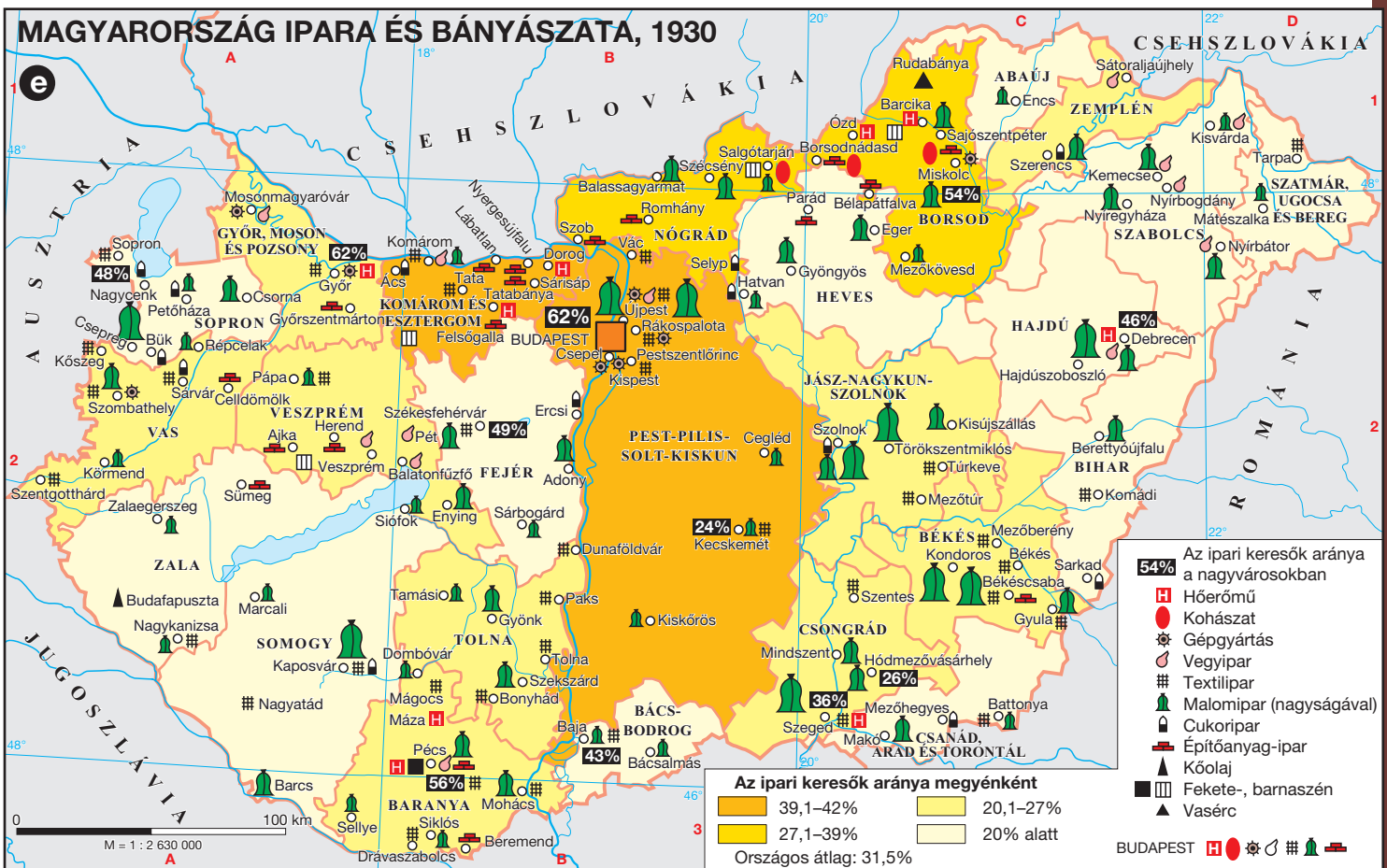
MAGYARORSZÁG IPARA ÉS BÁNYÁSZATA, 1930
e
CSEHSZLOVÁKIA
AUSZTRIA
ROMÁNIA
JUGOSZLÁVIA
Rudabánya
Barcika
Ózd
Sajószentpéter
Sátoraljaújhely
ABAÚJ-ZEMPLÉN
Encs
Kisvárda
Tarpa
Salgótarján
Borsodnádasd
Szécsény
Szerencs
Kemecse
Balassagyarmat
Miskolc
54%
BORSOD
Parád
Bélapátfalva
Romhány
Nyírbogdány
Nyíregyháza
Mátészalka
SZATMÁR, UGOCSA ÉS BEREG
Mosonmagyaróvár
Nyergesújfalu
Lábatlan
Szob
Vác
NÓGRÁD
Eger
SZABOLCS
Nyírbátor
Sopron
GYŐR, MOSON ÉS POZSONY
62%
Komárom
Dorog
Selyp
Gyöngyös
Mezőkövesd
48%
Nagycenk
Csorna
Tata
Sárisáp
Hatvan
HEVES
Győr
Ács
Tatabánya
Petőháza
SOPRON
Győrszentmárton
KOMÁROM ÉS ESZTERGOM
Üjpest
62%
HAJDÚ
46%
Debrecen
Csepreg
Bük
Répcelak
Felsőgalla
BUDAPEST
Rákospalota
Csepel
Pestszentlőrinc
Hajdúszoboszló
Kőszeg
Pápa
Kispest
JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK
Sárvár
Celldömölk
Ercsi
Kisújszállás
Szombathely
VESZPRÉM
Herend
Székesfehérvár
Pét
49%
PEST-PILIS-SOLT-KISKUN
Cegléd
Szolnok
Törökszentmiklós
Berettyóújfalu
VAS
Ajka
Veszprém
Balatonfűzfő
FEJÉR
Adony
Türkeve
BIHAR
Körmend
Mezőtúr
Komádi
Szentgotthárd
Sümeg
Siófok
Enying
Sárbogárd
Zalaegerszeg
24%
Kecskemét
Mezőberény
BÉKÉS
Kondoros
Békés
Sarkad
Dunaföldvár
ZALA
Szentes
Békéscsaba
Budafapuszta
Marcali
Tamási
Paks
Gyula
Nagykanizsa
Gyönk
Kiskőrös
CSONGRÁD
SOMOGY
TOLNA
Mindszent
Kaposvár
Dombóvár
Tolna
Hódmezővásárhely
26%
Szekszárd
Nagyatád
Mágocs
Bonyhád
36%
Mezőhegyes
Battonya
Máza
Baja
Szeged
BÁCS-BODROG
Makó
CSANÁD, ARAD ÉS TORONTÁL
Pécs
43%
Bácsalmás
Barcs
56%
Mohács
BARANYA
Siklós
Sellye
Beremend
Drávaszabolcs
0
100 km
M = 1 : 2 630 000
Az ipari keresők aránya megyénként
39,1–42%
27,1–39%
20,1–27%
20% alatt
Országos átlag: 31,5%
54% Az ipari keresők aránya a nagyvárosokban
Hőerőmű
Kohászat
Gépgyártás
Vegyipar
Textilipar
Malomipar (nagyságával)
Cukoripar
Építőanyag-ipar
Kőolaj
Fekete-, barnaszén
Vasérc
BUDAPEST

TERÜLETI ÁTRENDEZŐDÉS KÖZÉP-EURÓPÁBAN, 1918–1921
a
Országhatárok 1918 előtt
Új országhatárok, 1921–1924
Népszavazási területek:
1 Népszavazás Kelet-Poroszországban, 1920. július 11.
2 Népszavazás Karintiában, 1920. október 10.
3 Népszavazás Felső-Sziléziában, 1921. március 20.
4 Népszavazás Sopronban és környékén, 1921. december 14–16.
Lengyelország kijelölt keleti határa, 1919 (Curzon-vonal)
Lengyelország és területi nyeresége a rigai békében (1921)
Danzig szabad város, 1920–1939
FINNORSZÁG
ÉSZTORSZÁG
LETTORSZÁG
LITVÁNIA
SVÉDORSZÁG
DÁNIA
NÉMETORSZÁG
Kelet-Poroszország
LENGYELORSZÁG
Belorusszia
Ukrajina
CSEHSZLOVÁKIA
Csehország
Morvaország
Szlovákia
Galicia
Kárpátalja
Bukovina
AUSZTRIA
MAGYARORSZÁG
Erdély
ROMÁNIA
Bánság
Havasalföld
Moldva
Besszarábia
SZERB–HORVÁT–SZLOVÉN KIRÁLYSÁG
Bosznia
Szerbia
Montenegró
Horvátország
Szlavónia
BULGÁRIA
ALBÁNIA
GÖRÖGORSZÁG
TÖRÖK ORSZÁG
OLASZORSZÁG
Fiume
1919–1924: szabad város
1924: Olaszország része
Helsinki
Leningrád
Narva
Tallinn
Tartu
Pszkov
Novgorod
Riga
1921
Daugavpils
Memel
Vityebszk
Kaunas
Wilno
Szmolenszk
Königsberg
Danzig
Grodno
Minszk
Stettin
Berlin
Poznań
Varsó
Pinszk
Breslau
Krakkó
Lwów
Vinnyica
Kijev
Praga
Brno
Pozsony
Kassa
Debrecen
Budapest
Nagyvárad
Kolozsvár
Jászvásár
Chișinău
Salzburg
Graz
Klagenfurt
Ljubljana
Zágráb
Szeged
Pécs
Temesvár
Nagyszeben
Ujvidék
Trieszt
Belgrád
Szarajevo
Vidin
Bukarest
Zadar
Dubrovnik
Szófia
Várna
Szkopje
Edirne
Isztambul
Róma
Tirana
Szaloniki
Nápoly
Makedónia
0
500 km
M = 1 : 14 300 000

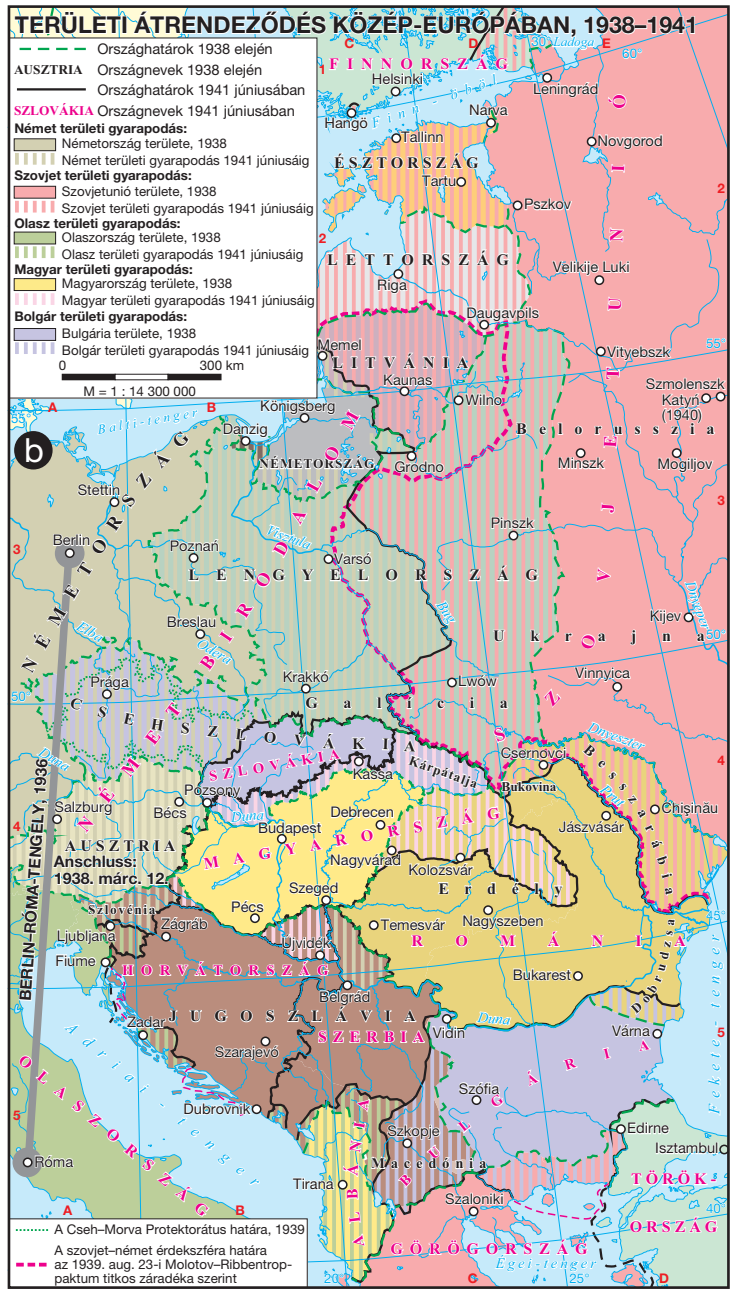
TERÜLETI ÁTRENDEZŐDÉS KÖZÉP-EURÓPÁBAN, 1938–1941
b
Országhatárok 1938 elején
AUSZTRIA Országnevek 1938 elején
Országhatárok 1941 júniusában
SZLOVÁKIA Országnevek 1941 júniusában
Német területi gyarapodás:
Németország területe, 1938
Német területi gyarapodás 1941 júniusáig
Szovjet területi gyarapodás:
Szovjetunió területe, 1938
Szovjet területi gyarapodás 1941 júniusáig
Olasz területi gyarapodás:
Olaszország területe, 1938
Olasz területi gyarapodás 1941 júniusáig
Magyar területi gyarapodás:
Magyarország területe, 1938
Magyar területi gyarapodás 1941 júniusáig
Bolgár területi gyarapodás:
Bulgária területe, 1938
Bolgár területi gyarapodás 1941 júniusáig
0
300 km
M = 1 : 14 300 000
A Cseh–Morva Protektorátus határa, 1939
A szovjet–német érdekszféra határa az 1939. aug. 23-i Molotov–Ribbentrop-paktum titkos záradéka szerint
BERLIN–RÓMA–TENGELY, 1936
Anschluss: 1938. márc. 12.
FINNORSZÁG
Helsinki
Leningrád
Hangö
Narva
Tallinn
Tartu
Pszkov
Novgorod
Vélikije Luki
Riga
Daugavpils
Memel
Vityebszk
Kaunas
Wilno
Szmolenszk
Katyń (1940)
Königsberg
Danzig
Grodno
Minszk
Mogiljov
Stettin
Berlin
Poznań
Varsó
Pinszk
Breslau
Krakkó
Lwów
Vinnyica
Kijev
Praga
Csernovci
Pozsony
Kassa
Debrecen
Budapest
Nagyvárad
Kolozsvár
Jászvásár
Chișinău
Salzburg
Bécs
Graz
Klagenfurt
Ljubljana
Zágráb
Szeged
Pécs
Temesvár
Nagyszeben
Ujvidék
Fiume
Belgrád
Szarajevo
Vidin
Bukarest
Zadar
Dubrovnik
Szófia
Várna
Szkopje
Edirne
Isztambul
Róma
Tirana
Szaloniki
Makedónia

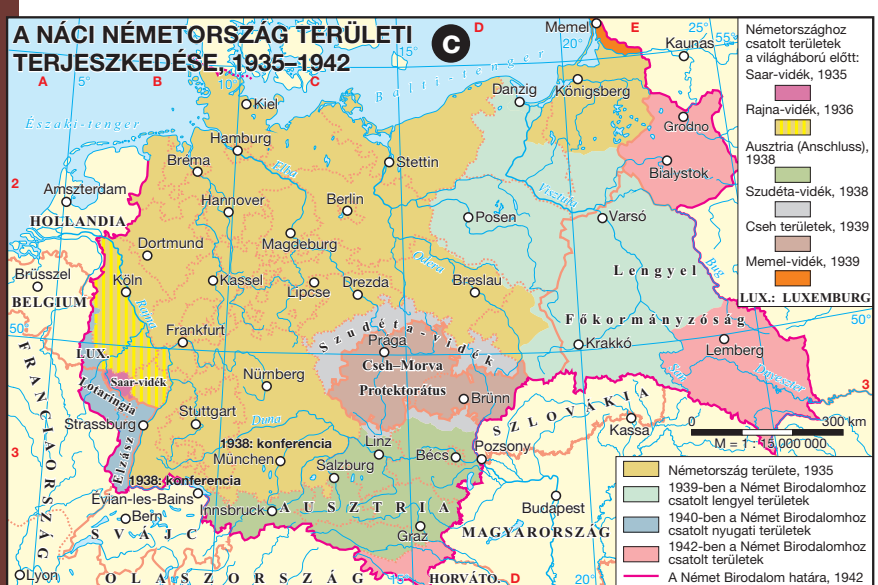
A NÁCI NÉMETORSZÁG TERÜLETI TERJESZKEDÉSE, 1935–1942
c
Németországhoz csatolt területek a világháború előtt:
Saar-vidék, 1935
Rajna-vidék, 1936
Ausztria (Anschluss), 1938
Szudéta-vidék, 1938
Cseh területek, 1939
Memel-vidék, 1939
LUX.: LUXEMBURG
Németország területe, 1935
1939-ben a Német Birodalomhoz csatolt lengyel területek
1940-ben a Német Birodalomhoz csatolt nyugati területek
1942-ben a Német Birodalomhoz csatolt területek
A Német Birodalom határa, 1942
0
300 km
M = 1 : 15 000 000
Memel
Kaunas
Danzig
Königsberg
Grodno
Kiel
Hamburg
Bréma
Stettin
Białystok
Amszterdam
Hannover
Berlin
Posen
Varsó
HOLLANDIA
Dortmund
Magdeburg
Brüsszel
Köln
Kassel
Lipcse
Drezda
Breslau
BELGIUM
Frankfurt
Lengyel Főkormányzóság
LUX.
Saar-vidék
Cseh–Morva Protektorátus
Nürnberg
Prága
Krakkó
Lemberg
Stuttgart
Brünn
Strassburg
1938: konferencia
München
Linz
Becs
Pozsony
Kassa
Salzburg
Évian-les-Bains
Innsbruck
Bern
AUSZTRIA
Budapest
SVÁJC
MAGYARORSZÁG
Graz
Lyon
OLASZORSZÁG
HORVÁTO.

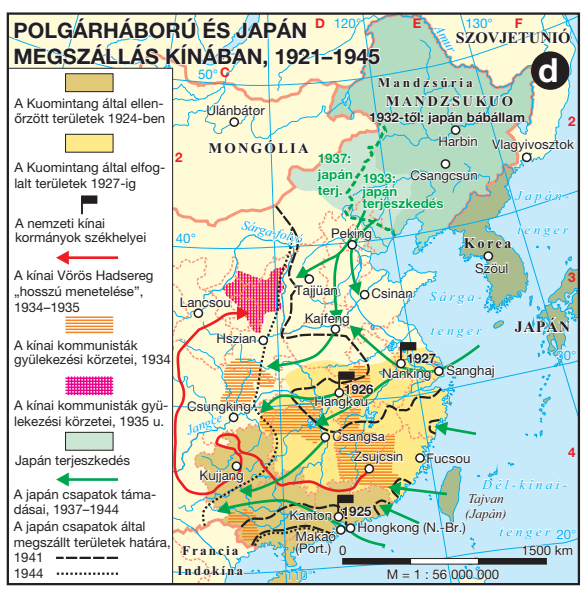
POLGÁRHÁBORÚ ÉS JAPÁN MEGSZÁLLÁS KÍNÁBAN, 1921–1945
d
A Kuomintang által ellenőrzött területek 1924-ben
A Kuomintang által elfoglalt területek 1927-ig
A nemzeti kínai kormányok székhelyei
A kínai Vörös Hadsereg „hosszú menetelése”, 1934–1935
A kínai kommunisták gyülekezési körzetei, 1934
A kínai kommunisták gyülekezési körzetei, 1935 u.
Japán terjeszkedés
A japán csapatok támadásai, 1937–1944
A japán csapatok által megszállt területek határa, 1941
1944
SZOVJETUNIÓ
Mandzsúria
MANDZSUKUO
1932-től: japán bábállam
MONGÓLIA
Ulánbátor
Harbin
Vlagyivosztok
1937: japán terj.
1933: japán terjeszkedés
Csangcsun
Peking
Korea
Szöul
Lancsou
Tajüan
Csinan
Kajfeng
Hszian
1927
Nanking
Sanghaj
1926
Hangkou
Csungking
Csangsa
Zsujcsin
Fucsou
Kujiang
1925
Kanton
Hongkong (N.-Br.)
Makaó (Port.)
Francia Indokína
JAPÁN
Tajvan (Japán)
0
1500 km
M = 1 : 56 000 000

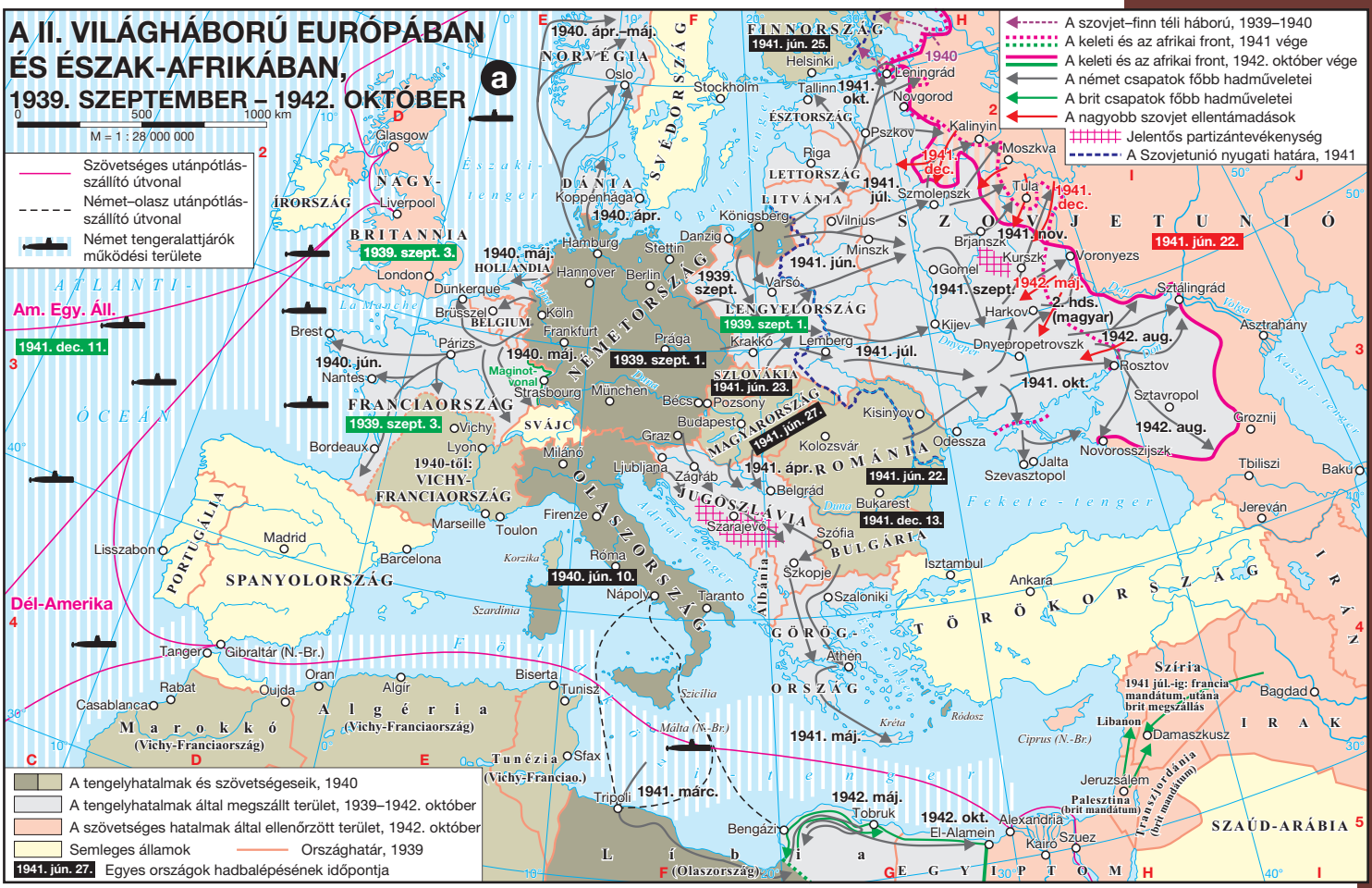
A II. VILÁGHÁBORÚ EURÓPÁBAN ÉS ÉSZAK-AFRIKÁBAN, 1939. SZEPTEMBER – 1942. OKTÓBER
a
0 500 1000 km
M = 1 : 28 000 000
Szövetséges utánpótlás-szállító útvonal
Német–olasz utánpótlás-szállító útvonal
Német tengeralattjárók működési területe
A szovjet–finn téli háború, 1939–1940
A keleti és az afrikai front, 1941 vége
A keleti és az afrikai front, 1942. október vége
A német csapatok főbb hadműveletei
A brit csapatok főbb hadműveletei
A nagyobb szovjet ellentámadások
Jelentős partizántevékenység
A Szovjetunió nyugati határa, 1941
A tengelyhatalmak és szövetségeseik, 1940
A tengelyhatalmak által megszállt terület, 1939–1942. október
A szövetséges hatalmak által ellenőrzött terület, 1942. október
Semleges államok
Országhatár, 1939
1941. jún. 27. Egyes országok hadbalépésének időpontja
Am. Egy. Áll.
Dél-Amerika
ÍRORSZÁG
NAGY-BRITANNIA
NORVÉGIA
DÁNIA
FINNORSZÁG
ÉSZTORSZÁG
LETTORSZÁG
LITVÁNIA
SZOVJETUNIÓ
SVÉDORSZÁG
HOLLANDIA
BELGIUM
NÉMETORSZÁG
LENGYELORSZÁG
SZLOVÁKIA
MAGYARORSZÁG
ROMÁNIA
FRANCIAORSZÁG
SVÁJC
OLASZORSZÁG
JUGOSZLÁVIA
BULGÁRIA
GÖRÖGORSZÁG
TÖRÖKORSZÁG
SPANYOLORSZÁG
PORTUGÁLIA
Marokkó (Vichy-Franciaország)
Algéria (Vichy-Franciaország)
Tunézia (Vichy-Franciao.)
Líbia (Olaszország)
EGYIPTOM
SZÍRIA
IRÁK
IRÁN
SZAUD-ARÁBIA
Palesztina (brit mandátum)
Transzjordánia (brit mandátum)
1940. ápr.–máj.
1941. jún. 25.
1941. okt.
1941. dec.
1941. jún. 22.
1941. nov.
1940. máj.
1939. szept. 3.
1939. szept. 1.
1941. jún.
1941. szept.
1942. máj.
2. hds. (magyar)
1942. aug.
1941. dec. 11.
1940. jún.
1941. okt.
1941. jún. 23.
1941. jún. 27.
1941. ápr.
1941. jún. 22.
1941. dec. 13.
1940. jún. 10.
1941. márc.
1942. máj.
1942. okt.
1941. máj.
1941 júl.-ig: francia mandátum, utána brit megszállás

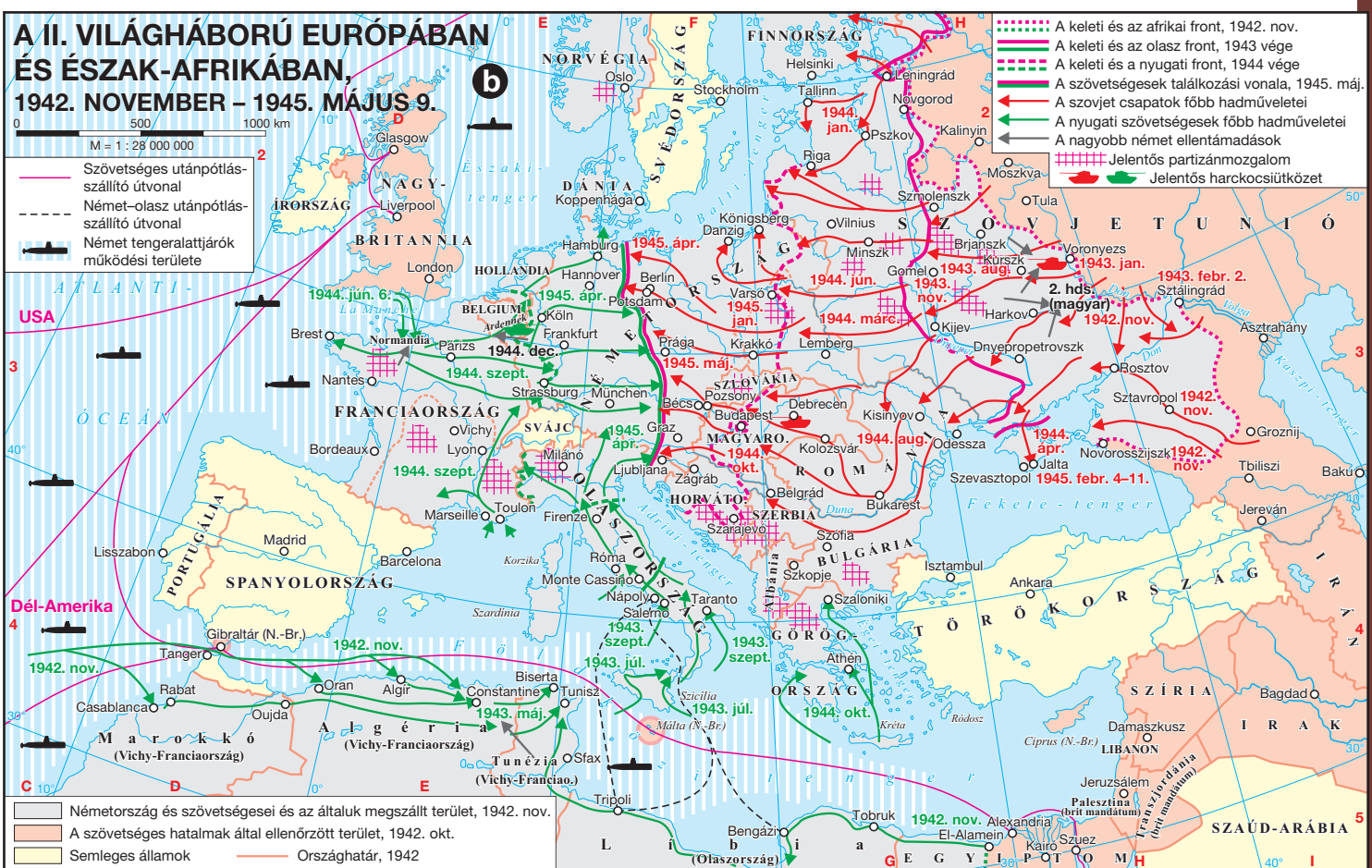
A II. VILÁGHÁBORÚ EURÓPÁBAN ÉS ÉSZAK-AFRIKÁBAN, 1942. NOVEMBER – 1945. MÁJUS 9.
b
0 500 1000 km
M = 1 : 28 000 000
Szövetséges utánpótlás-szállító útvonal
Német–olasz utánpótlás-szállító útvonal
Német tengeralattjárók működési területe
A keleti és az afrikai front, 1942. nov.
A keleti és az olasz front, 1943 vége
A keleti és a nyugati front, 1944 vége
A szövetségesek találkozási vonala, 1945. máj.
A szovjet csapatok főbb hadműveletei
A nyugati szövetségesek főbb hadműveletei
A nagyobb német ellentámadások
Jelentős partizánmozgalom
Jelentős harckocsiütközet
Németország és szövetségesei és az általuk megszállt terület, 1942. nov.
A szövetséges hatalmak által ellenőrzött terület, 1942. okt.
Semleges államok
Országhatár, 1942
USA
Dél-Amerika
ÍRORSZÁG
NAGY-BRITANNIA
NORVÉGIA
DÁNIA
FINNORSZÁG
SVÉDORSZÁG
HOLLANDIA
BELGIUM
NÉMETORSZÁG
SZOVJETUNIÓ
SZLOVÁKIA
MAGYARO.
ROMÁNIA
FRANCIAORSZÁG
SVÁJC
OLASZORSZÁG
HORVÁTO. SZERBIA
BULGÁRIA
GÖRÖGORSZÁG
TÖRÖKORSZÁG
SPANYOLORSZÁG
PORTUGÁLIA
Marokkó (Vichy-Franciaország)
Algéria (Vichy-Franciaország)
Tunézia (Vichy-Franciao.)
Líbia (Olaszország)
EGYIPTOM
SZÍRIA
IRÁK
IRÁN
SZAUD-ARÁBIA
Palesztina (brit mandátum)
Transzjordánia (brit mandátum)
1944. jún. 6.
1945. ápr.
1944. jan.
1945. jan.
1944. jún.
1943. aug.
1943. nov.
1943. jan.
1943. febr. 2.
1944. dec.
1944. szept.
1944. márc.
1945. máj.
1942. nov.
1945. febr. 4–11.
1944. okt.
1943. szept.
1943. júl.
1943. máj.
1944. okt.
1942. nov.

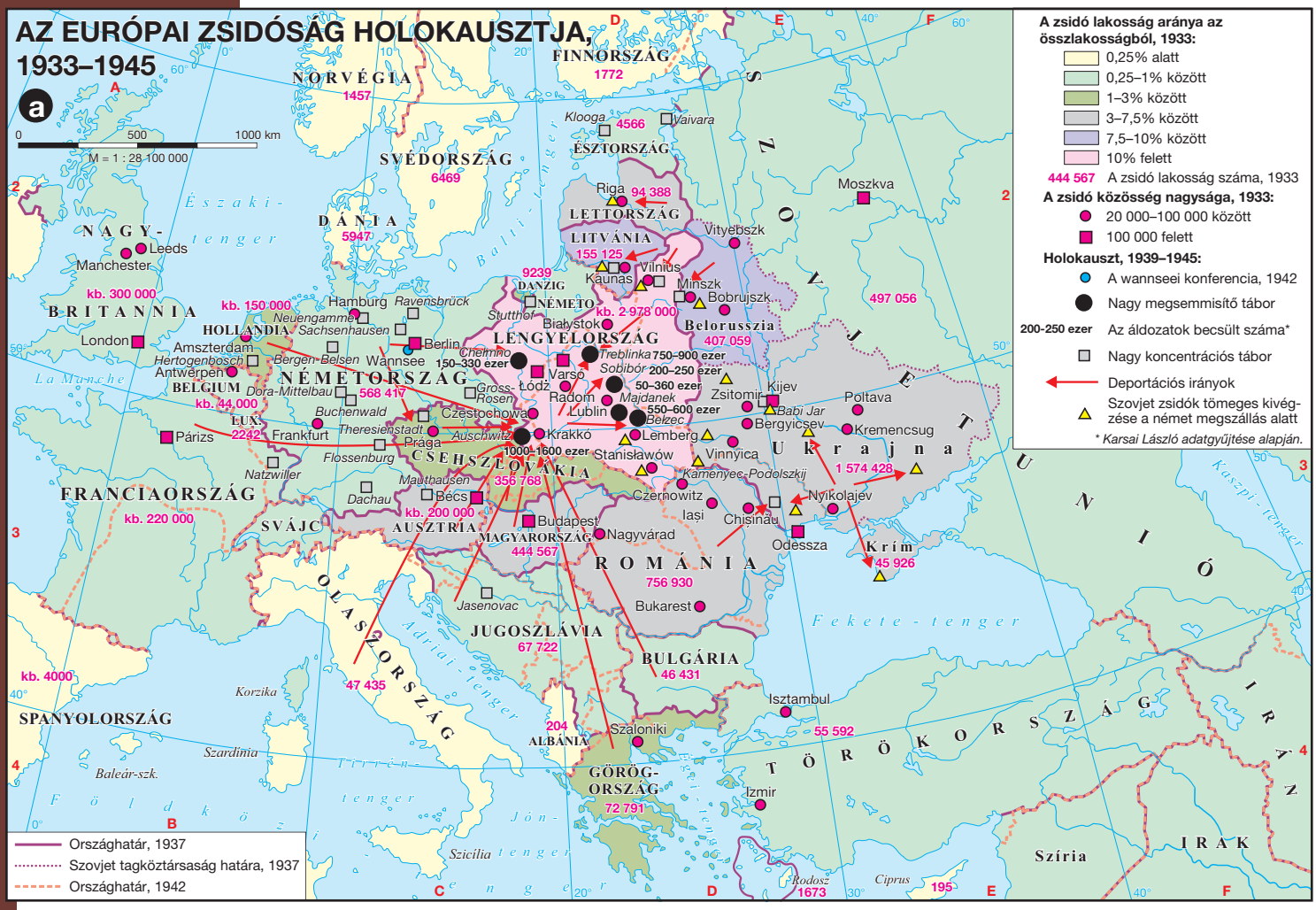
AZ EURÓPAI ZSIDÓSÁG HOLOKAUSZTJA, 1933–1945
a
M = 1 : 28 100 000
A zsidó lakosság aránya az összlakosságból, 1933:
0,25% alatt
0,25–1% között
1–3% között
3–7,5% között
7,5–10% között
10% felett
444 567 A zsidó lakosság száma, 1933
A zsidó közösség nagysága, 1933:
20 000–100 000 között
100 000 felett
Holokauszt, 1939–1945:
A wannseei konferencia, 1942
Nagy megsemmisítő tábor
200-250 ezer Az áldozatok becsült száma*
Nagy koncentrációs tábor
Deportációs irányok
Szovjet zsidók tömeges kivégzése a német megszállás alatt
* Karsai László adatgyűjtése alapján.
Országhatár, 1937
Szovjet tagköztársaság határa, 1937
Országhatár, 1942
NORVÉGIA
1457
FINNORSZÁG
1772
SVÉDORSZÁG
6469
DÁNIA
5947
NAGY-BRITANNIA
kb. 300 000
HOLLANDIA
kb. 150 000
BELGIUM
kb. 44 000
LUX
2242
FRANCIAORSZÁG
kb. 220 000
SVÁJC
kb. 4000
SPANYOLORSZÁG
NÉMETORSZÁG
568 417
CSEHSZLOVÁKIA
356 768
AUSZTRIA
kb. 200 000
LENGYELORSZÁG
1000-1600 ezer
LETTORSZÁG
94 388
LITVÁNIA
155 125
ÉSZTORSZÁG
4566
DANZIG
9239
NÉMETO
kb. 2 978 000
Beloruszszia
407 059
497 056
Ukrajna
1 574 428
MAGYARORSZÁG
444 567
ROMÁNIA
756 930
JUGOSZLÁVIA
67 722
ALBÁNIA
204
GÖRÖGORSZÁG
72 791
BULGÁRIA
46 431
OLASZORSZÁG
47 435
TÖRÖKORSZÁG
55 592
Krím
45 926
IRÁK
Szíria
Ciprus
195
Rodosz
1673
Auschwitz
Treblinka 750–900 ezer
Sobibór 200–250 ezer
50–360 ezer
Majdanek
550–600 ezer
Belzec
Babi Jar
Kamenyec-Podolszkij
Mauthausen
Flossenburg
Buchenwald
Dachau
Natzweiler
Theresienstadt
Jasenovac
Moszkva
Vityebszk
Minszk
Bobrujszk
Kijev
Poltava
Kremencsug
Zsitomir
Vinnyica
Nyikolajev
Odessza
Iasi
Chisinau
Czernowitz
Lemberg
Stanisławów
Krakkó
Varsó
Lodz
Radom
Lublin
Białystok
Cheimno
Gross-Rosen
Częstochowa
Prága
Bécs
Budapest
Nagyvárad
Bukarest
Isztambul
Szaloniki
Izmir
Fekete-tenger
Földközi-tenger
Adriai-tenger
Jón-tenger
Szicíliai-tenger
Tirrén-tenger
Baleár-szk.
Korzika
Szardínia
Északi-tenger
Balti-tenger
La Manche
Kaszpi-tenger
Párizs
London
Amszterdam
Antwerpen
Hamburg
Berlin
Frankfurt
Leeds
Manchester
Hertogenbosch
Bergen-Belsen
Wannsee
Neuengamme
Sachsenhausen
Ravensbrück
Stutthof
Klooga
Vaivara
Riga
Kaunas
Vilnius
Cheimno
Treblinka
Sobibór
Majdanek
Belzec
Auschwitz
Mauthausen
Flossenburg
Buchenwald
Dachau
Natzweiler
Theresienstadt
Jasenovac
Gross-Rosen
Częstochowa
Prága
Bécs
Budapest
Nagyvárad
Bukarest
Isztambul
Szaloniki
Izmir
Fekete-tenger
Földközi-tenger
Adriai-tenger
Jón-tenger
Szicíliai-tenger
Tirrén-tenger
Baleár-szk.
Korzika
Szardínia
Északi-tenger
Balti-tenger
La Manche
Kaszpi-tenger
Párizs
London
Amszterdam
Antwerpen
Hamburg
Berlin
Frankfurt
Leeds
Manchester
Hertogenbosch
Bergen-Belsen
Wannsee
Neuengamme
Sachsenhausen
Ravensbrück
Stutthof
Klooga
Vaivara
Riga
Kaunas
Vilnius
Moszkva
Vityebszk
Minszk
Bobrujszk
Kijev
Poltava
Kremencsug
Zsitomir
Vinnyica
Nyikolajev
Odessza
Iasi
Chisinau
Czernowitz
Lemberg
Stanisławów
Krakkó
Varsó
Lodz
Radom
Lublin
Białystok

A MAGYARORSZÁGI VIDÉKI ZSIDÓSÁG GETTÓSÍTÁSA ÉS DEPORTÁLÁSA, 1944*
b
A gettósítási és a deportálási terv:
1. zóna: VIII. csendőrkerület
2. zóna: IX. és X. csendőrkerületek
3. zóna: II. és VII. csendőrkerületek
4. zóna: V. és VI. csendőrkerületek
5. zóna: III. és IV. csendőrkerületek
6. zóna: I. csendőrkerület
Bécs–Krakkó–Auschwitz: 7 szerelvény, kb. 16 000 fő
Zsolna–Teschen–Krakkó–Auschwitz: 3 szerelvény, 8256 fő
Kassa–Eperjes–Krakkó–Auschwitz: 132 szerelvény, 386 331 fő
Strasshof-csoport Ausztria: 7 szerelvény, 20 787 fő
M = 1 : 4 100 000
VIII Csendőrkerület határa és száma
Gyűjtőtábor
Internálótábor
Bevagonírozási hely
A deportálás során használt vasútvonal
Gettó, 1000 főnél kisebb
Gettó, 1000–5000 fő között
Gettó, 5000 fő felett
* Randolph L. Braham adatai alapján.
Kassa
Ungvár
Munkács
Ökörmező
Kisvárda
Beregszász
Nagyszőlős
Huszt
Técső
Máramarossziget
Aknaszlatina
Mátészalka
Szatmárnémeti
Nyíregyháza
Debrecen
Nagykároly
Nagybánya
Felsővisó
Nagyvárad
Szilágysomlyó
Szamosújvár
Dés
Beszterce
Kolozsvár
Szászrégen
Gyergyószentmiklós
Marosvásárhely
Csíkszereda
Székelyudvarhely
Sepsiszentgyörgy
Miskolc
Eger
Gyöngyös
Hatvan
Salgótarján
Balassagyarmat
Léva
Nyitra
Érsekújvár
Dunaszerdahely
Komárom
Győr
Sopron
Szombathely
Pápa
Sárvár
Vasvár
Zalaegerszeg
Nagykanizsa
Kaposvár
Tab
Veszprém
Székesfehérvár
Budakalász
Budafok
Csepel
Kispest
Pestszentlőrinc
Mohor
Szolnok
Kecskemét
Kalocsa
Bonyhád
Pécs
Baja
Bácsalmás
Szabadka
Mohács
Zombor
Topolya
Újvidék
Szeged
Horgos
Makó
Csanád-Arad-Torontál
Békéscsaba
Gyula
Orosháza
Békés
Csongrád
Jász-Nagykun-Szolnok
Pest-Pilis-Solt-Kiskun
Fejér
Vas
Zala
Somogy
Tolna
Baranya
Bács-Bodrog
Hajdú
Bihar
Szilágy
Szolnok-Doboka
Beszterce-Naszód
Maros-Torda
Udvarhely
Csík
Háromszék
Kolozs
Abaúj-Torna
Gömör-Kishont
Borsod
Heves
Nógrád
Bereg
Ung
Szabolcs
Szatmár
Máramaros
Győr-Moson-Sopron
Komárom
Esztergom
Nyitra
Bars-Hont
Ugocsa

TERÜLETEK VISSZACSATOLÁSA MAGYARORSZÁGHOZ, 1938–1941
a
A trianoni Magyarország területe: 93 073 km², 9 319 992 lakos, 1941
Magyarország területi gyarapodása:
Csehszlovákiától, 1938. november 2. a Felvidék déli sávja: 11 927 km², 1 062 022 lakos (84,1% magyar)
Csehszlovákiától, 1939. március Kárpátalja: 10 700 km², 674 923 lakos (9% magyar)
Romániától, 1940. augusztus 30. Észak-Erdély, Észak-Partium és Székelyföld: 43 104 km², 2 577 260 lakos (52,1% magyar)
Jugoszláviától, 1941. április. Délvidék (Bácska, Dél-Baranya, Muraköz, Muravidék): 11 475 km², 1 030 027 lakos (39% magyar)
A kassai bombatámadás
Országhatár, 1941 nyarán
Megyehatár
NÉMET BIRODALOM
SZLOVÁKIA
MAGYARORSZÁG
ROMÁNIA
SZERBIA
HORVÁTORSZÁG
1941. jún. 26.
Kassa
Rozsnyó
Ungvár
Sátoraljaújhely
Munkács
Beregszász
Nagyszőlős
Máramarossziget
Nagybánya
Szatmárnémeti
Debrecen
Nyíregyháza
Miskolc
Eger
Tokaj
Salgótarján
Balassagyarmat
Losonc
Rimaszombat
Léva
Komárom
Esztergom
Győr
Sopron
Mosonmagyaróvár
Érsekújvár
Budapest
Székesfehérvár
Veszprém
Szombathely
Pápa
Szolnok
Nagyvárad
Zilah
Dés
Beszterce
Kolozsvár
Marosvásárhely
Csíkszereda
Székelyudvarhely
Sepsiszentgyörgy
Nagyszalonta
Békéscsaba
Gyula
Szentes
Szeged
Baja
Pécs
Kaposvár
Nagykanizsa
Zalaegerszeg
Kecskemét
Makó
Szabadka
Zombor
Újvidék
Zsolna
Trencsén
Szakolca
Besztercebánya
Zólyom
Nyitra
Igló
Eperjes
Lőcse
Kassa
Ungvári
Munkácsi
Beregszászi
Máramarosi
Ugocsa
Szatmári
Máramaros
Beszterce-Naszód
Szilágy
Szolnok-Doboka
Maros-Torda
Udvarhely
Csík
Háromszék
Hajdú
Bihar
Borsod
Heves
Jász-Nagykun-Szolnok
Pest-Pilis-Solt-Kiskun
Fejér
Komárom
Győr-Moson-Sopron
Vas
Veszprém
Zala
Somogy
Tolna
Baranya
Bács-Bodrog
Csongrád
Csanád, Arad és Torontál
Békés
Bihar
Arad
Temes
Krassó-Szörény
Torontál
Duklai-hágó
Uzsoki-hágó
Vereckei-hágó
Tatár-hágó
Borgói-hágó
Tölgyesi-szoros
Békás-szoros
Gyimesi-hágó
Ojtozi-szoros
Vöröstorony-szoros
Tömösi-hágó
Lemberg
Stryj
Tarnopol
Stanislau
Kolomea
Kamenyec-Podolszkij
Cernăuți
Körösmező
Főkormányzóság
0 50 100 150 km
M = 1 : 4 100 000

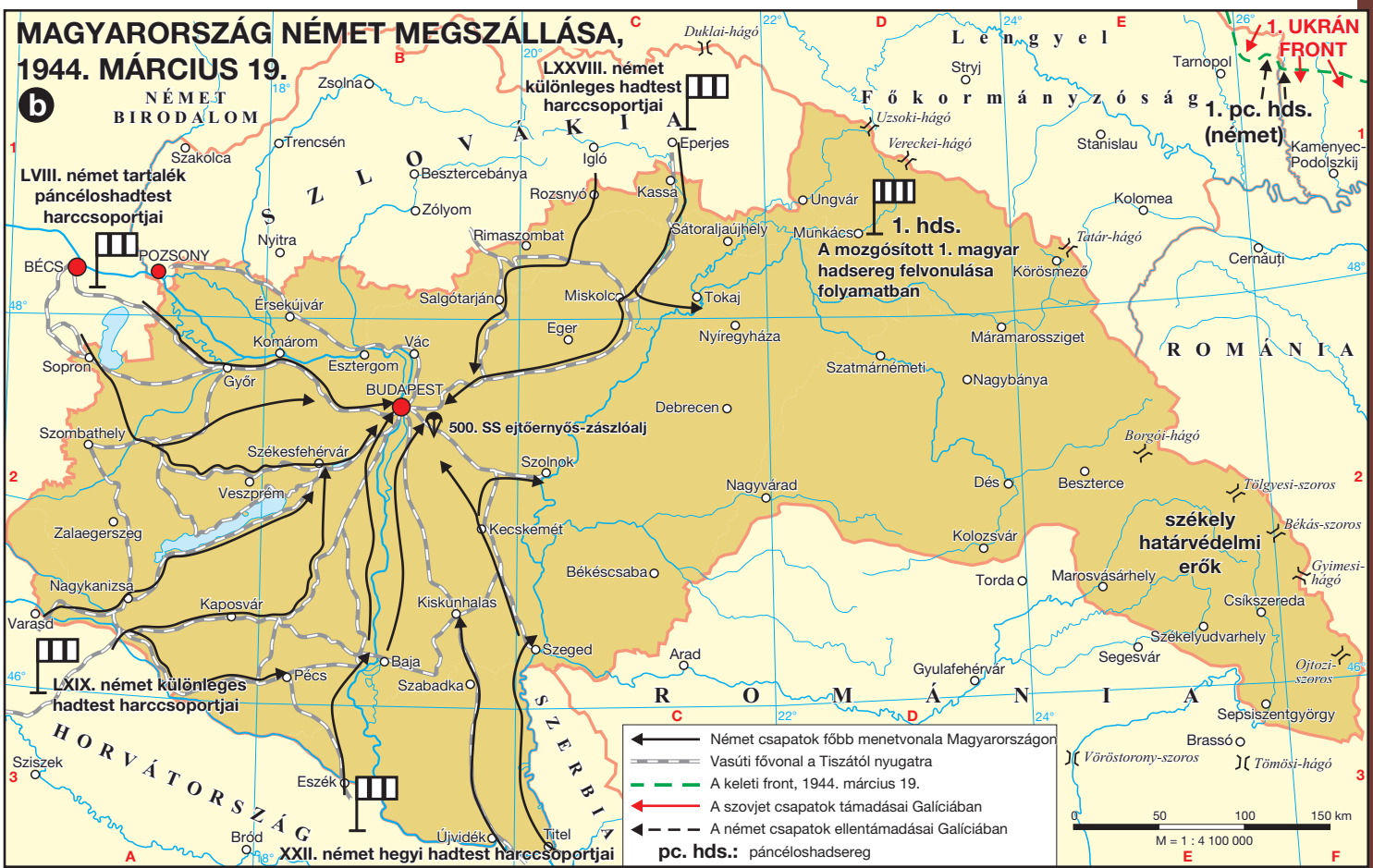
MAGYARORSZÁG NÉMET MEGSZÁLLÁSA, 1944. MÁRCIUS 19.
b
NÉMET BIRODALOM
SZLOVÁKIA
MAGYARORSZÁG
ROMÁNIA
SZERBIA
HORVÁTORSZÁG
LXXVIII. német különleges hadtest harccsoportjai
LVIII. német tartalék páncéloshadtest harccsoportjai
1. hds.
A mozgósított 1. magyar hadsereg felvonulása folyamatban
500. SS ejtőernyős-zászlóalj
LXIX. német különleges hadtest harccsoportjai
XXII. német hegyi hadtest harccsoportjai
1. UKRÁN FRONT
1. pc. hds. (német)
székely határvédelmi erők
Német csapatok főbb menetvonala Magyarországon
Vasúti fővonal a Tiszától nyugatra
A keleti front, 1944. március 19.
A szovjet csapatok támadásai Galíciában
A német csapatok ellentámadásai Galíciában
pc. hds.: páncéloshadsereg
Budapest
Debrecen
Nyíregyháza
Miskolc
Eger
Tokaj
Salgótarján
Rimaszombat
Losonc
Rozsnyó
Kassa
Ungvár
Munkács
Sátoraljaújhely
Eperjes
Igló
Lőcse
Zsolna
Trencsén
Szakolca
Besztercebánya
Zólyom
Nyitra
Érsekújvár
Komárom
Esztergom
Győr
Sopron
Vác
Székesfehérvár
Veszprém
Szombathely
Szolnok
Nagyvárad
Dés
Beszterce
Kolozsvár
Marosvásárhely
Csíkszereda
Székelyudvarhely
Sepsiszentgyörgy
Segesvár
Kecskemét
Békéscsaba
Szeged
Arad
Gyulafehérvár
Baja
Pécs
Kaposvár
Nagykanizsa
Zalaegerszeg
Varasd
Kiskunhalas
Szabadka
Eszék
Brod
Újvidék
Titel
Szisszek
Torda
Brassó
Máramarossziget
Nagybánya
Szatmárnémeti
Duklai-hágó
Uzsoki-hágó
Vereckei-hágó
Tatár-hágó
Borgói-hágó
Tölgyesi-szoros
Békás-szoros
Gyimesi-hágó
Ojtozi-szoros
Vöröstorony-szoros
Tömösi-hágó
Lemberg
Stryj
Tarnopol
Stanislau
Kolomea
Kamenyec-Podolszkij
Cernăuți
Körösmező
Főkormányzóság
0 50 100 150 km
M = 1 : 4 100 000

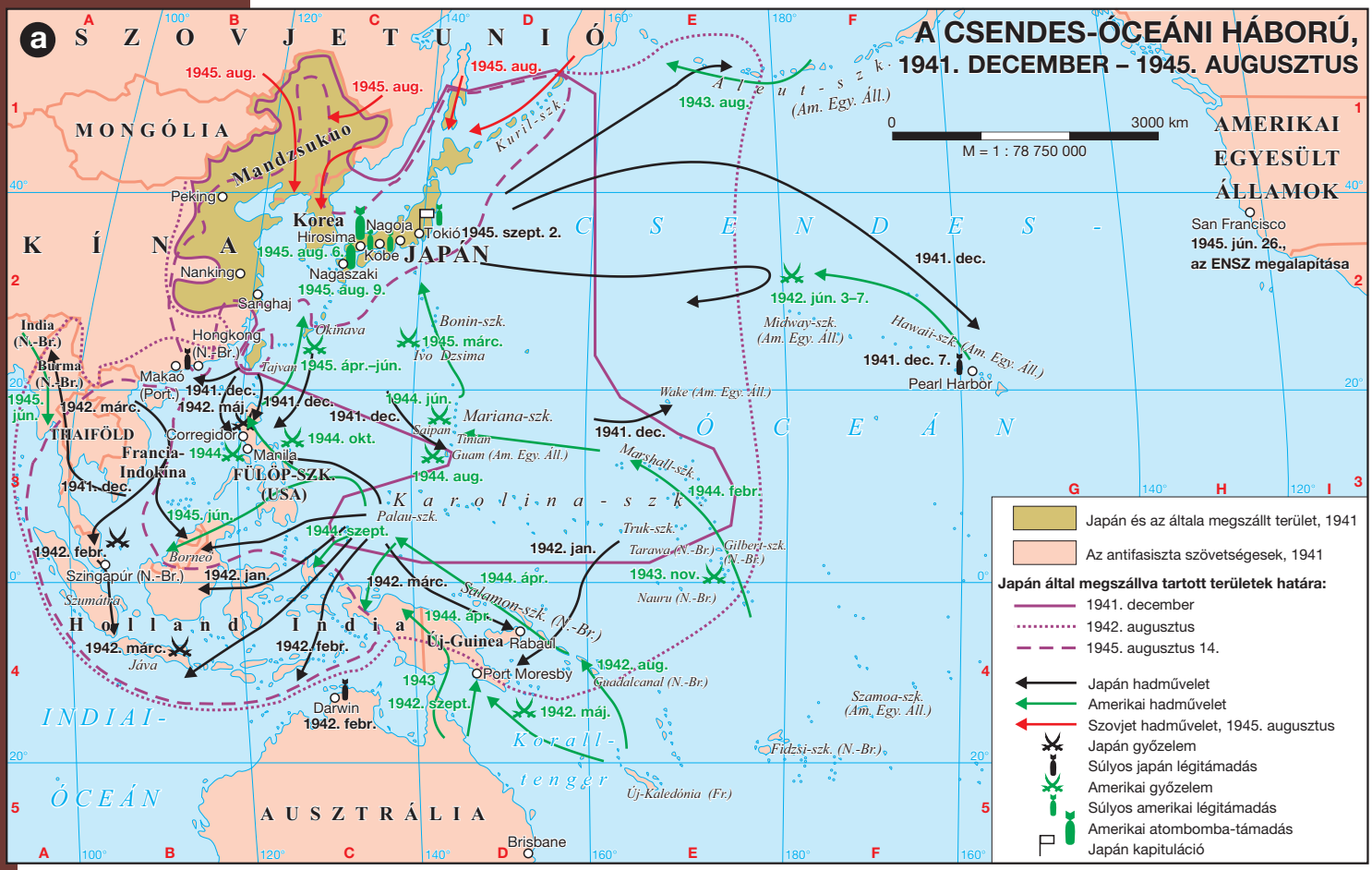
a
A CSENDES-ÓCEÁNI HÁBORÚ, 1941. DECEMBER – 1945. AUGUSZTUS
SZOVJETUNIÓ
MONGÓLIA
KÍNA
Mandzsukuo
Korea
JAPÁN
Hirosima
Nagoja
Tokió
Kobe
Nagaszaki
Peking
Nanking
Sanghaj
Hongkong (N.-Br.)
Makaó (Port.)
India (N.-Br.)
Burma (N.-Br.)
THAIFÖLD
Francia-Indokina
Corregidor
Manila
FÜLÖP-SZK. (USA)
Szingapúr (N.-Br.)
Szumátra
Borneó
Jáva
Holland India
Darwin
Brisbane
AUSZTRÁLIA
INDIAI-ÓCEÁN
Korall-tenger
Új-Guinea
Rabaul
Port Moresby
Palau-szk.
Karolina-szk.
Mariana-szk.
Saipan
Tinian
Guam (Am. Egy. Áll.)
Bonin-szk.
Ivo Dzsima
Okinava
Tajvan
Kuril-szk.
Aleut-szk. (Am. Egy. Áll.)
Midway-szk. (Am. Egy. Áll.)
Hawaii-szk. (Am. Egy. Áll.)
Wake (Am. Egy. Áll.)
Marshall-szk.
Truk-szk.
Tarawa (N.-Br.)
Gilbert-szk. (N.-Br.)
Nauru (N.-Br.)
Salamon-szk. (N.-Br.)
Guadalcanal (N.-Br.)
Szamoa-szk. (Am. Egy. Áll.)
Fidzsi-szk. (N.-Br.)
Új-Kaledónia (Fr.)
CSENDES-ÓCEÁN
AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK
San Francisco
1945. jún. 26., az ENSZ megalapítása
Pearl Harbor
0 3000 km
M = 1 : 78 750 000
1945. aug.
1945. aug. 6.
1945. aug. 9.
1945. szept. 2.
1943. aug.
1941. dec.
1942. jún. 3–7.
1941. dec. 7.
1945. jún.
1942. márc.
1941. dec.
1942. máj.
1941. dec.
1944. okt.
1944. jún.
1944. aug.
1944. febr.
1945. jún.
1944. szept.
1942. febr.
1942. jan.
1942. márc.
1944. ápr.
1943. nov.
1942. febr.
1942. aug.
1943
1942. szept.
1942. máj.
1942. febr.
Japán és az általa megszállt terület, 1941
Az antifasiszta szövetségesek, 1941
Japán által megszállva tartott területek határa:
1941. december
1942. augusztus
1945. augusztus 14.
Japán hadművelet
Amerikai hadművelet
Szovjet hadművelet, 1945. augusztus
Japán győzelem
Súlyos japán légitámadás
Amerikai győzelem
Súlyos amerikai légitámadás
Amerikai atombomba-támadás
Japán kapituláció

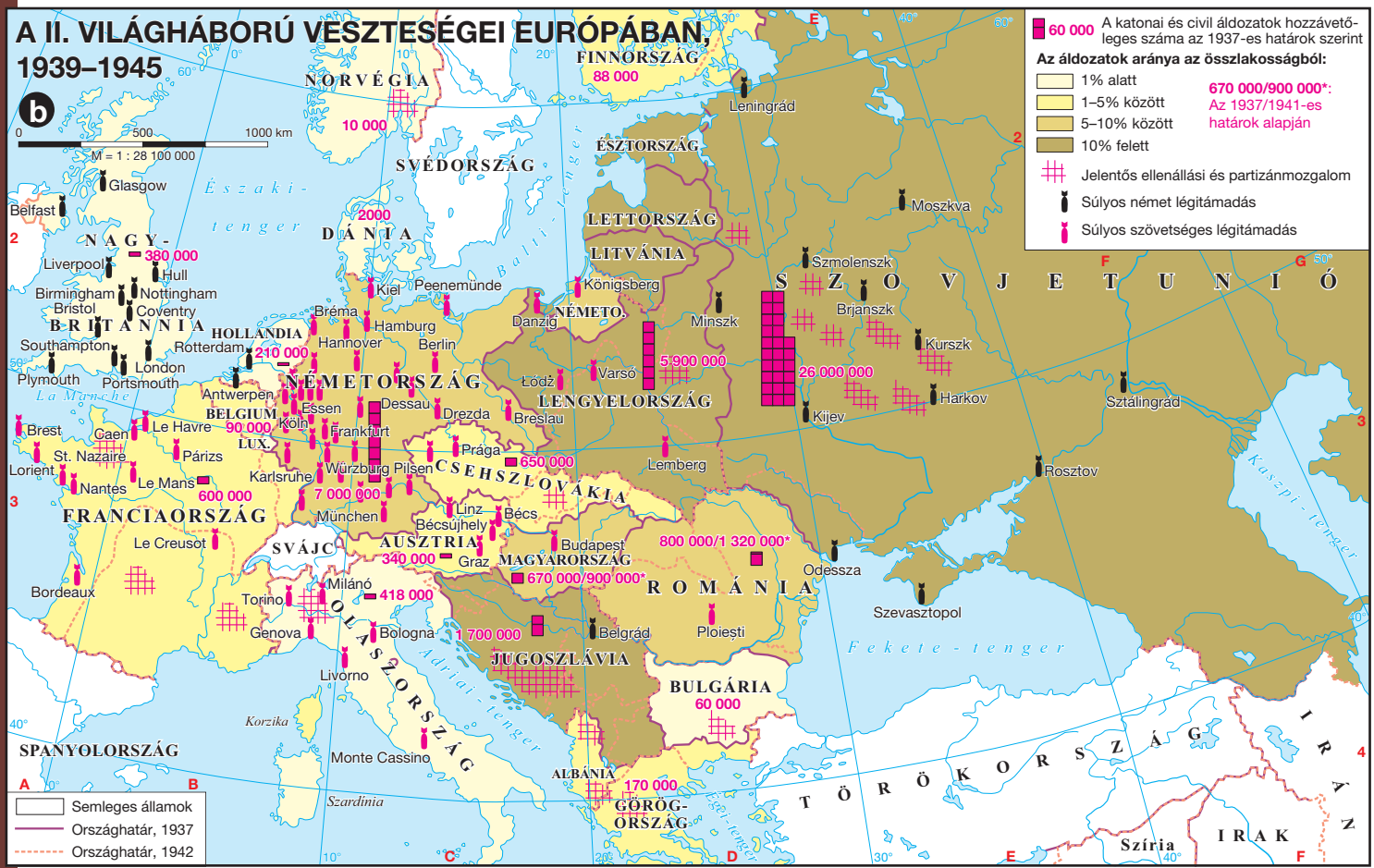
b
A II. VILÁGHÁBORÚ VESZTESÉGEI EURÓPÁBAN, 1939–1945
60 000 A katonai és civil áldozatok hozzávetőleges száma az 1937-es határok szerint
Az áldozatok aránya az összlakosságból:
1% alatt
1–5% között
5–10% között
10% felett
670 000/900 000*: Az 1937/1941-es határok alapján
Jelentős ellenállási és partizánmozgalom
Súlyos német légitámadás
Súlyos szövetséges légitámadás
0 500 1000 km
M = 1 : 28 100 000
NORVÉGIA
10 000
FINNORSZÁG
88 000
SVÉDORSZÁG
2000
DÁNIA
ÉSZTORSZÁG
LETTORSZÁG
LITVÁNIA
NÉMETO.
5 900 000
LENGYELORSZÁG
26 000 000
SZOVJETUNIÓ
NAGY-BRITANNIA
380 000
HOLLANDIA
210 000
NÉMETORSZÁG
BELGIUM
90 000
LUX.
600 000
FRANCIAORSZÁG
7 000 000
CSEHSZLOVÁKIA
650 000
AUSZTRIA
340 000
MAGYARORSZÁG
670 000/900 000*
800 000/1 320 000*
ROMÁNIA
1 700 000
JUGOSZLÁVIA
BULGÁRIA
60 000
OLASZORSZÁG
SVÁJC
418 000
ALBÁNIA
170 000
GÖRÖG-ORSZÁG
SPANYOLORSZÁG
TÖRÖKORSZÁG
IRÁN
IRAK
Szíria
Leningrád
Moszkva
Szmolenszk
Brjanszk
Kurszk
Harkov
Kijev
Sztálingrád
Rosztov
Odessza
Szevasztopol
Minszk
Varsó
Łódź
Breslau
Drezda
Prága
Lemberg
Budapest
Belgrád
Ploiești
Bécs
Linz
Bécsújhely
Graz
München
Würzburg
Pilsen
Karlsruhe
Frankfurt
Köln
Essen
Dessau
Hannover
Hamburg
Berlin
Kiel
Peenemünde
Bréma
Antwerpen
Rotterdam
London
Portsmouth
Plymouth
Southampton
Bristol
Birmingham
Nottingham
Coventry
Hull
Liverpool
Glasgow
Belfast
Brest
Caen
Le Havre
St. Nazaire
Lorient
Nantes
Le Mans
Párizs
Le Creusot
Bordeaux
Torino
Milánó
Genova
Bologna
Livorno
Monte Cassino
Korzika
Szardinia
Adriai-tenger
Égei-tenger
Fekete-tenger
Kaszpi-tenger
Balti-tenger
Északi-tenger
La Manche
Semleges államok
Országhatár, 1937
Országhatár, 1942

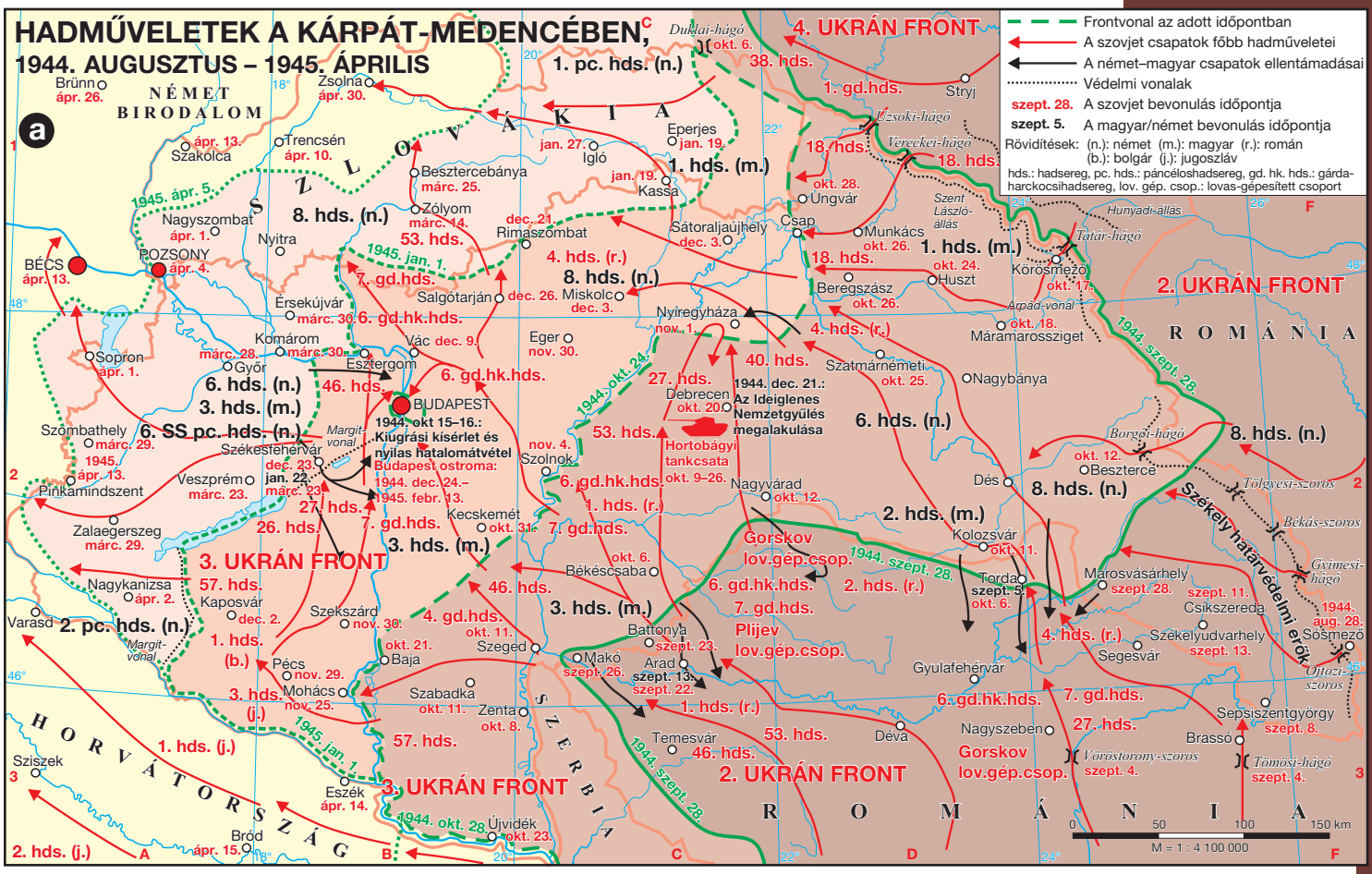
HADMŰVELETEK A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN,
1944. AUGUSZTUS – 1945. ÁPRILIS
a
Frontvonal az adott időpontban
A szovjet csapatok főbb hadműveletei
A német–magyar csapatok ellentámadásai
Védelmi vonalak
szept. 28. A szovjet bevonulás időpontja
szept. 5. A magyar/német bevonulás időpontja
Rövidítések: (n.): német (m.): magyar (r.): román (b.): bolgár (j.): jugoszláv
hds.: hadsereg, pc. hds.: páncéloshadsereg, gd. hk. hds.: gárda-harckocsishadsereg, lov. gép. csop.: lovas-gépesített csoport
4. UKRÁN FRONT
2. UKRÁN FRONT
3. UKRÁN FRONT
1. pc. hds. (n.)
38. hds.
1. gd.hds.
18. hds.
1. hds. (m.)
8. hds. (n.)
53. hds.
4. hds. (r.)
7. gd.hds.
6. gd.hk.hds.
40. hds.
27. hds.
6. hds. (n.)
3. hds. (m.)
6. SS pc. hds. (n.)
46. hds.
26. hds.
57. hds.
2. pc. hds. (n.)
1. hds. (b.)
3. hds. (j.)
1. hds. (j.)
2. hds. (j.)
2. hds. (m.)
2. hds. (r.)
Gorskov lov.gép.csop.
Plijev lov.gép.csop.
Hortobágyi tankcsata
okt. 9–26.
1944. dec. 21.: Az Ideiglenes Nemzetgyűlés megalakulása
1944. okt 15–16.: Kiugrási kísérlet és nyilas hatalomátvétel
Budapest ostroma: 1944. dec. 24.– 1945. febr. 13.
Margit-vonal
Árpád-vonal
Szent László-állás
Hunyadi-állás
Tátra-hágó
Dukla-hágó
Vereckei-hágó
Ilzoki-hágó
Borgói-hágó
Tölgyesi-szoros
Békás-szoros
Gyimesi-hágó
Ojtozi-szoros
Tömösi-hágó
Vöröstorony-szoros
Székely határvédelmi erőd
Brünn ápr. 26.
Zsolna ápr. 30.
Trencsén ápr. 10.
Szakolca ápr. 13.
Besztercebánya márc. 25.
Zólyom márc. 14.
Nagyszombat ápr. 1.
Nyitra
Pozsony ápr. 4.
Bécs ápr. 13.
Rimaszombat dec. 21.
Igló jan. 27.
Eperjes jan. 19.
Kassa jan. 19.
Sátoraljaújhely dec. 3.
Csap
Ungvár okt. 28.
Munkács okt. 26.
Stryj
Beregszász okt. 26.
Huszt okt. 24.
Körösmező okt. 17.
Máramarossziget okt. 18.
Ersekújvár márc. 30.
Komárom márc. 28.–30.
Esztergom
Vác dec. 9.
Eger nov. 30.
Salgótarján
Miskolc dec. 26.–dec. 3.
Nyíregyháza nov. 1.
Szatmárnémeti okt. 25.
Nagybánya
Sopron ápr. 1.
Győr
Szombathely márc. 29.
Székesfehérvár dec. 23.–jan. 22.
Veszprém márc. 23.
Pinkamindszent
Zalaegerszeg márc. 29.
Nagykanizsa ápr. 2.
Kaposvár dec. 2.
Varasd
Szekszárd nov. 30.
Kecskemét okt. 31.
Szolnok nov. 4.
Debrecen okt. 20
Nagyvárad okt. 12.
Dés
Beszterce okt. 12.
Kolozsvár okt. 11.
Marosvásárhely szept. 28.
Csíkszereda szept. 11.
Torda szept. 5.–okt. 6.
Segesvár
Székelyudvarhely szept. 13.
Sepsiszentgyörgy szept. 8.
Brassó
Sósmező 1944. aug. 28.
Békéscsaba okt. 6.
Battonya szept. 23.
Arad szept. 13.–szept. 22.
Makó szept. 26.
Szeged okt. 11.–okt. 21.
Baja
Pécs nov. 29.
Mohács nov. 25.
Szabadka okt. 11.
Zenta okt. 8.
Gyulafehérvár
Temesvár
Déva
Nagyszeben
Pécsvárad
Eszék ápr. 14.
Bród ápr. 15.
Szisszek
Újvidék okt. 23.
1944. okt. 28.
1945. jan. 1.
1945. ápr. 5.
1944. okt. 24.
1944. szept. 28.
M = 1 : 4 100 000
0 50 100 150 km
NÉMET BIRODALOM
SZLOVÁKIA
MAGYARORSZÁG
ROMÁNIA
HORVÁTORSZÁG
SZERBIA

TERÜLETI VÁLTOZÁSOK EURÓPÁBAN 1945 UTÁN
b
Győztes államok
Győztes államok gyarmatai
Vesztes államok
A világháborúban részt nem vett államok
Országhatár, 1941 végén
Országhatár, 1947
Lengyelország határa, 1938
Kommunista hatalomátvétel
Magyar békekötés
NÉMETORSZÁG ÉS AUSZTRIA, 1945–1949
c
Szovjet megszállási övezet
Amerikai megszállási övezet
Brit megszállási övezet
Francia megszállási övezet
A 4 szektorra osztott Berlin és Bécs
Németország határa, 1945–1949
1947. febr. 10.
1947
1948
1949
1945
1946
NSZK
NDK
M = 1 : 30 000 000
0 500 1000 km
IZLAND
Norvég-tenger
Feröer-szigetek (Dánia)
Shetland-szigetek (N.-Br.)
NORVÉGIA
SVÉDORSZÁG
FINNORSZÁG
Oslo
Stockholm
Helsinki
Leningrád
Tallinn
Riga
Moszkva
Szmolenszk
Vilnius
Minszk
Voronyezs
Harkov
Volgograd
Kijev
Donyeck
Asztrahány
Rosztov
Kaszpi-tenger
Odessza
Kisinyov
Novorosszijszk
Groznij
Tbiliszi
Baku
Jereván
Szevasztopol
Fekete-tenger
Tebriz
IRÁN
Moszul
Bagdad
IRAK
SZÍRIA
Damaszkusz
LIBANON
Ciprus
Ankara
Izmir
Athén
Égei-tenger
Kréta
Jón-tenger
Szicília
Málta (N.-Br.)
Földközi-tenger
Tunisz
Algír
Francia Algéria
Francia Tunézia
Francia Marokkó
Spanyol Marokkó
Gibraltár (N.-Br.)
Sevilla
Lisszabon
Madrid
Zaragoza
Barcelona
Marseille
Korzika
Szardínia
Baleár-szk.
Nápoly
Róma
Tirana
ALBÁNIA
Szkopje
Szófia
Isztambul
Belgrád
Bukarest
Zágráb
Szarajevó
Trieszt
Milánó
Bordeaux
Lyon
Bern
München
Bécs
Pozsony
Budapest
Prága
Krakkó
Lvov
Berlin
Varsó
Hamburg
Koppenhága
Edinburgh
Liverpool
Dublin
London
Brüsszel
Bonn
Párizs
Hága
Frankfurt
Stuttgart
Nürnberg
Freiburg
Linz
Innsbruck
Graz
Köln
Hannover
Bréma
Rostock
Kiel
Drezda
Lipcse
Koblenz
Észak-tenger
La Manche
Balti-tenger
ATLANTI-ÓCEÁN
PORTUGÁLIA
SPANYOLORSZÁG
ÍRORSZÁG
NAGY-BRITANNIA
DÁNIA
HOLLANDIA
BELGIUM
LUX.
FRANCIAORSZÁG
SVÁJC
AUSZTRIA
OLASZORSZÁG
JUGOSZLÁVIA
ROMÁNIA
BULGÁRIA
GÖRÖGORSZÁG
TÖRÖKORSZÁG
SZOVJETUNIÓ
LENGYELORSZÁG
CSEHSZLOVÁKIA
MAGYARORSZÁG

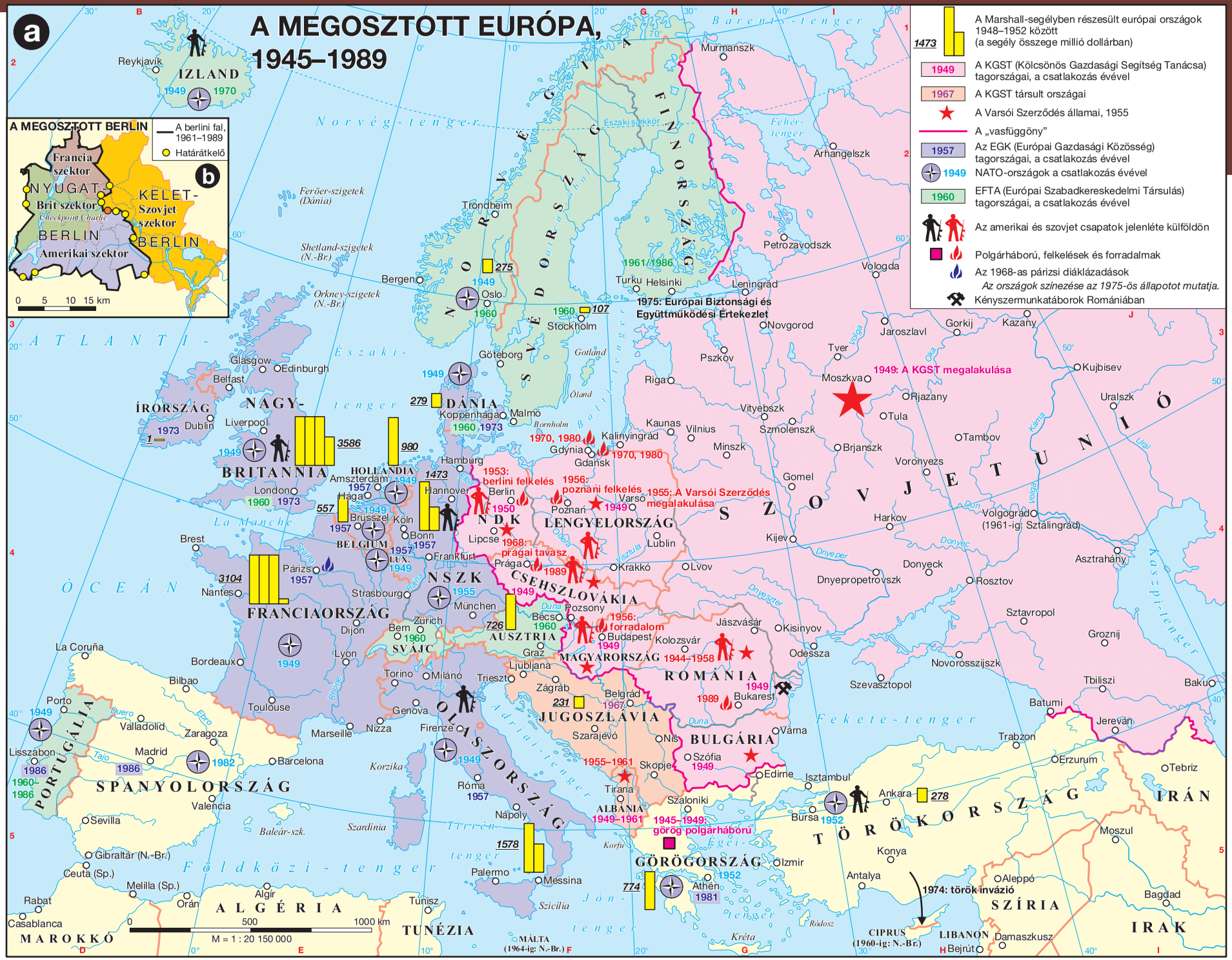
a
A MEGOSZTOTT EURÓPA, 1945–1989
A Marshall-segélyben részesült európai országok 1948–1952 között (a segély összege millió dollárban)
1473
1949 A KGST (Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa) tagországai, a csatlakozás évével
1967 A KGST társult országai
A Varsói Szerződés államai, 1955
A „vasfüggöny”
1957 Az EGK (Európai Gazdasági Közösség) tagországai, a csatlakozás évével
1949 NATO-országok a csatlakozás évével
1960 EFTA (Európai Szabadkereskedelmi Társulás) tagországai, a csatlakozás évével
Az amerikai és szovjet csapatok jelenléte külföldön
Polgárháború, felkelések és forradalmak
Az 1968-as párizsi diáklázadások
Az országok színezése az 1975-ös állapotot mutatja.
Kényszermunkatáborok Romániában
A MEGOSZTOTT BERLIN
A berlini fal, 1961–1989
Határátkelő
b
Francia szektor
NYUGAT-BERLIN
Brit szektor
Checkpoint Charlie
Amerikai szektor
KELET-BERLIN
Szovjet szektor
0 5 10 15 km
IZLAND
1949 1970
Reykjavík
Norvég-tenger
Barents-tenger
Fehér-tenger
Murmanszk
Arhangelszk
Petrozavodszk
Vologda
Leningrád
Helsinki
Turku
1961/1986
1975: Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet
Trondheim
Bergen
Oslo
1949
1960
275
Stockholm
1960
107
Göteborg
Gotland
Öland
Bornholm
Malmö
Koppenhága
1960 1973
279
DÁNIA
Hamburg
Berlin
1950
1953: berlini felkelés
1956: poznani felkelés
1955: A Varsói Szerződés megalakulása
1968: prágai tavasz
1949
1989
1956: forradalom
1944–1958
1949
1949
1967
1955–1961
1949–1961
1945–1949: görög polgárháború
1952
1981
1974: török invázió
1949: A KGST megalakulása
1970, 1980
1970, 1980
Gdynia
Gdańsk
Kalinyingrád
Kaunas
Vilnius
Minszk
Riga
Pszkov
Novgorod
Tver
Moszkva
Jaroszlavl
Gorkij
Kazany
Kujbisev
Uralszk
Rjazany
Tula
Tambov
Vityebszk
Szmolenszk
Brjanszk
Voronyezs
Gomel
Harkov
Volgográd (1961-ig: Sztalingrád)
Kijev
Donyeck
Dnyepropetrovszk
Rosztov
Asztrahány
Sztavropol
Groznij
Novorosszijszk
Szevasztopol
Tbiliszi
Baku
Batumi
Jereván
Trabzon
Erzurum
Tebriz
Moszul
Bagdad
Aleppó
Damaszkusz
Bejrút
Izmir
Konya
Antalya
Ankara
278
Bursa
Isztambul
Edirne
Szaloniki
Athén
774
Szófia
Skopje
Tirana
ALBÁNIA
Nis
Szarajevó
Belgrád
JUGOSZLÁVIA
Bukarest
Kolozsvár
Jászvásár
Kisinyov
Odessza
ROMÁNIA
BULGÁRIA
Várna
Zágráb
Ljubljana
Graz
AUSZTRIA
Bécs
Pozsony
Budapest
MAGYARORSZÁG
CSEHSZLOVÁKIA
Prága
Lipcse
Lublin
Varsó
Poznań
LENGYELORSZÁG
Krakkó
Lvov
NDK
Hannover
Hamburg
Köln
Bonn
Frankfurt
NSZK
München
Zürich
Bern
SVÁJC
Strasbourg
Lyon
Dijon
Torino
Milánó
Genova
Firenze
Nizza
Marseille
Toulouse
Bordeaux
Bilbao
Zaragoza
Madrid
Barcelona
Valencia
Sevilla
Gibraltár (N.-Br.)
Ceuta (Sp.)
Melilla (Sp.)
Rabat
Casablanca
Orán
Algír
Tunisz
Palermo
Messina
Nápoly
Róma
Trieszt
Ljubljana
Bern
Zürich
Párizs
Nantes
Brest
FRANCIAORSZÁG
Brüsszel
BELGIUM
LUX.
Amszterdam
Hága
HOLLANDIA
London
Liverpool
Dublin
ÍRORSZÁG
Glasgow
Edinburgh
Belfast
NAGY-BRITANNIA
Lisszabon
PORTUGÁLIA
SPANYOLORSZÁG
OLASZORSZÁG
Korzika
Szardínia
Baleár-szk.
Szicília
Korfu
Kréta
Rodosz
Tirrén-tenger
Jón-tenger
Égei-tenger
Adriai-tenger
Fekete-tenger
Kaszpi-tenger
Balti-tenger
Szaina
Rajna
Duna
Dnyeper
Dnyeszter
Volga
Oka
Kama
Urál
Don
Donyec
Visztula
Odera
Elba
Tajo
Duero
Ebro
Rhône
Pó
Szaina
Kaszpi-tenger
Fehér-tenger
Barents-tenger
Balti-tenger
Északi-tenger
Norvég-tenger
Feröer-szigetek (Dánia)
Shetland-szigetek (N.-Br.)
Orkney-szigetek (N.-Br.)
Északi sarkkör
ATLANTI-ÓCEÁN
La Manche
Földközi-tenger
Jón-tenger
Kréta
Szíria
IRÁN
IRAK
TÖRÖKORSZÁG
SZOVJETUNIÓ
ALGÉRIA
MAROKKÓ
TUNÉZIA
MÁLTA (1964-ig: N.-Br.)
CIPRUS (1960-ig: N.-Br.)
LIBANON
0 500 1000 km
M = 1 : 20 150 000

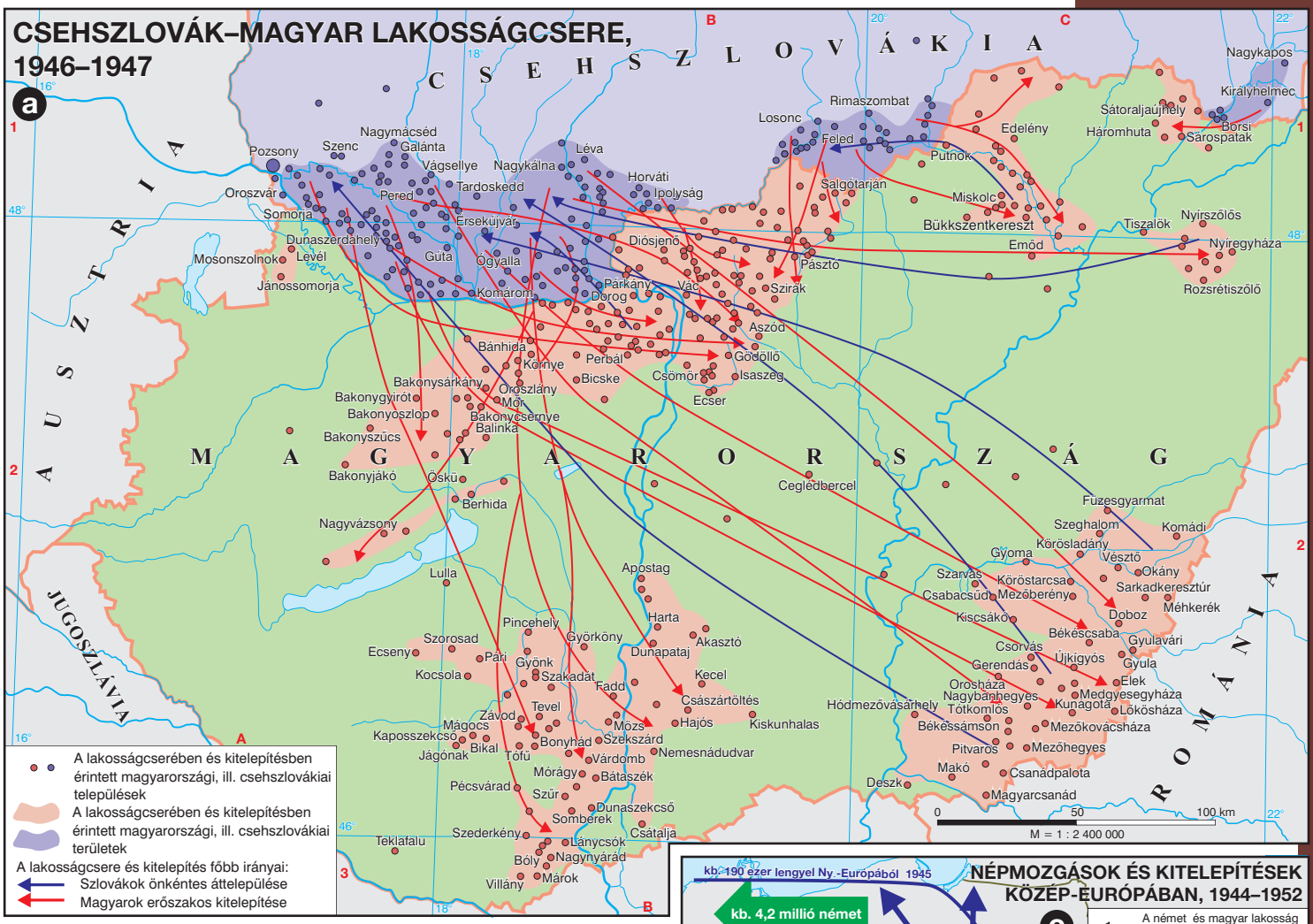
CSEHSZLOVÁK–MAGYAR LAKOSSÁGCSERE, 1946–1947
a
CSEHSZLOVÁKIA
AUSZTRIA
MAGYARORSZÁG
JUGOSZLÁVIA
ROMÁNIA
Pozsony
Nagymácséd
Galánta
Szenc
Vágsellye
Nagykálna
Léva
Losonc
Rimaszombat
Nagykapos
Királyhelmec
Sátoraljaújhely
Borsi
Sárospatak
Háromhuta
Edelény
Feled
Putnok
Salgótarján
Miskolc
Bükkszentkereszt
Tiszalök
Nyírszőlős
Nyíregyháza
Rozsrétiszőlő
Emőd
Oroszvár
Somorja
Dunaszerdahely
Mosonszolnok
Levél
Jánossomorja
Pered
Tardoskedd
Ersekújvár
Güta
Ógyalla
Komárom
Párkány
Dorog
Vác
Szirák
Pásztó
Horváti
Ipolyság
Diósjenő
Aszód
Gödöllő
Csömör
Isaszeg
Ecser
Bánhida
Környe
Perbál
Bicske
Bakonysárkány
Oroszlány
Mór
Bakonycsernye
Bakonygyirót
Bakonyoszlop
Bakonyszücs
Balinka
Bakonyjákó
Öskü
Berhida
Nagyvázsony
Lulla
Apostag
Harta
Dunapataj
Akasztó
Kecel
Fadd
Császártöltés
Hajós
Kiskunhalas
Mózs
Szekszárd
Nemesnádudvar
Bonyhád
Tevel
Závod
Mágocs
Kaposszekcső
Jágónak
Bikal
Tófü
Várdomb
Mórágy
Bátaszék
Pécsvárad
Szűr
Somberek
Dunaszekcső
Csátalja
Szederkény
Teklafalu
Lánycsók
Nagynyárád
Bóly
Villány
Márok
Pincehely
Györköny
Szorosad
Ecseny
Páti
Gyönk
Kocsola
Szakadát
Ceglédbercel
Füzesgyarmat
Szeghalom
Komádi
Gyoma
Körösladány
Vésztő
Okány
Szarvas
Köröstarcsa
Csabacsud
Mezőberény
Sarkadkeresztúr
Méhkerék
Kiscsákó
Doboz
Békéscsaba
Gyulavári
Csorvás
Újkígyós
Gyula
Gerendás
Elek
Orosháza
Nagybánhegyes
Medgyesegyháza
Kunágota
Lőkösháza
Hódmezővásárhely
Tótkomlós
Békéssámson
Mezőkovácsháza
Pitvaros
Mezőhegyes
Makó
Csanádpalota
Deszk
Magyarcsanád
0
50
100 km
M = 1 : 2 400 000
A lakosságcserében és kitelepítésben érintett magyarországi, ill. csehszlovákiai települések
A lakosságcserében és kitelepítésben érintett magyarországi, ill. csehszlovákiai területek
A lakosságcsere és kitelepítés főbb irányai:
Szlovákok önkéntes áttelepülése
Magyarok erőszakos kitelepítése

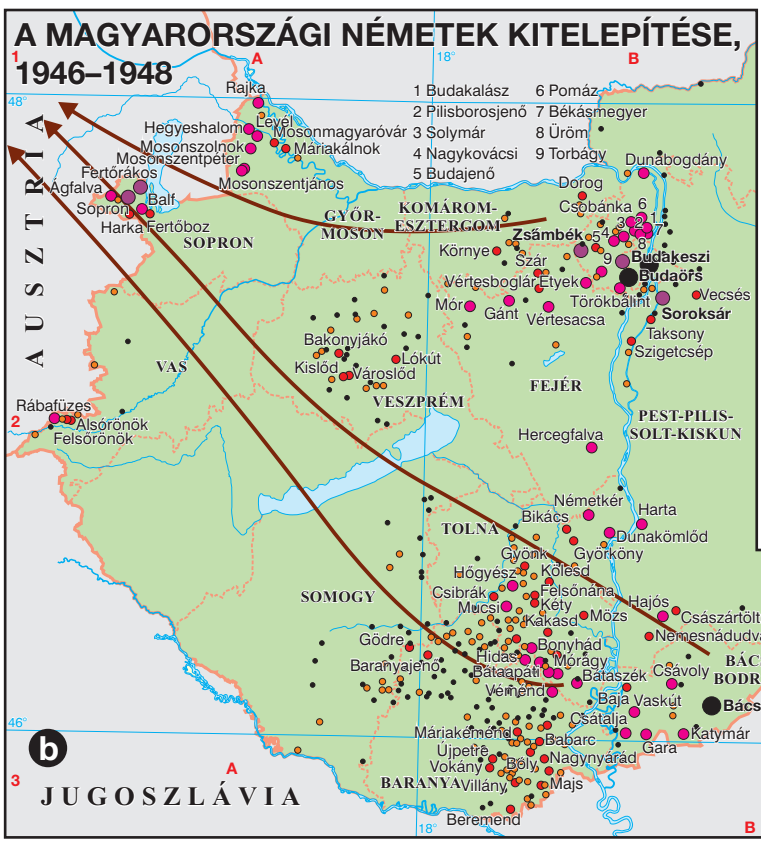
A MAGYARORSZÁGI NÉMETEK KITELEPÍTÉSE, 1946–1948
b
AUSZTRIA
JUGOSZLÁVIA
1 Budakalász
2 Pilisborosjenő
3 Solymár
4 Nagykovácsi
5 Budajenő
6 Pomáz
7 Békásmegyer
8 Üröm
9 Torbagy
Rajka
Hegyeshalom
Mosonmagyaróvár
Mosonszolnok
Mosonszentpéter
Mosonszentjános
Fertőrákos
Agfalva
Sopron
Balf
Harka
Fertőboz
Levél
Máriakálnok
SOPRON
GYŐR-MOSON
KOMÁROM-ESZTERGOM
VAS
VESZPRÉM
FEJÉR
PEST-PILIS-SOLT-KISKUN
TOLNA
SOMOGY
BARANYA
Rábafüzes
Alsóörönök
Felsőörönök
Dunabogdány
Dorog
Csobánka
Zsámbék
Budakeszi
Budaörs
Környe
Szár
Etyek
Vértesboglár
Mór
Gánt
Vértesacsa
Törökbálint
Vecsés
Soroksár
Taksony
Szigetcsép
Hercegfalva
Bakonyjákó
Kislőd
Lókút
Városlőd
Németkér
Bikács
Harta
Dunakömlőd
Gyönk
Györköny
Kölesd
Hőgyész
Csibrák
Felsőnána
Mucsi
Kéty
Kakasd
Mözs
Hajós
Császártöltés
Nemesnádudvar
Gödre
Hidas
Bonyhád
Baranyajenő
Bátaapáti
Mórágy
Bátaszék
Csávoly
Véménd
Baja
Vaskút
Bácsalmás
Csátalja
Máriakéménc
Babarc
Gara
Katymár
Újpetre
Nagynyárád
Vokány
Bóly
Majs
Villány
Beremend
0
50
100 km
M = 1 : 2 600 000

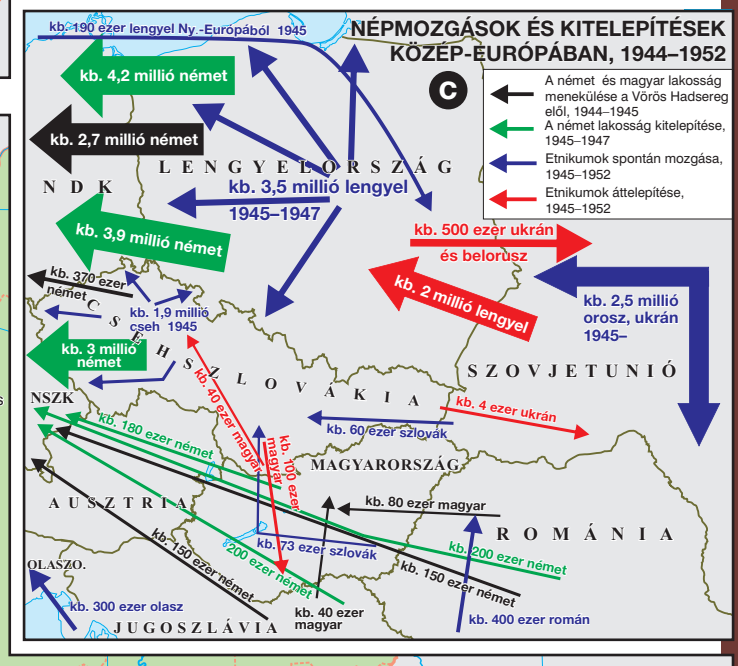
NÉPMOZGÁSOK ÉS KITELEPÍTÉSEK KÖZÉP-EURÓPÁBAN, 1944–1952
c
kb. 190 ezer lengyel Ny.-Európából 1945
kb. 4,2 millió német
kb. 2,7 millió német
kb. 3,5 millió lengyel 1945–1947
kb. 3,9 millió német
kb. 370 ezer német
kb. 1,9 millió cseh 1945
kb. 3 millió német
kb. 500 ezer ukrán és belorusz
kb. 2 millió lengyel
kb. 2,5 millió orosz, ukrán 1945–
kb. 40 ezer magyar
kb. 180 ezer német
kb. 100 ezer magyar
kb. 60 ezer szlovák
kb. 4 ezer ukrán
kb. 80 ezer magyar
kb. 73 ezer szlovák
kb. 200 ezer német
kb. 150 ezer német
kb. 200 ezer német
kb. 150 ezer német
kb. 300 ezer olasz
kb. 40 ezer magyar
kb. 400 ezer román
LENGYELORSZÁG
NDK
CSEHSZLOVÁKIA
SZOVJETUNIÓ
NSZK
MAGYARORSZÁG
AUSZTRIA
ROMÁNIA
OLASZO.
JUGOSZLÁVIA
A német és magyar lakosság menekülése a Vörös Hadsereg elől, 1944–1945
A német lakosság kitelepítése, 1945–1947
Etnikumok spontán mozgása, 1945–1952
Etnikumok áttelepítése, 1945–1952

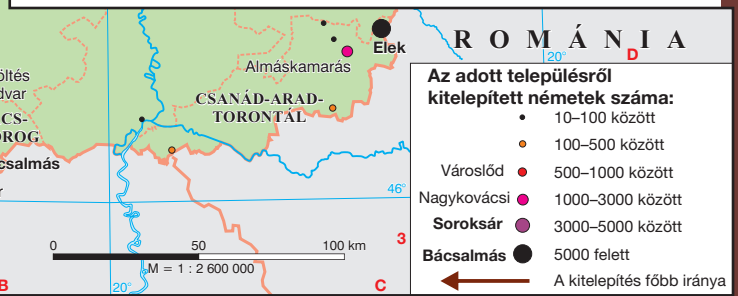
ROMÁNIA
Elek
Almáskamarás
CSANÁD-ARAD-TORONTÁL
BÁCS-BODROG
Az adott településről kitelepített németek száma:
10–100 között
100–500 között
Városlőd 500–1000 között
Nagykovácsi 1000–3000 között
Soroksár 3000–5000 között
Bácsalmás 5000 felett
A kitelepítés főbb iránya

A KÉTPÓLUSÚ VILÁG ÉS KONFLIKTUSAI, 1945–1989

a

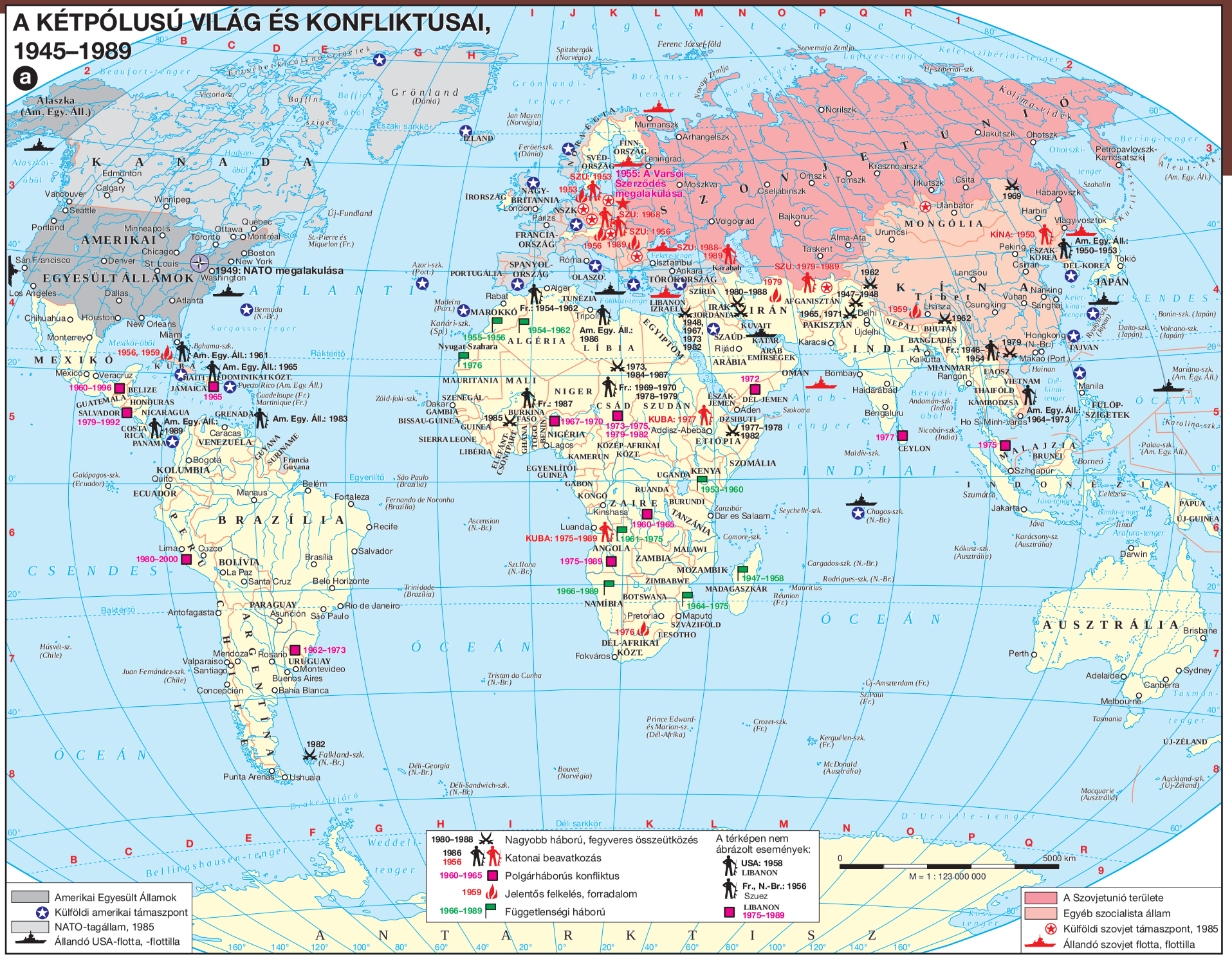

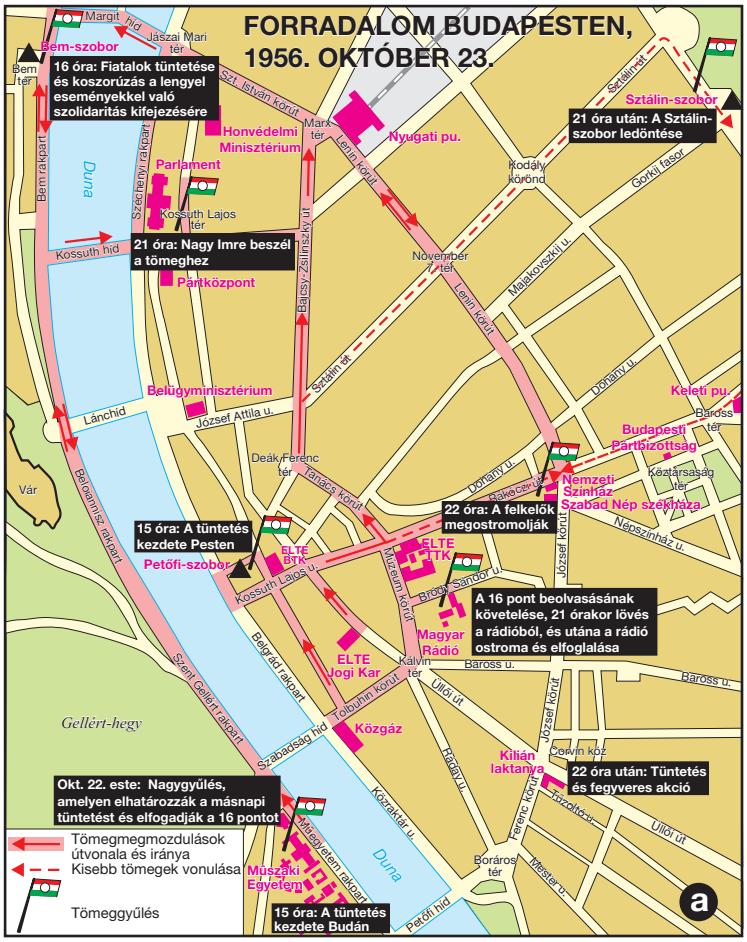
FORRADALOM BUDAPESTEN, 1956. OKTÓBER 23.
16 óra: Fiatalok tüntetése és koszorúzás a lengyel eseményekkel való szolidaritás kifejezésére
Bem-szobor
Margit híd
Jászai Mari tér
Bem tér
Bem rakpart
Szt. István körút
Honvédelmi Minisztérium
Marx tér
Nyugati pu.
Sztálin-szobor
21 óra után: A Sztálin-szobor ledöntése
Sztálin út
Parlament
Kossuth Lajos tér
Duna
Szabadság híd
Kossuth híd
21 óra: Nagy Imre beszél a tömeghez
Pártközpont
Lenin körút
Kodály körönd
Gorkij fasor
November 7. tér
Majakovszkij u.
Balcsy-Zsilinszky út
Belügyminisztérium
Lánchíd
József Attila u.
Deák Ferenc tér
Teréz körút
Dohány u.
Keleti pu.
Baross tér
Budapesti Pártbizottság
Nemzeti Színház
Szabad Nép székháza
Kálvária tér
Nagy Imre rakpart
Vár
Petőfi-szobor
15 óra: A tüntetés kezdete Pesten
ELTE BTK
ELTE TTK
Kossuth Lajos u.
Múzeum körút
Bródy Sándor u.
22 óra: A felkelők megostromolják
A 16 pont beolvasásának követelése, 21 órakor lövés a rádióból, és utána a rádió ostroma és elfoglalása
Magyar Rádió
ELTE Jogi Kar
Kálvin tér
Baross u.
Ülői út
Tolbuhin körút
Közgáz
Gellért-hegy
Szent Gellért rakpart
Belgrád rakpart
Szabadság híd
Kilián laktanya
Corvin köz
22 óra után: Tüntetés és fegyveres akció
Üllői út
Haller u.
Ferenc körút
Tüzoltó u.
Boráros tér
Kőzraktár u.
Műegyetem rakpart
Műszaki Egyetem
Petőfi híd
15 óra: A tüntetés kezdete Budán
Okt. 22. este: Nagygyűlés, amelyen elhatározzák a másnapi tüntetést és elfogadják a 16 pontot
Tömegmegmozdulások útvonala és iránya
Kisebb tömegek vonulása
Tömeggyűlés
a

HARCOK A CORVIN KÖZ KÖRNYÉKÉN, 1956. OKTÓBER 24–29.
b
Práter u.
iskola (menza)
munkás-szálló
Corvin köz
Corvin mozi
benzinkút
Kisfaludy u.
Kisfaludy köz
parancsnok: nov. 1-ig Iván Kovács László, utána Pongrátz Gergely
Kinizsi u.
Iparművészeti Múzeum
Üllői út
József körút
Valéria kávéház
Hógyes Endre u.
Kilián laktanya
parancsnok: okt. 25-től Maléter Pál
Ferenc körút
Tüzoltó u.
Szovjet támadási irányok
Szovjetek továbbhaladása
Felkelők
A felkelők által használt ágyúk:
1. Október 25. délutántól: 76 mm-es páncéltörő ágyú
2. Október 26. estétől: 122 mm-es páncéltörő ágyú
3. Október 26. estétől: 76 mm-es páncéltörő ágyú

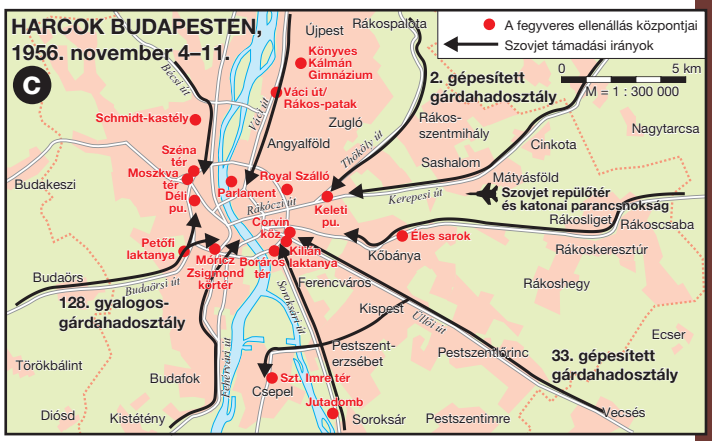
HARCOK BUDAPESTEN, 1956. november 4–11.
c
A fegyveres ellenállás központjai
Szovjet támadási irányok
0 5 km
M = 1 : 300 000
Újpest
Rákospalota
Könyves Kálmán Gimnázium
Váci út/ Rákos-patak
2. gépesített gárdahadosztály
Schmidt-kastély
Zugló
Angyalföld
Rákos-szentmihály
Nagytarcsa
Cinkota
Széna tér
Moszkva tér
Déli pu.
Royal Szálló
Parlament
Keleti pu.
Sashalom
Budakeszi
Mátyásföld
Szovjet repülőtér és katonai parancsnokság
Rákosliget
Rákoscsaba
Petőfi laktanya
Corvin köz
Kilián laktanya
Éles sarok
Móricz Zsigmond körtér
Boráros tér
Kőbánya
Rákoskeresztúr
Budaörs
Ferencváros
Rákoshegy
128. gyalogos-gárdahadosztály
Kispest
Ecser
Pestszent-erzsébet
Pestszentlőrinc
33. gépesített gárdahadosztály
Törökbálint
Budafok
Szt. Imre tér
Csepel
Jutalomb
Diósd
Kistétény
Soroksár
Pestszentimre
Vecsés

SORTÜZEK ÉS RÁDIÓADÓK MAGYARORSZÁGON, 1956
d
0 50 100 km
M = 1 : 2 600 000
CSEHSZLOVÁKIA
AUSZTRIA
JUGOSZLÁVIA
ROMÁNIA
SZOVJETUNIÓ
BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN
Ózd
okt. 26.
dec. 10.
Miskolc
Záhony
Salgótarján
dec. 8.
NÓGRÁD
Pásztó
Eger
dec. 11., 12.
SZABOLCS-SZATMÁR
Nyíregyháza
Hajdúnánás
Mosonmagyaróvár
okt. 26.
Esztergom
Vác
Gyöngyös
Komárom
KOMÁROM
Szentendre
dec. 22.
Rádió okt. 23.
HM okt. 24.
Kossuth tér okt. 25.
Nyugati pu. dec. 6.
HEVES
Győr
GYŐR-SOPRON
Tata
Tinnye
Tatabánya
dec. 7.
BUDAPEST
Kóka
Jászberény
Budaörs
Tápiószecső
Debrecen
okt. 23.
HAJDÚ-BIHAR
Maglód
Tápiósüly
Pesterzsébet
Monor
Pápa
Szombathely
FEJÉR
PEST
Pilis
SZOLNOK
Berettyóújfalu
VAS
Várpalota
Ráckeve
Szolnok
Törökszentmiklós
VESZPRÉM
Székesfehérvár
Örkény
Cegléd
Püspökmolnári
Veszprém
Mezőtúr
dec. 12.
Tiszakécske
okt. 27.
dec. 29.
Dunapentele
okt. 29.
Gyoma
dec. 13–14.
okt. 26.
Gyúlevész
Dunavecse
Szabadszállás
Kecskemét
okt. 26., 28.
Zalaegerszeg
Keszthely
ZALA
Kiskunfélegyháza
BÉKÉS
Lenti
Paks
Csongrád
BÁCS-KISKUN
Békéscsaba
Gyula
dec. 12.
Kiskörös
Kecel
SOMOGY
TOLNA
Kalocsa
Nagykanizsa
okt. 26.
Kevermes
dec. 12.
Kaposvár
Szekszárd
Kiskunhalas
Hódmezővásárhely
dec. 10.
Jánoshalma
CSONGRÁD
Magyaregregy
Mórahalom
Szeged
okt. 26.
Berzence
okt. 27.
Sikonda
Komló
Baja
Pécs
Barcs
BARANYA
Fontosabb rádióállomás
Október 23–29. között:
Sortűz civilekkel szemben
Repülőgépek bevetése civilek ellen
November 4. után:
Sortűz civilekkel szemben
HM: Honvédelmi Minisztérium

A függetlenné válás időpontja:
A két világháború között
1945–1949 között
1950–1960 között
1960 után
a
A volt gyarmattartó:
Nagy-Britannia
Spanyolország
Franciaország
Olaszország
Portugália
Hollandia
1945 A függetlenné válás éve
A GYARMATOK FÜGGETLENNÉ VÁLÁSA AFRIKÁBAN ÉS ÁZSIÁBAN

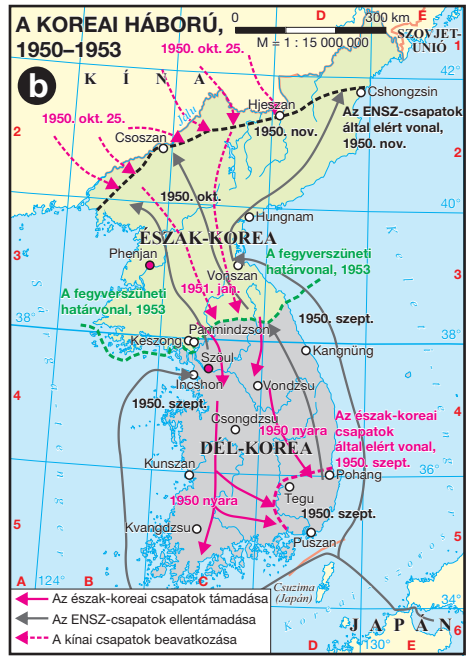
A KOREAI HÁBORÚ, 1950–1953
b
Az észak-koreai csapatok támadása
Az ENSZ-csapatok ellentámadása
A kínai csapatok beavatkozása

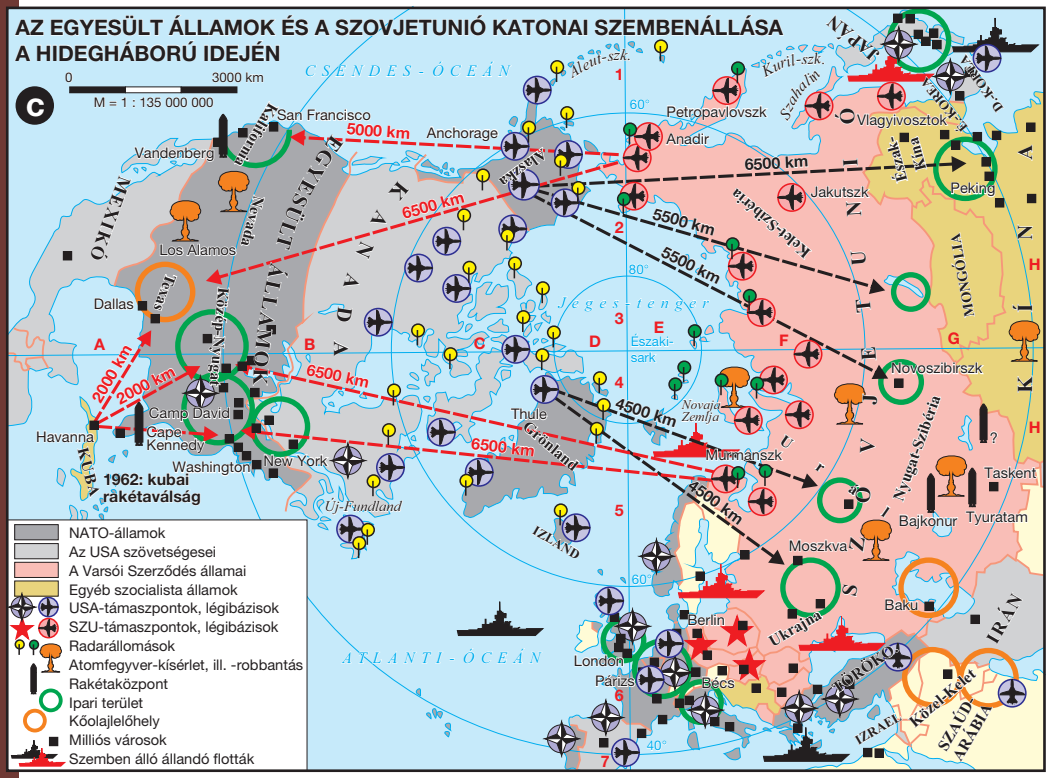
AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK ÉS A SZOVJETUNIÓ KATONAI SZEMBENÁLLÁSA A HIDEGHÁBORÚ IDEJÉN
c
1962: kubai rakétaválság
NATO-államok
Az USA szövetségesei
A Varsói Szerződés államai
Egyéb szocialista államok
USA-támaszpontok, légibázisok
SZU-támaszpontok, légibázisok
Radarállomások
Atomfegyver-kísérlet, ill. -robbantás
Rakétaközpont
Ipari terület
Kőolajlelőhely
Milliós városok
Szemben álló állandó flották

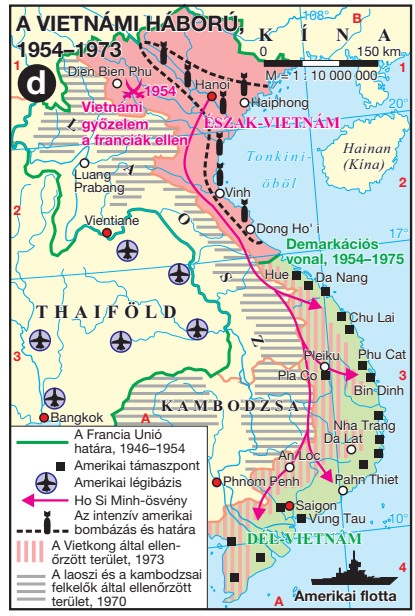
A VIETNÁMI HÁBORÚ, 1954–1973
d
A Francia Unió határa, 1946–1954
Amerikai támaszpont
Amerikai légibázis
Ho Si Minh-ösvény
Az intenzív amerikai bombázás és határa
A Vietkong által ellenőrzött terület, 1973
A laoszi és a kambodzsai felkelők által ellenőrzött terület, 1970

IZRAEL A HATNAPOS HÁBORÚ UTÁN, 1967
Izraeli terület, 1949–1967. június 4.
Izraeli hódítás, 1967. június 5–11.
Izraeli ellenőrzés határa napjainkban
g

AZ ENSZ TERVE PALESZTINA FELOSZTÁSÁRA, 1947
e
A brit palesztinai mandátum határa, 1922–1947
A javasolt zsidó állam
A javasolt arab állam
Jeruzsálem és környéke: nemzetközi övezet

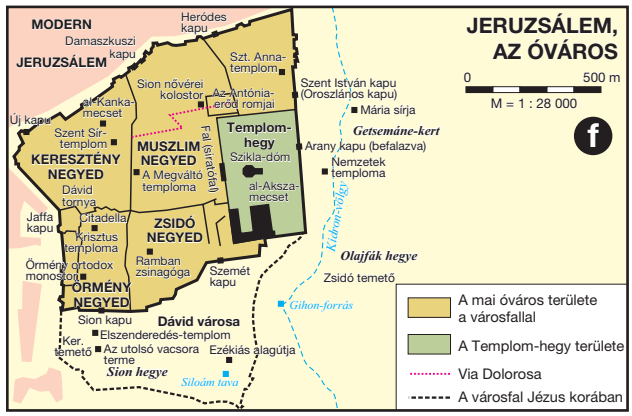
JERUZSÁLEM, AZ ÓVÁROS
f
A mai óváros területe a városfallal
A Templom-hegy területe
Via Dolorosa
A városfal Jézus korában

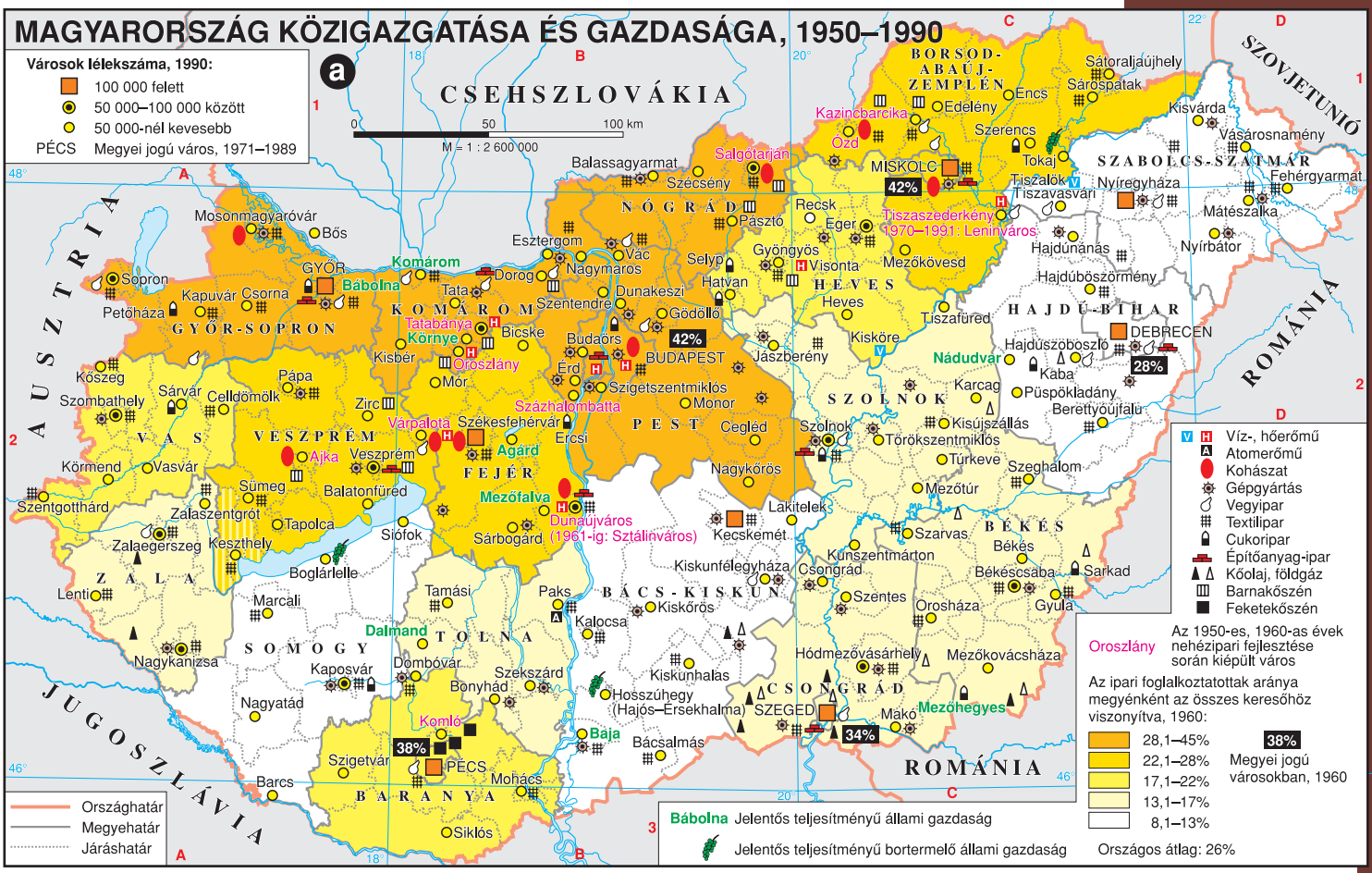
MAGYARORSZÁG KÖZIGAZGATÁSA ÉS GAZDASÁGA, 1950–1990
a
Városok lélekszáma, 1990:
100 000 felett
50 000–100 000 között
50 000-nél kevesebb
PÉCS Megyei jogú város, 1971–1989
0 50 100 km
M = 1 : 2 600 000
CSEHSZLOVÁKIA
AUSZTRIA
ROMÁNIA
JUGOSZLÁVIA
SZOVJETUNIÓ
BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN
SZABOLCS-SZATMÁR
NÓGRÁD
HEVES
HAJDÚ-BIHAR
KOMÁROM
GYŐR-SOPRON
VAS
VESZPRÉM
FEJÉR
PEST
SZOLNOK
BÉKÉS
BÁCS-KISKUN
TOLNA
SOMOGY
ZALA
BARANYA
CSONGRÁD
Miskolc
Debrecen
Budapest
Győr
Pécs
Szeged
Kecskemét
Székesfehérvár
Szombathely
Nagykanizsa
Kaposvár
Szekszárd
Paks
Baja
Hódmezővásárhely
Békéscsaba
Gyula
Nyíregyháza
Sátoraljaújhely
Sárospatak
Kazincbarcika
Ózd
Edelény
Encs
Kisvárda
Vásárosnamény
Mátészalka
Fehérgyarmat
Tokaj
Tiszalök
Tiszavasvári
Mezőkövesd
Eger
Gyöngyös
Hatvan
Recsk
Tiszaszederkény
1970–1991: Leninváros
Hajdúnánás
Hajdúböszörmény
Nyírbátor
Tiszafüred
Kisköre
Nádudvar
Hajdúszoboszló
Kaba
Püspökladány
Berettyóújfalu
Karcag
Törökszentmiklós
Szolnok
Kisújszállás
Túrkeve
Szeghalom
Mezőtúr
Szarvas
Békés
Sarkad
Kunszentmárton
Csongrád
Szentes
Orosháza
Mezőkovácsháza
Mezőhegyes
Makó
Kiskunfélegyháza
Kiskunhalas
Kiskőrös
Kalocsa
Bácsalmás
Lakitelek
Kecskemét
Cegléd
Nagykőrös
Monor
Jászberény
Gödöllő
Dunakeszi
Szentendre
Vác
Balassagyarmat
Salgótarján
Szécsény
Pásztó
Esztergom
Komárom
Tatabánya
Oroszlány
Dorog
Tata
Bicske
Budaörs
Érd
Százhalombatta
Dunaújváros
(1961-ig: Sztálinváros)
Sárbogárd
Mezőfalva
Várpalota
Ajka
Veszprém
Ercsi
Agárd
Székesfehérvár
Celldömölk
Sárvár
Szombathely
Körmend
Vasvár
Sümeg
Balatonfüred
Tapolca
Zalaegerszeg
Keszthely
Lenti
Siófok
Boglárlelle
Marcali
Dombóvár
Tamási
Bonyhád
Hosszúhegy
(Hajós–Érsekhalma)
Kiskunhalas
Baja
Mohács
Siklós
Barcs
Szigetvár
Komló
Nagyatád
Dalmand
Mosonmagyaróvár
Bős
Sopron
Kapuvár
Csorna
Petőháza
Kőszeg
Pápa
Zirc
Ikarus
Százhalombatta
Oroszlány
Az 1950-es, 1960-as évek nehézipari fejlesztése során kiépült város
Az ipari foglalkoztatottak aránya megyénként az összes keresőhöz viszonyítva, 1960:
28,1–45%
22,1–28%
17,1–22%
13,1–17%
8,1–13%
38% Megyei jogú városokban, 1960
Országos átlag: 26%
V Víz-, hőerőmű
A Atomerőmű
Kohászat
Gépgyártás
Vegyipar
Textilipar
Cukoripar
Építőanyag-ipar
Kőolaj, földgáz
Barnakőszén
Feketekőszén
Országhatár
Megyehatár
Járáshatár
Bábolna Jelentős teljesítményű állami gazdaság
Jelentős teljesítményű bortermelő állami gazdaság
42%
38%
34%
28%

SZOVJET CSAPATOK MAGYARORSZÁGON, 1989
b
0 50 100 km
M = 1 : 2 600 000
CSEHSZLOVÁKIA
AUSZTRIA
ROMÁNIA
JUGOSZLÁVIA
SZOVJETUNIÓ
Záhony
1991. június 16.: az utolsó szovjet katona kivonulása Magyarországról
Balassagyarmat
Nyíregyháza
Mád
Polgár
Mezőkövesd
Hajdúböszörmény
Hajdúhadházteglás
Hajdúsámson
Debrecen
Hortobágy
Tiszaörs
Nádudvar
Kunmadaras
Kunhegyes
Karcag
Földes
Derecske
Berettyóújfalu
Mosonmagyaróvár
Esztergom
Vác
Komárom
Győr
Tata
Piliscsaba
Budapest
Mátyásföld
Gödöllő
Pécel
Bicske
Mór
Várpalota
Székesfehérvár
Szentkirályszabadja
Pápa
Szombathely
Vasszilvágy
Szeleste
Pápakovácsi
Bakonyjákó
Zirc
Lókút
Városlőd
Szentgál
Ravazd
Császár
Bokod
Csákvár
Etyek
Érd
Szigetszentmiklós
Tárnok
Szigethalom
Csévharaszt
Tápiószentmárton
Tápiószőlős
Besenyszög
Tápiógyörgye
Tápiógyörgye
Tápiószele
Tápiószentmárton
Cegléd
Szolnok
Nagykőrös
Kecskemét
Kiskunlacháza
Dömsöd
Táborfalva
Ladánybene
Kunszentmiklós
Kunpeszér
Racalmás
Polgárdi
Oskü
Lepsény
Soponya
Dunaújváros
Előszállás
Szabadszállás
Sárbogárd
Alap
Solt
Bölcske
Dunaföldvár
Ágasegyháza
Helvécia
Orgovány
Bugac
Bócsa
Kaskantyú
Uszód
Fokto
Kalocsa
Fadd
Tolna
Dunaszentbenedek
Tamási
Törökkoppány
Igal
Dombóvár
Kaposszekcső
Tarany
Jánoshalma
Baja
Kiskunhalas
Kiskunmajsa
Dóc
Szeged
Tapolca
Balatonfüred
Balatonszemes
Tab
Magyarkeszi
Zalaegerszeg
Alsópáhok
Sármellék
Zalavár
Kondorfa
Nagyvázsony
Tótvázsony
Hárskút
Herend
Ajka
Csorna
Kapuvár
Petőháza
Sopron
Celldömölk
Sárvár
Szombathely
Körmend
Vasvár
Sümeg
Zalaegerszeg
Keszthely
Lenti
Nagykanizsa
Kaposvár
Dombóvár
Szekszárd
Bonyhád
Paks
Kalocsa
Baja
Siklós
Barcs
Szigetvár
Komló
Nagyatád
Marcali
Siófok
Boglárlelle
Tapolca
Balatonfüred
Sárbogárd
Dunaújváros
Székesfehérvár
Várpalota
Ajka
Veszprém
Zirc
Tata
Komárom
Győr
Esztergom
Vác
Szentendre
Gödöllő
Cegléd
Nagykőrös
Kecskemét
Szolnok
Kunhegyes
Karcag
Berettyóújfalu
Debrecen
Hajdúsámson
Hajdúböszörmény
Mezőkövesd
Nyíregyháza
Balassagyarmat
Mád
Polgár
Városok és falvak, ahol a szovjet Déli Hadseregcsoportnak katonai objektumai voltak
A harckocsihadosztály helyőrségei
A két gépesített lövészhadosztály helyőrségei
Rakétaegységek
Légvédelmi egységek
Műszaki egységek
Rádióelektronikai egységek
Légierő, repülőterek
Kecskemét Hadosztály-parancsnokság
Az 1990–1991-es teljes csapatkivonás során használt vasútvonalak (összesen 1352 csapat- és anyagszállító vonat)
1: Veszprém
2: Hajmáskér
3: Litér
4: Balatonfűzfő
5: Balatonalmádi
MEGJEGYZÉS: Budapesten a III., VI., VII., XIII., XV., XVI., XVII., XVIII. és XXII. kerületben voltak szovjet használatban ingatlanok.

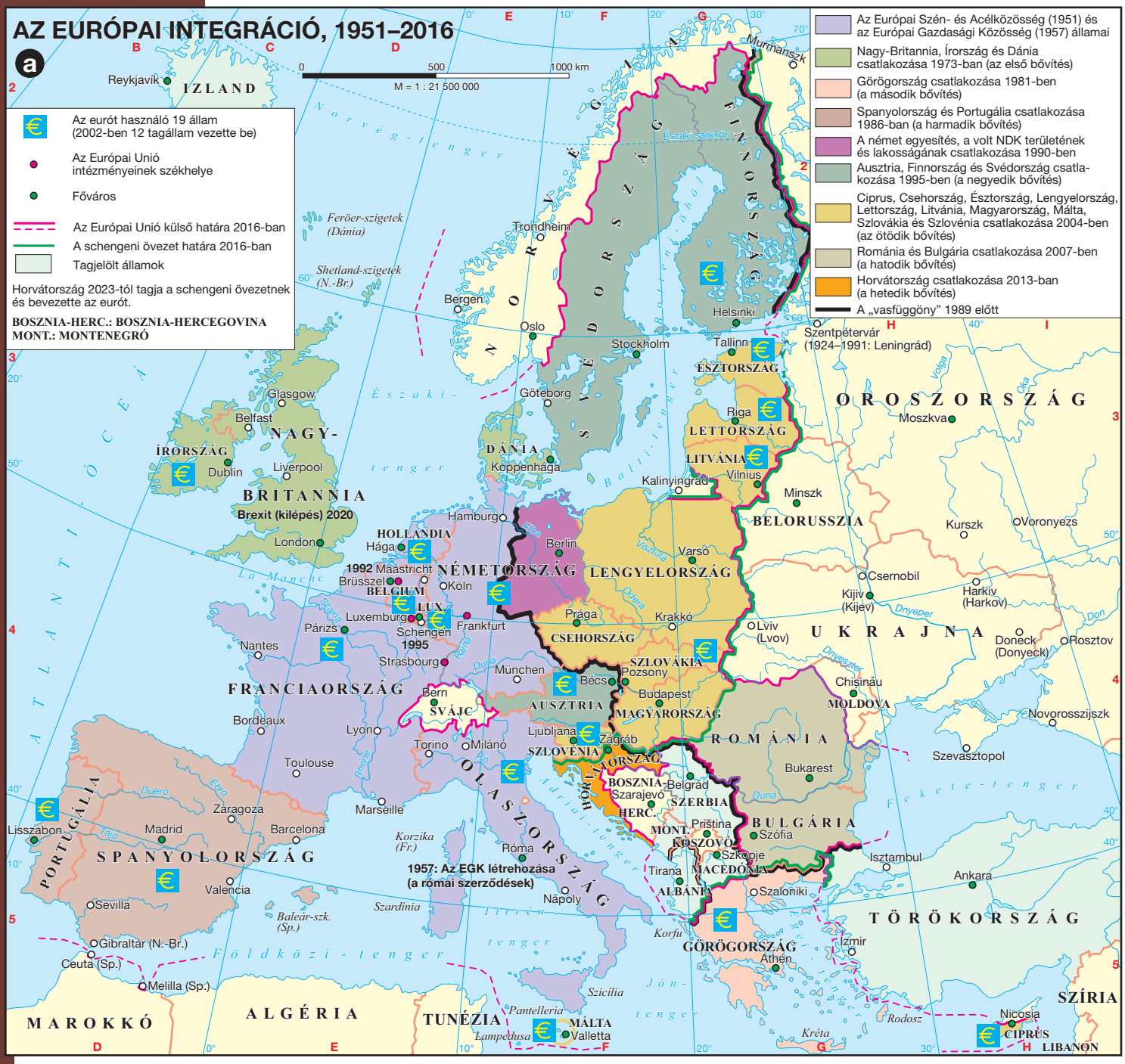
AZ EURÓPAI INTEGRÁCIÓ, 1951–2016
a
M = 1 : 21 500 000
0
500
1000 km
Az eurót használó 19 állam (2002-ben 12 tagállam vezette be)
Az Európai Unió intézményeinek székhelye
Főváros
Az Európai Unió külső határa 2016-ban
A schengeni övezet határa 2016-ban
Tagjelölt államok
Horvátország 2023-tól tagja a schengeni övezetnek és bevezette az eurót.
BOSZNIA-HERC.: BOSZNIA-HERCEGOVINA
MONT.: MONTENEGRÓ
Az Európai Szén- és Acélközösség (1951) és az Európai Gazdasági Közösség (1957) államai
Nagy-Britannia, Írország és Dánia csatlakozása 1973-ban (az első bővítés)
Görögország csatlakozása 1981-ben (a második bővítés)
Spanyolország és Portugália csatlakozása 1986-ban (a harmadik bővítés)
A német egyesítés, a volt NDK területének és lakosságának csatlakozása 1990-ben
Ausztria, Finnország és Svédország csatlakozása 1995-ben (a negyedik bővítés)
Ciprus, Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Szlovákia és Szlovénia csatlakozása 2004-ben (az ötödik bővítés)
Románia és Bulgária csatlakozása 2007-ben (a hatodik bővítés)
Horvátország csatlakozása 2013-ban (a hetedik bővítés)
A „vasfüggöny” 1989 előtt
Brexit (kilépés) 2020
1992 Maastricht
1957: Az EGK létrehozása (a római szerződések)
Schengen 1995
Reykjavík
IZLAND
Murmanszk
NORVÉGIA
FINNORSZÁG
Északi sarkkör
Feröer-szigetek (Dánia)
Shetland-szigetek (N.-Br.)
Trondheim
Bergen
Oslo
Stockholm
Helsinki
Tallinn
Szentpétervár (1924–1991: Leningrád)
ÉSZTORSZÁG
Glasgow
Belfast
ÍRORSZÁG
Dublin
Liverpool
NAGY-BRITANNIA
Göteborg
SVÉDORSZÁG
DÁNIA
Koppenhága
Riga
LETTORSZÁG
LITVÁNIA
Vilnius
Kalinyingrád
OROSZORSZÁG
Moszkva
Minszk
BELORUSSZIA
Kurszk
Voronyezs
Hamburg
London
HOLLANDIA
Hága
Brüsszel
BELGIUM
Köln
Berlin
Varsó
LENGYELORSZÁG
NÉMETORSZÁG
Csernobil
Kijiv (Kijev)
Harkiv (Harkov)
Luxemburg
LUX.
Frankfurt
Prága
Krakkó
CSEHORSZÁG
Párizs
Lviv (Lvov)
UKRAJNA
Doneck (Donyeck)
Rosztov
Nantes
Strasbourg
München
SZLOVÁKIA
Pozsony
Bécs
Budapest
AUSZTRIA
MAGYARORSZÁG
Chisinău
MOLDOVA
FRANCIAORSZÁG
Bern
SVÁJC
Bordeaux
Lyon
Ljubljana
Zágráb
SZLOVÉNIA
ROMÁNIA
Novorosszijszk
Szevasztopol
Torino
Milánó
Bukarest
Toulouse
Marseille
HORVÁTORSZÁG
Belgrád
Szarajevo
BOSZNIA-HERC.
SZERBIA
Duero
Zaragoza
Barcelona
Madrid
Lisszabon
PORTUGÁLIA
SPANYOLORSZÁG
Korzika (Fr.)
Róma
Nápoly
Priština
MONT.
KOSZOVÓ
Szkopje
MACEDÓNIA
Szófia
BULGÁRIA
Isztambul
Ankara
Tirana
ALBÁNIA
Szaloniki
Valencia
Sevilla
Baleár-szk. (Sp.)
Szardínia
Korfu
GÖRÖGORSZÁG
Athén
Izmir
TÖRÖKORSZÁG
Gibraltár (N.-Br.)
Ceuta (Sp.)
Melilla (Sp.)
Földközi-tenger
Szicília
Pantelleria
Lampedusa
MÁLTA
Valletta
MAROKKÓ
ALGÉRIA
TUNÉZIA
Nicosia
CIPRUS
SZÍRIA
LIBANON
Rodosz
Kréta

A SZOVJETUNIÓ SZÉTESÉSE, 1991
b
M = 1 : 167 000 000
0
5000 km
A Szovjetunió határa 1991-ig
Az új független államok határa
Murmanszk
ESZTO-
LETTO-
LITVÁNIA
Leningrád
BELORUSSZIA
Moszkva
OROSZORSZÁG
Kijev
UKRAJNA
MOLDOVA
Volgográd
Szamara
Jekatyerinburg
Omszk
Tomszk
Irkutszk
Krasznojarszk
Vlagyivosztok
Északi sarkkör
Ohotszki-tenger
Japán-tenger
GRÚZIA
KAZAHSZTÁN
ÖRMÉNYO-
AZERBAJDZSÁN
ÜZBEGISZTÁN
TÜRKMENISZTÁN
KIRGIZISZTÁN
TÁDZSIKISZTÁN

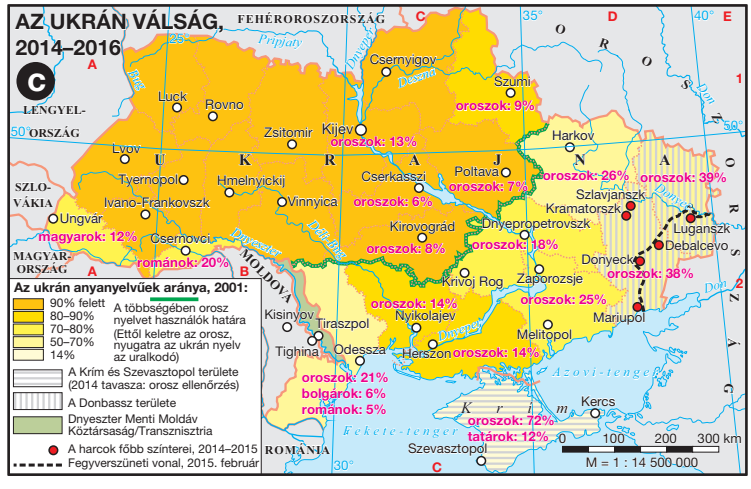
AZ UKRÁN VÁLSÁG, 2014–2016
c
FEHÉROROSZORSZÁG
LENGYEL-ORSZÁG
Luck
Rovno
Lvov
Zsitomir
Kijev
oroszok: 13%
Csernyigov
Szumi
oroszok: 9%
Harkov
Tyernopol
Hmelnyickij
Vinnyica
Cserkasszi
Poltava
oroszok: 7%
oroszok: 26%
oroszok: 39%
Kramatorszk
Szlavjanszk
SZLOVÁKIA
Ivano-Frankovszk
oroszok: 6%
Ungvár
magyarok: 12%
Csernovci
románok: 20%
MAGYAR-ORSZÁG
MOLDOVA
Kirovográd
oroszok: 8%
Dnyepropetrovszk
oroszok: 18%
Luganszk
Debalcevo
Donyeck
oroszok: 38%
Krivoj Rog
Zaporozsje
oroszok: 14%
oroszok: 25%
Nyikolajev
Mariupol
Kisinyov
Tiraszpol
Melitopol
Tighina
Odessza
Herszon
oroszok: 14%
oroszok: 21%
bolgárok: 6%
románok: 5%
Azovi-tenger
Krím
oroszok: 72%
tatárok: 12%
Kercs
Szevasztopol
ROMÁNIA
Az ukrán anyanyelvűek aránya, 2001:
90% felett
80–90%
70–80%
50–70%
14%
A többségében orosz nyelvet használók határa (Ettől keletre az orosz, nyugatra az ukrán nyelv az uralkodó)
A Krím és Szevasztopol területe (2014 tavasza: orosz ellenőrzés)
A Donbassz területe
Dnyeszter Menti Moldáv Köztársaság/Transznisztria
A harcok főbb színterei, 2014–2015
Fegyverszüneti vonal, 2015. február
0
100
200
300 km
M = 1 : 14 500 000

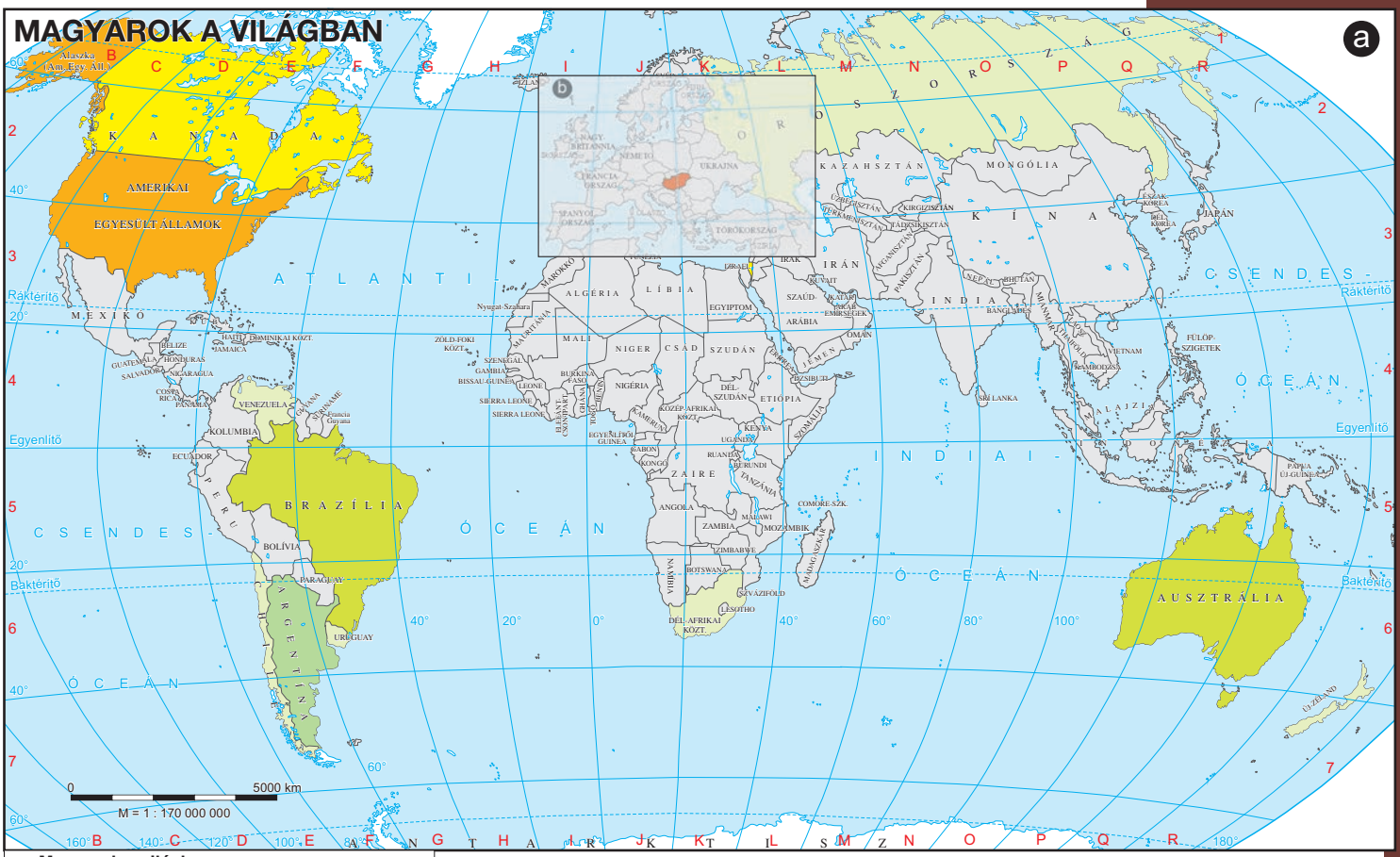

Magyarok a világban

- 1 000–5 000 fő
- 5 001–10 000 fő
- 10 001–50 000 fő
- 50 001–100 000 fő
- 100 001–500 000 fő
- 1 millió fő felett
- Magyarország – 9 741 112 fő (2019)
- Nincs adat

Forrás: külföldi országok 2011-2016 közötti népszámlálási adatai, a Nemzeti Önismeret, MTA Magyar Tusományosság Külföldön Elnöki Bizottság 2011-es becsült számadatai, valamint KSH és Eurostat adatok

0 500 1000 km
M = 1 : 30 000 000

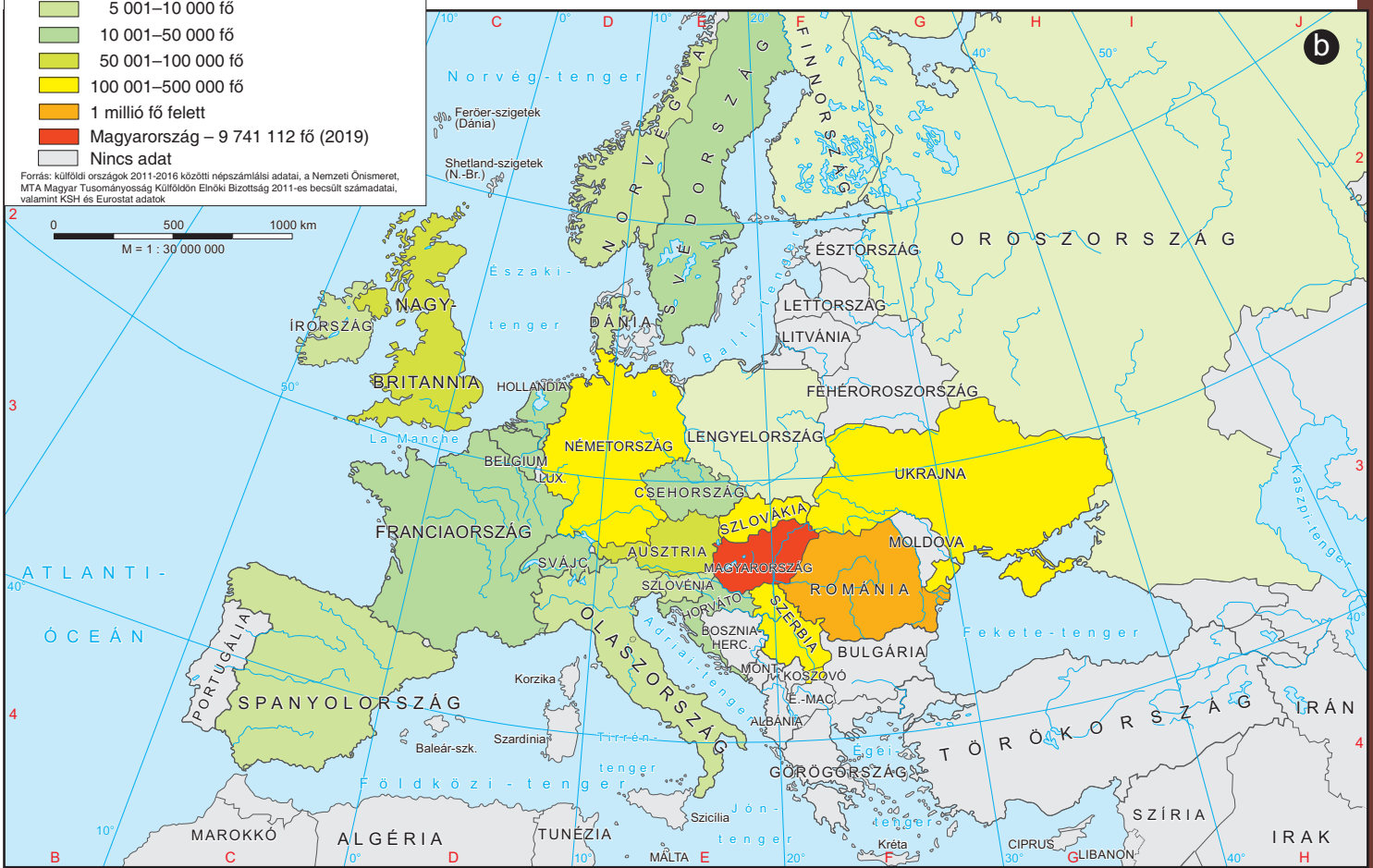

A MAGYARSÁGOT ÉRT ATROCITÁSOK
A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN
a
1919 † Atrocitás helyszíne és ideje az I. világháború idején
1945 † Atrocitás helyszíne és ideje a II. világháború idején
Magyarország határa 1918-ban
Országhatárok 1920 után
Magyarország területének gyarapodása, 1938–1941
LENGYELORSZÁG
AUSZTRIA
SZLOVÁKIA
Kassa
Rozsnyó
1918
Ungvár
1944-45
Munkács
Szolyva
Kárpátalja
Přerov
1945. jún. 18.
POZSONY
1945
Pozsonyligetfalu
BÉCS
Léva
Losonc
Miskolc
Beregszász
Érsekújvár
Eger
Nyíregyháza
Szatmárnémeti
Máramarossziget
Nagybánya
Sopron
Győr
BUDAPEST
Debrecen
Szombathely
Székesfehérvár
Veszprém
Szolnok
Nagyvárad
1919
Zilah
Dés
Beszterce
MAGYARORSZÁG
Zalaegerszeg
Kecskemét
Kolozsvár
1919
Marosvásárhely
Csíkszentdomokos
1944. ősz
Kaposvár
Békéscsaba
Köröstárkány
1919. ápr.
Székelyudvarhely
Csíkszereda
Szeged
Arad
Erdély
Pécs
Szabadka
Adorján
1919
1944
Gyulafehérvár
Szárazajta
1944. ősz
Sepsiszentgyörgy
Zombor
1944. okt.–nov.
Brassó
Bácska
Csúrog
Bánság
Járek
(Tiszaistvánfalva)
1944. okt.–nov.
1944-1946
Újvidék
SZERB–HORVÁT SZLOVÉN KIRÁLYSÁG
0
150 km
M = 1 : 5 350 000

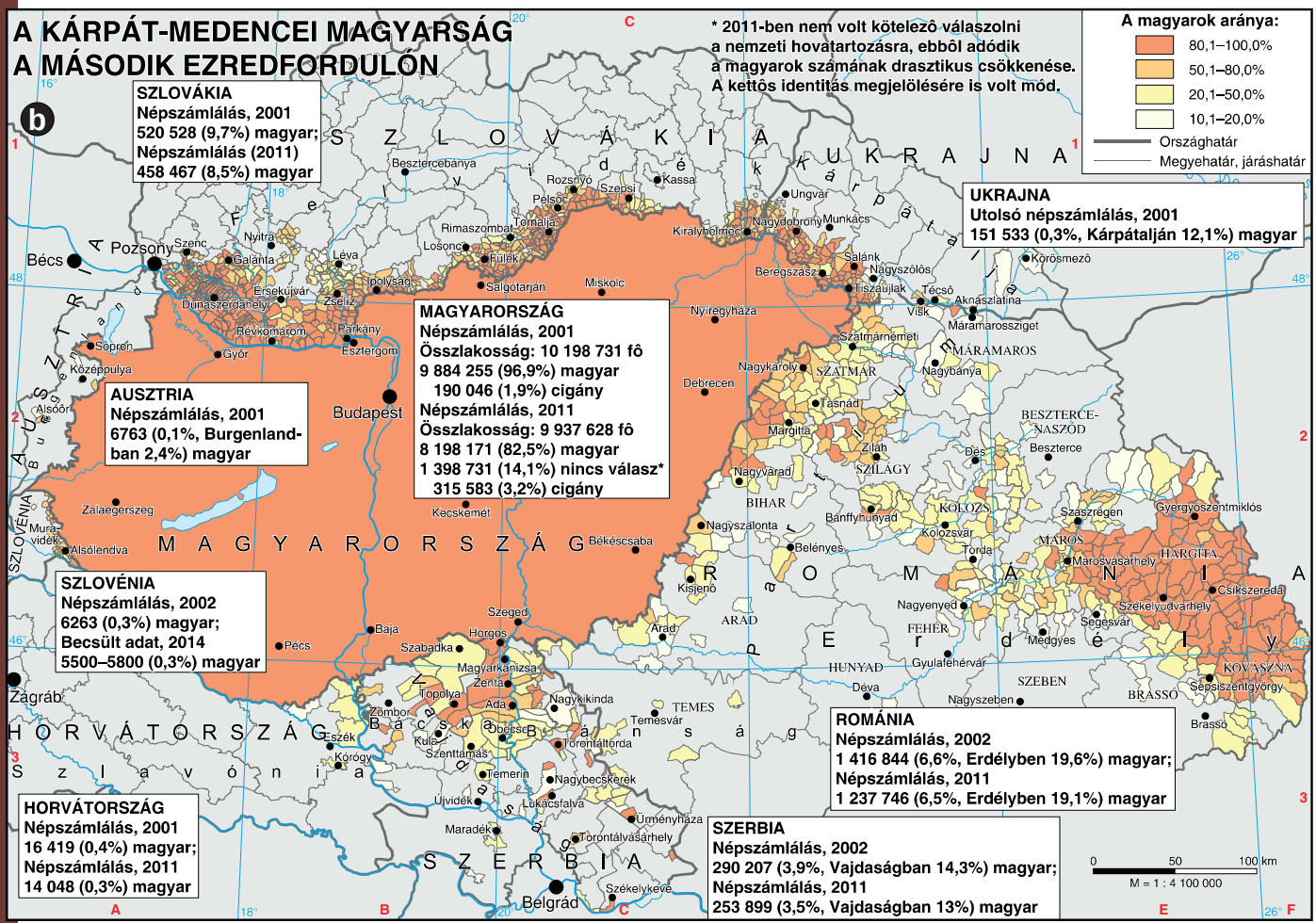
A KÁRPÁT-MEDENCEI MmagyarSÁG
A MÁSODIK EZREDFORDULÓN
b
* 2011-ben nem volt kötelezô válaszolni a nemzeti hovatartozásra, ebbôl adódik a magyarok számának drasztikus csökkenése. A kettôs identitás megjelölésére is volt mód.
A magyarok aránya:
80,1–100,0%
50,1–80,0%
20,1–50,0%
10,1–20,0%
Országhatár
Megyehatár, járáshatár
SZLOVÁKIA
Népszámlálás, 2001
520 528 (9,7%) magyar;
Népszámlálás (2011)
458 467 (8,5%) magyar
UKRAJNA
Utolsó népszámlálás, 2001
151 533 (0,3%, Kárpátalján 12,1%) magyar
MAGYARORSZÁG
Népszámlálás, 2001
Összlakosság: 10 198 731 fô
9 884 255 (96,9%) magyar
190 046 (1,9%) cigány
Népszámlálás, 2011
Összlakosság: 9 937 628 fô
8 198 171 (82,5%) magyar
1 398 731 (14,1%) nincs válasz*
315 583 (3,2%) cigány
AUSZTRIA
Népszámlálás, 2001
6763 (0,1%, Burgenland-ban 2,4%) magyar
SZLOVÉNIA
Népszámlálás, 2002
6263 (0,3%) magyar;
Becsült adat, 2014
5500–5800 (0,3%) magyar
HORVÁTORSZÁG
Népszámlálás, 2001
16 419 (0,4%) magyar;
Népszámlálás, 2011
14 048 (0,3%) magyar
ROMÁNIA
Népszámlálás, 2002
1 416 844 (6,6%, Erdélyben 19,6%) magyar;
Népszámlálás, 2011
1 237 746 (6,5%, Erdélyben 19,1%) magyar
SZERBIA
Népszámlálás, 2002
290 207 (3,9%, Vajdaságban 14,3%) magyar;
Népszámlálás, 2011
253 899 (3,5%, Vajdaságban 13%) magyar
Pozsony
Bécs
Budapest
Zágrám
Belgrád
Kassa
Ungvár
Munkács
Beregszász
Nyíregyháza
Debrecen
Miskolc
Szatmárnémeti
Nagybánya
Máramarossziget
Kolozsvár
Nagyvárad
Arad
Temesvár
Szeged
Pécs
Baja
Kecskemét
Győr
Sopron
Érsekújvár
Komárom
Esztergom
Székesfehérvár
Zalaegerszeg
Szombathely
Nagykanizsa
Zenta
Szabadka
Újvidék
Zombor
Eszék
Fiume
Marosvásárhely
Csíkszereda
Székelyudvarhely
Sepsiszentgyörgy
Brassó
Nagyszeben
Gyulafehérvár
Déva
Lugos
Resicabánya
Körösmezô
Aknaszlatina
Técsô
Nagyszôlôs
Salánk
Tiszaújlak
Visk
Máramaros
Szatmár
Bihar
Kolozs
Beszterce-Naszód
Maros
Hargita
Kovászna
Szeben
Brassó
Temes
Arad
Hunyad
Krassó-Szörény
0
50
100 km
M = 1 : 4 100 000

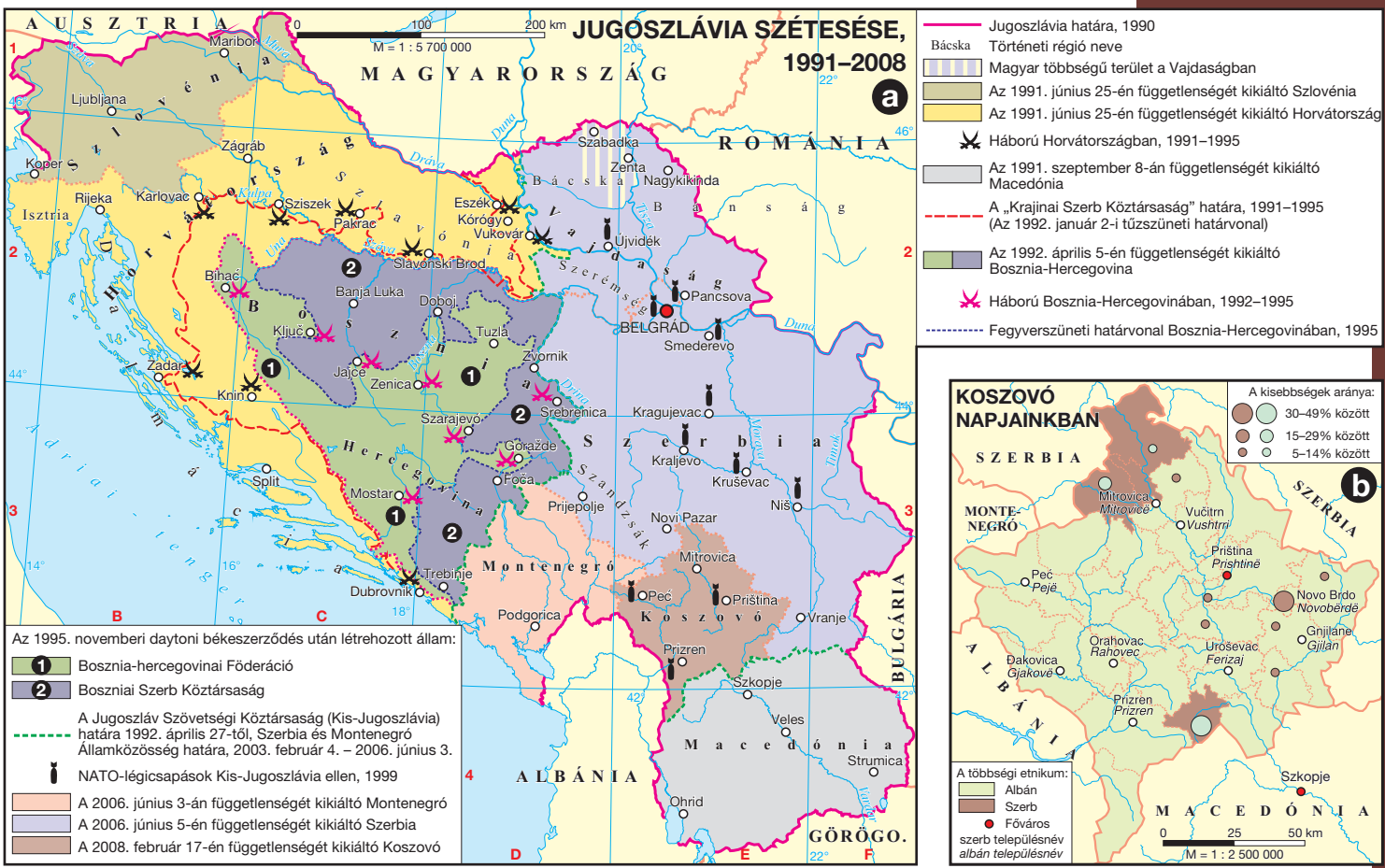
JUGOSZLÁVIA SZÉTESÉSE, 1991–2008
a
M = 1 : 5 700 000
Jugoszlávia határa, 1990
Történeti régió neve
Magyar többségű terület a Vajdaságban
Az 1991. június 25-én függetlenségét kikiáltó Szlovénia
Az 1991. június 25-én függetlenségét kikiáltó Horvátország
Háború Horvátországban, 1991–1995
Az 1991. szeptember 8-án függetlenségét kikiáltó Macedónia
A „Krajinai Szerb Köztársaság" határa, 1991–1995 (Az 1992. január 2-i tűzszüneti határvonal)
Az 1992. április 5-én függetlenségét kikiáltó Bosznia-Hercegovina
Háború Bosznia-Hercegovinában, 1992–1995
Fegyverszüneti határvonal Bosznia-Hercegovinában, 1995
Az 1995. novemberi daytoni békeszerződés után létrehozott állam:
1 Bosznia-hercegovinai Föderáció
2 Boszniai Szerb Köztársaság
A Jugoszláv Szövetségi Köztársaság (Kis-Jugoszlávia) határa 1992. április 27-től, Szerbia és Montenegró Államközösség határa, 2003. február 4. – 2006. június 3.
NATO-légicsapások Kis-Jugoszlávia ellen, 1999
A 2006. június 3-án függetlenségét kikiáltó Montenegró
A 2006. június 5-én függetlenségét kikiáltó Szerbia
A 2008. február 17-én függetlenségét kikiáltó Koszovó
AUSZTRIA
MAGYARORSZÁG
ROMÁNIA
BULGÁRIA
GÖRÖGO.
ALBÁNIA
Montenegró
Macedónia
BELGRÁD
Bácska
Bánság
Szerémség
Szerbia
Hercegovina
Dalmácia
Szlavónia
Horvátország
Szlovénia
Boszna-Hercegovina
Adriai-tenger

KOSZOVÓ NAPJAINKBAN
b
A kisebbségek aránya:
30–49% között
15–29% között
5–14% között
SZERBIA
MONTE-NEGRÓ
ALBÁNIA
MACEDÓNIA
Mitrovica
Vučitrn
Vushtrri
Priština
Prishtinë
Peć
Pejë
Novo Brdo
Novobërdë
Gnjilane
Gjilan
Orahovac
Rahovec
Uroševac
Ferizaj
Đakovica
Gjakovë
Prizren
Szkopje
A többségi etnikum:
Albán
Szerb
Főváros
szerb településnév
albán településnév
0 25 50 km
M = 1 : 2 500 000

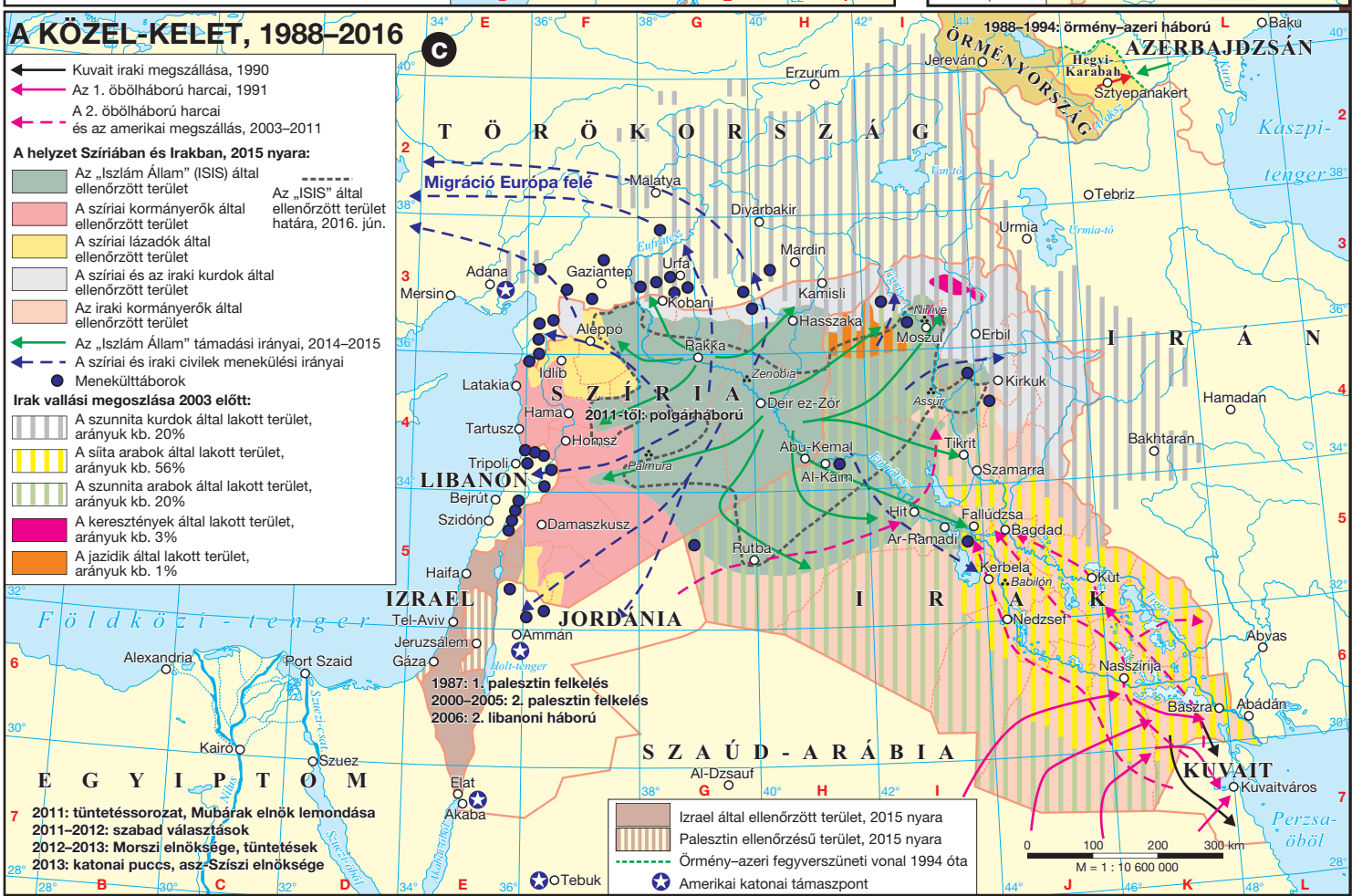
A KÖZEL-KELET, 1988–2016
c
Kuvait iraki megszállása, 1990
Az 1. öbölháború harcai, 1991
A 2. öbölháború harcai és az amerikai megszállás, 2003–2011
A helyzet Szíriában és Irakban, 2015 nyara:
Az „Iszlám Állam" (ISIS) által ellenőrzött terület
A szíriai kormányerők által ellenőrzött terület
A szíriai lázadók által ellenőrzött terület
A szíriai és az iraki kurdok által ellenőrzött terület
Az iraki kormányerők által ellenőrzött terület
Az „ISIS" által ellenőrzött terület határa, 2016. jún.
Az „Iszlám Állam" támadási irányai, 2014–2015
A szíriai és iraki civilek menekülési irányai
Menekülttáborok
Irak vallási megoszlása 2003 előtt:
A szunnita kurdok által lakott terület, arányuk kb. 20%
A síita arabok által lakott terület, arányuk kb. 56%
A szunnita arabok által lakott terület, arányuk kb. 20%
A keresztények által lakott terület, arányuk kb. 3%
A jazidik által lakott terület, arányuk kb. 1%
1988–1994: örmény–azeri háború
Migráció Európa felé
2011-től: polgárháború
1987: 1. palesztin felkelés
2000–2005: 2. palesztin felkelés
2006: 2. libanoni háború
2011: tüntetéssorozat, Mubárak elnök lemondása
2011–2012: szabad választások
2012–2013: Morszi elnöksége, tüntetések
2013: katonai puccs, asz-Szíszi elnöksége
Izrael által ellenőrzött terület, 2015 nyara
Palesztin ellenőrzésű terület, 2015 nyara
Örmény–azeri fegyverszüneti vonal 1994 óta
Amerikai katonai támaszpont
0 100 200 300 km
M = 1 : 10 600 000
TÖRÖKORSZÁG
SZÍRIA
LIBANON
IZRAEL
JORDÁNIA
IRÁK
IRÁN
SZAÚD-ARÁBIA
KUVAIT
EGYIPTOM
AZERBAJDZSÁN
ÖRMÉNYORSZÁG
Hegyi-Karabah
Földközi-tenger
Kaszpi-tenger
Perzsa-öböl
Vörös-tenger
Holt-tenger
Migráció Európa felé
Jereván
Baku
Erzurum
Sztyepanakert
Malatya
Diyarbakir
Tebriz
Urmia
Urmia-tó
Mardin
Adana
Mersin
Gaziantep
Urfa
Kobani
Kamisli
Hasszaka
Aleppó
Rakka
Moszul
Erbil
Kirkuk
Latakia
Idlib
Hama
Homsz
Tartusz
Tripoli
Deir ez-Zór
Abu-Kemal
Al-Kaim
Tikrit
Szamarra
Bejrút
Szidón
Damaszkusz
Haifa
Tel-Aviv
Jeruzsálem
Gáza
Ammán
Rutba
Hit
Fallúdzsa
Bagdad
Ar-Ramadi
Kerbela
Babilón
Kút
Nedzsef
Hamadan
Bakhtaran
Abvas
Nasszíríja
Baszra
Abádán
Kuvaitváros
Alexandria
Port Szaid
Kairó
Szuez
Szuezi-csatorna
Nílus
Elat
Akaba
Al-Dzsauf
Tebuk

a
16. sz.
15–16. sz.
16. sz.
10. sz.
INDIA
Pandzsáb
Radzsasztán
Gudzsarát
11. sz.
Horaszán
IRÁN
(PERZSIA)
5–11. sz.
15. sz.
14. sz.
7–9. sz.
16. sz.
16. sz.
13. sz.
9–10. sz.
7–9. sz.
EGYIPTOM
Fekete-tenger
Földközi-tenger
Vörös-tenger
Perzsa-öböl
Arab-
tenger
INDIAI-
ÓCEÁN
0
1000
2500 km
M = 1 : 86 000 000
A CIGÁNYSÁG VÁNDORLÁSA
Vitatott jelentőségű útvonal

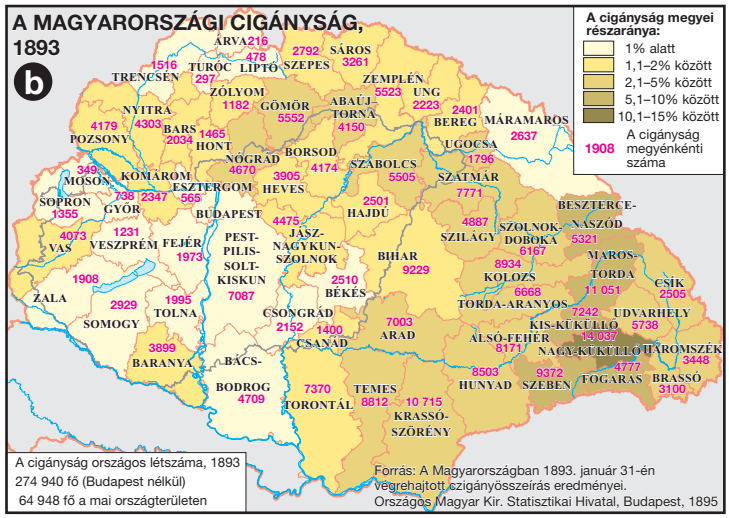
A MAGYARORSZÁGI CIGÁNYSÁG, 1893
b
A cigányság megyei részaránya:
1% alatt
1,1–2% között
2,1–5% között
5,1–10% között
10,1–15% között
A cigányság megyénkénti száma
1908
A cigányság országos létszáma, 1893
274 940 fő (Budapest nélkül)
64 948 fő a mai országterületen
Forrás: A Magyarországban 1893. január 31-én végrehajtott cigányösszeírás eredményei.
Országos Magyar Kir. Statisztikai Hivatal, Budapest, 1895

AZ EURÓPAI CIGÁNYSÁG, 2007
c
A cigányság részaránya az egyes országokban:
1% alatt
1,1–2% között
2,1–5% között
5,1–10% között
10,1–15% között
500 A cigányság becsült létszáma országonként (ezer fő)
Az európai cigányság becsült összlétszáma: 9,3-9,9 millió fő.
B.-H.: BOSZNIA-HERCEGOVINA
K.: KOSZOVÓ
M.: MONTENEGRÓ

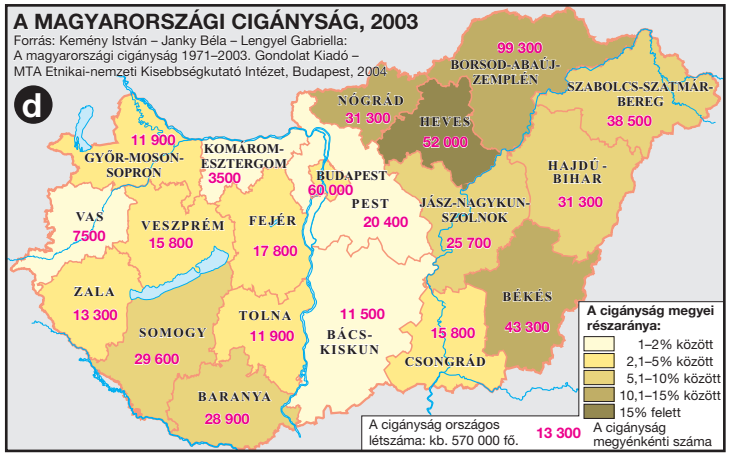
A MAGYARORSZÁGI CIGÁNYSÁG, 2003
Forrás: Kemény István – Janky Béla – Lengyel Gabriella:
A magyarországi cigányság 1971–2003. Gondolat Kiadó –
MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Budapest, 2004
d
A cigányság megyei részaránya:
1–2% között
2,1–5% között
5,1–10% között
10,1–15% között
15% felett
A cigányság országos létszáma: kb. 570 000 fő.
13 300 A cigányság megyénkénti száma

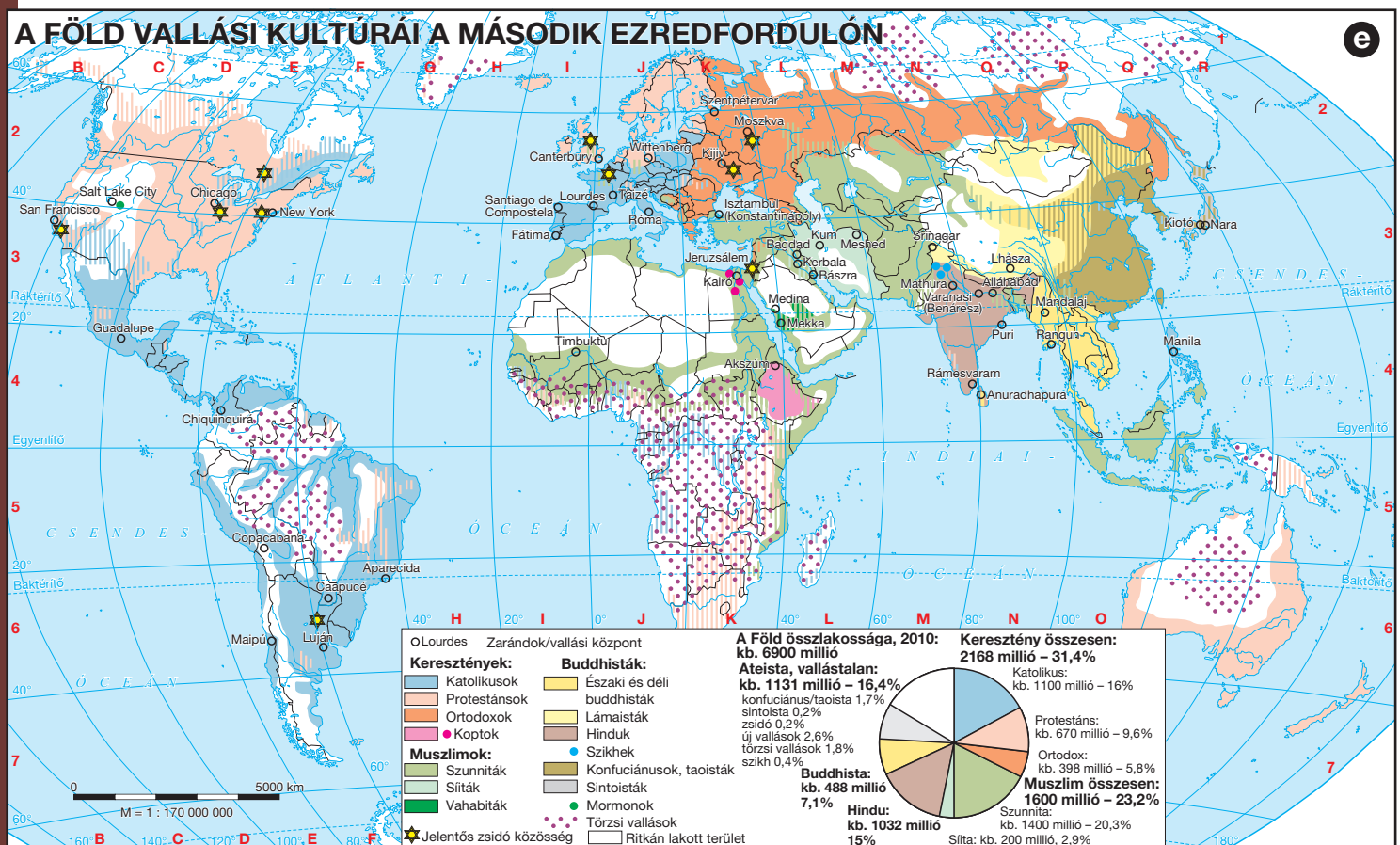
A FÖLD VALLÁSI KULTÚRÁI A MÁSODIK EZREDFORDULÓN
e
Lourdes Zarándok/vallási központ
Kereszténység:
Katolikusok
Protestánsok
Ortodoxok
Koptok
Muszlimok:
Szunniták
Síiták
Vahabiták
Buddhisták:
Északi és déli buddhisták
Lámaisták
Hinduk
Szikhek
Konfuciánusok, taoisták
Sintoisták
Mormonok
Törzsi vallások
Jelentős zsidó közösség
Ritkán lakott terület
A Föld összlakossága, 2010: kb. 6900 millió
Ateista, vallástalan: kb. 1131 millió – 16,4%
konfuciánus/taoista 1,7%
sintoista 0,2%
zsidó 0,2%
új vallások 2,6%
törzsi vallások 1,8%
szikh 0,4%
Buddhista: kb. 488 millió 7,1%
Hindu: kb. 1032 millió 15%
Keresztény összesen: 2168 millió – 31,4%
Katolikus: kb. 1100 millió – 16%
Protestáns: kb. 670 millió – 9,6%
Ortodox: kb. 398 millió – 5,8%
Muszlim összesen: 1600 millió – 23,2%
Szunnita: kb. 1400 millió – 20,3%
Síita: kb. 200 millió, 2,9%
0
5000 km
M = 1 : 170 000 000

A GLOBALIZÁLÓDÓ VILÁG ÉS KONFLIKTUSAI, 1990-TŐL NAPJAINKIG

a

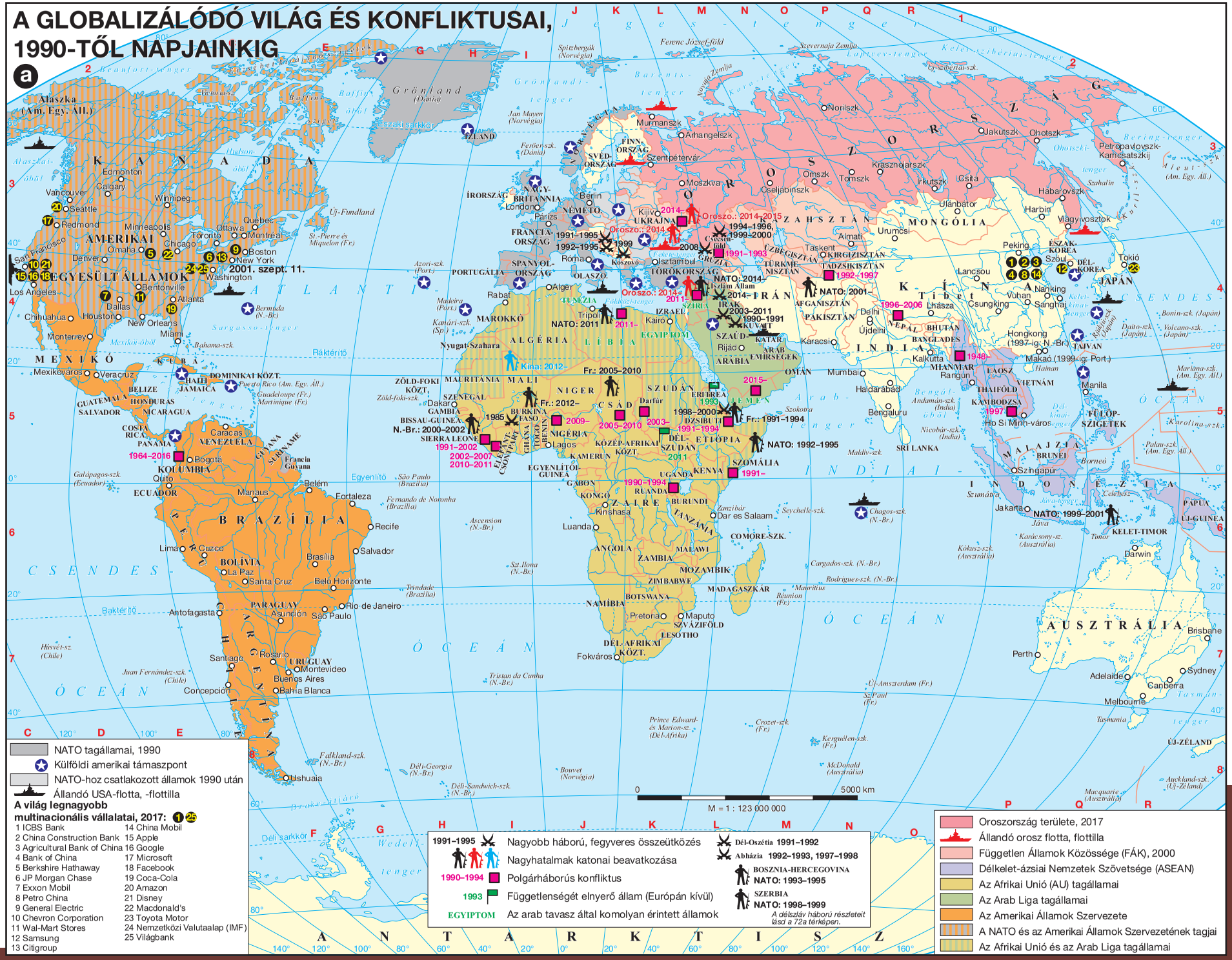

JELENKOR

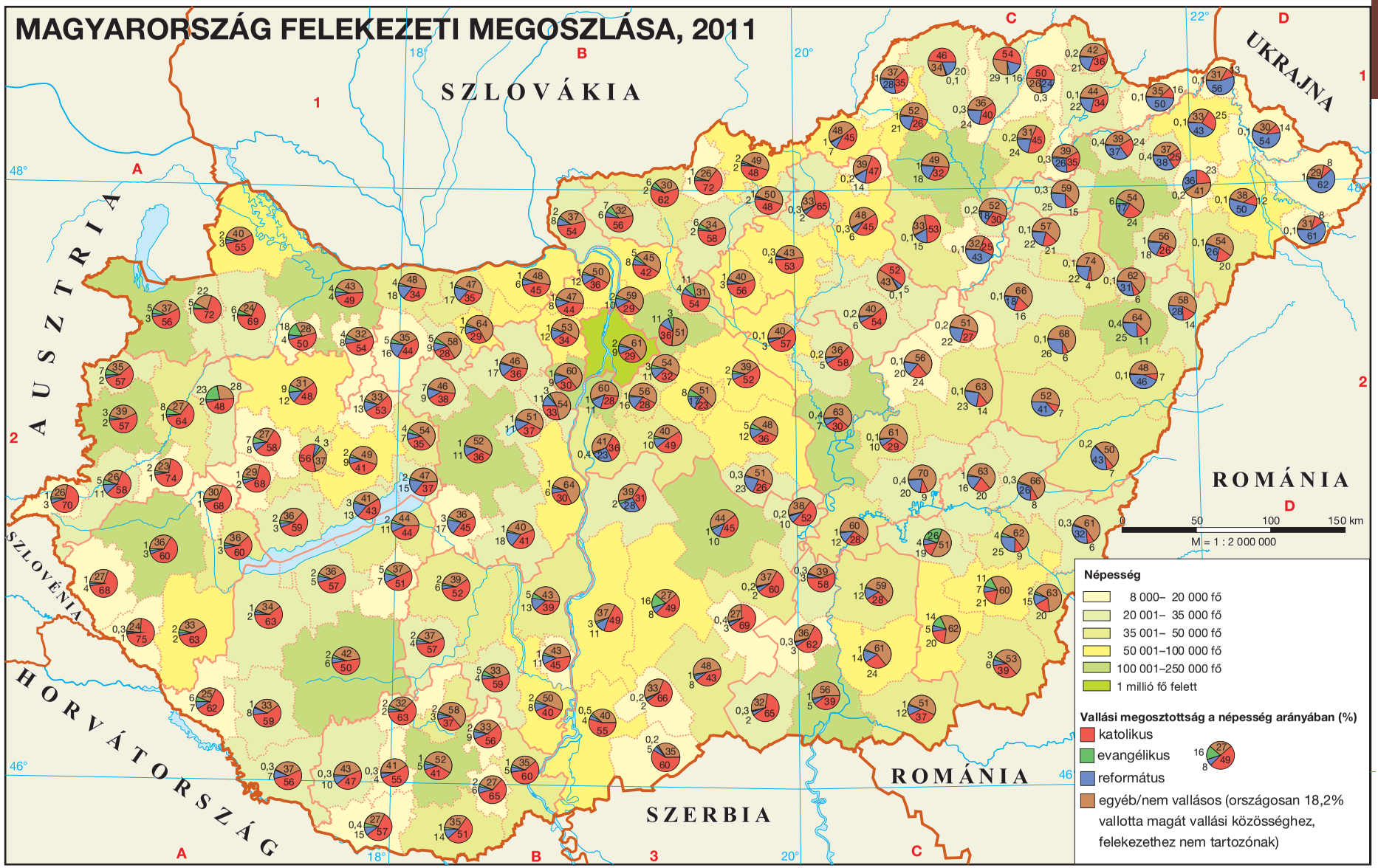
MAGYARORSZÁG FELEKEZETI MEGOSZLÁSA, 2011
SZLOVÁKIA
UKRAJNA
AUSZTRIA
ROMÁNIA
SZLOVÉNIA
HORVÁTORSZÁG
SZERBIA
ROMÁNIA
0 50 100 150 km
M = 1 : 2 000 000
Népesség
8 000– 20 000 fő
20 001– 35 000 fő
35 001– 50 000 fő
50 001–100 000 fő
100 001–250 000 fő
1 millió fő felett
Vallási megosztottság a népesség arányában (%)
katolikus
evangélikus
református
egyéb/nem vallásos (országosan 18,2% vallotta magát vallási közösséghez, felekezethez nem tartozónak)

MAGYARORSZÁG KÖZIGAZGATÁSI TÉRKÉPE, 2023
a
SZLOVÁKIA
UKRAJNA
AUSZTRIA
SZLOVÉNIA
HORVÁTORSZÁG
ROMÁNIA
SZERBIA
BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN
SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG
NÓGRÁD
HEVES
HAJDÚ-BIHAR
JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK
KOMÁROM-ESZTERGOM
GYŐR-MOSON-SOPRON
BUDAPEST
PEST
VESZPRÉM
VAS
ZALA
FEJÉR
TOLNA
SOMOGY
BÁCS-KISKUN
CSONGRÁD-CSANÁD
BÉKÉS
BARANYA
Országhatár
Vármegyehatár
Járáshatár
0 50 100 150 km
M = 1 : 2 000 000

A MAGYARORSZÁGI NEMZETISÉGEK, 2011
b
0 50 100 km
M = 1 : 2 750 000
SZLOVÁKIA
UKRAJNA
AUSZTRIA
SZLOVÉNIA
HORVÁTORSZÁG
ROMÁNIA
SZERBIA
Az adott településen nagyobb számban élô nemzetiségek:
Német
Szlovák
Román
Horvát
Szerb
Ruszin
Szlovén
Népszámlálás, 2011:
9 937 628 lakos, ebbôl
315 583 (3,2%) cigány (roma)
185 696 (1,9%) német
35 641 (0,4%) román
35 208 (0,4%) szlovák
26 774 (0,3%) horvát
10 038 (0,1%) szerb
7 396 ukrán
7 001 lengyel
6 272 bolgár
4 642 görög
3 882 ruszin
3 571 örmény
2 820 szlovén

KÉPES TÉRKÉPKERESŐ ÉVSZÁMOKHOZ*

ŐSKOR–ÓKOR (Kr. u. 476-ig)

Kr. e. 8000 körül
3a

Kr. e. 3000 körül
5

Kr. e. 18. sz.
5

Kr. e. 10. sz.
5

Kr. e. 776
6a

Kr. e. 753
8a

Kr. e. 510
8a

Kr. e. 490
7a

Kr. e. 5. sz. közepe

Kr. e. 336–323
7b

Kr. e. 44
8d

Kr. e. 31
8d

Kr. u. 70
10a

313
10c

325
10c

395
11a

476
11a

KÖZÉPKOR (476–1492)

622
15a

732
15a

800
13a

843
13b

1054
10c

1096–1099
15b

1215
15b

1347
17a

1453
21a, 21b

15. sz. közepe
21a

9. sz. közepe
14a

895 táján
14b

955
13b

997/1000–1038

1205–1235

1222
18b

1241–1242
18b

1301

1342–1382
20b

1351
20b

1387–1437
20c

1396
20c

1444
21a, 22a

1456
22a

1458–1490
22b

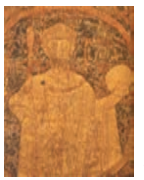

1077–1095

1095–1116

1235–1270

1308–1342

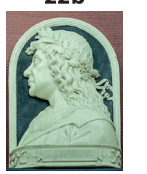

* Az egyes évszámadatoknál a vonatkozó **legfontosabb** térképek sorszámát és/vagy a korszakra, dátumra utaló képeket adtuk meg. A térképek számát csak akkor jelöltük, ha azokon az adott személyekre, eseményekre vonatkozó időadatok szerepelnek.

KORA ÚJKOR (1492–1789)

1492
25a

1517
29a

1526
26b

1541
28a

1552
28b

1566
28b

1591–1606
31b

1613–1629
32b

1618–1648
33a

1642–1649
33b

1664
34b

1686
36a

1689
33b

1699
36a

1701–1714
35a

1703–1711
36b

1707
36b

1711
36b

1723

1740–1780

1776. VII. 4.
39b

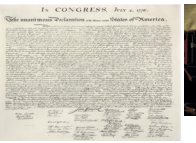

1780–1790

ÚJKOR (1789–1914)

1789. VII. 14.
41a

1793–1794
41a

1804–1814/15
41c

1815
41c

1848
42a

1853–1856
46a

1859
46a

1861–1865
48b

1866
46a

1871
46a

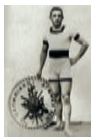

1896

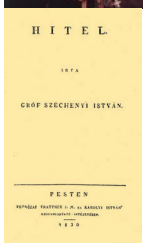

1830

1832–1836
43a

1844

1848. III. 15.
43b

1848. IV. 11.
43b

1848. IX. 29.
44a

1849. IV. 6.
45a

1849. IV. 14.
45a

1849. V. 21.
45a

1849. VIII. 13.
45b

1849. X. 6.
45b

1867
52c

1868

1873
50a

1875–1890

1896

1905

1914. VI.28.
53a

JELENKOR 1. (1914–1939)

1914–1918
53a

1914. VII. 28.
53a

1917
53b

1918. X. 31.
54a

1918. XI. 3.
53a

1919
55b

1919. III. 21.–
1919. VIII. 1.
54b

1920. III.

1920. VI. 4.
56

1920

1921–1931

1922
55b

1927

1929–1933
58b

1932–1936

1936
60b

1938
60c

1938. XI. 2.
63a

1939. III.
61a

1939. VIII. 23.

JELENKOR 2. (1939–1945)

1939. IX. 1.
61a

1940. VIII. 30.
63a

1941. IV.
63a

1941. VI. 22.
61a

1941. VI. 26.
63a

1941. XII. 7.
64a

1942
61b; 64a

1942–1944. III.

1943. I.
61b

1943
61b

1944. III. 19.
63b

1944. IV. 16.
62a

1944. VI. 6.
61b

1944. X. 15–16.
65a

1944. XII. 21.
65a

1945
64a

1945. III.

1945. IV.
65a

1945. V. 9.
61b

1945. VIII. 6.
62a

1945. IX. 2.
64a

1945. XI.

JELENKOR 3. (1945–1968)

1946 · 1947 65b; 70a · 1948 70e · 1949 65c; 66b · 1950–1953 70b · 1953 · 1955 66a · 1956 68a · 1957 72a · 1959 68a · 1961 66a · 1962 70c · 1964–1973 70d · 1967 70g

1946

1947. II. 10. 65b

1947. VIII.

1948

1949

1950

1953–1955

1956. X. 23. 69a

1956. X. 28.

1956. XI. 4. 69d

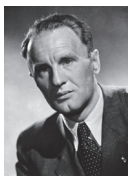

1958

1963

JELENKOR 4. (1968–2004)

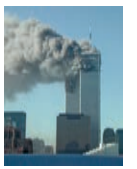

1968 66a · 1969 · 1989 66b · 1991 72b; 75a; 75c · 1992 72a · 1993 72a · 1995 72a · 2001. IX. 11. 77a · 2004 72a

1968

1971

1978

1980

1985

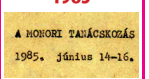

1987

1989

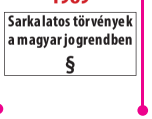

1989. VI. 16.

1989. X. 23.

1990

1991 71b

1996

1999

2000

2004 72a

MAGYAR KIRÁLYSÁG AZ ÁRPÁD-KORBAN, 11–13. SZÁZAD
a
A Magyar Királyság I. (Szent) István király korában
I. (Szent) László király hódítása
Könyves Kálmán király hódítása
Hódítások a 12–13. században
Trencsén
Kassa
Zólyom
Pozsony
Nyitra
Borsova
Esztergom
Vác
Eger
Győr
Buda
Pest
Fehérvár
Veszprém
Várad
Beszterce
Kolozsvár
Kalocsa
Erdély
Pécs
Gyulafehérvár
Zágráb
Csanád
Temesvár
Szeben
Bács
Szlavónia
Horvátország
Dalmácia
Boszniai bánság
Macsói bánság
Szörényi bánság
Nándorfehérvár
Zára
Trau
Spalato
Adriai-tenger

b
I. (NAGY) LAJOS ORSZÁGAI, 1342–1382
A Magyar Korona országai
Magyar befolyás alatti területek
A Lengyel Királyság területe (1370–1382 között a magyar–lengyel perszonálunió része)
1370–1387 között a Magyar Királysághoz csatolt terület
A Német-római Birodalom határa
Gniezno
Varsó
LENGYEL KIR.
Krakkó
Lwów
Lodoméria
Halics
Kassa
Pozsony
MAGYAR KIRÁLYSÁG
Esztergom
Buda
Fehérvár
Várad
Szucsáva
Moldva
Kolozsvár
Erdély
Pécs
Temesvár
Brassó
Zágráb
Szlavónia
Horvátország
Dalmácia
Zára
Spalato
BOSZNIAI KIR.
Nándorfehérvár
Tirgovistye
Havasalföld
Vidin
Adriai-tenger
Fekete-tenger

c
I. (HUNYADI) MÁTYÁS ORSZÁGAI, 1458–1490
A Magyar Királyság Mátyás király korában
Mátyás király cseh hódításai, 1469–1490
Mátyás király csapatai által ellenőrzött Habsburg-területek, 1489
A Német-római Birodalom határa
Lausitz
Szilézia
Görlitz
Boroszló
Csehország
Olmütz
Morvaország
Ausztria
Trencsén
Kassa
Pozsony
Bécs
MAGYAR KIRÁLYSÁG
Bécsújhely
Esztergom
Stájerország
Kőszeg
Buda
Pest
Fehérvár
Várad
Karintia
Graz
Kolozsvár
Klagenfurt
Erdély
Pécs
Szeged
Zágráb
Brassó
Szlavónia
Temesvár
Horvátország
Adriai-tenger
Jajca
Bosznia
Nándorfehérvár
Szörényvár

A HÁROM RÉSZRE SZAKADT ORSZÁG, 1541–1686
d
A Magyar Királyság, 1590 (a Habsburg Monarchia része)
Magyar–horvát végvár, 1590
A Habsburg-tartományok területe
A Német-római Birodalom határa
Lőcse
Besztercebánya
Kassa
KIRÁLYSÁG
Nagyszombat
Szendrő
Bécs
Pozsony
Léva
Érsekújvár
Fülek
Tokaj
Szatmár
Máramarossziget
Komárom
Esztergom
Eger
Sopron
Győr
Buda
Debrecen
Kőszeg
Zilah
Veszprém
Fehérvár
Szamosújvár
Beszterce
Várad
Erdélyi
Kolozsvár
Gyula
OSZMÁN
Kanizsa
Jenő
Varasd
Szigetvár
Szeged
Gyulafehérvár
Segesvár
Zágráb
Lippa
Fejedelemség
Temesvár
Déva
Károlyváros
Szisszek
Eszék
Bács
Lugos
Szeben
Brassó
Zengg
Pozsega
BIRODALOM
Orsova
Bihács
Banja Luka
Belgrád
Az Oszmán Birodalom területe, 1590
A magyarországi hódoltság határa, 1664–1683
Török vár, 1590
Az Erdélyi Fejedelemség területe, 1571; erdélyi vár

MAGYAR KIRÁLYSÁG,
1718–1867
e
A Habsburg-tartományok területe 1797 után
Trencsén
Besztercebánya
Kassa
Munkács
Bécs
Pozsony
Miskolc
Komárom
Máramarossziget
Sopron
Győr
Buda
Pest
Debrecen
Székesfehérvár
Nagyvárad
Beszterce
Kolozsvár
Kanizsa
Marosvásárhely
Szeged
Arad
Pécs
Gyulafehérvár
Szabadka
Temesvár
Brassó
Zágráb
Fiume (1779-től)
Eszék
Újvidék
Karánsebes
Nagyszeben
Horvátország
Szlavónia
Határőrvidék
A magyarországi vármegyék területe
A Temesi bánság (1778: vármegyei terület)
Az erdélyi vármegyék, székek, kerületek és a Partium területe
A horvát és a szlavón vármegyék területe
A katonai határőrvidék területe a 19. század elején

MAGYAR KIRÁLYSÁG,
1867–1918
f
Zsolna
Lőcse
Besztercebánya
Kassa
Munkács
BÉCS
Pozsony
Nyitra
Miskolc
Sopron
Komárom
Szatmárnémeti
Győr
BUDAPEST
Debrecen
Szombathely
Székesfehérvár
Beszterce
Nagyvárad
Kolozsvár
Nagykanizsa
Marosvásárhely
Szeged
Arad
Varasd
Pécs
Szabadka
Temesvár
Nagyszeben
Zágráb
Déva
Brassó
Fiume
Eszék
Lugos
Újvidék
Horvát-Szlavónország
Pancsova
Zimony
A magyarországi vármegyék területe és Fiume
A horvát és a szlavón vármegyék területe
Az osztrák tartományok és Bosznia-Hercegovina

MAGYARORSZÁG, 1938–1945
g
Magyarország 1938-ban
Magyarországhoz visszacsatolt területek, 1938–1941
Magyarország határa 1941–1945
Rozsnyó
Kassa
Ungvár
Munkács
Léva
Losonc
Miskolc
Beregszász
Érsekújvár
Sopron
Komárom
Eger
Nyíregyháza
Máramarossziget
Győr
Esztergom
Szatmárnémeti
Nagybánya
BUDAPEST
Szombathely
Debrecen
Székesfehérvár
Zilah
Veszprém
Szolnok
Nagyvárad
Dés
Beszterce
Kecskemét
Kolozsvár
Alsólendva
Békéscsaba
Nagyszalonta
Marosvásárhely
Nagykanizsa
Hódmezővásárhely
Gyula
Csíkszereda
Baja
Szeged
Székelyudvarhely
Pécs
Szabadka
Sepsiszentgyörgy
Zombor
Újvidék

MAGYARORSZÁG A TRIANONI (1920) ÉS A PÁRIZSI BÉKESZERZŐDÉSEK (1947) UTÁN
h
Az ún. „pozsonyi hídfő”, 1920–1947 között Magyarország része
Sátoraljaújhely
Miskolc
Salgótarján
Eger
Nyíregyháza
Vác
Esztergom
Sopron
Győr
Debrecen
Tatabánya
BUDAPEST
Pápa
Érd
Szombathely
Székesfehérvár
Szolnok
Veszprém
Kecskemét
Dunaújváros
Zalaegerszeg
Békéscsaba
Nagykanizsa
Gyula
Kaposvár
Hódmezővásárhely
Szekszárd
Szeged
Baja
Pécs

A TÖRTÉNELMI MAGYARORSZÁG VÁRMEGYÉINEK CÍMEREI (1910)

Abaúj-Torna

Alsó-Fehér

Arad

Árva

Bács-Bodrog

Baranya

Bars

Békés

Bereg

Beszterce-Naszód

Bihar

Borsod

Brassó

Csanád

Csík

Csongrád

Esztergom

Fejér

Fogaras

Győr

Gömör és Kis-Hont

Hajdú

Háromszék

Heves

Hont

Hunyad

Jász-Nagykun-Szolnok

Kis-Küküllő

Kolozs

Komárom

Krassó-Szörény

Liptó

Máramaros

Maros-Torda

Moson

Nagy-Küküllő

Nógrád

Nyitra

Pest-Pilis-Solt-Kiskun

Pozsony

Sáros

Somogy

Sopron

Szabolcs

Szatmár

Szeben

Szepes

Szilágy

Szolnok-Doboka

Temes

Tolna

Torda-Aranyos

Torontál

Trencsén

Turóc

Udvarhely

Ugocsa

Ung

Vas

Veszprém

Zala

Zemplén

Zólyom

Fiume
(önálló város)

CÍMEREK A MAGYAR ÁLLAM TÖRTÉNETÉBŐL

1. III. Béla címere (12. század)

A címerben itt jelent meg először a kettős kereszt, valószínűleg bizánci mintára.

2. II. András címere (13. század első fele)

A vörös és ezüst sávok (a vörössel és ezüsttel vágott pajzs) az Árpádokat, az oroszlánok a királyi hatalmat jelképezték. A 13. század végétől a kettős kereszt jelképezte a királyi hatalmat.

3. IV. (Kun) László címere (13. század második fele)

Itt jelent meg először a kettős kereszt talapzataként a zöld színű hármas halom. Téves feltételezés, hogy a halmok a Magyar Királyság három legmagasabb hegycsúcsát jelképezik.

4. I. Károly király címere (14. század első fele)

A címer jobb oldalán a vörös–ezüst sávok az Árpádokra, bal oldalán a liliomok az Anjoukra utalnak. A címereknél a jobb és a bal oldalt a címert viselő és nem az azt szemlélő nézőpontja jelöli ki (heraldikai jobb és bal oldal).

5. I. (Nagy) Lajos király címere (1370 után)

Utal az Árpád-házra (vörös és ezüst sávok), az Anjoukra (liliomok), Lengyelországra (sas) és Dalmáciára (koronás oroszlánfejek).
A királyi hatalmat jelképező kettős kereszt itt is hármas halmon áll.

6. Luxemburgi Zsigmond címere (15. század első fele)

Érdekessége, hogy a címerpajzs heraldikai jobb oldalán, amely fontosabb területnek számított a bal oldalnál, a cseh oroszlán látható, a bal oldalon az Árpádokra utaló ezüst és vörös sávok.

7. Hunyadi Mátyás címere (15. század második fele)

A címer közepére kis pajzsban a Hunyadiak családi címere került. Az Árpádokra utaló sávokról, a kettős keresztről, Dalmácia és Csehország címeréről már volt szó.

8. Szapolyai János király címere (1526 után)

Az Árpádokra utaló vörös–ezüst sávok és a királyi hatalomra utaló kettős kereszt mellett csak a Szapolyai család címerének egy részlete látható. A család címerpajzsában levő egyszarvú a királyi címerben nem jelenik meg.

9. Magyarország 1849-es nagycímere

A korona helyére babérágak kerültek. A magyar címer körül (jobbról és felülről indulva) Dalmácia, Horvátország, Szlavónia, Galícia, Lodoméria, Rácország, Szerbia, Kunország, Bulgária és Erdély címerei láthatóak. Ezek a területek történelmünk során valamikor a magyar királyok hűbéres területei voltak.

10. Magyarország 1849-es kiscímere

Később Kossuth-címernek nevezték. A Habsburg-ház trónfosztása után a magyar címerpajzsról lekerült a korona, csak az Árpádokra mint „nemzeti dinasztiára" utaló vörös–ezüst sávok és az államhatalomra utaló kettős kereszt maradt meg. Változott a pajzs formája is.

11. Magyarország középcímere 1867-ben

A címerpajzs közepén a magyar címer, körülötte Dalmácia, Szlavónia, Fiume, Erdély és Horvátország címere látható. A címerpajzsra a Szent Korona került, melyet jobbról és balról egy-egy fehér angyal tart. 1915-ben kiegészült Bosznia címerével.

12. Magyarország címere 1919 és 1938 között

A király nélküli Magyar Királyság címere az Osztrák–Magyar Monarchia idején használt magyar középcímert ismételi meg, de eltűntek a „társországok" címerei. 1938-tól – a revíziós politika első sikerének időpontjától – hivatalosan ismét az 1915-ös középcímert használták.

13. Magyarország címere 1946 és 1949 között

A második Magyar Köztársaság visszatért a Kossuth-címerhez.
1956-ban – a forradalmat kirobbantó egyetemisták egyik követeléseként – ismét az önálló magyar államiság szimbóluma lett egy rövid időre.

14. Magyarország címere 1949–1956 között

Az ún. Rákosi-címer, amely szovjet mintára készült. A „munkáshatalmat" jelképezi a vörös csillag az abból kiinduló napsugarakkal, a munkás–paraszt szövetséget a búzakalász és a kalapács. A jólétre utal a búzakoszorú. A magyarságot csak a piros–fehér–zöld szalag jelzi.

15. Magyarország címere 1957–1990 között

Az ún. Kádár-címer közepét elfoglaló piros–fehér–zöld címerpajzs hangsúlyosabban utal a magyarságra. A „munkáshatalomra" emlékeztető vörös csillag kisebb lett, a címert közrefogó búzakalászokba nemzetiszínű és a munkásmozgalomra utaló vörös szalagokat fűztek.

16. Magyarország címere napjainkban

A rendszerváltozás idején, 1990-ben az első szabadon választott országgyűlés a magyar múltat és az önálló államiságot hangsúlyozó történelmi (koronás) kiscímer mellett döntött. Ez lett a harmadik Magyar Köztársaság címere.

HELYNÉVMUTATÓ

A helynévmutató a Kerettanterv szerint kötelezően elsajátítandó topográfiai adatokat, valamint a Közismereti érettségi vizsgatárgyak 2024. május–júniusi vizsgaidőszaktól érvényes vizsgakövetelményeiben foglalt, a kerettantervben szereplőkön felül emelt szinten számon kérhető topográfiai adatok tartalmazza.
Minden helynév esetében egy, a legjellemzőbb előfordulást tüntettünk fel. Településeknél az oldalszám és a térkép betűjele mellett feltüntettük a térképi koordinátákat is (pl. 6b F4).
Az egyes helynevek közül feketével a kerettantervi adatok, piros színnel pedig az emelt szintű követelmények jelennek meg.

A, Á

Actium 8d D3
Afganisztán 68. o. M4
Alexandria 7b A2
Amerikai Egyesült Államok 48a
Anglia 13a C2
Aquincum 11b D2
Arab Birodalom 15a
Arad 45b D2
Árpád-vonal 65a E1-2
Athén 6b F4
Auschwitz 62a C2
Ausztria 55a

B

Babilon 5 D3
Balassagyarmat 54a C1
Balkán 46b; c
Bánság/Temesköz 38a D3
Bécs 28a B1
Berlin 58b E2
Betlehem 10b B3
Bizánci Birodalom 13a
Bologna 29b D2
Borogyino 41c F1
Bosznia 17b A2
Brazília 68. o.
Brit Birodalom 58a
Brüsszel 72a E3
Buda 18b C3
Budapest 47 C3
Burgenland 55a F3

C, Cs

Ciszjordánia 70g B1–2
Corvin köz (Budapest) 69a; b; c
Csehország 21a D2-3
Csehszlovákia 55b D–E2–3
Csúrog 74a D3

D

Danzig 60a B3
Debrecen 40b D2
Dél-Afrika 77 J–K7
Delphoi 6b F3
Délvidék 54a
Doberdó 53a C3
Don-kanyar 61b H2
Drezda 64b C2
Duna-delta 66. o. G4

E, É

Eger 28b D2
Egyházi Állam 13a E3
Egyiptom 5. o. B3–4
Elzász-Lotaringia 46a B2
Erdély 54a
Erdélyi Fejedelemség 28b
Észak- és Dél-Korea 70b
Észak-Erdély 63a
Esztergom 16b C2
Etelköz 14a C-D3

F

Fashoda 51c G3
Felvidék 54a
Firenze 21a D3
Fiume 52a C4
Franciaország 15b
Frank Birodalom 13a

G, Gy

Gallia 10a C2
Genf 29a C2
Gyulafehérvár 28b E2

H

Habsburg Birodalom 37a
Halics/Galícia 18a D2
Hanza kereskedelmi hálózat 23a
Határőrvidék 40a
Havasalföld 20b B2
Hirosima 64a C2
Hispania 8b A1–2

hódoltság 30a
Hongkong 77 O4
Hortobágy 65a C2
Horvátország 18a C2
Hun Birodalom 12. o.

I
India 48a
Isaszeg 45a C2
Itália 8a
Izrael 70g

J
Japán 48c
Járek 74a C3
Jasenovac 62a C3
Jeruzsálem 5 C3
Júdea 10b A–B3
Jugoszlávia 58b E–F3;

K
Kalocsa 16b C2
Kamenyec-Podolszkij 62a D3
Kánaán 5. o. B3
Kárpátalja 57b E1
Kárpát-medence 14b
Kassa 20a D1
Kenyérmező 22b C2
Kína 4 J–K4–5
Kolima-vidék 68. o. Q2
Kolozsvár 22b C2
Komárom 45a C2
Konstantinápoly 21a E3
Konstantinápoly/Isztambul 21b D2
Kossuth tér és Corvin köz (Budapest) 69. o.
Koszovó 72a G4
Kőszeg 20a B2
Közel-Kelet 75c
Krakkó 15b D1
Kuba 68a E–F4
Kurszk 61b H2

L
Lengyelország (Lengyel Királyság) 20b A–B1–2
Leningrád (Szentpétervár) 55b F2
levantei kereskedelmi hálózat 23a C–G3–4
London 33b F5

M
Magna Hungaria 14a E–F2
Magyar Királyság (királyi Magyarország) 27 E–F3
Manchester 42a B1
Marathón 7a D2
Marosvásárhely 74a F4
Mauthausen 62a C3
Mekka 15a G4
Mezopotámia 5 D2–3
Mohács 26b C3
Moldva 17b B2
Mosonmagyaróvár 69d A2
Moszkva 53b D3
Muhi 18 D3

N
Nagy-Britannia 39c B–C2–3
Nagyszeben (Szeben) 18b F4
Nagyszombat 30b B1
Nándorfehérvár 22a C2
Nápoly 20b A2
Német Demokratikus Köztársaság (NDK) 65b E2
Németország 51C E2–3
Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK) 65b G–E2–3
Német-római Császárság 21a C–D2–3
New York 39a C1
Nikápoly 22a E3
Nílus 5. o. B3–4
Normandia 61b D3

O, Ó
Óbuda 18b E3
Olaszország 53a B–C3–4
Olümpia 9a E4
Olümposz 6b F2
Oroszország 39c E–F1–3
Oszmán Birodalom 21b C–E2–3
osztrák tartományok 21a D3
Osztrák–Magyar Monarchia 46b A–B1
Otrantó 53a C3
Oxford 23b B1

P
Pakisztán 68 M4
Pákozd 44a C2
Palesztina 10a F4
Pannonhalma 16b B2
Pannónia 10a D2; 11b

Párizs 27 D3
Párizs/Versailles 41b B2
Partium 30a D–F1–3
Pearl Harbor 64a G2
Pécs 16b C2
Pest 43b C2
Pest-Buda 43a C2
Poitiers 15a C2
Poroszország 39c D–E2
Pozsony 26a B1
Przemyśl 53a D3

R
Recsk 71a C2
Róma 8a C3
Római Birodalom 8d; 9b; 10a
Románia 53a D3

S, SZ
Salgótarján 69ad B1
Sárospatak (Patak) 30b D1
Savaria 11b C2
Sopron 59a
Spanyolország 27 G–D3–4
Spárta 7a C3
Strasbourg 72a E4
Szarajevó 53a C3
Szászföld 18b E–F3–4
Székelyföld 63a E–F2–3
Székesfehérvár (Fehérvár) 16a C2
Szentföld 10b
Szerbia 53a C–D3
Szibéria 53b H–N1-3
Szigetvár 28b B2
Szlovákia 72a F–G4
Szolyva 74a E1
Szovjetunió 58a K–R2–4
Sztálingrád 61a I3
Sztálinváros (Dunaújváros) 71a B2
Szudéta-vidék 60c
C–D2–I3
Szuezi-csatorna 51c G1–2

T
Tajvan 68 P4
Temesvár 38a D3
trianoni Magyarország 55a F–I2–4

U, Ú
Újvidék 63a B3
Ukrajna 72a G–H3–4

V
Várna 22a F3
Varsó 55b E2
Vaskapu 43b E3
Velence 15b D2
Vereckei-hágó 14a C3
Vichy 61a E3
Vietnám 68 O4–5
Világos 45b D2
Visegrád 20b A2

W
Waterloo 40c C1;

TARTALOM

ŐSKOR–ÓKOR (Kr. u. 476-ig)

Az ember elterjedése a Földön. A földművelés és állattartás elterjedése 3a
Őskőkori lelőhelyek Európában, Kr. e. 80 000–8000 ..... 3b
Fontosabb őskori lelőhelyek Magyarországon ... 3c
Az ókori Kelet, Kr. e. 3–1. évezred 4
Az ókori Közel-Kelet, Kr. e. 25–6. század 5
Az Óperzsa Birodalom, Kr. e. 560–330 ..... 6a
Az ókori Hellász, Kr. e. 16–6. század 6b
Az ókori Athén 6c
Görög–perzsa háborúk, Kr. e. 499–478 ..... 7a
Nagy Sándor hódításai (Kr. e. 336–323), hellenisztikus államok, Kr. e. 200 körül 7b
Hellenisztikus városalapítások, Kr. e. 3–2. század 7c
Itália meghódítása, Kr. e. 5–3. század 8a
A pun háborúk, Kr. e. 264–146 ..... 8b
Az ókori Róma 8c
A Földközi-tenger medencéjének meghódítása, Kr. e. 218–30 ..... 8d
Az ókori görög kultúra , Kr. e. 8–5. század 9a
A Római Birodalom gazdasága és kultúrája, Kr. u. 2. század 9b
A Római Birodalom Augustustól Hadrianusig, Kr. e. 30 – Kr. u. 138 ..... 10a
A Szentföld Jézus korában 10b
A kereszténység elterjedése az 1–11. században 10c
A Római Birodalom a népvándorlás korában, 4–6. század 11a
Pannónia és Dacia, Kr. u. 1–4. század 11b
A Hun Birodalom az 5. század közepén 12

KÖZÉPKOR (476–1492)

Európa Nagy Károly korában, 768–814 ..... 13a
Európa a 9–10. században 13b
Korábbi szállásterületek és a honfoglalás 14a
A Kárpát-medence a honfoglalás idején 14b
Az iszlám világ az első ezredfordulóig, 7–10. század 15a
Európa a 11–13. században és a keresztes hadjáratok 15b
A Magyar Királyság a 11. században 16a
A keresztény egyház központjai az Árpád-korban 16b
Az 1347–1353 közötti pestisjárvány 17a
Közép-Európa és Kelet-Európa a 14. században 17b
A Mongol Birodalom a 13–14. században 17c
Az Árpád-házi királyok külpolitikai kapcsolatai, 1000–1301 ..... 18a
A Magyar Királyság a 13. században és a tatárjárás 18b
A bizánci építészeti stílus elterjedése, 6–15. század 19a
A román építészeti stílus elterjedése, 8–13. század 19b
A gótikus építészeti stílus elterjedése, 12–15. század 19c
A reneszánsz építészeti stílus elterjedése, 14–16. század 19d
Tartományurak hatalmi területei 1310 körül 20a
I. (Nagy) Lajos (1342–1382) kettős királysága, 1370–1382 ..... 20b
A Magyar Királyság Luxemburgi Zsigmond korában, 1387–1437 ..... 20c
Európa a 15. században 21a
Az oszmán-török állam terjeszkedése, 1300–1683 ..... 21b
Hunyadi János törökellenes harcai, 1441–1456 ... 22a
Kelet-Közép-Európa Hunyadi Mátyás korában, 1458–1490 ..... 22b
Európa gazdasága és kereskedelme, 14–15. század 23a
Művelődés Európában a 11–16. században 23b
A Magyar Királyság népei a 15. század végén ... 24a
A Magyar Királyság népsűrűsége a 15. század végén 24b

KORA ÚJKOR (1492–1789)

A nagy földrajzi felfedezések és a korai gyarmatosítás a 15. század végétől a 17. század végéig 25a
A világ megismerése 25b
A világkereskedelem kialakulása 25c
A Magyar Királyság kultúrája a 13–16. században 26a
A Magyar Királyság a Jagelló-korban, 1490–1526 .. 26b
Európa a 16. században 27
Török hadjáratok és belháború, 1526–1541 ..... 28a
A három részre szakadó ország, 1541–1590 ..... 28b

Európa vallási térképe a 16. század végén 29a
Európa vallási térképe a 17. század végén 29b
A három részre szakadt ország, 1590. . . . . 30a
Felekezeti és kulturális viszonyok
a 16. század végén. 30b
A Habsburg Monarchia a 16. század végén 31a
A tizenöt éves háború és
a Bocskai-szabadságharc, 1591–1606 . . . . . 31b
Erdély gazdasága a 17. század első felében 32a
Az erdélyi fejedelmek hadjáratai, 1619–1645
és az erdélyi–török háború, 1658–1662 . . . . . 32b
A harmincéves háború és a vesztfáliai békék,
1618–1648 . . . . . 33a
A Brit-szigetek a 17. században 33b
Vallás és kultúra az Erdélyi Fejedelemségben
a 17. században. 34a
Habsburg–török háború és Zrínyi Miklós
hadjárata, 1663–1664 . . . . . 34b
A három részre szakadt ország gazdasága
és kereskedelme a 16–17. században 34c
Szövetségi rendszerek a 18. század elején 35a
Oroszország terjeszkedése Kelet-Európában,
1533–1830. . . . . 35b
A törökök kiűzése Magyarországról, 1683–1699 . . 36a
A Rákóczi-szabadságharc, 1703–1711 . . . . . 36b
Rákóczi kuruc államának
nemzetközi kapcsolatai 36c
Poroszország és a Habsburg Birodalom,
1713–1789. . . . . 37a
Itália a 18. században 37b
Ázsia a 17–18. században. 37c
Etnikai változások a Kárpát-medencében
a 16–18. században 38a
A Magyar Királyság etnikai térképe
a 18. század végén. 38b
Észak-Amerika a 18. század közepén. 39a
Az észak-amerikai függetlenségi háború,
1775–1783. . . . . 39b
Európa a 18. század második felében 39c
A Magyar Királyság közigazgatása
és közlekedése a 18. század végén 40a
A Magyar Királyság kultúrája és oktatása
a 18. század végén. 40b

ÚJKOR (1789–1914)

A francia forradalom, 1789–1794. . . . . 41a
A francia forradalmi háborúk, 1792–1799 . . . . . 41b
Európa a napóleoni háborúk korában,
1799–1815. . . . . 41c
Európa a Szent Szövetség korában, 1815–1849. . . 42a
Az ipari forradalom Európában 1851-ig 42b
A Magyar Királyság a reformkorban. 43a
A Habsburg Birodalom
1848 tavaszán–nyarán 43b
Szabadságharc 1., 1848. nyár–ősz. 44a
Szabadságharc 2., 1848–1849. tél 44b
Szabadságharc 3., 1849. tavasz 45a
Szabadságharc 4., 1849. nyár 45b
A krími háború, 1853–1856. – Az egységes
Olaszország és Németország kialakulása,
1859–1871. . . . . 46a
A Balkán-félsziget, 1815–1885 . . . . . 46b
A Balkán-félsziget, 1885–1913 . . . . . 46c
A Magyar Királyság közigazgatása, 1886–1918 . . . 47a
A Magyar Királyság közigazgatása, 1849–1860 . . . 47b
Az Amerikai Egyesült Államok kialakulása 48a
Az amerikai polgárháború, 1861–1865 . . . . . 48b
Ázsia politikai térképe, 1830–1914 . . . . . 48c
A hazai zsidóság 1910-ben 49a
A vasúthálózat fejlődése, 1846–1913 . . . . . 49b
Budapest fejlődése 50a
Írni-olvasni tudók aránya, 1890 . . . . . 50b
Kivándorlók aránya a lakosságban, 1901–1910 . . . 50c
Szövetségi rendszerek a 19. század
második felében 51a
Szövetségi rendszerek az első világháború előtt. . . 51b
Afrika gyarmatosítása 1914-ig 51c
Európa 1914-ben 51d
Az Osztrák–Magyar Monarchia
etnikai képe, 1910 . . . . . 52a
A Magyar Királyság ipara és bányászata
1910 körül. 52b
Az Osztrák–Magyar Monarchia, 1867–1918 . . . . . 52c

TARTALOM

JELENKOR I. (1914–1945)

Az első világháború Európában, 1914–1918 .... 53a
Forradalom, bolsevik hatalomátvétel Oroszországban, polgárháború és intervenció Szovjet-Oroszországban, 1917–1922 ..... 53b
A történelmi Magyarország felbomlása, 1918. november – 1919. március 54a
A Magyarországi Tanácsköztársaság (1919. március 21. – augusztus 1.) harcai, 1919. április–július .. 54b
Az Osztrák–Magyar Monarchia szétesése és az új közép-európai államhatárok, 1924 ... 55a
Európa a Párizs környéki békék után, 1919–1924 ..... 55b
Teleki Pál „vörös térképe" (A Hadtörténeti Múzeum tulajdonában levő eredeti térkép kicsinyített változata) 56
A trianoni békeszerződés, 1920. június 4. ..... 57a
A trianoni békeszerződés gazdasági következményei 57b
Gyarmattartó országok gyarmatai és mandátumterületei az 1920-as években 58a
A nagy gazdasági világválság, 1929–1933 ..... 58b
Csonka-Magyarország területének megszállása, 1919–1921 ..... 59a
Nemzetgyűlési választások, 1920. január 59b
Magyarország közigazgatása, 1923–1938..... 59c
A katolikus egyházmegyék és a római katolikusok, 1920 ..... 59d
Magyarország ipara és bányászata, 1930 ..... 59e
Területi átrendeződés Közép-Európában, 1918–1921 ..... 60a
Területi átrendeződés Közép-Európában, 1938–1941 ..... 60b
A náci Németország területi terjeszkedése, 1935–1942 ..... 60c
Polgárháború és japán megszállás Kínában, 1921–1945 ..... 60d
A II. világháború Európában és Észak-Afrikában, 1939. szeptember – 1942. október 61a
A II. világháború Európában és Észak-Afrikában, 1942. november – 1945. május 9. ..... 61b
Az európai zsidóság holokausztja, 1933–1945 .... 62a
A magyarországi vidéki zsidóság gettósítása és deportálása, 1944* 62b
Területek visszacsatolása Magyarországhoz, 1938–1941 ..... 63a
Magyarország német megszállása, 1944. március 19. ..... 63b
A csendes-óceáni háború, 1941. december – 1945. augusztus 64a
A II. világháború veszteségei Európában, 1939–1945 ..... 64b
Hadműveletek a Kárpát-medencében, 1944. augusztus – 1945. április 65a

JELENKOR II. (1945–napjainkig)

Területi változások Európában 1945 után 65b
Németország és Ausztria, 1945–1949 ..... 65c
A megosztott Európa, 1945–1989 ..... 66a
A megosztott Berlin 66b
Csehszlovák–magyar lakosságcsere, 1946–1947 ..... 67a
A magyarországi németek kitelepítése, 1946–1948 ..... 67b
Népmozgások és kitelepítések Közép-Európában, 1944–1952 ..... 67c
A kétpólusú világ és konfliktusai, 1945–1989 68
Forradalom Budapesten, 1956. október 23. .... 69a
Harcok a Corvin köz környékén, 1956. október 24–29. ..... 69b
Harcok Budapesten, 1956. november 4–11. .... 69c
Sortüzek és rádióadók Magyarországon, 1956 ... 69d
A gyarmatok függetlenné válása Afrikában és Ázsiában 70a
A koreai háború, 1950–1953..... 70b
Az Egyesült Államok és a Szovjetunió katonai szembenállása a hidegháború idején 70c
A vietnámi háború, 1954–1973 ..... 70d
Az ENSZ terve Palesztina felosztására, 1947 .... 70e
Jeruzsálem, az óváros 70f
Izrael a hatnapos háború után, 1967 ..... 70g
Magyarország közigazgatása és gazdasága, 1950–1990 ..... 71a
Szovjet csapatok Magyarországon, 1989 ..... 71b
Az európai integráció, 1951–2016 ..... 72a
A Szovjetunió szétesése, 1991..... 72b
Az ukrán válság, 2014–2016 ..... 72c

Magyarok a világban 73a
Magyarok Európában 73b
A magyarságot ért atrocitások a 20. század első felében 74a
A Kárpát-medencei magyarság a második ezredfordulón 74b
Jugoszlávia szétesése, 1991–2008 . . . . . 75a
Koszovó napjainkban 75b
A Közel-Kelet, 1988–2016 . . . . . 75c
A cigányság vándorlása 76a
A magyarországi cigányság, 1893 . . . . . 76b
Az európai cigányság, 2007 . . . . . 76c
A magyarországi cigányság, 2003 . . . . . 76d
A Föld vallási kultúrái a második ezredfordulón 76e
A globalizálódó világ és konfliktusai, 1990-től napjainkig 77
Magyarország felekezeti megoszlása, 2011 78
Magyarország közigazgatási térképe, 2021 . . . . . 79a
A magyarországi nemzettségek, 2011 . . . . . 79b
KÉPES TÉRKÉPKERESŐ ÉVSZÁMOKHOZ . . . 80
MAGYARORSZÁG TERÜLETI VÁLTOZÁSAI 84
A TÖRTÉNELMI MAGYARORSZÁG VÁRMEGYÉINEK CÍMEREI (1910) 86
CÍMEREK A MAGYAR ÁLLAM TÖRTÉNETÉBŐL 88
HELYNÉVMUTATÓ 89
TARTALOM 92

Gyártás: Könyvtárellátó Nonprofit Kft.
Nyomta és kötötte az Alföldi Nyomda Zrt., Debrecen
Felelős vezető: György Géza vezérigazgató
A nyomdai megrendelés törzsszáma:

magyar
nyomdatermék
NYOMDA- ÉS PAPÍRIPARI SZÖVETSÉG

AMIT LÁTNI KELL...

A KULTURÁLIS VILÁGÖRÖKSÉG MAGYAR VONATKOZÁSÚ HELYSZÍNEI A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN

Fertő/Neusiedlersee kultúrtáj

Selmecbánya történelmi városa és környékének műemlékei

SELMECBÁNYA

Szepes vára

LŐCSE

SZEPESVÁRALJA

Lőcse történelmi belvárosa

Bártfa történelmi belvárosa

BÁRTFA

Tokaj-Hegyalja történelmi borvidéke

TOKAJ

Hollókő Ófalu és környezete

HOLLÓKŐ

A Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta

HORTOBÁGY

Erdély erődtemplomos falvai – Székelyderzs

SZÉKELYDERZS

Az ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete

PANNONHALMA

A Duna-part, a Budai Várnegyed és az Andrássy út

BUDAPEST

Pécs (Sopianae) ókeresztény temetője

PÉCS

Segesvár történelmi belvárosa

SEGESVÁR

A történelmi Magyarország határa:

Jelenlegi határok: